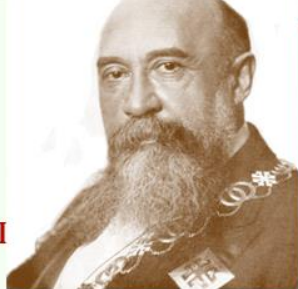

ARHIEPISCOPIA IAȘILOR
MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN BOTOȘANI

SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL ORTODOX
„SFÂNTUL IOAN IACOB” DOROHOI

Țara de sus - *vatră de cultură și spiritualitate*

REVISTĂ

a

PROIECTULUI - SIMPOZION

Înscris în

Calendarul activităților educative Județene Botoșani 2023 - poziția 45

Domeniul interdisciplinar, spiritualitate, cultură și literatură

Anul I, Nr. 1 – Martie 2023

Motto: *„Sufletul culturii este cultura sufletului”.*

(Preafericitul Părinte Patriarh Daniel)

Cuprins

Colegiul de redacție	5
Școli participante la proiect	6
Cuvânt introductiv	7
❖ Secțiunea SIMPOZION	10
<i>Elemente de antropologie în Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei</i>	
Prof. pr. Anistoroaei Bogdan-Ioan, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	11
<i>Meleagurile dorohoiene – cămin al copilăriei marelui compozitor George Enescu</i>	
Prof. pr. Apetrei Ionuț-Ștefan, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi, Prof. Suruciuc Bogdan Gheorghe, Liceul Tehnologic Bucecea.....	19
<i>Cuviosul Părinte Cleopa Ilie - fiu duhovnicesc al Țării de sus</i>	
Prof. pr. Botezatu Liviu, Liceul cu Program Sportiv Botoșani	25
<i>Școala de muzică psaltică de la Mănăstirea Putna</i>	
Prof. pr. Chichioacă Petru-Georgel, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	30
<i>Sfântul Ioan Iacob de la Neamț</i>	
Prof. Chirilă Elena, Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu” Dorohoi	34
<i>Cântarea corală și evoluția ei</i>	
Prof. Etem Șeniz, Școala Gimnazială „Lucian Grigorescu” Medgidia	37
<i>„Preoți și profesori ai Seminarului Teologic Sf. Andrei care au contribuit la dezvoltarea muzicii psaltice în Eparhia Dunării de Jos”</i>	
Prof. Ionescu Marian, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați	39
<i>Sfântul Ioan Iacob - Monahul poet din Țara Sfântă</i>	
Prof. pr. Laiu Viorel, Prof. Grigore Cristina Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi” Mănăstirea Neamț	46
<i>Boierul Anastasie Bașotă (1798 - 1869)</i>	
Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	50
<i>Părintele Dionisie Ignat, chipul sfințeniei</i>	
Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	55
<i>Părintele Cleopa Ilie – model de trăire duhovnicească</i>	
Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	59
<i>Exprimarea învățaturii de credință cuprinsă în textele rugăciunilor și cântărilor de la Sfânta Liturghie</i>	
Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	63
<i>Cântarea Corală în Biserica Ortodoxă Română, de la adoptarea ei și până astăzi</i>	
Prof. Sarafim Răzvan-Gabriel, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	69
<i>Compozitori și Psalți români care au contribuit la romanizarea și dezvoltarea muzicii psaltice-liturgice. Importanța muzicii bisericești din România</i>	
Prof. Sarafim Răzvan-Gabriel, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	73
<i>Importanța cântului liturgic potrivit Sfintei Tradiții Ortodoxe. Chipuri de imnografi creștini</i>	
Prof. pr. Scurtu Siluan-Dumitru, Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Nicolae” Rm. Vâlcea	78
<i>Cântarea religioasă-formă de rugăciune</i>	
Prof. Timofti Maria-Valentina, Școala Gimnazială „Elena Rareș” Botoșani.....	82
<i>Sfântul Ioan Iacob Hozevitul</i>	

Prof. Timofte Maria-Valentina, Școala Gimnazială „Elena Rareș” Botoșani.....	87
❖ Secțiunea CREAȚII LITERARE (POEZIE ȘI ESEU)	89
<i>Dor de Eminescu</i>	
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați.....	90
<i>Steaua care nu s-a stins!</i>	
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați.....	91
<i>Sfântul Moldovei</i>	
Prof. Chirilă Elena, Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu” Dorohoi	92
<i>Străin în propria lume – Eminescu</i>	
Prof. Condrea Adina-Silvia, Școala Gimnazială Nr. 1 Cristești.....	94
<i>Trăind o reverie</i>	
Prof. Dăringău Arhip Felicia, Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora	95
<i>Poveste</i>	
Prof. Dăringău Arhip Felicia, Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora	96
<i>Arpegii</i>	
Prof. Ignat Cristina-Ionela, prof. Stoleru Paula-Mihaela, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi	97
<i>Scipiri de Eminescu</i>	
Prof. Manolache Daniela, Școala Gimnazială Nr. 1 Știubieni	100
<i>Un vis</i>	
Prof. Postolachi Vasile, Prof. Covaș Simona, Școala Gimnazială Nr. 1 Rădăuți-Prut.....	102
<i>Lui Ștefan Luchian</i>	
Prof. Rusu Narcisa-Marlena, Liceul „Dimitrie Cantemir” Darabani	103
<i>Simfonie</i>	
Prof. Zugravu Claudiu Vasile, Școala Gimnazială Nr. 1 Căndești.....	106
<i>Ciprian Porumbescu - O stea pe bolta muzicii românești</i>	
Prof. Apetrei Irina, Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi	107
<i>Mihai Eminescu</i>	
Prof. Apetrei Irina, Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi	108
<i>Leon Dănăilă</i>	
Prof. Apetrei Irina, Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi	109
<i>Mihail de la Dorohoi și rolul istoric în Țara de Sus a Moldovei</i>	
Prof. Apostol Alexandru, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi.....	111
<i>Eugen D. Neculau și Universitatea Populară de la Ungureni</i>	
Prof. Apostol Alexandru, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi.....	116
<i>Angela Paveliuc Olariu – viață de poveste trăită pe ambele maluri ale Prutului</i>	
Prof. Apostol Alexandru, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi.....	122
<i>În inima codrului nocturn eminescian</i>	
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei”, Galați.....	127
<i>Pământule, eu dragoste îți jur</i>	
Prof. Chirilov Nicoleta, Liceul Teoretic Lipcani	129

<i>Oameni de cultură din Țara De Sus</i>	
Prof. Cirimpei Olimpia, Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara	130
<i>Viața lui Mihai Eminescu</i>	
Prof. Cirimpei Olimpia, Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara	133
<i>Nicolae Iorga</i>	
Prof. Cirimpei Olimpia, Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara	136
<i>Viața lui George Enescu</i>	
Prof. Cirimpei Olimpia, Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara	139
<i>Nicolae Iorga - o viață de om așa cum nu a mai fost</i>	
Prof. Crișan Nela, Liceul Tehnologic „Costachi Conachi” Pechea, Galați	143
<i>Ștefan Luchian</i>	
Prof. Crișan Nela, Liceul Tehnologic „Costachi Conachi” Pechea, Galați	150
<i>Grigore Vieru – luceafărul basarabean</i>	
Prof. Iațeniuc Angela, Liceul Teoretic Lipcani.....	156
<i>Formele poeziei imnografice creștine și valoarea catehetică a cântărilor bisericești</i>	
Prof. Pristavu Cosmin Constantin, Prof. Chichioacă Petru-Georgel, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi.....	158
<i>„Pământule, eu dragoste îți jur”</i>	
Prof. Seiciuc Gutiera, Liceul Teoretic Lipcani.....	164
❖ Secțiunea DESENE-PICTURĂ.....	166
<i>Nicolae Iorga - Scrutând veacurile</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	167
<i>Nicolae Iorga</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	168
<i>Monumentul Putna 1871</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	169
<i>Pr. Cleopa</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	170
<i>Nicolae Iorga</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	171
<i>Ștefan Luchian</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	172
<i>George Enescu</i>	
Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași.....	173
<i>Nicolae Iorga</i>	
Prof. Crișan Nela, Liceul Tehnologic „Costache Conachi” Pechea	174
<i>Mihai Eminescu</i>	
Prof. Crișan Nela, Liceul Tehnologic „Costache Conachi” Pechea	175
<i>Nicolae Iorga - omul culturii românești</i>	
Prof. Dărinău Arhip Felicia, Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora, Botoșani	176
<i>Nicolae Iorga</i>	

Prof. Dolea Marian, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați	177
<i>Ion Creangă</i>	
Prof. Dolea Marian, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei” Galați	178
<i>Vasile Alecsandri</i>	
Prof. Dolea Marian, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați	179
<i>George Bacovia</i>	
Prof. Dolea Marian, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați	180
<i>Ștefan Luchian</i>	
Prof. Huțanu Maria, Școala Gimnazială nr. 7 Botoșani	181
<i>Nicolae Iorga</i>	
Prof. Marcu Iuliana Mihaela, Școala Gimnazială „Prof. Mihai Sâmbotin” Cârligele, Vrancea.....	182
<i>Mihai Eminescu</i>	
Prof. Morariu Luminița, Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi	183
<i>„Seară la Miorcani” - Ion Pillat</i>	
Prof. Pamfil Vlad, Prof. Postolachi Vasile, Școala Gimnazială nr. 1 Rădăuți-Prut	184
<i>Dimitrie Cantemir</i>	
Prof. Rusu Narcisa, Liceul „Dimitrie Cantemir” Darabani	185
<i>Pr. Iustin Pîrvu</i>	
Prof. Schiteanu Claudiu, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Nicolae” Rm. Vâlcea.....	186
<i>Pr. Proclu Nicău</i>	
Prof. Schiteanu Claudiu, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Nicolae” Rm. Vâlcea.....	187
<i>Limba română</i>	
Prof. Seiciuc Gutiera, Prof. Agafii Elena, Liceul Teoretic Lipcani.....	188
<i>Nicolae Labiș</i>	
Prof. Țebrean Livia-Teodora, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei” Suceava	189
<i>Pr. Dumitru Furtună</i>	
Prof. Zugravu Claudiu-Vasile, Școala Gimnazială Căndești	190
Concluzii	191

Colegiul de redacție

Președinte,

Înaltpreasfințitul Părinte Teofan,
Arhiepiscopul Iașilor și
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Vicepreședinte,

Director
Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi
Pr. prof. Chichioacă Petru-Georgel

Coordonatori,

Inspector Școlar General - ISJ Botoșani - Prof. Suruciuc Bogdan Gheorghe
Inspector școlar disciplina Religie - ISJ Botoșani - Pr. prof. Botezatu Liviu
Pr. Prof. Apetrei Ionuț-Ștefan
Pr. Prof. Budacă Teodor-Cătălin
Pr. Prof. Pristavu Cosmin Constantin
Prof. Postolachi Vasile
Prof. Stoleru Paula-Mihaela

Redactori,

Cadre didactice
Elevi
Colaboratori

Tehnoredactare și design,

Pr. Prof. Budacă Teodor-Cătălin

Adresa redacției:

Str. Poștei, nr. 14, mun. Dorohoi, jud. Botoșani
Email: semdorohoi@yahoo.com
www.facebook.com/seminaruldorohoi
Cod poștal 715200
Tel. / fax. 0231611961

„Țara de Sus – vatră de cultură și spiritualitate” este o revistă școlară de cultură, spiritualitate și creație, cu apariție anuală, realizată de profesorii Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” din Dorohoi.

*Revista apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei.*

Responsabilitatea pentru articolele publicate în revista
„Țara de Sus – vatră de cultură și spiritualitate” revine în exclusivitate autorilor.

Lucrările, ilustrațiile și fotografiile cuprinse în această revistă pot fi reproduse, preluate sau utilizate numai cu menționarea sursei.

Școli participante la proiect

- Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara
- Liceul „Dimitrie Cantemir” Darabani
- Liceul Tehnologic „Costachi Conachi” Pechea, Galați
- Liceul Tehnologic „Oltea Doamna” Dolhasca
- Liceul Teoretic Lipcani
- Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei” Suceava
- Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi
- Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați
- Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași
- Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Nicolae” Rm. Vâlcea
- Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi” Mănăstirea Neamț
- Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi
- Școala Gimnazială „D. Pompeiu” Broscăuți
- Școala Gimnazială „Elena Rareș” Botoșani
- Școala Gimnazială „Lucian Grigorescu” Medgidia
- Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu” Dorohoi
- Școala Gimnazială „Profesor Mihai Sîmbotin” Cârligele, Vrancea
- Școala Gimnazială „Profesor Panaite C. Mazilu” Broșteni, Vrancea
- Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi
- Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora
- Școala Gimnazială Nr. 1 Cîndești
- Școala Gimnazială Nr. 1 Cristești
- Școala Gimnazială Nr. 1 Rădăuți-Prut
- Școala Gimnazială Nr. 1 Știubieni
- Școala Gimnazială nr. 6 „Grigore Antipa” Botoșani
- Școala Gimnazială Răchiteni

Cuvânt introductiv

În anul școlar 2022-2023, **Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” din Dorohoi** a organizat, cu binecuvântarea *Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei*, Proiectul Concurs-simpozion „Țara de sus – vatră de cultură și spiritualitate”, ediția I, inclus în Calendarul competițiilor școlare și în Calendarul activităților educative județene la nivelul Inspectoratului Școlar Județean Botoșani.

În data de 27 februarie 2023, Seminarul a organizat secțiunea Simpozion a Proiectului Concurs-simpozion, evenimentul, desfășurându-se începând cu orele 14.30 în regim online pentru participanții celorlalte instituții de învățământ și fizic la nivelul Seminarului, în Sala de festivități „Pimen Mitropolitul”. A debutat prin cuvântul de bun venit adresat de Părintele Director Petru-Georgel Chichioacă, în care au fost prezentate scopul și obiectivele manifestării: cunoașterea personalităților marcante ale culturii și spiritualității din zona de nord a Moldovei și evidențierea lor ca repere pentru tinerii seminariști, evidențierea programului-cadru al anului comemorativ dedicat cântăreților și imnografilor bisericești prin realizare de eseuri și referate pe tematica propusă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și formarea priceperilor de alcătuire a unei lucrări științifice, ca urmare a lecturii, cercetării și valorificării surselor de informație.

„Simpozionul promovează valorile culturale și spirituale ale ținutului în care ne desfășurăm activitatea”

A urmat apoi cuvântul Părintelui Profesor Liviu Botezatu, Inspector de specialitate pentru disciplina Religie în cadrul Inspectoratului Școlar Județean Botoșani, care a apreciat plus-valoarea adusă de un astfel de eveniment pentru comunitatea educațională locală, regională și internațională, eveniment care împlinește totodată și dezideratele educaționale din actualitate privind crearea de activități extrașcolare și extracurriculare de calitate pe disciplina religie: *„Sunt promovate valorile culturale și spirituale ale ținutului acestuia în care ne desfășurăm activitatea. Preocuparea mea ca inspector de religie a fost mereu să-i îndemn pe profesori să depună proiecte în calendarul activităților la nivelul Inspectoratului Școlar, care să scoată în evidență aspectele acestea de spiritualitate, culturalitate, de morală și altele asemenea. Bucuria mea vine datorită temei, o temă inspirată, care, consider eu, a fost aleasă pentru a scoate în evidență valorile neamului nostru românesc, cu atât mai mult cu cât acestea sunt aproape de noi, și ne aduc aminte de cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola către*

Evrei 13,7: „Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința”. În același asentiment, consider că acest Simpozion își începe astăzi desfășurarea și cred eu că fiecare personalitate care va fi discutată va fi un reper pentru cei prezenți și pentru cei care urmăresc sau vor citi materialele prezentate. Felicitări Părinte Director, felicitări Seminarului de la Dorohoi pentru inițiativă și colaborare cu celelalte școli din regiune, dar și la nivel național și chiar internațional, și consider că într-o perioadă de timp acest Simpozion-Concurs poate ajunge să fie cuprins în calendarul ministerului educației. Mult succes și felicitări tuturor!”(pr. prof. Liviu Botezatu, inspector școlar pentru disciplina Religie)

**„Ție, Doamne, înălțăm cântare,
Ție ne rugăm cu voce tare,
Toți pe Tine Te slăvim,
Prin cântare sfântă Ție îți slujim.”**

Corul Agnus al Seminarului, coordonat de prof. Răzvan-Gabriel Sarafim, profesor de muzică psaltică și liniară, a interpretat cântarea „Imnul psalților”, versuri și muzică de pr. Cristian Alexandru, membru al grupului psaltic Tronos al Catedralei Patriarhale din București, evidențiind legătura dintre conținutul de învățătură de credință al imnelor bisericesti și transmiterea acestuia prin intermediul muzicii bizantine. Profesorul dr. Vasile Postolachi a dat citire mesajului transmis de decanul Facultății de Teologie Romano-Catolică din Vitoria Gasteiz, Spania, un partener de nădejde în proiectele sociale și filantropice desfășurate trans-național, respectiv „Cartea unește inimi” și „Masa bucuriei”, pentru ca mai apoi elevii să își prezinte în plen referatele.

„Trebuie să menționez că printre partenerii acestui proiect se numără Seminarile Teologice „Sfântul Vasile cel Mare” din Iași, „Mitropolitul Dosoftei” din Suceava, „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț, „Sfântul Nicolae” din Râmnicu-Vâlcea, „Sfântul Andrei” din Galați, Liceul Teoretic din Lipcani, Republica Moldova, precum și numeroase școli din țară, așa că într-adevăr acest proiect se conturează de la început ca având o anvergură națională, depășind chiar granițele țării. Datorită domnului profesor Vasile Postolachi, care a urmat studii doctorale la Facultatea de Teologie Romano-Catolică din Vitoria Gasteiz, Spania și a legat o frumoasă prietenie cu părintele profesor Jose Antonio Badiola, pe atunci Decan al instituției de învățământ, părintele a ținut să ne adreseze un cuvânt, în speranța participării la edițiile viitoare ale Simpozionului.” (pr. prof. Petru-Georgel Chichioacă)

La finalul prezentărilor, corul Agnus, dirijat de această dată de elevul Ștefan-Teodor Apetrei din clasa a XII-a profilul Teologie, a interpretat melodia corală „Miluiește-mă, Dumnezeule”, de Gheorghe Cucu.

Proiectul Concurs-simpozion „Țara de sus – vatră de cultură și spiritualitate”, ediția I a continuat prin jurizarea lucrărilor trimise la celelalte două secțiuni, literară și artistică, pentru ca mai apoi articolele să fie reunite și publicate în Revista Simpozionului. De asemenea, în semn de prețuire a făuritorilor Seminarului, de la a cărui înființare se vor împlini anul acesta 100 de ani, profesori și elevi au oficiat slujba parastasului la mormântul ctitorului, pr. prof. dr. Dumitru Furtună (26 febr. 1890 – 15 ian. 1965), cărturar și folclorist de excepție al zonei noastre, pomenind totodată și pe ceilalți profesori, elevi, ostenitori și binefăcători ai școlii, precum pr. prof. Constantin Muha, pr. prof. Vasile Cojocariu și alții.

❖ **Secțiunea SIMPOZION:**

referate având ca reper teme propuse în Programul-cadru stabilit de Sfântul Sinod pentru anul 2023, ca an comemorativ al inmografiilor și cântăreților bisericești (psalți)

Elemente de antropologie în Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei

*Elev: Acsinia Ștefan,
Prof. pr. Anistoroaei Bogdan-Ioan,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași*

Terminologia de Canon, provine din grecescul „κάνών”, care la rândul său provine din cuvântul de origine ebraică „קנה” (qaneh), care în înțeles creștin, în mare, desemnează anumite norme de viață conform învățaturii de credință. Canoane găsim și în hotărârile Sinoadelor locale, dar și ecumenice, dar de asemenea și în imnografia bisericească.

Din punct de vedere cronologic este dificil să datăm secolul în care a fost introdus canonul în cult, cel mai sigur, începând cu secolul al VIII-lea (sau sfârșitul secolului al VII-lea), vorbim de utilizarea ca regulă generală a canoanelor în cult. Nu degeaba, secolul al VIII-lea este considerat „veacul canonului poetic”.¹ Totuși, această teorie este completată de cea a lui Andrew Mellas² care pe baza unor studii³ sugerează faptul că acest gen imnografic ar fi apărut în Ierusalim, în jurul secolului IV și nu ar fi avut ca scop înlocuirea „condacului”, așa cum se vehiculează în majoritatea studiilor teologice-istorice. Cu toate că se speculează faptul că specia canoanelor ar fi înlocuit-o pe cea a condacului, care până în secolul VII căpătase rădăcini puternice în partea răsăriteană a Imperiului Roman de Răsărit, Andrew Mellas⁴ susține faptul că ele ar fi coexistat, cel puțin în perioada liturgică a Triodului, după pătrunderea canoanelor în Bizanț. Totuși, domnul Alexandru Prelipcean în lucrarea sa de doctorat⁵ susține faptul că trebuie

¹ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL-Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg.177

² LITURGY AND THE EMOTIONS IN BYZANTIUM Compunction and Hymnody,pg 137

³ Stig Simeon Ragnvald Frøyshov, ‘The Georgian Witness to the Jerusalem Liturgy: New Sources and Studies’, in Inquiries into Eastern Christian Worship: Selected Papers of the Second International Congress of the Society of Oriental Liturgies, Rome17-21September 2008, ed. Bert Groen, Steven Hawkes-Teeples and Stefanos Alexopoulos (Leuven: Peeters,2012),237-40; Lingas, ‘The Liturgical Place of the Kontakion’, 50-57

⁴ LITURGY AND THE EMOTIONS IN BYZANTIUM Compunction and Hymnody,pg 137

⁵ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL-Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018

privit cu acrivie posibilitatea ca specia imnografică a canoanelor să fi apărut mai repede de secolele VI-VII, deoarece nu există manuscrise.⁶

Cu siguranță că acest subiect, care încă este în decurs de analizare va fi cercetat de cei avizați pentru a fi pe deplin lămurit, însă la momentul actual, nu avem informații sigure, ci doar presupuneri, fondate sau nefondate.

În înțelesul liturgic, canonul este o creație literară teologică, cu o profundă semnificație teologică. Părțile componente ale Canonului au o semnificație simbolică: Cele nouă ode (pesne) simbolizează cele nouă cete îngerești care slăvesc pe Dumnezeu și sunt imitate de Biserica pământească și ea împărțită tot în atâtea categorii ierarhice (cete): arhieriei, preoți, diaconi; ipodiaconi, citeți, cântăreți; clerici inferiori, monahi și mireni (credincioșii laici). Cele nouă ode sau cântări ale fiecărui canon se împart în trei grupe de câte trei cântări spre lauda Sfintei Treimi.⁷

Totuși, în practica de cult a Bisericii, din majoritatea canoanelor lipsește cântarea a II-a, totuși în majoritatea odelor complete din Triod, se află această cântare. În lucrarea sa de doctorat „Spiritualitatea și doctrina Canonului celui Mare al Sfântului Andrei Criteanul”, domnul asistent universitar Alexandru Prelipceanu, prezintă mai multe teorii cu privire la lipsa acestei cântări. Prima teorie ar fi că această cântare lipsește din majoritatea canoanelor, datorită caracterului ei de penitență, astfel este potrivită pentru perioada Triodului.⁸ O altă teorie ar fi faptul „că ține cont de conținutul ei acuzator îndreptat poporului lui Israel și nu de identificarea ei cu o rugăciune îndreptată către Dumnezeu.”⁹ Astfel, această a doua cântare ar avea mai mult un caracter didactic, care îndeamnă spre teama de Dumnezeu.

Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul conține totuși această a doua cântare, care a rămas specifică perioadei liturgice a Triodului, ce îl pregătește pe om spre urcușul final al Golgotei și răstignirea patimilor, dar totodată spre învierea omului celui nou, cu Hristos. Scopul principal al compoziției Sfântului Andrei, este de a deștepta conștiința, începând de la Adam și Eva, intercalând personaje precum Cain, Abel, dar și alte personaje cu scopul de a trimite mintea cu gândul la pocăință.¹⁰ Canonul cel Mare, sau Biblia în miniatură, sau manualul

⁶ Cf. Θεοχάρους Εὐστ. ΔΕΤΟΡΑΚΗ, „Παρατηρήσεις στὸ ὑμνογραφικὸ ἔργο...”, pp. 174-175, extras din SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL - Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018

⁷ Imnografia ortodoxă. Prezentare istorico-liturgică generală-ieromonah dr. Petru Pruteanu

⁸ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL - Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg.171

⁹ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL - Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg.171

¹⁰ LITURGY AND THE EMOTIONS IN BYZANTIUM Compunction and Hymnody ANDREW MELLAS St Andrew's Greek Orthodox Theological College, pg 119

de pocăință al penitentului, ocupă un loc foarte important în imnografia ortodoxă. Este alcătuit din 250 de strofe, unul din motivele pentru care poartă și numele de „cel Mare”, dar conținutul său este unul profund. De-a lungul Canonului, Sfântul Andrei Criteanul se tânguiește și se condamnă pe sine, în mod direct prin pronumele personal „eu”, cântarea accentuând un puternic caracter penitențial.¹¹

În primele 8 ode, Sfântul Andrei Criteanul prezintă tipuri de personaje din Vechiul Testament, aflate în antiteză. Astfel avem modele ca David, Noe și Set, sau, antitetic pe Lameh sau Abel, pentru a-și „mișca” sufletul spre pocăință. Însă, pe lângă valoarea sa nemăsurabilă ca și „manual de pocăință”, dar și de discipline biblice, Sfântul Andrei ne oferă o viziune antropologică de o mare valoare, de-a lungul a tot Canonul.

Astfel, chiar în strofa a treia a Cântării întâi, Sfântul Andrei face o distincție clară între trup și suflet, spunând: „**Vino, ticăloase suflete, împreună cu trupul tău, de te mărturisește la Ziditorul tuturor. Părăsește de acum dobitocia cea dinainte și du lui Dumnezeu lacrimi de pocăință.**” Aici putem vedea clar, cum Sfântul Ierarh Andrei, face distincția antropologică dintre suflet și trup. Mai departe, Sfântul imnograf face o afirmație deopotrivă tulburătoare, dar cu un impact asupra sufletului zicând: „Râvnind neascultării lui Adam, cel întâi zidit, m-am cunoscut pe mine dezbrăcat de Dumnezeu, de împărăția cea veșnică și de desfătare, pentru păcatele mele.” Această afirmație, ne trimite cu gândul la căderea lui Adam, și de îmbrăcare în haina de piele a omului. ”Omul întâi zidit nu s-a mișcat către Dumnezeu, Arhetipul și principiul lui natural, ci în direcție opusă, fapt care a răsturnat, cum era natural, și funcționalitatea organismului psiho-somatic.”, consemnează Nellas pe baza tradiției patristice.¹² Este singurul tropar în cadrul întregului Canon care arată cauza prin care omul a pierdut Paradisul, devenind „gol” și lipsit de „frumusețea cea dintâi”.¹³

„**Ziditorule, făcându-mă lut viu, ai pus întru mine trup și oase, și suflare și(de) viață; ci, o Făcătorul meu, Mântuitorul meu și Judecătorule, primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc.**” Autorul folosește aici câte două elemente pentru fiecare parte dihotomică: trup și oase pentru partea trupească, și suflare și viață, pentru partea spiritual. În opinia domnului Alexandru Prelipcean, autorul a folosit câte două elemente pentru fiecare parte a omului, pentru

¹¹ Liturgical Subjects Christian Ritual, Biblical Narrative, and the Formation of the Self in Byzantium-Derek Krueger University of Pennsylvania Press Philadelphia, pg134-135

¹² Omul-animal îndumnezeit, Pentru o antropologie ortodoxă, editura Deisis, 1994, pg 34

¹³ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL- Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg 259

a accentua natura dihotomică a acestuia. Foarte probabil sursa de inspirație a lui Andrei în cadrul acestei demarcări reale între partea somatică și cea spirituală este gândirea paulină¹⁴

„Ruptu-mi-am acum veșmântul cel dintâi, carele mi l-ai țesut mie, Ziditorule, din început; și pentru aceasta zac acum gol.” Această imagine cu un puternic contur spiritual, face aluzie la omul căzut, care prin neascultare a ales să nu împlinească binele, alegând astfel răul. Innograful deplânge, în numele întregii umanități, pierderea „veșmântului celui dintâi”,¹⁵. Sfântul Andrei, poate face aluzie și la starea de după pierderea harului, care îl face să simtă gol și lipsit de un sens duhovnicesc. Această odă are în schimb și o valoare antropologică. Veșmântul cel dintâi, la care face referire innograful este de fapt nemurirea. Așadar, acum el zace gol, adică primește moartea și astfel după cum scrie mai încolo în aceeași odă, **„Îmbrăcatu-m-am acum în haină ruptă, care mi-a țesut mie șarpele cu sfătuirea și mă rușinez.”** Ultimul efect al căderii este moartea. După ce moartea a apărut în istorie, Dumnezeu se folosește de ea, după cum voiește. Îngăduind, așadar ca omul să îmbrace viața biologică, rodul păcatului El a întors moartea, și ea rod al păcatului, împotriva vieții biologice și astfel prin moarte nu este omorât omul, ci stricăciunea care-l învăluie.¹⁶

„Întinatu-mi-am haina trupului meu și mi-am spurcat podoaba cea după chipul și după asemănarea Ta, Mântuitorule.” Și de data aceasta, din perspectivă antropologică, innograful se folosește de metafore referitoare la căderea protopărinților. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că „atunci când, mintea a refuzat mișcarea, conform naturii, spre Dumnezeu, neavând altundeva unde să se miște, ea se predă pe sine simțirii și aceasta îl amăgește neîncetat făcându-l să să rătăcească la suprafața celor sensibile, născocind prin acestea mâinii, pofta și plăceri necuvenite. Când cade asupra simțirii, pofta irațională o schimbă pe aceasta din urmă în plăcere adăugându-i o formă, sau un <<chip>> irațional.”¹⁷

„Căzut-am într-o întristare patimilor și în stricăciunea cea trupească; și pentru aceasta acum vrăjmașul mă necăjește.” Din nou, aici, Sfântul Andrei Criteanul se folosește de antropologie pentru a reflecta o stare sufletească. Datorită mortalității sau mai bine zis, a „hainelor de piele”, omul cade din ceea ce stărea cea dintâi, ajungând poftitor și asemănându-se în multe privințe animalelor, prin pofta. Devenind pățimaș, omul îi dă diavolului din ce în ce mai multe drepturi, astfel tiranul amăgitor, încetul cu încetul reușește să pună stăpânire pe om,

¹⁴ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL-Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg 255

¹⁵ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITANUL-Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg 257

¹⁶ Omul-animal îndumnezeit, Pentru o antropologie ortodoxă, editura Deisis, 1994, pg 40

¹⁷ Omul-animal îndumnezeit, Pentru o antropologie ortodoxă, editura Deisis, 1994, pg 35

acesta fiind nevoit să iasă „pe câmpul de luptă” și să pornească război împotriva amăgitorului șarpe.

„Cusutu-mi-a haine de piele păcatul, golindu-mă de haina cea dintâi țesută de Dumnezeu.” Sfântul Andrei Criteanul, face aluzie din nou aici la cartea Facerii, când Dumnezeu îi țese omului o nouă îmbrăcăminte, haina de piele, reprezentând în gândirea antropologică ortodoxă, mortalitatea. Așadar, noul scop al vieții devine supraviețuirea omului, care este efectul natural al păcatului.¹⁸ Tot în cartea lui Panayotis Nellas, vedem faptul că această cădere a omului este o ofensă, în fapt, și trebuie să existe și o pedeapsă corespunzătoare. Această pedeapsă care vine în mod natural, nu vine de la dreptatea lui Dumnezeu, ci de la dreptatea creației. Legile acesteia continua să funcționeze, dar într-un mod dezorganizat și răsturnat, chinuind omul.¹⁹ Așadar, Sfântul Andrei, probabil sugerează faptul că și-a pierdut starea de har, chinuit fiind de conștiința sa. „Îmbrăcat sunt cu îmbrăcăminte de rușine, ca și cu niște frunze de smochin, spre vădirea patimilor mele cele de bună voia mea.” Aici, Sfântul Andrei Ierusalimiteanul, face aluzie la momentul în care, după ce au gustat din pomul cunoștinței binelui și răului, Adam și Eva, își dau seama că sunt goi. Sfântul Grigorie Teologul, tâlcuiește acest pom ca: „o Lege, ca o materie asupra căreia să lucreze voia sa liberă. Legea era o poruncă despre plantele de care să se împărtășească, și despre singura de care să nu se atingă. Acesta era pomul cunoștinței; însă nu fiindcă ar fi fost rău de la începutul sădirii lui; nici era oprit fiindcă Dumnezeu ne-ar fi pizmuț pentru el-nu cumva să-și pornească vrăjmașii lui Dumnezeu limbile spre aceasta, ori să se asemuiască șarpelui. Dar ar fi fost bun dacă s-ar fi împărtășit de el la vremea cuvenită; căci pomul acela, pe cât îmi pare era contemplația”²⁰ Astfel, Adam și Eva au încercat să ajungă dumnezei, fără Dumnezeu. A acestui fapt i se datorează căderea și mortalitatea. Și aici, ca în majoritatea odelor din Canonul cel Mare, Sfântul Andrei Criteanul vrea să accentueze cum păcatul, ne creează haină de moarte, ne aduce în porțile iadului, golindu-ne de starea de lumină, de Înviere, în care am fost repuși de Mântuitorul. „Caracterul biologic-animal, simbolizat de „hainele de piele”, este străin de adevărata natură a omului, fiindcă a fost introdus înainte ca omul să fi ajuns la înduhovnicirea sa, înainte de a fi ajuns de fapt la stăpânirea pe care o are spiritualul asupra ceea ce este material”²¹

„Grijitu-m-am cu dinadinsul numai de podoaba mea cea dinafară, nebăgând seamă de cortul dinlăuntru cel după chipul lui Dumnezeu.” Această afirmație are o valoare

¹⁸ Omul-animal îndumnezeit, Pentru o antropologie ortodoxă, editura Deisis, 1994, pg 36

¹⁹ Omul-animal îndumnezeit, Pentru o antropologie ortodoxă, editura Deisis, 1994, pg 38

²⁰ Sf. Grigorie Teologul, „Al doilea cuvânt la Paști”, p 245, preluată din „Cartea Facerii, crearea lumii și omul începuturilor Perspectivă creștin-ortodoxă”-Ieromonah Serafim Rose, editura Sophia, pg 116-117

²¹ Ortodoxia, Paul Evdokimov, pg 99

antropologică uriașă. De aici putem vedea punctual de vedere, ortodox, al Sfântului Andrei cu privire la problema „după chipul”. De aici vedem foarte clar, cum Sfântul Ierarh face distincția clară între trup și chipul lui Dumnezeu aliniindu-se întregii tradiții ortodoxe. Astfel, nu trupul este „după chipul lui Dumnezeu”, ci partea interioară, mai precis sufletul.

„Două femei să înțelegi; lucrarea și cunoștința întru gândire; însă prin Lia, lucrarea ca pe ceea ce a fost cu mulți copii. Iar prin Rahela, gândirea, ca pe cea cu multă osteneală. Că fără de osteneți nici lucrarea, nici gândirea nu se va săvârși, suflete.” Aici, sfântul arhiepiscop al Cretei o înțelege în mod alegoric pe Rahela ca „gândire” Gândirea, face parte din minte(nous), care este cea mai înaltă facultate a omului. Prin „nous” omul se unește cu Dumnezeu, fiind creat, dar nemuritor prin har. Tot prin nous(minte) omul are și vorbirea interioară, fapt ce îl vedem pe parcursul întregului Canon, prin adresarea „suflete al meu”.

În a cincea cântare, Sfântul Andrei face o referință foarte interesantă, zicând: **„Pentru mine ai luat chipul meu, Dumnezeu fiind”**. Sfântul Ierarh merge pe filiera paulină a antropologiei, care e desăvârșită de Hristos, astfel hristologia e cea care clarifică antropologia. „Numai în lumina lui Hristos putem înțelege ceea ce se înțelege cu adevărat prin a fi om. Iar Căderea nu face decât să întărească aceasta. Ceea ce cunoaștem din experiența noastră de om este egal cu ceea ce înseamnă a fi omenire căzută, dar a fi după chip, înseamnă a purta cel puțin unele urme ale adevăratei umanități de dinainte de Cădere, pe care o putem vedea în Hristos. Căci Cuvântul lui Dumnezeu, atunci când a devenit om, a devenit ceea ce fuseserăm cu toții meniți să fim”²² Foarte interesant se arată a fi acest fragment al Canonului celui Mare, și pare a fi completat de ceea ce scrie Sfântul Apostol Pavel, în epistola către Coloseni, „Acesta este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, mai întâi născut decât toată făptura”²³ și într-o perfectă concordanță cu ceea ce scrie și evreilor „Care, fiind strălucirea slavei și chipul ființei Lui”²⁴. Astfel, Sfântul Andrei arată printr-o scurtă afirmație, mai multe semnificații antropologice. Omul este chip al Chipului, iar Arhetipul după care a fost creat omul primordial este Logosul Întrupat, adică Hristos. Astfel, omul are un caracter iconic, devenind icoană a lui Dumnezeu.

„Pântecele tău ne-a născut nouă pe Dumnezeu, cu chipul ca și noi; deci ca pe un Ziditor al tuturor, roagă-L, Născătoare de Dumnezeu, ca prin rugăciunile tale să ne îndreptăm.” „Chipul” în om tindea spre întruparea Arhetipului după care a fost creat, așadar, tindea după chipul lui Hristos. Chipul exista, chema și tindea spre întruparea Logosului, Logos care nu a luat un alt chip, ci chipul omenesc în mod real. Acest adevăr ni-l exprimă în mod clar

²² Pr. Andrew Louth, Introducere în teologia ortodoxă, Editura Doxologia

²³ Col.1,15

²⁴ Evr.1,3

și Canonul lui Andrei: „Păntecele tău ne-a născut nouă pe Dumnezeu, cu chipul ca și noi”²⁵ Chipul lui Dumnezeu este o cunoaștere-comuniune, în viziunea lui Evdokimov.²⁶ Această frază, vrea să arate că Hristos a luat pe lângă natura dumnezeiască pe care o avea și pe cea umană, pe care a îndumnezeit-o și a dus-o de-a dreapta Tatălui. De altfel aici, Sfântul Ierarh ne arată faptul că Nașterea și în esență, persoana lui Hristos, nu au fost niște năluciri, așa cum ziceau unii²⁷. Totodată, Sfântul Ierarh, folosește și terminologia Sinodului III de la Efes, la care a participat și episcopul Timotei, al Tomisului, numind-o pe Fecioara Maria, „Născătoare de Dumnezeu”

Îngropat-am chipul Tău și am stricat porunca Ta; toată podoaba mi s-a întunecat și cu patimile mi s-a stins făclia, Mântuitorule. Sfântul Andrei sugerează printr-un puternic efect literar, faptul că prin păcat a reușit să își întunece sufletul, de altfel această întunecare a podoabei, devine ca un lait-motiv al Canonului, Sfântul Andrei, condamându-se iar și iar, prin glasul conștiinței.

Mintea s-a rănit, trupul s-a trândăvit, duhul bolește; cuvântul a slăbit, viața s-a omorât, sfârșitul este lângă uși. Aceasta este o formă de ne-viață dar, paradoxal, și o formă de ne-moarte. Omul nu este nici viu, căci nu mai are conștiință de Dumnezeu sau de sine, dar nici mort, căci are momente când suferă rana, simte ocară și dorește mântuirea.²⁸ Această frază este una zguduitoare, cu un caracter puternic penitential. Și de această dată, Sfântul Andrei Ierusalimiteanul atinge aspecte profunde ale antropologice. Cunoaștem faptul că, mintea(nous) este o putere a sufletului rațional, și este antena cu care omul se leagă de Dumnezeu, iar potrivit sfinților părinți prin minte omul e legat nemijlocit de Dumnezeu, poate să se îndrepte, să tindă și să se unească cu El. Totodată, nous-ul este creat, dar devin de nemuritoare prin har. De altfel ea este și puterea contemplativă a omului și mai este numită și „egominikon”, deoarece este cea mai înaltă facultate a omului, cea care are puterea de a comanda. Totuși, Sfântul Andrei amintește și de duh, care în opinia Sfântului Ioan Damaschin care vorbește în „Dogmatica” sa despre suflet, zice, „Nu are un duh deosebit de el, ci duhul său este partea cea mai curată a lui. Căci ceea ce este ochiul în trup, aceea este duhul în suflet.”²⁹ Astfel, o dată cu rănirea minții, consecințele apar în lanț, trupul se lenevește, iar următorul pas este îmbolnăvirea duhului, viața omorându-se.

²⁵ SPIRITUALITATEA ȘI DOCTRINA CANONULUI MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITEANUL- Alexandru Prelipcean, Astra Museum, 2018, pg 256-257

²⁶ Ortodoxia, Paul Evdokimov, pg 87

²⁷ Dohetiștii

²⁸ TÂLCUIRI TEOLOGICE ȘI LITERARE ÎN CANONUL CEL MARE AL SFÂNTULUI ANDREI CRITEANUL- Pr. drd. Lucian Petroaia

²⁹ DOGMATICA Traducere de Pr. D. FECIORU APOLOGETICUM 2004

Încă o dată, în cântarea a IX-a Canonului, Sfântul Andrei ne arată cum Hristologia clarifică cel mai bine antropologia. „, Hristos s-a făcut om, împreunându-se cu mine prin trup și toate câte sunt ale firii cu voia le-a plinit, afară de păcat; arătându-ți ție, o, suflete, pilda și închipuirea smereniei Sale.”

Meleagurile dorohoiene – cămin al copilăriei marelui compozitor George Enescu

Elev: Jianu Bogdan, cl. a XII-a,

Prof. pr. Apetrei Ionuț-Ștefan,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

Elev: Ionița Ana, cl. a XII-a,

Prof. Suruciuc Bogdan Gheorghe,

Liceul Tehnologic Bucecea

„În lumea muzicii – spunea Enescu – eu sînt cinci într-unul: compozitor, dirijor, violonist, pianist și profesor. Cel mai mult prețuiesc darul de a compune muzica și nici un muritor nu poate poseda o fericire mai mare.”

George Enescu

Cea mai însemnată parte a spiritualității unui popor se află teaurizată în opere artistice de valoare . O dovedește cu prisosință istoria fiecărui neam. În istoria muzicii noastre, George Enescu are locul acelor mari creatori, care privesc cu o față spre trecut, iar cu cealaltă scrutează viitorul. Enescu a fost înzestrat de grația divină să descifreze muzica Universului. Măiestria lui nu este altceva decît marele dar Dumnezeuiesc, spre care rîvnesc mulți, dar îl primesc numai cei care merită.

Acolo unde nesfârșita câmpie a Siretului se întrepătrunde cu primele coline ce urcă spre Carpați, pierdut printre alte vechi așezări moldovenești, se află satul Liveni-Vârnav, locul de naștere a simbolului muzicii noastre, „compozitor, interpret și profesor, muzician ilustru printre cei mai de seamă muzicieni ai lumii, corifeu al mișcării românești de compoziție și unul dintre cei mai mari animatori și îndrumători ai vieții muzicale românești”, George Enescu.

Cercetătorii, pe baza unor acte oficiale, au reușit să stabilească originea familiei Enescu, mergând patru generații în urmă față de cea a compozitorului. Astfel, aflăm că străbunicul Galin Enea era un renumit protopsalt al bisericii din Zvoriștea, localitate situată pe malul Siretului, iar calitatea vocii sale, emoționa și atrăgea de la mare depărtare enoriașii la slujbele religioase duminicale. Numele Enescu provine probabil de la Enea, prin procedeul de românizare a numelui, și anume, prin adăugarea particulei finale *escu*.

Fiul cântărețului de strună și bunicul compozitorului a fost Gheorghe Enescu, hirotonisit ca diacon în 1847 și ca preot în 1859. Se pare că moștenise de la tatăl său nu numai preoția

ci și harul de a cânta frumos, și mai ales, dorința și plăcerea de a cânta. Reprezentantul celei de-a treia generații a familiei, și anume Costache Enescu, deși canalizat spre preoție, din diverse motive a renunțat la cursurile seminarului din Iași, devenind învățător, administrator al pământurilor Moruzeștilor, apoi arendaș, și în cele din urmă, proprietar.

George Enescu s-a născut la 19 august 1881, fiind cel de-al optulea copil al soților Costache și Maria. Datorită unor factori externi ce nu puteau fi trecuți prin prisma existenței, familia Enescu pierdu-se pe cei șapte copii pe care-i avea, înainte de nașterea micuțului George, ceea ce a condus la o supraveghere mult mai atentă și mai plină de griji asupra unicului lor copil rămas în viață.

În Liveni-Vârnav, copilul Enescu se va familiariza treptat cu tot ceea ce-l înconjoară: de la oameni la păsări, de la flori la păduri, de la peisaje la anotimpuri, de la jocurile și învățăturile mamei la vocea caldă a tatălui, de la dragostea familială la siguranța, armonia și căldura căminului părintesc, ei bine, toate acestea până la vârsta de trei ani, când familia Enescu se va muta în Cracalia-Cordăreni, un alt sat din nord-est-ul Dorohaiului. „Viața la țară (...) a lăsat o impresie neștearsă în sufletul copilului, și ecourile acestor vremi îndepărtate, impresiile acelor zile fericite ale copilăriei le întâlnim adesea în muzica sa de mai târziu, în care este înscrisă fermecătoarea lume sonoră, surprinsă și reținută pentru totdeauna, în anii copilăriei, în mediul rustic al Livenilor și al Cracaliei”.

În amintirile marelui compozitor nu au fost trasate niciodată granițe între viață și muzică. În sufletul copilului Enescu s-au întipărit adânc natura, oamenii cu firea și cântecele lor, întâmplările, toate în contextul unei sensibilități interioare ce asociază viața cu muzica sau muzica cu viața.

Costache Enescu era un intelectual fără prea mari pretenții, citea mult pentru un intelectual de la sat, și adesea cânta la vioară. Micul Jorjac, cum obișnuiau părinții să-l dezmierde, avea prilejul s-o audă uneori chiar și pe mama sa cântând la chitară. Faptul că avea părinți iubitori de muzică sau chiar, ...puțin practicanți, faptul că bunicul și străbunicul erau recunoscuți ca fiind oameni cu o voce minunată și darul de a cânta, acestea nu reprezintă, cum declara și Enescu de altfel, un talent muzical al familiei, suficient de mare pentru a putea fi transmisibil viitorului compozitor, în schimb, erau fără îndoială un fapt care l-a apropiat de muzică, care i-a facilitat contactul cu aceasta.

Se pare că prima amintire muzicală cu un impact deosebit a fost aceea a unui taraf de lăutari, compus din câteva viori, țambal, nai și un contrabas, taraf ce l-a văzut într-o stațiune balneară din împrejurimile Neamțului. Această amintire, coroborată cu alte experiențe muzicale trăite chiar în curtea casei părintești, declanșează în copilul de numai trei ani, o dorință

extraordinară de a cânta la vioară. „La început luam strujeni de păpușoi, le rupeam frunzele și cântam din doi hlujani. Începusem să-i zic și dintr-o scripcă de scândură, cu trei strune. Apoi, s-a comandat o violină mică, normală, pentru mine”.

Odată descoperită dorința de a cânta dar și înclinația deosebită spre arta muzicală a copilului, în scurt timp. Costache Enescu îi va dăruia o vioară adevărată, iar mai târziu, va cumpăra și un pian, care va deschide noi orizonturi de cunoaștere și de abordare a jocurilor muzicale din mintea Jorjac, dar și a muzicii în sine. Serile muzicale familiale au contribuit mult la formarea unui anumit tip de atenție asupra fenomenului sonor, și au facilitat percepția într-o oarecare măsură a artei lăutărești.

Printr-un concurs de împrejurări, familia Enescu ajunge la Iași, unde îl consultă pe Eduard Caudella, profesorul de vioară a Conservatorului din localitate, personalitate marcantă a muzicii românești din acea perioadă. Acesta, se rezumă oarecum, la sfatul de a-i da cât se poate de repede copilului lecții de învățare a notelor muzicale, de citire a lor. Întorcându-se în Cracalia, aceștia au apelat la un vecin de-al lor pe nume Mișu Zoller, un inginer austriac ce studiasse vioara în Germania. De la acesta a luat George Enescu primele lecții sistematice de învățare a notației muzicale.

După un număr relativ mic de lecții, Jorjac citea cu destul de mare ușurință notele de pe portavit, dar ce era acum mai interesant și mai distractiv pentru copilul de cinci ani, era faptul că prin intermediul notelor muzicale putea să-și noteze micile melodii improvizate de el.

Așadar, încă de la această vârstă Enescu a început să cocheteze cu compoziția, să viseze și chiar să-și dorească să devină compozitor.

Considerând că au urmat sfatul profesorului de la Conservatorul din Iași, părinții au revenit pentru a doua oară la acesta în 1888, pentru o nouă evaluare a cunoștințelor copilului. Dându-și seama de talentul real și valoarea excepțională a acestuia, Eduard Caudella îl sfătuiește pe Costache Enescu să-și înscrie fiul la Conservatorul din Viena, unde va avea parte de educație muzicală vastă studiind alături de marii compozitori ai vremii. La Viena va locui la Joseph Hellmesberger-Jr., fiul directorului Conservatorului, de asemenea un interpret al acelor timpuri.

La 24 iulie 1889 apare pentru prima oară în public la Slanic, ca interpret demonstrând veleități de virtuos violinist. În doi ani termina studiul obligatoriu de trei ani al viorii și va începe studiul superior având ca profesor pe Joseph Hellmesberger-Jr iar armonia, contrapunctul și compoziția fiindu-i predate de profesorul Robert Fuchs.

În capitala franceza a gasit un mediu artistic si intelectual care avea sa ii stimuleze facultatile muzicale native. Isi va finaliza studiile obtinand calificativul “excelent”, calificativ obtinut foarte greu.

George Enescu a fost prin intreaga sa activitate creatoare si munca titanica desfasurata pe taramul artei, daruindu-si intreaga viata viorii, muzicii, slujirii fara odihna a inaltului titlu de violinist si muzician roman- un stralucit exemplu, radiant si insufletitor pentru intregul tineret roman care aspira la bucuria actului creator violonistic, un model uman devenit o legenda care da aripi si imbarbateaza pe toti acei tineri pasionati de arta viorii, pentru acest domeniu extreme de rafinat al spiritului uman, muzica.

In memoria marelui maestru George Enescu satul natal ii va purta numele, de asemenea si Filarmonica de Stat din Bucuresti, Muzeul “George Enescu” din capitala, iar casa

in care s-a nascut a fost declarata casa memoriala.

Un alt loc care a marcat copilăria lui Enescu este Casa din Mihăileni. Această casă a aparținut familiei mamei lui Enescu, Maria Cosmovici, construită de părinții ei preotul Ioan Cosmovici și soția Zenovia. Sunt păstrate un număr mare de scrisori care au fost trimise de George Enescu (Jurjac) mamei sale care se retrăsese în casa de la Mihăileni spre sfârșitul vieții. În această casă se află pianul care a aparținut filosofului Mircea Vulcănescu, care a fost donat Casei Enescu de moștenitorii acestuia.

De asemenea, în municipiul Dorohoi, se află Muzeul Memorial „George Enescu”,

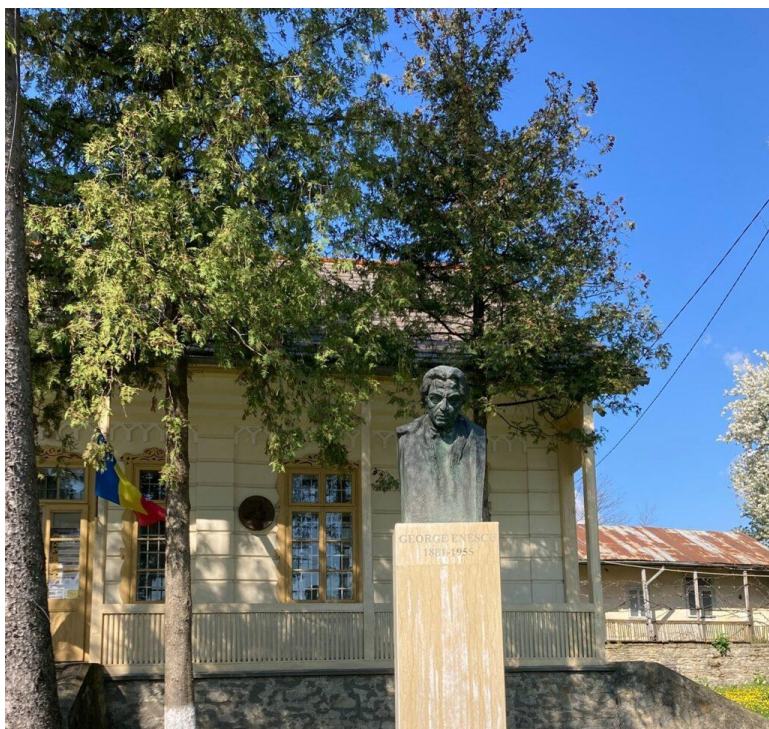
Muzeul este organizat în casa tatălui compozitorului, Costache Enescu, casă în care George Enescu (1881 – 1955) a locuit nouă ani, și cuprinde 6 camere.

Clădirea a fost ridicată în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Colecția conține obiecte care au aparținut compozitorului: piese de mobilier (recompunând atmosfera de epocă), pian, viori, partituri, manuscrise (printre care și opera Oedip, și testamentul muzicianului), fotografiile și fotocopiile, scrisori originale, cărți, picturi, mulajele mâinilor sale, masca mortuară, obiecte de îmbrăcăminte, afișe, distincțiile primite.

Enescu a păstrat-o, venind adeseori la Dorohoi unde găsea locul potrivit pentru odihnă și creație.

În camera sa de lucru care se păstrează și astăzi, George Enescu a scris Cvartetul de coarde op. 30, Simfonia a 3-a. Aici își simțea sporite capacitățile sale creatoare: „O lună de zile pe an trebuie să vin să calc pe pământul țării mele.”

Muzeul memorial George Enescu Dorohoi a fost reorganizat în 2005, anul în care am comemorat 50 de ani de la moartea muzicianului. Începând din acest an aici funcționează un salon muzical, locul unde periodic au loc concerte, recitaluri, amintind de vremurile în care însuși Enescu exersa, compunea, cânta în casa din strada ce astăzi îi poartă numele.

Bibliografie

- Benteoiu, Pascal, *Capodopere enesciene*, Editura Muzicală, București, 1984.
- Dâșorean, Bujor, *Istoria muzicii românești*, Suport de curs pentru studii de scurtă durată prin învățământ la distanță, Anul III, Semestrul II, Muzica românească, Academia de muzică Gheorghe Dima, Cluj-Napoca, 2003.
- Larousse- Dicționar de Mari Muzicieni- Ed. Univers encyclopedic 2000
- Ion Sârbu - Vioara și măestrii ei de la origini și până azi - Ed. Porto-Franco, Galați, 1994
- <https://vatra-mcp.ro/muzeul-memorial-george-enescu-dorohoi-botosani/>

Cuviosul Părinte Cleopa Ilie - fiu duhovnicesc al Țării de sus

Elev: Ursu Marilena, clasa a XII-a

Prof. pr. Botezatu Liviu,

Liceul cu Program Sportiv Botoșani

Format în bogăția duhovnicească a mănăstirilor, Părintele Cleopa a devenit peste timp omul și românul autentic, posesor al înțelepciunii nealterate oferită de starea de rugăciune. Atunci când a coborât în lume, când a devenit extrem de popular, printre ierarhi, universitari, meșteșugari, țărani etc. Părintele Cleopa dovedea tot atâta teologie cât o întreagă bibliotecă¹.

Atunci când spui „Părintele Cleopa” spui „rugăciune”. Ca om, era o persoană de o „autenticitate cristalină, primitivă, neprefăcută. Un Adam biblic original, care poartă în constituția sa fizică toate componentele descrise de Geneză. Un om «după chipul lui Dumnezeu», în care raportul dintre trup și suflet, dintre vizibilitatea materiei și transparența spiritului se schimbă, în această icoană vie, trupul pământesc devine ceresc, iar duhul dumnezeiesc devine vizibil”².

Cine și câți oameni l-au ascultat își aduc aminte cu siguranță de urarea sa, cu ușor iz popular: „Mânca-v-ar raiul!”, cu care își înfrumuseța, din loc în loc, predica sau cuvântul de învățătură? Suntem pe deplin încredințați că toți cei ce-l vedeau și auzeau se întorceau spre casele lor mult mai întăriți sufletește, încărcăți cu putere de sus, pentru că glasul blând al Părintelui Cleopa, dar uneori și de o austeritate copleșitoare era perceput ca o „trâmbiță a Duhului Sfânt”, în transmiterea adevărului lui Hristos.

Personalitatea cuiva se evidențiază cel mai bine prin prisma copilăriei și a casei părintești. Părintele Cleopa Ilie s-a născut în comuna Sulița, jud. Botoșani, în anul 1912, la 10 aprilie. Părinții săi se numeau Alexandru și Ana Ilie, care în întreaga lor viață au fost un model de trăire creștin ortodoxă, fiind oameni iubitori de Dumnezeu, de Biserică și de copii. Însuși Părintele Cleopa spunea: „Aveam o cameră toată numai cu icoane. Un fel de paraclis. Acolo ne rugam. Chiar și la miezul nopții ne sculam și făceam rugăciuni”³. Duceau o viață exemplară

¹ Arhimandrit Bartolomeu Anania, *Prefață la Arhim. Cleopa Ilie, Călăuză credința ortodoxă ...*, p.5.

² Pr. Prof. Ion Bria, *O lecție de sfințenie din Moldova – Părintele Cleopa*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, anul XI (1999), nr. 221-222, p. 7-8.

³ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, Trinitas, Iași, 1999, p. 9.

de adevărați creștini care curgea lin ca o apă dulce de izvor, căci așa se moștenea din moși-strămoși și așa era tradiția creștină în partea locului.

Cel mai mult însă a creionat personalitatea Părintelui Cleopa monahismul și părinții duhovnicești la umbra cărora a crescut. Într-un anume fel el este continuatorul Sf. Ioan Hozevitul de la Neamț (1913-1960) și al Ieroschimonahului Paisie Olaru (1897-1990).

Cel dintâi care a știut despre el, de evoluția (urcușul) lui duhovnicească, a fost Părintele lui duhovnicesc, Ioanichie Moroi, care l-a recomandat spre a-i fi urmaș în scaunul de egumen, spre mirarea tuturor bătrânilor din consiliul Sihăstriei⁴. Dar și el însuși își aducea totdeauna aminte cu multă evlavie și respect de Părintele lui duhovnicesc, făcând apel la înțelepciunea, cuvintele și purtarea lui: *„Așa zicea Bătrânul, Dumnezeu să-l ierte (...). Starețul meu, bătrânul Ioanichie, Dumnezeu să-l ierte, așa făcea*

Oriunde a fost rânduit de Pronia divină să fie îndrumător de obști, Părintele Cleopa și-a făcut ucenici buni și i-a rânduit să ducă mai departe purtarea de grijă a rânduielilor lui Dumnezeu. Tot ceea ce vorbea părintele Cleopa constituie învățătura Bisericii. El nu-i atrăgea în mod intenționat pe oameni la sine și nu se propovăduia pe sine, ci-i conducea pe oameni la Dumnezeu, învățându-i înțelepciunea sfinților: *„Ca duhovnic, Părintele Cleopa era un învățător sfătuitor și un sfătuitor teolog, dar învățătura lui era învățătura sfinților. Tot ce învăța avea temei în Sfintele Scripturi și Sfinții Părinți, nu era o opinie arbitrară, ci comuniunea de gândire ortodoxă universală, profund teologică și profund umană. De aceea l-au ales pe el ca duhovnic ierarhi și monahi, demnitari de stat și oameni de rând, profesori universitari și țărani simpli. De aceea, în mod irezistibil, fiecare se bucura să-i fie fiu duhovnicesc”*⁵.

„Părintele Cleopa nu a predicat sau scris ceva absolut nou și de la sine, ci aceleași lucruri ca și alți Sfinți Părinți, spre exemplu Sfântul Ioan Scărarul. Cu toate acestea, învățătura unică a Tradiției a fost filtrată prin experiența sa de viață. Părintele Cleopa a scris predici de mare valoare, îmbogățite prin metafore care reflectă bogăția sa spirituală, dar care nu trebuie înțelese ca o noutate absolută, ci ca o adâncă trăire a Tradiției. Această experiență ține de calitatea sfințeniei”⁶.

Ceea ce cerea el de la fiii săi duhovnicești ca îndrumător al acestora era, în primul rând, ca o temelie a zidirii duhovnicești ulterioare, dreapta credință. Nici un compromis nu era de închipuit în această privință. Dacă în viața morală, duhovnicii sunt îngăduitorii față de persoanele care greșesc, dar se pocăiesc, în ceea ce privește învățătura Bisericii, aceasta trebuie

⁴ Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, 1995, p.181-185.

⁵ IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Părintele Cleopa se mută astăzi de la chilie la cimitir*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, II (1999), nr.216-217, p. 11.

⁶ Reverend Profesor Nicholas Stebbing Ph.D., *Părintele Cleopa văzut prin ochii unui anglican ...*, p.14.

să rămână curată. Pentru a-i ajuta din punct de vedere practic se observa faptul că el îi îndemna și pe ucenici să citească pe Sfinții Părinți: „Măi, băiete, nu sta degeaba și nu pierde timpul. Ia o carte în traistă oriunde te duci, cu oile sau cu vacile, sau unde te trimite, și citește cuvântul lui Dumnezeu”⁷.

Părintele Cleopa nu a fost doar el misionar, ci a avut dorința de a face și din ucenicii săi – mulți și de diferite categorii sociale – misionari și îndrumători, atât prin cunoștințe din Scripturi, cu care să poată răspunde sectanților, cât, mai ales, prin modul lor de viață: „Prin felul cum îi primea pe oameni, cum se ruga pentru ei și cum îi sfătuia, Părintele Cleopa a făcut din fiecare fiu duhovnicesc, monah sau mirean, un misionar ortodox fără zgomot, fără ambiții de a cuceri lumea aceasta, ci un luptător mai harnic pentru mântuire” (IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei)⁸.

Tot P.F. Părinte Daniel sublinia: „Părintele Cleopa nu era doar duhovnic, ci și un mare misionar statornic prin predica vie, plină de citate din Sfânta Scriptură și din scrierile sfinților; prin zelul său de apărare a dreptei credințe în fața rătăcirilor sectare”. El a săvârșit această misiune în spațiul cultural românesc, dovedindu-se un continuator fidel al Sfinților Părinți, un ostenitor neobosit în a arăta permanenta actualitate a cuvântului scripturistic, așa cum este el cunoscut și mărturisit de către Biserică.

Purtarea părintelui Cleopa arăta cum și Părintele duhovnicesc trebuie să nu uite principiile uceniciei duhovnicești ci să le practice în continuare. Nu de puține ori, chiar și când bea apă, el cerea binecuvântare de la ucenicul său de chilie sau de la un frate, pentru a-i învăța taina ascultării și a smeritei cugetări⁹. Ascultarea este esențială în viața duhovnicească, dar părintele ținea totdeauna să precizeze legătura ei cu rugăciunea: „Ascultarea fără rugăciune este argăție, iar cel ce face ascultare cu rugăciune, liturghie săvârșește”¹⁰. Monahilor care se plângeau că nu se pot ruga datorită ascultărilor prea grele, el le spunea: „trupul este Marta, iar sufletul este Maria! Marta se ostenește pentru cele pământești, iar Maria, care închipuiește sufletul, stă la picioarele Domnului și se roagă (...) Datori suntem să împăcăm pe Marta cu Maria, adică întâi să ne rugăm și apoi să facem ascultare, cu rugăciunea în minte și în inimă”¹¹. Ucenicului său de chilie care era ocupat peste zi și nu reușea să-și împlinească pravila, îi zicea: „Fă ascultare, scrie scrisori, vorbește la oameni și zi ,Doamne Iisuse ...’ căci ,Folosul fratelui este roada ta’, zic Sfinții Părinți”¹².

⁷ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Viața părintelui Cleopa ...*, p.194.

⁸ IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Părintele Cleopa se mută astăzi ...*, p. 11.

⁹ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Viața părintelui Cleopa...*, p. 181.

¹⁰ *Ibidem*, p.191.

¹¹ *Ibidem*, p.193.

¹² *Ibidem*, p.195.

Părintele Cleopa pomenea mii de nume, ale tuturor ucenicilor săi și chiar a credincioșilor ajunși ocazional la el. Urmându-l pe Sfântul Antonie cel Mare, părintele Cleopa le atrăgea atenția ucenicilor că rugăciunea părintelui este inefficientă dacă ucenicul nu este atent el însuși la viața sa duhovnicească. Unui frate care i-a cerut să se roage pentru el i-a răspuns, știindu-i cu siguranță starea sufletească: „*Da! Frăția ta mănâncă și dormi până te sature, și eu am să mă rog pentru tine!*”¹³. Și atunci când un ucenic știe de fapt ce are de făcut, dar este delăsător, nici la cererea unui cuvânt de folos părintele Cleopa nu-i răspundea, ci îi zicea: „*Fă ce știi și te mântuiești*”, iar ucenicul, cercetându-se pe sine, și-a dat seama că ceea ce-i lipsea lui nu era cunoștința, ci trăirea duhovnicească¹⁴.

Mulți contemporani de-ai noștri recunosc darul cuvântului cu care l-a împodobit Dumnezeu pe părintele Cleopa. El îndruma din Sfinții Părinți ai Bisericii într-un mod foarte familiar, care te făceau să-l simți, și să te simți, contemporan cu fiecare dintre cei citați. El transpunea cuvintele părinților în limbajul moldoveanului din ținutul Neamțului: „*Părintele Cleopa este o compoziție de teologie și țărănie. Are cunoaștere filocalică vastă, aplicată la viață (...) Are darul zicerii frumoase. Dramatizează povestea. Intimizează faptul biblic. Îmbracă personajele biblice în catrință și ȋtari, ca lumea să le simtă rude și consăteni. Părintele are duh de scriitor moldav. Scenariile biblice sunt aduse aici, în pridvor, actualizate. Dumnezeu i se adresează lui Adam cu strigarea: ‚Mă, Adame, măăăă!’. Evocarea are farmec și mai ales viață și culoare*”¹⁵.

Cu toată avalanșa de cuvinte pe care le rostea, părintele Cleopa era conștient de valoarea îndemnului care devine lucrător numai dacă pornește din inima celui care-l cunoaște din lucrare, și nu doar teoretic: „*Cel ce dă sfat, dar el nu l-a trăit, este ca izvorul de apă pictat pe perete. Iar cel care vorbește din experiența sa, seamănă cu un izvor de apă vie*”¹⁶. În predicile sale, în repetate rânduri mărturisea cu smerenie faptul că este pus în situația de a învăța și îndruma pe alții fără să se fi făcut el mai întâi ceea ce învăța, dar motiva totuși că și așa poate se vor folosi unii dintre cei care citesc sau ascultă: „*Chiar dacă eu, leneșul și neiscusitul întru toate cele bune, nici cu vârful degetului nu m-am atins prin lucrare, de această mare bunătate a dreptei socoteli, totuși m-am gândit că uneori și un orb poate fi de folos, atunci când va ține în mână sa aprinsă o lumânare pentru cei ce văd*”¹⁷.

¹³ *Ibidem*, p.185.

¹⁴ *Ibidem*, p.187.

¹⁵ Vasile Andru, *Mistici din Carpați și alți oameni slăviți din istoria mântuirii*, Editura Pontos, Chișinău, 2000, p. 206-207.

¹⁶ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Viața părintelui Cleopa ...*, p. 191.

¹⁷ Arhimandrit Cleopa Ilie, *Urcuș spre înviere ...*, p. 21.

Prin tot ceea ce a făcut și este, Părintele Cleopa a impulsionat în mod evident atât viața monahală cât și pe cea a mirenilor, arătând lumii întregi specificul românesc. Ca și Pr. Stăniloae, de exemplu, el a redescoperit rădăcinile spiritualității monahale răsăritene și a dobândit recunoaștere în întreaga lume.

CONCLUZII

Părintele Cleopa este cunoscut în memoria creștinilor ca fiind unul dintre cei mai mari duhovnici români. Este știut că avea la spovedanie zeci de monahi și monahii, preoți de mir, șapte episcopi, trei mitropoliți și sute de credincioși.

Arhimandritul Ioanichie Bălan, vechi ucenic al Părintelui, spunea: "Părintele Cleopa este considerat, pe drept cuvânt, unul din cei mai iscușiți duhovnici, sfetnici și predicatori ai monahismului românesc contemporan. Viața sa interioară exemplară, de ascet și sihastru consacrat, experiența sa în nevoița monahală, vastele sale cunoștințe scripturistice și patristice de autodidact care te uimesc, memoria sa rar întâlnită, blândețea, dragostea sa de oameni, râvna pentru Dumnezeu și cuvântul său hotărât, înțelept și precis, unit cu darul frumoasei vorbiri în grai dulce moldovenesc fac din Arhimandritul Cleopa Ilie o personalitate în spiritualitatea noastră ortodoxă. Credincioșii, numeroșii săi fii duhovnicești, călugări și mireni, îl socotesc ca fiind o binecuvântare a lui Dumnezeu pentru Biserica noastră"¹⁸, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române declarând că se are în vedere deschiderea procesului de canonizare a Părintelui Cleopa și trecerea sa în rândul sfinților, în calendar, cu numele: Cuviosul Cleopa de la Sihăstria.

Bibliografie

- Arhim. Cleopa Ilie, *Călăuză în credința ortodoxă*, Editura Mănăstirea Sihăstria, Neamț 2007
- Arhimandrit Cleopa Ilie, *O sinteză a Părintelui Cleopa în 1670 de capete. Din cuvintele Arhimandritului Cleopa Ilie. Îndrumări duhovnicești pentru vremelnicie și veșnicie*, Editura Teognost 2004
- Arhim. Cleopa Ilie, *Urcuș spre înviere*, Editura Doxologia, Iași 2007
- Arhim. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, Trinitas, Iași, 1999
- Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Sofia, București 2010
- Vasile Andru, *Mistici din Carpați și alți oameni slăviți din istoria mântuirii*, Editura Pontos, Chișinău, 2000
- *Vestitorul Ortodoxiei*, anul XI (1999), nr. 221-222
- *Vestitorul Ortodoxiei*, II (1999), nr.216-217

¹⁸ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, Trinitas, Iași, 1999, p. 29

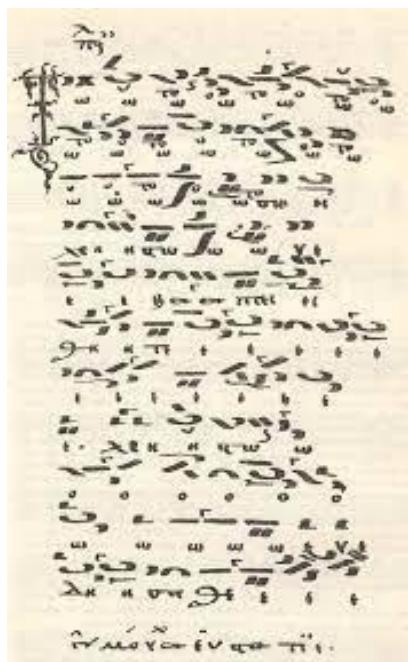
Școala de muzică psaltică de la Mănăstirea Putna

Elev: Holban Mihai, cl. a XI-a,

Prof. pr. Chichioacă Petru-Georgel,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

De la sfârșitul secolului al XV-lea și până la sfârșitul secolului al XVI-lea la mănăstirea Putna a ființat o școală de „psaltichie” care a lăsat posterității moștenirea cea mai valoroasă și mai semnificativă din cuprinsul muzicii medievale românești. Cea dintâi ctitorie și, totodată, necropola lui Ștefan cel Mare, mănăstirea Putna, a fost zidită între anii 1466 și 1469 (ca semn

de mulțumire pentru biruința repurtată de domnitor asupra tătarilor) și sfințită în 1470. De la mănăstirea Neamț au fost strămutați aici arhimandritul Ioasaf, pe post de egumen, copişti și decoratori de manuscrise, discipoli ai lui Gavriil Uric, precum și dieci, grămăticii, dascăli și psalți, ale căror nume s-au păstrat în marginaliile și colofoanele codicelor muzicale putnene: Călugărul Casian (Psaltirea din 1470), monahul Gervasie (Vechiul Testament din 1475), ieromonahul Nicodim (Tetraevanghelul din 1475), diaconul Trif (Tetraevanghelul din 1477), călugărul Paladie (Tetraevanghelul din 1488-1489), diaconul Teodor Mărișescu (Tetraevanghelul din 1493), ieromonahul Spiridon

(Tetraevanghelul din 1502), monahul Filip (Tetraevanghelul din 1502) ș.a. Cu concursul călugărilor-artizani de diverse calificări s-au înființat la Putna ateliere de caligrafie și miniatură, de broderie, o școală pentru pregătirea pictorilor zugrăvi de biserici, dar și o școală cu specializare muzicală.

Ideea de școală de psaltichie putneană a fost întâmpinată cu o anumită reticență de istorici, până când nu au fost identificate (într-un șir de biblioteci) mai multe codice psaltice (11 în total) provenind de la Putna și demonstrând o unitate grafică, structurală și stilistică. Semnalarea și includerea codicelor în circuitul științific s-a produs în câteva etape. Primele

mențiuni au parvenit din secolul al XIX-lea, întâi de la M. Kogălniceanu (în 1845 și 1872), apoi de la E. Kaluzniaki (în 1883), care indică șase manuscrise muzicale atribuite lui Evstatie Protopsaltul și se ocupă de criptogramele conținute în unul din acele codexuri. Au urmat investigațiile lui A. Iațimirskii (în 1897, 1901, 1905), soldate cu scoaterea din uitare a încă trei manuscrise putnene. În 1910 Nicolae Iorga se referă la Antologhionul lui Antonie Ieromonahul, datat 1545, codex care reține și atenția lui G. Breazul (în 1941).

Se revine cu mai multă vigoare asupra cercetării tezaurului muzical putnean începând cu deceniul al șaptelea al secolului trecut. Prin stăruințele unor medievști precum R. Pava, Gh. Ciobanu, C. Ghenea, G. Panțiru, M. Ionescu, T. Moiescu ș.a. au ieșit la iveală și au fost studiate unsprezece manuscrise, acoperind, cronologic, o perioadă de mai bine de un secol. „Toate aceste codexuri poartă amprenta unui singur izvor, a unui singur centru artistic, și oricine le cercetează nu poate spune altceva decât că ele aparțin aceleiași tradiții muzicale, aceleiași școli, aceleiași concepții de alcătuire – Școala muzicală de la Putna” (T. Moiescu, *Muzica bizantină în spațiul cultural românesc*, București, Ed. Muzicală, 1996, p. 13).

Mai sunt și alte dovezi în sprijinul existenței școlii, și anume – prestigiul Putnei pe o întinsă arie de răspândire a muzicii de resursă bizantină. Se citează, în această ordine de idei, scrisoarea lui Alexandru Lăpușneanu din 1558, adresată comunității ortodoxe din Lvov (unde domnitorul a înălțat o biserică moldovenească): „Trimiteti-ne, de asemenea, patru cântăreți buni și noi îi vom învăța cântarea grecească și sârbească. După ce vor învăța îi vom trimite la voi; trebuie numai să aibă glas bun; ne-au fost, de asemenea, trimiși la învățătură și cântăreți din Przemysl” (V. Vasile, *Pagini nescrise din istoria pedagogiei și a culturii românești*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, p. 43). Nu se știe cu exactitate locul în care urmau să sosească învățăceii de la Lvov, dar mănăstirea Putna (de rând cu Suceava și Iași) trebuie luată în calcul.

Școala putneană de psaltichie s-a impus și ca focar de iradiere a unui stil componistic particular, deși datele pe acest palier mai trebuie verificate. S-a constatat că melozii de la Putna – Ioasaf, Evstatie, Antonie, Ioan Diaconu, Dometian Vlahu, Kyr Gheorghie, Theodosie Zotica ș.a. – au elaborat prin efort conjugat un stil melodic aparte, integrabil bineînțeles, în canonul bizantin al timpului și, totodată, recognoscibil în ansamblul muzicii ortodoxe răsăritene.

S-a pledat, mai apoi, pentru circulația cântării putnene dincolo de granițele Moldo-Vlahiei, la popoarele slave din Est. Și aceste pledoarii sunt întemeiate, fiind vorba de Evul Mediu, perioadă în care schimburile culturale cu vecinii noștri slavi erau deosebit de intense. Probele paleografice și istorice cumulate arată limpede că școala muzicală de la Putna nu este doar o himeră întrevăzută de medievștii-bizantinologi, ci un fenomen real, cu toate valențele

și caracteristicile pe care le presupune o astfel de instituție. Și dacă existența școlii este o certitudine, rămâne de precizat, în ce limite temporale a încăput activitatea ei. Scrierile istoriografice o plasează, în unanimitate, între sfârșitul secolului al XV-lea și sfârșitul secolului al XVI-lea.

Începuturile ființării școlii se leagă de numele lui Ioasaf - melurgul, primul stareț al Putnei, și sunt localizate în jurul anului 1470. După toate probabilitățile pe timpul lui Evstatie – figura emblematică a locașului, menționată pentru prima dată în 1493 – și a urmașilor săi imediați, școala intrase în perioada ei de glorie, pentru ca, pe măsura întăririi suzeranității turcești (spre finele secolului al XVI-lea), să-și restrângă activitatea fără a mai lăsa vreo urmă în documentele epocii. În orice caz, o ultimă știre circumscrisă secolului al XVI-lea și vizând (indirect) școala putneană vine de la Dorothei al Monemvasiei, care, în 1575, însoțind pe patriarhul constantinopolitan Ieremia, a vizitat Moldova și a remarcat că domnitorul Petru Șchiopul (1574-1577, 1578-1582) iubea muzica și „avea un iscusit dascăl de cântări”. Învățământul muzical de la Putna va înregistra un revirement abia în secolul al XVIII-lea, pe vremea și cu contribuția starețului Vartolomeu Măzăreanu, precum și a dascălilor de psaltichie Ilarion Ieromonahul și Isaiia Balotescu.

Slavistul Emil Kaluzniacki a vizitat în 1882 mănăstirea Putna și a găsit aici, după propriile-i mărturisiri, un *Irmologhion greco-slav* scris de călugărul Evstatie între anii 1511-1515, constând din șase volume inegale. Cum din aceste șase volume se cunosc doar două – *Antologhioanele* păstrate în Biblioteca Muzeului de Stat de Istorie din Moscova, sondările ar putea scoate la suprafață celelalte piese din serie.

Cele două Antologhioane însumează cântări:

- a) de la Vecernie;
- b) de la Utrenie (de la litie sau de la laudele mai tuturor praznicilor și sfinților mai mari);
- c) de la cele trei liturghii (a Sfântului Ioan Gură de Aur, a Sfântului Vasile cel Mare și Liturgia mai înainte sfințită).

Marea majoritate a cântărilor datează din prima jumătate a secolului al XVI-lea; unele melodii, cum sunt, de exemplu, Stihira lui Ioasaf, Chinonicul lui Kyr Gheorghie, o parte din compozițiile lui Evstatie (inclusiv Stihira Sfântului Ioan cel Nou) au fost elaborate în a doua jumătate a secolului al XV-lea, în timp ce reluările din patrimoniul muzical bizantin sunt, în general, de obârșie mai veche.

Medieviștii români consideră că moștenirea putneană nu se rezumă la lista celor 11 codice muzicale descoperite la Putna și în diferite biblioteci și că cercetările în vederea depistării de noi documente vor fi amplificate. Fiind pusă în ecuație migrarea și înstrăinarea masivă a

manuscriselor românești, e de presupus că, la capătul acestor cercetări, tezaurului manuscritic de la Putna i se vor adăuga și alte mostre în măsură să ne edifice asupra fenomenului componistic medieval.

Bibliografie:

- S. Barbu-Bucur, *Manuscrise psaltice românești în biblioteci străine*, în „Byzantion”. Revistă de arte bizantine, vol. II, Iași, 1996
- V. Galaicu, *Codicele muzicale provenind de la Mănăstirea Putna: localizare, autori, aspecte genuistice și stilistice, particularități semiografice*, în „Magazin bibliologic”, nr. 1-4/ 2015
- T. Moiescu, *Muzica bizantină în spațiul cultural românesc*, București, Ed. Muzicală, 1996
- Idem, *Creația muzicală românească de tradiție bizantină*, în „Studii și cercetări de istoria artei. Seria teatru, muzică, cinematografie”, tomul 38, București, Editura Academiei Române, 1991
- G. Panțiru, *Manuscrise muzicale inedite de la Mănăstirea Putna*, în „Biserica Ortodoxă Română”, LXXXVII (1969), nr. 11-12 (noiembrie-decembrie)
- V. Vasile, *Pagini nescrise din istoria pedagogiei și a culturii românești*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995
- <https://doxologia.ro/pateric/cuviosul-ioasaf-arhimandritul-primul-egumen-al-manastirii-putna>
- <https://www.pemptousia.ro/2014/06/arta-psaltichiei-in-tarile-romane/>
- <https://www.putna.ro/Psaltichii-s3-ss2-c6.php>

Sfântul Ioan Iacob de la Neamț

Elev: Ion Denisa-Gabriela, cl. a VIII-a,

Prof. Chirilă Elena,

Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu” Dorohoi

Sfinții- oamenii de pe acest pământ care se diferențiază de ceilalți prin acel ceva special. Dacă mă întrebați prin ce, nici eu nu prea știu să vă răspund. Sfinții au o istorie a lor, deseori foarte captivantă. Astăzi, am decis să vă vorbesc despre Sfântul Ioan Iacob de la Neamț. Născut în satul Crăiniceni, comuna Horodiștea, din fostul județ Dorohoi, la data de 23 iulie 1913, sfântul Ioan Iacob este un sfânt cinstit în Biserica Ortodoxă la data de 5 august.

Fiind o fire bolnăvicioasă, mama sfântului și-a dat viața în mâinile Domnului numai la șase luni după nașterea acestuia, iar tatăl, după doi ani, în război, acesta rămânând cu bunica lui, Maria. Primii ani de școală îi face în satul natal, apoi urmează gimnaziul la Lipcani-Hotin și liceul la Cozmeni-Cernăuți, fiind cel mai bun elev din școală. Rudele voiau să-l dea la Facultatea de Teologie din Cernăuți, ca să-l facă preot, dar el, simțindu-se chemat de Dumnezeu la o viață mai înaltă, le-a spus: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr!”. Cerând binecuvântarea duhovnicului său, el pleacă la Mănăstirea Neamț, unde Episcopul Nicodim îl primește cu multă dragoste, rânduindu-i ascultare la infirmerie și la biblioteca mănăstirii. Toți se foloseau de smerenia, de blândețea și de dragostea lui și cugetau că este un ales al lui Dumnezeu. La 8 aprilie 1936, în miercuri din Săptămâna Sfințelor Patimi, fericitul rasofo Ilie Iacob este tuns în îngerescul cin călugăresc de arhierul Valerie Moglan, noul stareț al mării lavre, împreună cu alți doi frați rasofo, primind în călugărie numele de Ioan.

Dorind viață pustnicească și arzând cu inima pentru Hristos și pentru Sfintele Locuri, unde S-a născut, a pătimit și a înviat Domnul, fericitul monah Ioan Iacob pleacă în Țara Sfântă împreună cu alți doi monahi din lavră, Claudie și Damaschin. A stat la Mănăstirea Sfântul Sava de lângă Betleem, timp de zece ani, răbdând grele ispite, boli și încercări de la oameni și de la diavoli. Prima ascultare în obștea Sfântul Sava a fost cea de paraclisier. Cunoscând bine limba greacă, traducea unele pagini alese patristice, din care se hrănea atât pe sine, cât și pe cei ce veneau la el. Între anii 1939-1940, Ioan Iacob s-a nevoit împreună cu un ucenic român într-o peșteră din pustiul Qumran, aproape de Marea Moartă. Aici a cunoscut pe monahul Ioanichie Pârâială, care i-a rămas ucenic credincios până la obștescul sfârșit. Obișnuia să se roage

noaptea, singur, hrănindu-se doar cu pesmeți și puține fructe, răbdând multe ispite. Între anii 1940-1941, din cauza războiului, Cuviosul Ioan a stat cu mai mulți călugări din Țara Sfântă într-un lagăr pe Muntele Măslinilor. Fiind eliberat, se reîntoarce la Mănăstirea Sfântul Sava și continuă aceleași ascultări și nevoințe. În anul 1947 este hirotonit diacon. În același an, Cuviosul Ioan Iacob este hirotonit preot în biserica Sfântului Mormânt de arhiereul Irinarh. Timp de 5 ani, cât a dus această ascultare, Cuviosul Ioan Iacob a săvârșit zilnic toate sfintele slujbe, în limba română, a tradus numeroase pagini din Sfinții Părinți cu învățături pentru călugări și pelerini; a compus un bogat volum de versuri duhovnicești, a înnoit chiliile și biserica schitului și, mai ales, viața duhovnicească din schit, ostenindu-se mult pentru primirea pelerinilor din țară pe care îi spovedea, îi împărtășea și le dădea sfaturi mântuitoare de suflet. În luna noiembrie 1952, Cuviosul Ioan se retrage din ascultarea de egumen și, împreună cu ucenicul său Ioanichie, intră în obștea mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul. Din vara anului 1953, fericitul Ioan se retrage cu ucenicul la o peșteră din apropiere, numită Chilia Sfintei Ana. La peșteră, unde cu greu se ajungea, pe o scară înaltă, nu primea pe nimeni, comunicând cu cei ce veneau mai ales prin rugăciune, prin unele scrieri sfinte și prin ucenicul său. În vara anului 1960, era bolnav și suferea toate cu multă răbdare. Simțindu-și sfârșitul aproape, miercuri 4 august, s-a împărtășit cu Sfintele Taine, iar joi dimineața la orele 5 și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la vârsta de numai 47 de ani. După trei zile, a fost înmormântat în aceeași peșteră de egumenul mănăstirii Sfântul Gheorghe, arhimandritul Amfilohie, iar la 8 august 1980, trupul său a fost aflat întreg, nestrucaturat de vreme, răspândind bună mireasmă, semn că l-a preamărit Dumnezeu și l-a numărat în ceata sfinților, pentru nevoința și sfințenia vieții sale de pe pământ.

Ce m-a impresionat cel mai mult despre sfântul Ioan Iacob este dorința lui de a fi aproape de Dumnezeu, credința aceasta puternică și conexiunea între el și Hristos și faptul că a renunțat la el. Cine ar fi în stare să renunțe la tot în zilele de azi pentru a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru toate câte a făcut pentru noi? Pe lângă acest fapt, sfântul Iacob a crescut fără părinți, ducând o viață destul de grea și, deși i s-au întâmplat acestea, el este recunoscător în continuare lui Dumnezeu pentru viața pe care i-a oferit-o. Multe persoane în zilele de astăzi cred că, dacă li se întâmplă ceva rău, este din vina lui Dumnezeu, că El nu i-a ajutat să treacă peste ispită, însă ei nu înțeleg că nu Dumnezeu trebuie să se pogoare din cer și să le îndrepte greșelile, ci ei trebuie să facă schimbări în viața lor. Viață fără greutate nu există, iar singurul vinovat pentru ceea ce ni se întâmplă suntem noi înșine.

Mai știu despre Sfântul Ioan Iacob faptul că este considerat apărătorul și binefăcătorul bibliotecarilor, deoarece a avut această ascultare la Mănăstirea Neamț. Acesta s-a îngrijit de biblioteca existentă în mănăstire încă de la începutul secolului al XIV-lea. Acesta mai este

considerat apărătorul orfanilor și mai ales al orfanilor de război, deoarece Ioan Iacob a rămas fără dragostea părinților de la o vârstă fragedă. Faptul că am aflat mai multe informații despre acest sfânt mă va ajuta la orele de religie, dar nu numai. Astfel, mi-am îmbogățit și cultura generală. Stând și gândindu-mă, ar fi ceva lucruri ce l-aș ruga pe Sfântul Ioan. În primul rând, aș vrea să îmi ajute frații să își îndeplinească idealurile și să creadă în ei că vor reuși orice își propun cu ajutorul lui Dumnezeu. Apoi, vreau să îmi întărească părinții să poată trece prin bătrânețe, să ne fie alături cât mai mult. Aș vrea să ajute pe toată lumea în ceea ce dorește să facă, și în final, să mă ajute și pe mine să trec cu bine prin școală și prin liceu să termin facultatea ca, în final, să am un loc de muncă, mai exact acela de învățătoare. Mereu mi-a plăcut să învăț alte persoane lucruri noi și mereu am încercat să ajut pe toată lumea cu ce îmi stă în putință.

Cântarea corală și evoluția ei

Prof. Etem Șeniz,

Școala Gimnazială „Lucian Grigorescu” Medgidia

Modul în care se organizează la noi manifestările corale nu ține mereu pasul cu nevoia de expresivitate și de eficiență a omului modern și cu cerințele acustice necesare cântului vocal. Muzica corală face la noi primii pași înspre tehnologiile de amplificare sonoră care încă nu par să îi înțeleagă specificitățile și particularitățile. Școlile componistice sunt axate pe avangardă și pe experiment, iar acest lucru, de altfel laudabil, îndepărtează genul coral de marele public. Toate aceste aspecte arată că în România arta corală trece printr-o perioadă de tranziție.

Corurile bisericești sunt, prin însăși natura lor, ansambluri în care pot cânta oameni cu pregătiri muzicale diferite. Dacă dirijorul și corul înțeleg importanța și profunzimea acțiunii lor, atunci împreună își pot crea prin muzică o stare specială pe care mai apoi o pot transmite ascultătorilor. De aici și responsabilitatea foarte mare a membrilor corurilor bisericești și a dirijorilor. Partea văzută a Liturghiei se bazează pe această comuniune, pe completarea dintre cererile formulate de preoți și răspunsurile oferite de cor în numele comunității de credincioși. Compozitorii își intitulează muzica liturgică „Răspunsurile Sfintei Liturghii”, iar acest lucru cred că merită o atenție deosebită.

Cântarea este o însușire specifică ființei omenești și comună oamenilor din toate timpurile și locurile. Este arta cea mai expresivă și cea mai plină de înrâurire asupra sufletului omenesc. Prin cântare omul își exprimă sentimentele de bucurie, de durere, dar și dorurile, avânturile și idealurile lui. Nu este de mirare, dacă muzica a fost pusă și ea, ca în toate celelalte arte, în serviciul sentimentului religios și al cultului. În temple, în sinagogi, în biserici, în locașuri de adunare și de rugăciune, orice nume ar purta ele, oamenii au laudat și cântat pe Dumnezeu sub forma psalmilor, a imnelor religioase și a cântărilor de orice fel.

Cântarea este unul dintre elementele cele mai importante ale slujbelor ortodoxe, ea făcând parte dintre formele generale de exprimare a cultului. Nu există slujbă ortodoxă fără cântare, cărțile de slujbă și de cântări ca: Octoihul, Mineiele, Triodul, Penticostarul, ca și Ceaslovul, Liturghierul, Molitfelnicul etc. aducând și ele o mărturie directă în această privință. Cultul Ortodox folosește o bogată și variată colecție de cântări și imne sacre, dintre care unele

de origine biblică, psalmii și majoritatea cântărilor închinare Maicii Domnului, iar altele și cele mai numeroase alcătuite de diferiți imnografi și melozi creștini, din sec. IV.

Muzica românească bisericească a ajuns la structura actuală în urma unei evoluții firești, după ce au asimilat toate influențele care s-au exercitat asupra lor de-a lungul secolelor, influențe pe care le-au topit și transformat într-un tot predominant de elemente autohtone, după cerințe sufletești specifice gândirii și predispozițiilor muzicale ale poporului nostru din diferitele regiuni locuite de acesta. Unele regiuni, ca de exemplu vechile provincii românești, care au suferit mai ales influența muzicii grecești și turcești, aceste influențe străine s-au impus cu mai multă tărie datorită unor condiții istorice și social-culturale deosebite de cele ale românilor din Ardeal și Banat.

Muzica noastră bisericească deci, așa cum se prezintă astăzi în diferitele provincii ale țării noastre, trebuie privită ca o unitate organică indestructibilă în dezvoltarea ei istorică, supusă legilor dialectice ale evoluției, făcând parte integrantă din tezaurul artei noastre naționale originale. Așa fiind, cu toată mozaicală diversitate a variantelor ei locale, ea este o muzică bisericească românească, neînsemnatele ei deosebiri de la o provincie la alta având aceleași explicații și semnificații, pe care le au și deosebirile dintre toate celelalte creațiuni spirituale specifice ale românilor din diferitele ținuturi locuite de ei.

Bibliografie:

- Studii publicate: *Muzica bisericească monodică și corală în Eparhia Alba Iuliei în sec. XX, în: Anuar IV al Facultății de Teologie Ortodoxă, Cluj-Napoca (1996-1998), 2000;*
- *Muzica bisericească monodică și corală în zona Alba Iuliei, în: Anales Universitatis Apulensis, Seria Theologica, nr. 1, Alba Iulia, 2001;*
- *Scurt istoric al corului Bisericii Ortodoxe Române din comuna Bistra, jud. Alba. Suită de colinde din Bistra, în rev. Credința Ortodoxă, nr.2, Iulie-Decembrie, Alba Iulia, 2001;*
- *Formele și genurile muzicii bisericești ortodoxe, în: Credința Ortodoxă, nr.2, Alba Iulia, 2002*

„Preoți și profesori ai Seminarului Teologic Sf. Andrei care au contribuit la dezvoltarea muzicii psaltice în Eparhia Dunării de Jos”

*Elevi: Bibicu Cosmin și Tauș Andrei, cl. a X-a,
Prof. Ionescu Marian,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați*

*„Muzica bisericească dă strălucire sărbătorilor,
prin ea se întipăresc mai bine învățăturile în sufletele oamenilor.
Mai precis, muzica psaltică îndeplinește o triplă funcție în desăvârșirea omului:
estetică, pedagogică și soteriologică (mântuitoare)“.*

Sfântul Vasile cel Mare

Din dorința cinstirii autorilor și interpreților muzicii bisericești, în Patriarhia Română, anul 2023 este „Anul comemorativ al *imnografilor și cântăreților bisericești (psalți)*“. Această temă a fost aleasă pentru a fi evidențiată importanța cântului liturgic dar și pentru a scoate în evidență importanța muzicii psaltice în cultul și activitatea Bisericii noastre strămoșești. De-a lungul timpului, mulți compozitori, profesori și psalți români au contribuit la dezvoltarea muzicii bisericești. Prin lucrarea noastră, încercăm să prezentăm câteva figuri de seamă dintre cele ale profesorilor Seminarului Teologic *Sfântul Apostol Andrei*, care s-au străduit să descopere tinerilor seminariști tainele muzicii psaltice, pentru conștientizarea faptului că muzica psaltică este un tezaur primit de la înaintașii noștri și pe care avem datoria de a-l transmite generațiilor viitoare. Așadar, cercetările noastre s-au îndreptat, pe firul istoric al existenței seminarului andreian, asupra preoților și profesorilor care au îndrumat și pregătit pentru preoție zeci de generații, descoperindu-le acestora dragostea față de muzica bisericească,

reușind prin asta să ajute la românirea, promovarea și dezvoltarea acesteia în spațiul aflat în compania Dunării la vărsare.

În ziua de 17 noiembrie 1864, prin Decretul domnitorului Principatelor Române, Alexandru Ioan Cuza, a fost înființată Episcopia Dunării de Jos, cu sediul la Ismail. Scopul înființării acestei eparhii,

avându-l în scaunul episcopal pe ilustrul ierarh Melchisedec Ștefănescu, a constat în dezvoltarea sentimentului religios ortodox în popor și, mai ales, pentru identificarea cu idealul românismului a elementelor eterogene din sudul Basarabiei¹.

Acest moment important din istoria Bisericii Ortodoxe Române a fost precedat de ridicarea, în data de 14 noiembrie, a școlii duhovnicești a Consistoriului Eparhial de la Ismail, înființată în 1857², la rangul de Seminar Teologic, sub directoratul Arhim. Veniamin Arhipescu³.

Hotărârea ca noua eparhie să aibă un seminar pentru pregătirea viitorilor slujitori bisericești într-un spațiu românesc era evidentă. După cum consemna arhim. Teoctist Scriban, „numai vreo zece preoți aveau cultura trebuitoare misiunii lor”⁴. Seminarul din Ismail, după șapte ani de activitate, cu rolul determinant în formarea intelectuală, teologică și duhovnicească a clerului din Basarabia, devenea acum instituție de stat și avea menirea „de a da preuți eparhiei și a servi la naționalizarea elementelor eterogene din Basarabia”⁵.

Multe discipline de studiu, inclusiv muzica bisericească, sufereau datorită lipsei profesorilor bine pregătiți. Practica liturgică era făcută mai mult la biserici, astfel că aproape toate cântările bisericești erau învățate din practică și nu după manual, la fel ca și tipicul bisericesc. Astfel, doar cei înzestrați de Dumnezeu cu răbdare, cu dragoste față de slujbele bisericești și care se străduiau alături de alți cântăreți bisericești, buni cunoscători de psaltică, aveau sorți de izbândă.

Astfel, episcopul Dunării de Jos, învățatul Melchisedec Ștefănescu, a atras atenția asupra regresului muzicii bisericești în Seminarele teologice. De exemplu, în anul 1873, ierarhul nu avea specialiști locali ca să-i numească în Comisia de examinare a candidaților pentru ocuparea catedrelor de muzică bisericească. Din acest motiv a apelat la renumitul Dimitrie Suceveanu, protopsaltul Mitropoliei Iașului și la George Dima, cel de-al doilea psalt al aceleiași mitropolii.

¹Jurisdicția canonică a acestei noi eparhii înființate se întindea peste mai multe județe, precum Ismail, Bolgrad și Domenii, Covurlui și Brăila

²Diac. Gabriel Mădălin Vasile, *Consistoriul duhovnicesc de la Ismail*, în Ziarul lumina – 7 aprilie 2021: „scopul înființării acesteia este regăsit în raportul arhim. Teoctist Scriban, nr. 37/1863, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice: starea înapoiată a clerului basarabean de atunci, față cu clerul din Moldova, și spre a se opri stăruințele dascălilor netrecuți prin seminar de a păși la treptele preoțești”.

³Pr. Drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, Pr. Prof. Costel Bulgaru, *Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei” din Galați. Școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008, p. 32: „durata studiilor de 4 ani, cu regim de internat și programa cursurilor ca ale celorlalte seminarii din țară, aflate în îngrijirea statului”.

⁴Moise N. Pacu, *Amintiri bisericești și culturale din Basarabia sudică sub cărmuirea română din 1857-1878*, în revista BOR nr. 9/1930, p.838.

⁵Pr. Drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, Pr. Prof. Costel Bulgaru, *op.cit.*, p. 32.

O astfel de situație, care se dorea urgent rezolvată, l-a determinat pe acesta să ia hotărârea, ca muzica bisericească să nu mai fie predată de pedagogul-șef, precum **C. Breviman**, ci de către un profesor specializat.

Astfel, episcopul Melchisedec Ștefănescu a cerut ministerului numirea în anul 1868, a profesorului **Gavriil Musicescu** (n. 20 martie 1847, Ismail –d. 8 decembrie 1903, Iași). Această cerere urmărea și românirea slujbelor bisericești din Basarabia. Acest lucru, lesne se observă chiar din cuvintele marelui ierarh: Episcopul Melchisedec scria ministrului: „Școala muzicală, care în Ismail nu este un articol de gust, ci o necesitate de primă ordine pentru românizarea Bisericii, are nevoie de un profesor pentru a se putea introduce limba română în bisericile din Basarabia, unde se află muzica slavonă introdusă prin școala de muzică de la Episcopia din Chișinău”⁶.

Primul profesor era cu adevărat calificat, acesta studiind la Conservatorul din Iași (1864-1866) și mai târziu la Academia de Muzică din Sankt Petersburg. A fost profesor de muzică la Seminarul din Ismail (1866-1870), profesor de armonie (1872-1903) și apoi director al Conservatorului din Iași (1876-1903), dirijor al corului metropolitan și profesor la Școala Normală din Iași⁷.

La Ismail, pe lângă Episcopie, în afară de seminar, funcționa și la o școală de muzică orientală, pentru care episcopul Melchisedec Ștefănescu a cerut ministerului, în 1868, numirea ca profesor a lui Gavriil Musicescu, deși acesta se specializa în muzica vocală. Începând din acești ani, marele profesor a început o muncă titanică, aceea de a transcrie pe notația liniară a tuturor cântărilor bisericești psaltice, tipărite la acea vreme. După plecarea acestuia la Iași, compozițiile, dar mai ales traducerile și adaptările pieselor corale rusești, l-au ridicat pe acesta în fruntea compozitorilor români. A compus concerte mari la marile sărbători, precum Nașterea și Învierea Domnului, luptând să „dea muzicii bisericești ortodoxe o strălucire necunoscută până atunci”⁸.

Un alt profesor remarcabil al seminarului teologic a fost **Gheorghe Rășcanu** (1844-1896), un fost elev care, între anii 1871- 1872 a predat muzica bisericească, deținând și responsabilitatea de iconom al școlii. A slujit de asemenea ca preot la Catedrala din Ismail (1873 -1878) până în 1878, când a fost numit primul protoiereu al județului Tulcea.

⁶Econ. I.C. Beldie, *Anuarul Seminarului Teologic „Sf. Andrei” din Galați*, p. 18 de la Pr. Drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, Pr. Prof. Costel Bulgaru, *op.cit.*, p. 41.

⁷Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București 2010, p. 252.

⁸Viorel Cosma, *Lexicon*, București, 2003, p. 273.

După războiul de independență și alipirea județelor Cahul, Bolgrad și Ismail Rusiei, se produce și o schimbare în viața Seminarului. Astfel, în luna octombrie a anului 1878, sediul Seminarului din Ismail se mută la Galați. O perioadă grea pentru întreg învățământul teologic în România.

Aici, printre ceilalți profesori, vrednic de amintire este preotul profesor **Nicolae Tărăbuță**, un interpret de mare rafinament și adânc cunoscător al muzicii bisericești. El a fost profesor de muzică bisericească și corală la Seminarul Teologic, în 1883, acesta copiind o colecție sau antologie de cântări bisericești, păstrate astăzi la Biblioteca Academiei Române⁹.

În urma desființării sale de la sfârșitul anului școlar 1893, Seminarul de la Galați își redeschide cursurile la 1 octombrie 1908, prin eforturile episcopului Pimen Georgescu, cu sprijinul ministrului Cultelor și Instrucțiunii publice, Spiru Haret. Director era atunci Arhim. Nicodim Munteanu (viitorul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, între 1936-1948), apoi arhim. Visarion Puiu (viitor episcop), econ. I.C. Beldie, pr. Scarlat Porcescu și alții.

În anul 1909, a fost ales episcop al Dunării de Jos, **Nifon Niculescu**, unde a păstorit până la 1 ianuarie 1922. În timpul păstoririi sale, pe lângă sfințirea Catedralei episcopale din 6 august 1917, vrednicul de pomenire Preasfințitul Nifon a dus o intensă activitate pastorală. Chiar dacă nu a fost profesor al Seminarului, în calitatea sa de păstor, s-a implicat mai ales în formarea duhovnicească a tinerilor, adresându-le o chemare la participarea la sfintele slujbe și la o implicare activă. El însuși era un bun cunoscător al muzicii psaltice, precum și un renumit liturghisitor, un neîntrecut cântăreț bisericesc, înzestrat de Dumnezeu, cu glas frumos, pe care și l-a câștigat prin solide studii muzicale. Serviciile religioase săvârșite de Prea Sfinția Sa, erau deosebit de înălțătoare, încât și amatorii, dar mai cu seamă, cunoscătorii de muzică bisericească, nu lipseau ca să-l asculte.

Sfaturile și exemplul personal au fost întărite de „*Cartea de muzică bisericească pe psaltichie și pe note liniare pentru trei voci*“, tipărită în anul 1902. În această carte de muzică bisericească, vorbind de asemenea despre importanța acestei muzicii, el afirmă: „Muzica bisericii noastre nu numai că a împodobit cultul divin, în decursul veacurilor, dar ea a dat și impulsione avântului național“¹⁰.

⁹Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *op. cit.*, p. 325.

¹⁰Pr. Eugen Drăgoi, *Ierarhi și preoți de seamă la Dunărea de Jos 1864-1989*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați 1990, p. 298.

Într-o ședință a Sfântului Sinod din anul 1911, P.S. Episcop Nifon al Dunării de Jos propunea ca la tipografia cărților bisericești să fie tipărite lucrările unor psalți de renume, precum Macarie, Anton Pann, Ștefan Popescu ș.a., spre a se folosi de ele cântăreții bisericești, dar mai ales elevii seminariști și cei din școlile de cântăreți¹¹.

În anul 1912, cu prilejul unei dări de seamă care a făcut-o despre școala de cântăreți bisericești din Galați, de care se ocupa personal, a vorbit și despre rolul muzicii bisericești în viața creștinilor, arătând că această muzică în general „dezvoltă simțurile, ridică moralul cadentează pasul, înfrânge patimile și transportă pe om în sfere mai senine, ridicându-l cu mintea până la Dumnezeu... Biserica Română și-a creat din vechime, o melodie a sa proprie pentru cântările bisericești, după motivele orientale - antice- prelucrată însă și îmbogățită de cântăreții români- vechi și noi- și acum odată cu geniul și gustul muzical al neamului românesc. Cântarea noastră bisericească, se poate numi națională, pentru că ea este populară și s-a identificat cu gustul muzical și simțul religios românesc”¹².

De asemenea, cunoștințele și calitățile sale muzicale l-au recomandat pentru alcătuirea Regulamentului școlilor de cântăreți, la cererea Sfântului Sinod, afirmând cu tărie că muzica bisericească a fost așezată de Sfinții Părinți în Biserica creștină și s-au preocupat cu perfecționarea și cultura ei, au format o muzică religioasă potrivită cultului divin și corespunzătoare fastului ce predomină în Biserica creștină.

Un alt profesor de seamă al Seminarului nostru a fost și **ierodiaconul stavrofor Filotei Moroșanu - Hanganu**, absolvent al Conservatorului de la București¹³. Chiar dacă este puțin cunoscut, el se înscrie ca unul dintre cei mai reprezentativi muzicieni ai Bisericii Ortodoxe Române¹⁴.

În perioada 1905-1908, a fost un cadru didactic dedicat misiunii sale care s-a străduit să transmită mai departe elevilor săi, viitori preoți ai Bisericii, datoria păstrării și îmbogățirii cântării bisericești tradiționale.

Părintele ierodiacon a fost și un mare compozitor bisericesc. Din compozițiile sale, cel mai mult a prins rădăcină „în pământul cel bun al psaltichiei românești, cântarea *Lumină lină* (Glasul VIII), care figurează în Vecernierul uniformizat și în Antologia *Cântările Sfintei Liturghii* și alte cântări bisericești¹⁵.

¹¹<https://psaltichieromaneasca.wordpress.com/2019/04/02/republicarea-operelor-clasice-de-muzica-bisericeasca-un-plan-uitat-si-infaptuit-in-zilele-noastre>.

¹²Nifon, episcopul Dunării de Jos, *Dare de seamă asupra mersului școlii de cântăreți bisericești din Galați pe anii 1909-1910, 1910-1911, 1911-1912*, București, 1912, p.5.

¹³Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *op. cit.*, p. 179.

¹⁴Pr. Eugen Drăgoi, *op.cit.*, p. 299.

¹⁵Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p.237-238.

Profesorul **Grigore Costea** a fost chemat de către Arhimandritul Nicodim Munteanu, și numit, la vârsta de numai 26 de ani, în rândul cadrelor didactice ale Seminarului „Sfântul Apostol Andrei“ din Galați¹⁶.

Vreme de peste un sfert de veac (1908-1931), a ocupat cu competență și seriozitate catedra de muzică a Seminarului din Galați. Tânăr fiind, a ascultat sfaturile directorului Seminarului, și s-a axat mai mult pe partea didactică și practică, punându-și întreaga sa capacitate și putere de muncă în slujba noului curent de uniformizare și unificare a cântărilor bisericești¹⁷. Tot în perioada activității sale la seminarul andreian, a primit hirotonia în diacon și preot.

După retragerea în 1936 a renumitului profesor Ion Popescu - Pasărea de la catedra de Muzică a Seminarului Central din București, preotul Grigore Costea îl va înlocui, ocupând această funcție până în anul 1941.

Vrednicul de Pomenire Mitropolitul Bartolomeu Anania ne oferă o remarcabilă descriere a acestui profesor dedicat: „*părintele Costea era în ochii elevilor ceea ce se numește un exemplu viu... ..nu l-a părăsit sfânta patimă pentru psaltichie, pe care a slujit-o și o slujește cu credință*“¹⁸.

Pe lângă compozițiile sale, părintele profesor Grigore Costea a căutat, prin articole de specialitate, să arate importanța cântării bisericești nu numai în viața bisericească, ci și în cultura poporului român.¹⁹

În 1848, în urma venirii la putere a autorităților ateo-comuniste, Seminarul Teologic de la Galați își încetează activitatea pentru mai bine de jumătate de secol, acesta redeschizându-și porțile tinerilor sub oblăduirea Sfântului Apostol Andrei, în 1990, cu binecuvântarea I.P.S. Dr. Antim Nica, Arhiepiscopul Dunării de Jos, și cu eforturile Înaltpreasfințitului Părinte Dr. Casian Crăciun, pe atunci Arhiepiscop – Vicar.

Bibliografie:

- Viorel Cosma, *Lexicon*, București, 2003
- Pr. Eugen Drăgoi, *Ierarhi și preoți de seamă la Dunărea de Jos 1864-1989*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați 1990

---

¹⁶Pr. Marius Moșteanu, *Muzica bisericească în Dobrogea și la Dunărea de Jos de-a lungul veacurilor*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2003, p. 85.

¹⁷Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *op.cit.*, p. 132.

Pr. Eugen Drăgoi, *op.cit.*, p. 299: *a lucrat alături de Nicolae Lungu și pr. Ene Braniște la uniformizarea cântărilor psaltice bisericești și a tipărit: Gramatica muzii psaltice (1951), Vecernierul (1953), Utrenierul (1954), Cântările Sfintei Liturghii cu podobiile celor opt glasuri (1960) ș.a.*

¹⁸Vartolomeu Diaconul, *Popas aniversar: părintele Grigore Costea*, în revista *Glasul Bisericii*, nr. 1/1957, p.52.

¹⁹Gheorghe C. Ionescu, *Lexicon al celor care de-a lungul veacurilor, s-au ocupat cu muzica bizantină în România*, Ed. Diogene, București 1994, p. 99.

- Gheorghe C. Ionescu, *Lexicon al celor care de-a lungul veacurilor, s-au ocupat cu muzica bizantină în România*, Ed. Diogene, București 1994
- Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *Istoria muzicii bisericești la români*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București 2010
- Pr. prof. dr. Nicu Moldoveanu, *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări bisericești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992
- Pr. Marius Moșteanu, *Muzica bisericească în Dobrogea și la Dunărea de Jos de-a lungul veacurilor*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2003;
- Nifon, episcopul Dunării de Jos, *Dare de seamă asupra mersului școlii de cântăreți bisericești din Galați pe anii 1909-1910, 1910-1911, 1911-1912*, București, 1912
- Moise N. Pacu, *Amintiri bisericești și culturale din Basarabia sudică sub cărmuirea română din 1857-1878*, în revista BOR nr. 9/1930
- Pr. Drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, Pr. Prof. Costel Bulgaru, *Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei“ din Galați. Școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008
- Vartolomeu Diacul, *Popas aniversar: părintele Grigorie Costea*, în revista *Glasul Bisericii*, nr. 1/1957;
- Diac. Gabriel Mădălin Vasile, *Consistoriul duhovnicesc de la Ismail*, în Ziarul lumina – 7 aprilie 2021.
- <https://psaltichieromaneasca.wordpress.com/2019/04/02/republicarea-operelor-clasice-de-muzica-bisericeasca-un-plan-uitat-si-infaptuit-in-zilele-noastre>.

Sfântul Ioan Iacob - Monahul poet din Țara Sfântă

*Elev: Dan Cecan, cl. a XI-a,
Prof. pr. Laiu Viorel, Prof. Grigore Cristina,
Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi” Mănăstirea Neamț*

Sfântul Ioan Iacob, pe numele său de botez Ilie, născut la Crăiniceni-Dorohoi, rămas orfan, intră de tânăr la Mănăstirea Neamț în timpul stăreției viitorului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Nicodim. Copil ales al lui Dumnezeu deprinde experiența rugăciunii sincere. Se cunoaște faptul că a fost bibliotecar al acestei mănăstiri, punând în rânduială mulțimea de cărți și de manuscrise care se găseau acolo. O astfel de activitate, de bibliotecar avea să îndeplinească mai târziu și în marea lavră a Sfântului Sava din pustiul Iudeii. Călugărit la 8 aprilie 1936 cu numele Ioan, a părăsit nu peste multă vreme țara și viețuiește în mai multe mănăstiri din Țara Sfântă, până la momentul adormirii sale întru Domnul la doar 47 de ani, la 5 august 1960, la mănăstirea Sfântul Gheorghe din Hozeva.

Iubitor de carte și de semeni și-a împodobit viața cu nevoițe aspre. Om al rugăciunii a scris cele mai multe poezii în peștera unde a viețuit, ducând o viață plăcută lui Dumnezeu.

Se poate spune că este un adevărat poet creștin, mai ales că scria versuri creștine încă de la liceu și a continuat să scrie și când este primit în monahism la Mănăstirea Neamț. Scrie o seamă de poeme adunate într-o culegere intitulată ”Hrană duhovnicească”, îngrijită și tipărită de ucenicul său, Ioanichie Pârâială. Versurile sale transmit emoție și învățătură creștină : ”Cu grijă și cu teamă/ Să nu uităm să lăsăm în urma noastră/ Un gând, o faptă, un drum frumos/ Că pentru toate neîndoios/ Odată vom da seamă”. Talentul scriitoricesc evidențiază un om sensibil, iar scrierile sale au valoare nu numai literară, dar și duhovnicească. Criticul literar George Alexe spunea despre lirica Sfântului Ioan Iacob că „a îmbogățit literatura cu rară operă de spiritualitate ortodoxă în adevăratul sens al cuvântului, în care sufletul românesc vibrează puternic, regăsindu-se în universalitatea și comuniunea creștină autentică.” În poeziile sale exprimă învățături, dar și dragoste de țară și neam. Și-ar fi dorit ca neamul românesc să se fi întors la credință : ”Acum ca niciodată/ Treziți-vă, români !Având credință-n suflet/ Și arma sfântă-n mâini.../ Uniți-vă în cuget/ Prin simțuri creștinești/ La sânul ”Maicii voastre”/ Celei duhovnicești”. Remarcăm în aceste versuri un lirism specific sufletului românesc. „Din poeziile și scrierile sale se vede dragostea sa constantă de țara natală și de poporul român”, spunea

Preafericitul Părinte Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Izvor nesecat de inspirație pentru Sfântul Ioan Iacob îl reprezintă și pustiul din valea Iordanului. Scrie aici numeroase ” poezii de pocăință, de invocare a milei lui Dumnezeu peste oameni, precum și frumoase cugetări duhovnicești în versuri”. Considerată psalm de laudă și imn de preamărire a lui Dumnezeu, poezia creștină e „armonie și mijloc armonios de comunicare a inimii, a gândurilor și simțămintelor”. Poezia e rugăciune, e vorbire cu Dumnezeu, iar limbajul este unul ritmic, firesc sufletului credincios.

Teme lirice de mare sensibilitate artistică regăsim în opera Sfântului: viața, moartea, durerea, jalea, bucuria, credința, „toate acestea sunt expresii apărute în istoria noastră o dată cu graiul românesc, dar în același timp sunt taine ale sufletului creștin, taine ale mărturisirii și-ale împărtășirii acestui suflet românesc, suflet conștient de paradisul etnic în care viețuiește.”

O temă importantă în poezia Sfântului Ioan Iacob o reprezintă copilăria. Anii grei ai acestei perioade sunt evocați în poezia ”În brațele părintești”, scrisă pe când se afla la Mănăstirea Neamț : „Rămas de mic orfan pe lume/ Ca un copil al nimănui/ Mi-am pus nădejdea mea spre Domnul/ Cerând de-a pururi mila Lui”, exprimându-și recunoștința pentru cea care i-a fost sprijin după moartea părinților, bunica. Cea care ”i-a semănat în suflet” credința în Dumnezeu, ca o adevărată mamă ea l-a legănat pe genunchii ei, l-a însemnat cu semnul sfintei cruci de câte ori îl adormea: „Bunica, Dumnezeu s-o ierte,/ Mi-a semănat/ În suflet tainele credinței/ Și rodul lor mă ține viu.” Amintirea bunicii dragi revine în lirica poetului mai târziu, când se nevoia în pustiul Hozeva. Cea care l-a îngrijit în primii ani ai vieții este pomenită în rugăciunile sale și văzută „ca sfinții” „Cu farmecul în grai”.

Continuă să compună poezii din care reies admirația pentru creația divină, descoperind în toate mâna și pronia lui Dumnezeu : „De-ar înțelege mintea/ Podoaba cea de sus,/ Te-ar pomeni de-a pururi,/ Stăpânul meu Iisus”. Moartea, cea care ar trebui să țină trează mintea omului e motiv literar în aproape toate scrierile Sfântului Ioan Iacob. Putem considera că acest motiv e o preocupare constantă a monahului-poet : „Grăbește-te părinte/ Grăbește-te de drum/ De suflet ia aminte/ Că vii la rând acum”.

O altă preocupare literară a Sfântului Ioan a fost aceea de a versifica tropare. Mai ales tropare închinare Sfînților români: Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași, Sfânta Muceniță Filofteia de la Argeș. A compus și imne și rugăciuni închinare Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea creștinilor: „Iar astăzi , Preacurată

Maică, Când toți ne-am abătut la rău/ De nu te vei ruga fierbinte/ Ne părăsește Fiul Tău”. Prin poeziile sale îndeamnă la pocăință, dar cu multă blândețe duhovnicească. E ca un doctor iscusit ce dă sfaturi tuturor spre vindecare: „Iar auzul și vederea/ Dacă nu le stăpânim/Mare pagubă la suflet/ Totdeauna suferim.”

Sfântul Ioan Iacob vorbește în poeziile sale și despre Sfintele Taine. Sfânta Taină a Împărtășaniei este momentul întâlnirii cu Hristos Domnul spre zidire sufletească . ”Dumnezeiasca Împărtășanie este un ideal, un țel, o încununare a efortului în urcușul duhovnicesc, conform textului liturgic „sfârșit creștinesc vieții noastre”, este o comuniune tainică cu Hristos, o împreună petrecere cu El, dar în același timp „merinde pe drumul ce duce la viața veșnică”. Însemnătatea Sfintei Taine a Euharistiei reiese din poezia „Săvârșirea Cuvioasei Maria Egipteanca”: „În ziua când era să moară/ Atuncea s-a împărtășit/ Și pentru asta pe Zosima/ Mai înainte l-a vestit”. Taina Sfântului Botez este transpusă în versuri în urma unei întâmplări minunate din pustia Iordanului pentru a se arăta puterea acestei Sfinte Taine. O mamă avea copilul bolnav, iar părinții îl botează dar fără a rosti corect formula tainei, pe care de altfel nici nu o știau. Dorința lor era ca fiul să fie botezat : „Ajungând la deznădejde/ Căci era mai leșinat/ L-a muiat în apă mă-sa/ De trei ori, și-a cuvântat : La mila lui Dumnezeu/Ca și popa zic și eu !Copilul s-a însănătoșit, însă când a fost dus la preot apa s-a sleit, iar Ierarhul locului auzind întâmplarea a poruncit să se facă doar Mirungerea : „Oameni buni, copilul vostru/ Este gata botezat/ După semnul care este/ Și din cele ce-am aflat !” Puterea și lucrarea slujirii preoțești este arătată în poezia Canonisire împiedicată de cei adormiți . Un preot urma să fie oprit de la Taina Preoției din cauza patimii beției. În momentul în care episcopul locului trebuia să semneze caterisirea s-a întâmplat ceva minunat:...,S-a făcut un vuiet mare,/ Mii de glasuri s-au pornit/ Nu !Nu !Nu !Să nu faci asta !/ Auzit-a din văzduh,/ Și scăpând din mână pana/ Tulburatu-s-a la duh.” Episcopul ignoră vuietul și vrea din nou să semneze, dar glasurile se aud iarăși. Atunci ierarhul face câteva cercetări și află că preotul pomenea enoriașii la toate slujbele și, mai ales, pe cei adormiți: „Mai cu seamă, eu smeritul, / Foarte mult mă sânguiesc/ Ca pe cei trecuți din viață/ Pururea să-i pomenesc”. Auzind acestea, episcopul si-a dat seama cine striga și îl slobozește pe acel preot : „Mergi la Slujba ta în pace/ Dar să nu mai faci sminteli,/ Și să nu mă uiți pe mine/ La a slujbei rânduiei !”

Creația ”Vântul pustiirii” a monahului poet scrisă înainte cu 20 de zile de a-și da obștescul sfârșit arată văpaia rugăciunii din aceste versuri. Ele sunt un testament lăsat omenirii pentru a o îndemna pe calea mântuirii: „Pustii-se-vor orașe/ Și pe mulți îi vor robi,/ Unde sunt cântări deșarte,/ Gloanțele vor dănuți.// Când sporește răutatea/ Se scârbește Dumnezeu/ Pentru asta vin în lume/ Și războaiele mereu.”

Scrierile Sfântului Ioan Iacob sunt plăcute lui Dumnezeu așa după cum și viața sa a fost. Poeziile sale rămân marturii peste veacuri a credinței sale și îndemnuri pentru noi : „astăzi, când s-au înmulțit vicleșugurile în lume și s-au împuținat păstorii cei buni, acum, când nu mai găsești pildă de viață curată și nici povățuitori sufletești, cu cât mai mult trebuie să ne sânguim la citirea Sfintelor cărți pentru a nu greși drumul mântuirii”.

Bibliografie:

- *Ierod. Ioanichie Bălan, Scrierile literare ale Cuviosului Ieroschimonah Ioan Iacob de la Iordan*, 1986, nr.1-2
- *Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul, Viață –Poezie-Învățătură*, Ediție îngrijită de pr. prof. Ioan Mihoc, pr. prof. Viorel Laiu, pr. prof. Vasile Păvăleanu, Doxologia, Iași , 2010
- Maria Daniela Pânăzan, *Poezia religioasă românească. Analize și comentarii eseistice*, Editura CronoLogia, Sibiu 2012
- [http: //Pravila.ro](http://Pravila.ro), Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț .
- [http: // Mitropolia Banatului.ro](http://MitropoliaBanatului.ro)Sfântul Ioan Iacob de la Neamț, singurul sfânt român din secolul al XX-lea, născut în secolul al XX-lea și canonizat în același secol

Boierul Anastasie Bașotă (1798 - 1869)

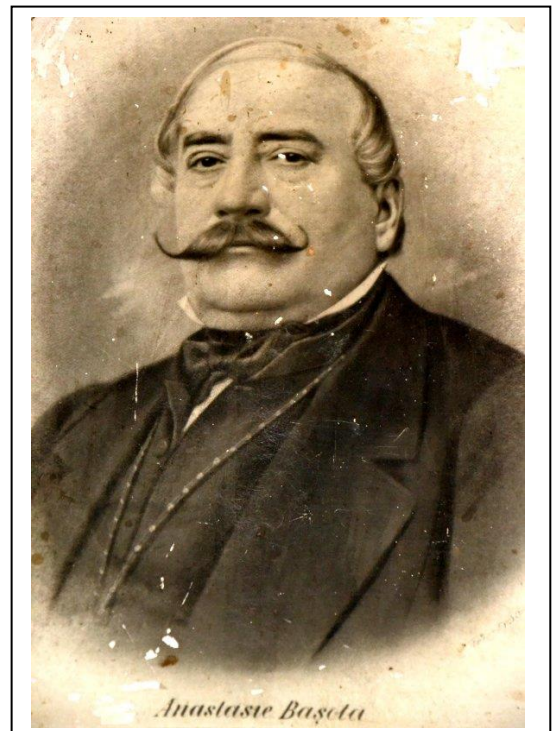
Elev: Doroșincu Marian-Alexandru, cl. a XI-a,

Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

În contextul declarării de către Biserica Ortodoxă Română a anul 2023 drept Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice și Anul comemorativ al inmografilor și cântăreților bisericești, Seminarul Teologic din Dorohoi a organizat Simpozionul intitulat „Țara de Sus – vatră de spiritualitate și cultură românească”. Evenimentul își propune să scoată în evidență personalități din zona de nord a Moldovei, care s-au remarcat în diverse domenii de activitate, în rândul cărora se află la loc de cinste boierul, ctitorul de biserici și omul politic Anastasie Bașotă.

Anastasie Bașotă s-a născut la 22 ianuarie 1798, în județul Iași. Descindea din două vechi familii boierești: a tatălui Ioniță Bașotă și a mamei Elena

Costache Boldur-Lățescu. În tot acest timp, membrii acestor familii și-au păstrat atât numele, tradiția de familie cât și moșiile, iar uneori, atunci când au avut ocazia au deținut atribuții politice în administrația statului. În acest sens, neamul Bașotă constituie un bun exemplu de neam boieresc din categoria de mijloc a elitei sociale, aceștia fiind considerați mai degrabă o boierime de țară sau ținut.

A fost omul care și-a impus ambiție și devotament pentru a avea rezultate de excepție, drept urmare, pe plan profesional a avut mult succes și a reușit să atingă tot ce și-a propus, însă nu a fost omul atât de norocos pe plan familial acestuia fiindu-i destinate multe eșecuri. S-a căsătorit în anul 1829 cu Ruxandra Balș (1805 - 4 septembrie 1867), de care s-a despărțit și alături de care a avut doi copii, pe Sofia și Elena. În anul 1829 își pierde în apele Prutului fiica, Sofia, iar Elena se căsătorește cu cneazul George Cantacuzino, guvernator al Basarabiei, un aventurier care spulberă zestrea fiicei sale. Toate aceste evenimente i-au agravat starea de

sănătate și, considerând că Elena nu este demnă să-i moștenească averea, Anastasie a preferat să lase prin dorință testamentară o importantă parte din averea sa în administrația Epitropiei Institutului Academic pentru ridicarea clădirii școlii, a cantinei, a internatului și pentru administrația acestuia în

viitor. Într-o perioadă de transformări profunde în mentalitatea oamenilor și de frământări spirituale, Anastasie Bașotă a dorit să ofere fiilor de țărani lipsiți de posibilitatea de a învăța într-o școală de grad secundar, spre a-și dezvolta și desăvârși însușirile lor naturale.

Ocupă funcții diverse, precum cea de spătar (1819), hatman (1821), logofăt, iar în perioada lui Grigore Alexandru Ghica funcția de ministru de război. A fost interesat de dezvoltarea economică a Moldovei, a modernizat agricultura pe pământurile pe care le stăpânea, întemeind una din primele bănci din Moldova, „societatea cambială”.

În această perioadă s-a remarcat a fi un iluminist prin acțiunile sale, el alăturându-se celor care au avut o concepție coerentă, organică, unitară despre ridicarea poporului prin învățatură, cum ar fi și alți boieri precum: Iordache și Dinicu Golești, Gheorghe și Neculai Roșca-Codreanu, Iordache Boldur-Lătescu, Teodor Balș, Gheorghe Râșcanu sau Constantin „Dincă” Brătianu și fiul acestuia Dumitru Brătianu. Fiecare dintre aceștia și-au adus contribuția în dezvoltarea țării prin educație, intuind faptul că pentru evoluția societății este nevoie de oameni educați. La îndemnul prietenului sau, ilustrul Gheorghe Asachi, deschide pe moșia sa, în satul Vatra din Pomârla, în anul 1838, prima școală particulară în limba română la sat, care funcționa într-una din clădirile care aparțineau boierului. Aceasta avea internat pentru fiii de clăcași de pe moșiile Lișna, Cucorâni și Pomârla. Cu câteva luni înainte de moarte, în anul 1869, Anastasie Bașotă donează jumătatea din averea sa pentru crearea unui liceu care să-i poarte numele și care să permită educația copiilor din mediul rural astfel încât absolvenții să poată fi primiți în orice universitate din Europa. Institutul Liceal „Anastasie Bașotă” a fost inaugurat abia la 18 februarie 1879 și a fost administrat până în 1906 de Epitropia Institutului „Anastasie Bașotă” a cărei primi epitropi administratori au fost junimiștii Vasile Pogor și Ioan Ianov.

La Pomârla a locuit cea mai mare parte a vieții, când n-a avut sarcini oficiale la Iași. Tot aici a botezat numeroși copii, dând băieților numele de Năstase și fetelor, Elena. Aici avea să-și aibă și bustul de bronz, ca recunoștință a foștilor elevi ai școlii ctitorită de el. Anastasie Bașotă moare la Iași, la 27 decembrie 1869, la câteva luni după redactarea testamentului, fiind înmormântat în biserica din Pomârla, ctitorie a părintelui său și pe care Anastasie a rezidit-o.

Anastasie Bașotă, om luminat și cult a spus că „prin cultură și învățătură omul poate deveni util societății, pentru ca numai prin lumină poate osebi căile rătăcite de acelea care conduc la adevărata conștiință a binelui și-al răului, regulez că din cealaltă avere a mea să se înființeze pe moșia mea Pomârla, un institut academic cu titlul <<Institutul Anastasie Bașotă>>, compus din toate clasele trebuitoare, pentru ca un elev când va isprăvi studiile la acest institut, să fie primit în orice universitate europeană pentru învățatura vreunei științe. În acest institut se vor admite fiii fără de mijloace de pe moșia mea Pomârla, Lișna și Cucorăni, cum și copiii <<orfelinatului gregorian>> din Iași, la a cărui forme am contribuit și eu. Acest institut academic va fi format și regulat după modelul celor din Paris, în conformitate cu legile țării noastre, pentru care se vor aduce profesori francezi, din cei mai cu conștiință și moralitate spre a se pune o bază solidă acestei instituțiuni. Întreținerea copiilor din institut va fi întotdeauna potrivită cu deprinderile lor naționale, fără lux și cheltuială, după cum au fost crescuți și la părinții lor”. (fragment din dorința sa testamentară)

După zece ani de la moartea sa, la 18 februarie 1879, s-a deschis liceul fiind amenajat în curțile Bașoteștilor din Pomârla, sub directoratul lui Samson Bodnărescu, cu profesori iluștri din țară și din străinătate (Dimitrie Pompei, Iorgu Iordan, Ion

Bogdan, cum și dascăli din Franța și Germania, precum Fleury, Sachetty, Hatrat, Schelling, Fleischer etc., cărturari de mare ținută, a căror erudiție a străbătut prin veac) care cu plăcere vin să învețe pe copiii de clăcași. După 1917 se remarcă profesorii: Vasile Tănase, Gheorghiaide,

arhieru Cozma Petrovici, preot Constantin Răileanu, Dimitrie Gafițeanu, Constantin Pușcașu, C. Mihalache, Ion Luca etc. Numai așa se explică cum din acest liceu sătesc au ieșit oameni cu un rost în cultura și știința românească.

În prezent Liceul „Anastasia Bașotă” este considerat ca fiind unul dintre cele mai bogate instituții de învățământ liceal din țară, în timp ce fostul conac al familiei Bașotă adăpostește o casă de copii, pentru ca pe locul unde a funcționat prima școală sătească din Moldova deschisă la 1838 se află o cancelarie și muzeul sătesc Pomârlea sub îngrijirea preotului paroh din prezent., pr. Ioan-Eugen Niță.

Încă de pe la 1811, boierul Bașotă a construit în vatra Pomârlei conac și acareturi întinse și biserică nouă, de zid, cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților”, sfințită în 1813 de însuși Mitropolitul Veniamin Costachi. A ridicat-o lângă vechea bisericuță de bârne, pe locurile fostelor chilii ale călugărilor ce slujiseră în acel locaș. Bisericuța de lemn a dăruit-o sătenilor din Corjăuți, din apropiere, să aibă și ei loc de închinare. Odoare, cărți bisericești, documente vechi, ilustrative pentru epoca din care vin, sunt păstrate azi în muzeul amenajat în clădirea primei școli particulare de la sat, pentru fiii de țărani, înființată de Anastasia Bașotă în 1838. Azi, poartă numele fostului preot de mir - Centrul cultural social „Episcop Cosma Petrovici”.

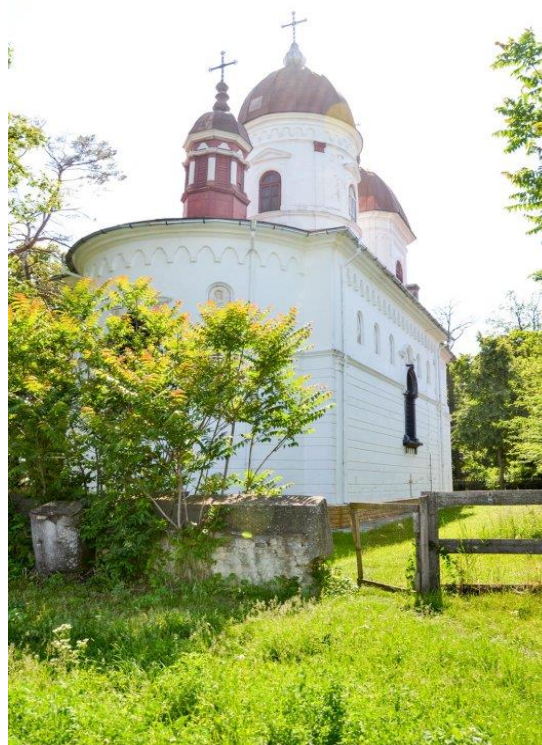
Biserica Bașoteștilor, cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților”, a fost ridicată de către tatăl său, Ioniță, în jurul anilor 1811-1813, fiind restaurată în 1859 de Anastasia, fiul său. Precum precizează pisania, acesta a înălțat turnurile, a înnoit acoperișul, a construit pridvorul, iar înăuntru a poleit catapeteasma, înzestrând locașul cu cele de trebuință. Boierul a adus multe

odoare, cele mai multe fiind lucrute la Kiev. Catapeteasma din lemn de tei, cu toate icoanele, făurită atunci, este, de fapt, cea care dă caracterul unicat al acestei biserici. Biserica, la interior este asemeni unei bijuterii atent șlefuite. Odoarele grațioase scot în evidență ce însemna, un locaș boieresc. Alăturile și argintăria din ferecătura icoanelor, deși sunt tocite, și-au păstrat frumusețea.

De asemenea, Anastasie Bașotă a reparat, în 1847, biserica din Lișna, iar în 1859 a zidit biserica din Cucorăni și a început și restaurarea radicală a bisericii din Pomârla. Ba chiar le-a lăsat tuturor acestor biserici, spre folosință, prin testament, „un fond de 330 de fălci de pământ”, din care să se întrețină și după moartea sa.

Din toate reiese că Anastasie Bașotă era un om foarte ordonat, cu grijă pentru lucrul său, cu ochii în patru în toate afacerile, căci nu e condică unde să nu se vadă ștersăturile făcute de el, notițele felurite și rânduială mare” (C.N. Mihalache, „Monografia Liceului Anastasie Bașotă din comuna Pomârla, județul Botoșani”, Editura Alcris, 2007).

Bibliografie:

- <https://ziarullumina.ro/societate/reportaj/bisericile-boierului-anastasie-basota-135117.html>
- <https://sites.google.com/site/liceulanastasiabasota/acasa>
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Anastasie_Ba%C8%99ot%C4%83
- <https://ziarullumina.ro/societate/reportaj/anastasie-basota-un-mecena-al-invatomantului-din-moldova-134868.html>
- <https://adevarul.ro/stiri-locale/botosani/destinul-boierului-care-si-a-donat-averea-pentru-1779332.html>

Părintele Dionisie Ignat, chipul sfințeniei

Elev: Ivașcu Alexandru-Gabriel, cl. a XI-a,

Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

Părintele Dionisie Ignat s-a născut la 22 septembrie 1909, în comuna Vorniceni din județul Botoșani, într-o familie de țărani cu opt copii. La botez a primit numele Dumitru, fiind mezinul familiei. Tatăl său, Ioan, a fost un om foarte credincios, dar a murit când Dumitru avea doar un an și ceva. Din cauza condițiilor vitrege din timpul Primului Război Mondial și de mai apoi, tânărul Dumitru a absolvit doar patru clase primare, de fiecare dată fiind premiant, și doi ani de școală profesională. Fiind foarte apropiat de fratele său Gheorghie, mai mare decât el cu zece ani.

În data de 6 septembrie anul 1926, tânărul de 17 ani pe atunci numit Dumitru decide să meargă în Sfântul Munte Athos. Aici, el face un scurt pelerinaj pe la mănăstiri, împreună cu fratele său de trup și cu încă doi mireni, după care încearcă să se stabilească la Schitul Românesc Prodromul, dar din motive necunoscute nu sunt acceptați în obștea Mănăstirii. Mai târziu, în anul 1927, tânărul Dumitru Ignat cumpăra împreună cu un călugăr român Chilia Buna Vestire, de lângă Mănăstirea Pantocrator. În același an, tânărul Dumitru este tuns în monahism, primind

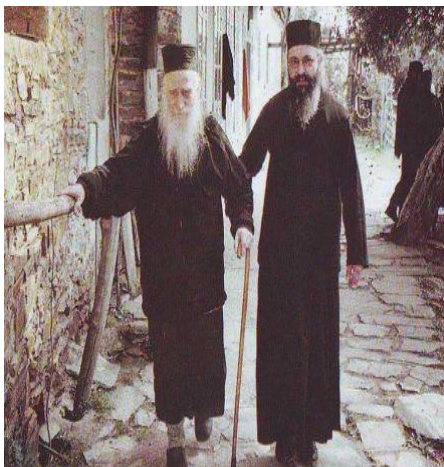

Părintele Dionisie cu fratele său Ghiorghie în chilie

numele Dionisie, iar fratele său după trup Ghimnazie este hirotonit ieromonah în Sfântul Munte Athos.

În anul 1933, starețul Sebastian, fratele său de trup trece la cele veșnice, iar ceilalți frați Ignat merg la Chilia Sfântul Tihon, din Capsala, la Starețul Ghedeon. După ceva timp, aproximativ pe la anul 1937, ei vin la Chilia Sfântul Mare

Mucenic Gheorghe din Colciu, iar părintele Dionisie Ignat primește darul preoției și este hirotonit ieromonah.

Părintele Dionisie cu un ucenic

După multă smerenie și ascultare, părintele Dionisie Ignat este rânduit duhovnic în jurul anului 1945. La rândul său, el a avut ca duhovnici părinți precum ieromonahul Antipa Dinescu, Elisei Cilipiu și Dometie Trihenea. Prin mila lui Dumnezeu față de cei doriți de viața înalta și smerenie multă, va deveni el însuși un mare duhovnic, chiar poate unul dintre cei mai căutați îndrumători duhovnicești din Sfântul Muntele Athos.

Nu mult după trecerea la cele veșnice a iubitului său frate, ceilalți monahi din chilie au murit și ei (părintele Arsenie, în anul 1967, și părintele Agatanghel, în 1971). Aici au mai rămas doar doi bătrâni: Dionisie Ignat și Ghedeon.

Pe la anul 1977, doi monahi au sosit din România: părintii Ioan Sova și Ilarion Dinca. Părintele Ilarion s-a mutat la Chilia Sfântul Ipatie cu doar câteva luni înainte de moartea bătrânului Ghedeon, în anul 1979. Deși câțiva monahi mai veneau din când în când și stăteau pentru puțin timp, bătrânii Dionisie și Ioan erau singurii monahi din chilie, până când, din mila lui Dumnezeu, în anul 1989, bătrânul Iosif a venit în Mănăstirea Vatoped pentru a revigora viața de obște de acolo. Puțin după aceasta, noi ucenici începură să vină la mănăstirea Vatoped și în schiturile sale, printre care și la Schitul Colciu, înviorând astfel obștea monahală.

Nu mult după ce noii monahi au început să apară, cu voia lui Dumnezeu o nouă încercare a venit asupra bătrânului Dionisie: pierderea vederii. În pofida grelei încercări îngăduite de Dumnezeu, părintele Dionisie Ignat a primit însă și un mare dar duhovnicesc de la Dumnezeu, și anume rugăciunea inimii (Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!)

La puțin timp după aceasta, el a devenit un prețuit părinte duhovnicesc pentru monahii din Sfântul Munte Athos, din mănăstirea Vatoped și în special pentru bătrânul Iosif, care a văzut în el un lucrător al rugăciunii căruia el însuși i se putea spovedi și de la

Părintele Dionisie cu obștea la Chilia Sfântul Tihon

care putea primi sfaturi de viețuire monahală. De asemenea, mulți stareți, ieromonahi, pustnici și monahi din Sfântul Munte l-au avut ca duhovnic.

Ispitele însă nu s-au oprit niciodată, căci adevăratul rugător este pururea încercat și luptat de oameni și mai ales de diavol, prin voia lui Dumnezeu, pentru a-i încerca răbdarea și mai ales credința. Seara, înainte de începerea Privegherii, fratele care îi chema pe toți la Priveghere a trecut mai întâi pe la bătrânul Dionisie, pentru binecuvântare. Părintele Dionisie Ignat a auzit, în acea seară, o a doua bătaie în ușa. Crezând că este același frate, a deschis ușa și, în ciuda vederii sale foarte slabe, a văzut limpede un om cu o cârpă pe față.

Nedumerit de întâmplare, el întrebă pe acela cine este. Aude numele unui frate cunoscut, însă Bătrânul a înțeles imediat că diavolul era la ușă. Făcându-și cruce, Bătrânul a întrebat: „De ce nu spui rugăciunea când bați?”. Răspunsul diavolului a fost: „De ce aș face-o? Voi, călugării, o spuneți. ” Bătrânul Dionisie a strigat: „Înapoia mea, Satană, pleacă de aici! ” Vrăjmașul a spus: „Am să plec, dar mă voi întoarce! ”, și a părăsit chilia. Ispitele de acest fel nu sunt puține în viața celor cu rugăciune curată și cu adevărată trăire de mănăstire.

Ieromonahul Dionisie Ignat a trecut la cele veșnice marți seară, după încheierea Vecerniei, de față fiind și unul dintre ucenicii Părintelui Dionisie, Episcopul Siluan Marsilianul, care a venit din Franța pentru a se închina câteva zile la Mănăstirile din Sfântul Munte, și obștea chiliei românești Sfântul Mare Mucenic Gheorghe.

Părintele Dionisie Ignat a trecut la cele veșnice în data de 11 mai anul 2004, după 77 de ani de nevoița în Sfântul Munte Athos și 58 de ani ca duhovnic și mângâietor de suflete monahicești. În data de 12 mai anul 2004, mai exact într-o zi de miercuri, Părintele Dionisie Ignat a fost înmormântat, rămânând însă în inimile multor monahi și mireni, fiind recunoscut ca „unul dintre cei mai mari duhovnici și viețuitori din Sfântul Munte Athos”.

De remarcat faptul că printre cei care au fost prezenți la înmormântarea ieromonahului Dionisie Ignat s-a numărat și moștenitorul de atunci al coroanei britanice, Prințul Charles, în prezent Regele Marii Britanii.

Părintele Dionisie Ignat, cu mila lui Dumnezeu, a lăsat câteva cărți pentru noi, creștinii de astăzi, precum: „Părintele Dionisie Ignat - Sfaturile unei inimi iubitoare”; „Sfaturi către tineri” ; „Dumnezeu dragoste este”, și altele.

Părintele Dionisie stareț

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în anul 2022, a expus Membrilor Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Munteniei textele liturgice care vor însoți propunerea de canonizare a Cuvioșilor Dionisie Ignat și Petroniu Tănase.

Prințul Charles participând la înmormântarea
Părintelui Dionisie

Mormântul Părintelui Dionisie

„Ca să ne împărtășim în toată ziua, e bine. Ce-i mai mare bucurie decât să-L ai pe Hristos, Trupul și Sângele lui Hristos în sufletul tău? E altceva mai bine? Dar trebuie oleacă de pregătire.”

„Duhovnicul, fie bătrân, fie tânăr, nu o să te povățuiască la rău, fiindcă are harul lui Dumnezeu. Așa ne sfătuiește Biserica. El o să-ti zică numai spre îndreptarea vieții, ceea ce îl luminează Dumnezeu.”

Bibliografie:

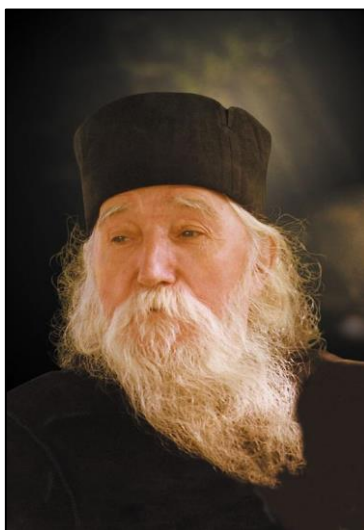
- <https://sfantulmunteathos.wordpress.com/category/parinti-duhovnicesti/dionisie-ignat/>
- <https://doxologia.ro/staretul-dionisie-ignat-de-la-colciu>
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Dionisie_Ignat
- <https://www.crestinortodox.ro/parinti/parintele-dionisie-ignat-la-colciu-69767.html>
- <https://agapiaveche.mmb.ro/staretul-dionisie-ignat-de-la-colciu>

Părintele Cleopa Ilie – model de trăire duhovnicească

Elev: Simean Emanuel-Petrișor, cl. a X-a,

Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

Părintele Cleopa Ilie s-a născut la 10 aprilie 1912, în comuna Sulița, județul Botoșani, primind la botez numele de Constantin. El este al cincilea copil din cei zece pe care i-a avut familia Alexandru și Ana Ilie. Dâșii au fost un exemplu stăruitor de trăire duhovnicească în formarea copilului Constantin, casa lor fiind ca o biserică, după cum descria și părintele Cleopa: „Aveam o cameră numai cu icoane. Un fel de paraclis. Acolo ne rugam...”.

În primele două luni după naștere, pruncul Constantin, viitorul Părinte Cleopa, era tot timpul bolnav. Mama lui, neștiind ce să mai facă, a mers la vestitul părinte duhovnic din vremea aceea Conon Gavrilesco, de la Schitul Cozancea, fiind sfătuită ca să încredințeze pruncul în grija și mila Maicii Domnului. Făcând ascultare de cuvintele duhovnicului, mama pruncului s-a rugat fierbinte Maicii Domnului zicându-i din inimă: „Maica Domnului, îți dăruiesc ție copilul acesta al meu, că este bolnav și plânge mereu. Fă ce știi tu cu el!”. Rugăciunea mamei a fost ascultată și pruncul Constantin s-a însănătoșit și nu a mai fost bolnav de moarte toată viața sa. Dorind de o viață duhovnicească mai aleasă, în anul 1929, pentru a fi închinoviat la Sihăstria, Părintele Cleopa Ilie a trebuit să aștepte trei zile la poarta mănăstirii, această ispitire canonică fiind rânduită de starețul Ioanichie Moroi. Prima ascultare încredințată la mănăstire fratelui

Constantin a fost păstorirea oilor. Acolo, în seninul nopților și în sânul curat al naturii, a învățat el tainele Sfintei Scripturi, a deprins cuvintele Sfinților Părinți și a practicat o curată viață călugărească. În iulie 1937, rasoforul Constantin, luat sub mantie de bătrânul și blândul schimonah Proclu Popa, a devenit monahul Cleopa, fiind călugărit de egumenul Sihăstriei, Protosinghelul Ioanichie Moroi. Bătrânul egumen, în vârstă de 82 de ani, era foarte bolnav. Nu mai putea sluji Sfânta Liturghie și cu greu spovedea și dădea sfaturi. În aceste condiții, Părintele Cleopa este rugat să accepte funcția de loțiitor de stareț. Temându-se de o asemenea răspundere, Părintele Cleopa a cerut o lună de răgaz, să se roage și să se mai gândească. Astfel, trecând o lună de rugăciune și așteptare, având și binecuvântarea Părintelui Paisie, Părintele Cleopa Ilie a luat conducerea administrativă a obștii. Părintele Cleopa Ilie nu voia să primească hirotonia, căci se temea de această mare răspundere înaintea lui Dumnezeu. Discutând cu duhovnicul său, acesta nu s-a mai împotrivit hirotoniei, așa, din ascultare, a fost hirotonit ierodiacon în ziua prăznuirii Sfântului Arhidiacon Ștefan, 27 decembrie 1944, iar preot la 23 ianuarie 1945, când se prăznuiește Sfântul Sfințit Mucenic Clement; nu după mult timp a fost numit oficial egumen al Sihăstriei.

Părintele Cleopa Ilie cu obștea Mănăstirii Sihăstria

După multele ispite și persecuții pe care le-a avut la Mănăstirea Slatina, în anul 1964, părintele se întoarce definitiv în munții Moldovei, la Sihăstria, acasă. Ajungând înapoi, la mănăstirea sa ce de suflet, părintele Cleopa cu nemăsurată sa dragoste, s-a pus în slujba aproapelui aceia de a-i mângâia, de a-i muștra uneori, fiindu-le sprijin și rugându-se neconștient pentru ei. Duhovnicul Sihăstriei era un mare autodidact și a scris numeroase cărți precum: *Versuri către Maica Domnului*, *Valoarea sufletului*, *Despre credința ortodoxă*, ș.a.

Foarte multă vreme, părintele Cleopa s-a bucurat de un organism rezistent și sănătos, fiind ca o binecuvântare mare de la Dumnezeu. Dar, după cei 70 de ani, se simțea tot mai obosit. Încercările și ispitele prin care a trecut, l-au marcat desăvârșit. Spunem că l-au marcat desăvârșit pentru că aceste momentele de cumpănă l-au făcut să se mențină în starea de trezvie, fiind

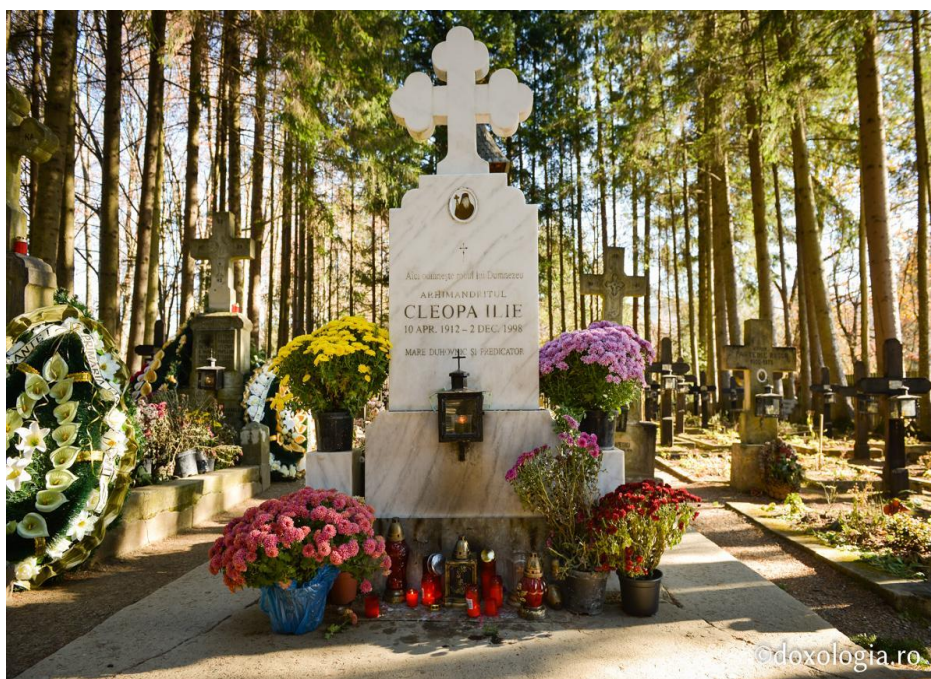

totdeauna cu gândul la moarte și la a doua venire a Mântuitorului Hrisots. Lucruri la care a pus foarte mult accent în predicile sale. Știind că sfârșitul vieții sale pământești se apropia, părintele a cerut să meargă la “Raiul cel din deal”, adică la cimitirul mănăstirii, unde se odihneau trupurilor marilor duhovnici pe care i-a cunoscut, cerându-le un singur lucru: *“Rugați-vă și pentru Cleopa păcătosul, că iată, mâine, poimâine ne întâlnim înaintea lui Hristos.*

În ultimele zile ale vieții sale, părintele a stat cu fiii lui duhovnicești și cu pelerinii care veneau la mănăstire, și ca de fiecare dată, le-a așezat cuvinte ziditoare pentru suflet, până la ultima sa suflare. Părintele Cleopa a cerut să i se citească rugăciunile dimineții, în ultima zi a sa pe meleagurile pământești, după cum mărturisiră ucenicii săi, el se pregătea de călătoria către cele cerești. Iar în dimineața zilei de 2 ianuarie 1998, părintele Cleopa și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos.

Părintele Cleopa la mormintele marilor duhovnici

Mormântul părintelui Cleopa Ilie

Cuvântări duhovnicești ale părintelui Cleopa și întâmplări din viața sa:

„Inimile credincioșilor se umpleau de bucurie, auzindu-l pe părintele spunând: „Mâncăv-ar Raiul!” sau „Măi, n-am o traistă mare, să vă bag în ea și să vă duc pe toți la Rai! Să nu rămână unul!”.

„Într-o zi, când un frate i-a arătat biserica nouă care se construia, laudându-i frumusețea, părintele i-a spus: „Da, frate. Dar să știi că este mai greu să faci un călugăr adevărat, decât o catedrală”.

„Părintele Cleopa repeta mereu: „Măine, poimăine mă duc la Hristos! Măine pleacă Moșul Putregai!”, „Măine nu veți mai vedea decât o cruce în cimitir!”, „Măine, poimăine, veșnica pomenire Moșului Putregai!”, „Ia, un hârb legat cu sârmă!”, „Măine mă duc la frații mei. Ei strigă la mine: «Hai, măi frate! Lasă vorba cu oamenii!»”.

„A spus odată Părintele Cleopa: „Un adevărat călugăr este bine să se împărtășească din toate faptele bune câte puțin. Dar mai mult să prisosească smerenia, căci aceasta este poartă a Cerului; iar smerenia din ascultare se naște. Cununa tuturor faptelor bune rămâne însă dragostea. Aceasta duce sufletul de la poarta Cerului înaintea tronului Preasfintei Treimi”.

„Slujba înmormântării a avut loc într-o frumoasă zi de iarnă, cu soare, deși în zilele de dinainte fusese frig și înnorat, vremea încălzindu-se în chip minunat. Au slujit opt arhierii și numeroși preoți, participând peste zece mii de credincioși. Un ierarh care a participat la înmormântarea părintelui zicea că a venit atât de multă lume, pentru că și Părintele Cleopa i-a iubit pe oameni, iar ei au simțit dragostea lui. De aceea au venit, ca să-l ajute și ei acum pe sfinția sa cu rugăciunea.”

„Nimeni nu are putere să aducă să-nă-tate lumii, decât Bunul Dumnezeu. Căci Maica Domnului, ca o Maică preabună, cade iar în genunchi și se roagă.”

„Spuneți-mi ceva despre iubirea de sine. Iată ce vă spun: în măsura în care omul se leapădă de iubirea de sine, în aceeași măsură sporește în fapte bune, se înduhovnicește și se apropie de Hristos. De obicei, când este vorba de sine, omul își strică întotdeauna cântarul, adică măsura; își face lui mai multă dreptate, își alege partea cea mai bună, cea mai mare, cea mai frumoasă: plânge pentru sine mai mult decât pentru altul și se bucură de sine mai mult decât pentru altul. Hristos, însă, a răstignit pe cruce iubirea de sine, dându-Și viața pentru noi.”

Bibliografie:

- <https://sihastria.mmb.ro/parintele-cleopa-ilie-1912-1998>
- <https://doxologia.ro/arhimandritul-cleopa-ilie>
- <https://www.crestinortodox.ro/parinti/parintele-ilie-cleopa-69766.html>

Exprimarea învățaturii de credință cuprinsă în textele rugăciunilor și cântărilor de la Sfânta Liturghie

Elev: Murariu Adrian-Ionuț, cl. a XII-a,

Prof. pr. Pristavu Cosmin Constantin,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

Introducere

Sfânta Liturghie este o rânduială de Sfinte rugăciuni în timpul căreia se săvârșește și se aduce jertfă fără de sânge a Legii celei Noi întemeiată de Mântuitorul la Cina cea de Taină și încredințată de El Sfinților Săi Apostoli, iar de aceștia urmașilor lor sfințiți (arhieriei și preoți), pentru a fi săvârșita de-a pururea în Biserica creștină, spre pomenirea Lui și spre iertarea păcatelor membrilor Bisericii Lui. Sfânta Liturghie este o anamneză, o pomenire a faptelor mântuitoare ale lui Dumnezeu începând de la creație și, în primul rând, a lucrării mântuitoare a lui Hristos. Dar această pomenire nu este o simplă comemorare ci o actualizare a evenimentelor. În Liturghie are loc o epifanie și dezvăluire crescândă a prezenței lui Hristos Cel Întrupat, Răstignit, Înviat și Înălțat dar și ca Cel va să vină. Liturghia este „*Evangelia mereu actualizată*”.

Viața creștină autentică nu poate fi concepută în afara Sfintei Liturghii, care ocupă locul central în Biserică și în viața oricărui creștin care își ia în serios demnitatea de mădular al Trupului lui Hristos. Dar pentru a putea participa deplin la Liturghie și nu numai a asista este foarte important ca fiecare credincios să înțeleagă semnificația ei. În contextul anului comemorativ dedicat imnografilor și cântăreților bisericești, ne-am propus ca în lucrarea de față să ne concentrăm asupra a patru momente din Sfânta Liturghie, pentru a pătrunde în înțelesurile cântărilor interpretate de strană și de credincioși, precum și ale rugăciunilor rostite de preot, respectiv: *rugăciunea punerii-înainte* din slujba Proscomidiei, *Antifonul al III-lea* și *Imnul trisaghion* din Liturghia catehumenilor și *Imnul Heruvic* din Liturghia credincioșilor.

Rugăciunea punerii-înainte

Înainte de începutul propriu-zis al Sfintei Liturghii, în altar, la adăpost de privirile credincioșilor, preotul, singur sau împreună cu diaconul, săvârșește un ritual care are aspectul unei slujbe aparte având o formulă de binecuvântare și una de încheiere. Este vorba de

Proscomidie care nu este însă o slujbă de sine stătătoare ci o parte integrantă și indispensabilă a Sfintei Liturghii.

Proscomidia, în esența ei, constă în punerea înaintea a darurilor pentru jertfa liturgică, însăși denumirea de Proscomidie venind de la cuvântul grecesc *προσκομιζειν* care înseamnă a pune înaintea, a aduce, a oferi, a face dar. Mai precis slujba Proscomidiei constă în alegerea, pregătirea și aducerea de către preot a darurilor de pâine și vin oferite de credincioși la altar. Astfel darurile sunt ridicate la calitatea de Cinstite Daruri, gata pentru a fi sfințite și prefăcute în Trupul și Sângele Domnului în cadrul Sfintei Liturghii. Semnificația principală a Proscomidiei constă în unirea jertfelor individuale ale credincioșilor, concretizate în darurile de pâine și vin, în jertfa Bisericii și recunoașterea acestei jertfe ca fiind împărtășire din jertfa lui Hristos.

Rugăciunea punerii-înainte, de la finalul Proscomidiei, concentrează teme de învățătură de credință precum simbolismul Nașterii Domnului și al jertfei, Biserica ca împlinire a lucrării mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu, lucrarea Maicii Domnului și ale sfinților – casnicii lui Dumnezeu, unitatea Bisericii cerești cu cea pământească și ordinea dumnezeiască restaurată în Iisus Hristos, Dumnezeu – Omul. „Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce ești singur Sfânt, Care primești jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima,” — Rugăciunea Sfântului Ioan Gură de Aur debutează cu o mărturisire de credință: Dumnezeuul nostru căruia îi aducem darurile este Atotțiitorul, Dumnezeuul cel Atotputernic (Pantocrator) care le-a făcut și le ține pe toate, fără voia căruia nimic nu se poate întâmpla: „Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru” (Matei 10, 29). El este Atotțiitor și Unul Sfânt, singurul sfânt cu adevărat. „Aproape că identificăm dumnezeirea revelată cu sfințenia. Se poate spune că în sfințenie ni se revelează concentrat toate însușirile dumnezeiești. Ea e misterul luminos și activ al prezenței divine. În ea e concentrat tot ce deosebește pe Dumnezeu de lume. Dar sfințenia nu e atributul unui mister impersonal ci e atributul transcendenței ca persoană”.

Rugăciunea reprezintă partea cea mai veche a rânduielii. Recunoscând că Mântuitorul Iisus Hristos, Domnul, Dumnezeu și Mântuitorul nostru, este “pâinea cea cerească, hrana a toată lumea”, adică dăruire spre împărtășire pentru a ne binecuvânta și sfinți, noi îi cerem lui Dumnezeu să binecuvânteze jertfa noastră și să o primească în „jertfelnicul său cel mai presus de ceruri”, adică, să ne facă părtași Jertfei unice și atotcuprinzătoare a lui Hristos. Cerându-i să ne facă părtași Jertfei Mântuitorului, Îl rugăm să-i pomenească „pe cei ce au adus și pe cei pentru care s-au adus” jertfa noastră, adică, să adune întreaga Biserică în jurul lui Hristos. Numai acum, când jertfa Bisericii a fost primită în jertfa Mântuitorului, poate să înceapă Sfânta

Liturghie în care Hristos este „Cel ce aduce și Cel ce se aduce, Cel ce primește și Cel ce se împarte”, jertfa deplină și Arhiereul desăvârșit.

Antifonului al III-lea

Antifonul al treilea este ca o întâmpinare a lui Hristos, Care Se apropie și Se arată; tocmai de aceea este așezat și se cântă înainte de ieșirea și intrarea cu Sfânta Evanghelie, prin care este închipuit Hristos. Rugăciunea preotului pentru acest antifon, ne arată că rugăciunile Sfintei Liturghii, inclusiv cele rostite de preot în taină, toate sunt rugăciuni obștești, rugăciuni ale tuturor și pentru toți participanții la slujbă: „*Cel ce ne-ai dăruit nouă aceste rugăciuni obștești și împreună glăsuite, Cel ce și la doi și la trei care se unesc în numele Tău ai făgăduit să le împlinești cererile, Însuși și acum plinește cererile cele de folos ale robilor Tăi, dându-ne nouă în veacul de acum, cunoștința adevărului Tău, și în cel ce va să fie viață veșnică dăruindu-ne*”. Preotul se roagă Mântuitorului Iisus Hristos, Cel ce a făgăduit că unde sunt doi sau trei adunați în numele Lui, va fi și El în mijlocul lor (Matei 18, 20; 28, 20), să împlinească cererile cele de folos ale credincioșilor Săi, dăruindu-le în viața de acum cunoștința adevărului Evangheliei și pentru veacul viitor, viața cea veșnică în împărăția cerurilor. Rugăciunea este urmată de ecfonisul: „*Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor*”.

La Antifonul al treilea sunt cântate la strană Fericirile (Matei 5, 3-12), adevărate percepte ale Legii celei Noi, care cuprind virtuțile pe care trebuie să le aibă creștinul doritor de Dumnezeu, doritor de Împărăția lui Dumnezeu, pentru că la Vohodul Mic, trăim bucuria vederii și a prezenței Mântuitorului Iisus Hristos, prin certitudinea că ieșirea cu Sfânta Evanghelie prefigurează ieșirea Fiului lui Dumnezeu la propovăduirea și dezvăluirea adevărilor dumnezeiești necesare mântuirii neamului omenesc. Ascultarea sau citirea și punerea în faptă a Fericirilor reprezintă pentru fiecare creștin un mod de viață, un mod creștin autentic de a trăi într-o lume marcată de păcat, indiferență și necredință. Orice creștin trebuie să așeze la suflet cuvintele dătătoare de viață ale Domnului Iisus Hristos și să le cultive în fiecare zi a vieții pământești. În timpul antifonului, pe fondul cântării celei de a noua fericiri, este arătată poporului Sfânta Evanghelie – Vestea cea bună, ca semn al lui Hristos – Cuvântul întrupat, prezent în mijlocul nostru, în biserică.

Cântarea Trisaghionului

Cântarea Întreit-Sfântă, numită din greacă Trisaghion: „*Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi*”, este imnul dulce îngeresc prin care ne descătușăm de rău și ne deschidem inimile cu întreaga ființă lui Dumnezeu, încredințându-ne îndumnezeirii sub harul și pronia Sfintei Treimi. Imnul Trisaghion este anterior sinodului al IV-

lea ecumenic (451) când a fost cântat de către sinodali, dar nu avem date sigure cu privire la originea lui. Bazându-ne pe mărturiile Sfintei Scripturi, găsim Trisaghionul ca fiind alcătuit din imnul îngeresc: „*Sfânt, Sfânt, Sfânt*” (Isaia 6, 3; Apocalipsă 4, 8) cu Psalmul 41,2; „*Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu Cel Tare, Cel viu*” (adică fără de moarte) și cererea miluiește-ne pe noi, rugăciune adresată lui Dumnezeu, prezentă în ambele testamente ale Sfintei Scripturi.

Trisaghionul este folosit la toate sfintele slujbe, iar ca imn este cântat și la procesiuni, în special la cele prin care se invocă mila lui Dumnezeu pentru îndepărtarea catastrofelor și restabilirea echilibrului cosmic. Sinodul Trulan preconizează cântarea trisaghionului în vremea schimbărilor cosmice. Această folosire a trisaghionului se întemeiază pe credința în conținutul tainic și puternic al numelui lui Dumnezeu care determină liniștirea elementelor în conflict și restabilirea ordinii cosmosului. Trisaghionul este prezent în viața noastră creștină, în fiecare zi și la fiecare rugăciune și slujbă în cadrul Rugăciunilor începătoare, iar în cadrul rânduiei Sfintei Liturghii, încă din secolul al V-lea.

Rugăciunea trisaghionului este rostită de către protos în numele întregii adunări liturgice (clerici și credincioși) pentru a fi învredniciți a aduce, împreună cu îngerii, cântarea întreit sfântă. Rugăciunea începe cu afirmarea sfințeniei lui Dumnezeu ca argument pentru cântarea întreit sfântă. puterile îngeresti îl laudă, îl slăvesc și I se închină lui Dumnezeu cutremurându-se de sfințenia Lui. Acestor puteri îngeresti vrem să ne alăturăm și noi conștienți de nevrednicia noastră dar nădăjduind în bunătatea lui Dumnezeu. În fața sfințeniei lui Dumnezeu, lăudată de puterile cerești, ne aducem aminte că îngerii, oamenii și întreaga făptură au fost create de Dumnezeu din nimic, au fost aduse „dintru neființă întru ființă”. Dar omul, ca o cunună a creației a fost zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Omul a căzut dar Dumnezeu nu l-a lepădat ci îi dă înțelepciune și pricepere și pocăință spre mântuire cu condiția să dorească aceasta și să o ceară. Adevărata înțelepciune este așadar o harismă, un dar dumnezeiesc care presupune angajarea în lupta duhovnicească prin împlinirea poruncilor lui Hristos și prin pocăința de greșeli. Slujirea cu cuvioșie și cântarea trisaghionului împreună cu îngerii presupune sfințirea sufletelor și a trupurilor noastre, adică curățirea de toate păcatele și umplerea de sfințenia dumnezeiască astfel încât Dumnezeu să odihnească și întru noi. Pentru aceasta aducem rugători pe sfinți și pe Maica Domnului, iar rugăciunea se încheie cu reafirmarea sfințeniei lui Dumnezeu ca argument suprem pentru slăvirea Lui și intonarea cântării întreit sfinte.

Imnul heruvic

Prin Imnul Heruvimic, Biserica ne cheamă să-L însoțim pe Hristos pe drumul Martiriului care duce la Golgota și la Jertfa de pe Cruce, alungând din sufletul nostru orice grijă

lumească. Să fim cu mare luare aminte la Imnul Heruvimic ca și pe parcursul întregii Sfinte Liturghii și toate gândurile noastre să fie la Hristos. „*Noi care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem*”. Să nu lăsăm nimic să ne tulbure cugetul, toate să tacă și să auzim și să vedem doar pe Hristos Mântuitorul nostru. „*Toată grija cea lumească să o lepădăm, ca pe Împăratul tuturor să-L primim*”. În timp ce cântăreții și poporul cântă Imnul Heruvimic, împreună cu ei psalmodiază lumea îngerilor. Prin Domnul nostru Iisus Hristos, Biserica îngerilor și a oamenilor a devenit una, căci El este Păstorul, Domnul care a unit cerul și pământul. La Heruvic, preoții și credincioșii sunt chemați să devină prin trăirea lor asemenea îngerilor.

Sfântul Grigorie Palama, descoperind experiențele vieții lui sfinte, vorbește despre intrarea omului în spațiul Luminii, și în comuniune cu aceasta: „*Hristos Se unește cu ipostasurile umane și sufletești, amestecându-Se pe Sine cu fiecare credincios, prin împărtășirea cu Trupul Lui. Și, El devine astfel „con-trupesc” și ne face templu al dumnezeirii, pentru că „întru El locuiește trupește, toată plinătatea Dumnezeirii.” (Coloseni 2,9) Deci, cum să nu lumineze cu razele dumnezeiești ale Trupului Său, sufletele acelor care se împărtășesc cu vrednicie, așa cum odată, a luminat trupurile ucenicilor pe Tabor? Deoarece Izvorul luminii harului, Trupul Lui, în acea vreme nu se unise încă cu trupul nostru, pe cei care se apropiau cu vrednicie îi lumina în exterior și simțeau lumina în suflet, cu ochii simțurilor. Acum, când S-a unit cu noi și locuiește înlăuntrul nostru, Lumina strălucește înlăuntrul sufletului nostru.”*

Heruvicul este o pregătire pentru întreaga Liturghie a credincioșilor atrăgându-ne atenția asupra privilegiului înfricoșător de a participa la aceasta alături de puterile îngerești și închipuind tainic pe heruvimi. Scopul acestei participări este primirea lui Hristos, Împăratul tuturor, prin împărtășire. Pentru a ne face vrednici de aceasta este nevoie să lepădăm toată grija cea lumească.

Concluzii

După argumentele și explicațiile de mai sus ne putem da seama că Sfânta Liturghie este prezența continuă a lui Hristos cel răstignit, Înviat și Înălțat în viața Bisericii, accesibilă credincioșilor prin pregătire adecvată. În Liturghie, Hristos este prezent în mod real nu numai în jertfa euharistică ci, după cum remarca Părintele Stăniloae, în multe moduri: în cuvintele Sfintei Scripturi citite în Biserică, în cuvântul de propovăduire al preotului, în rugăciunile rostite de preot, în cântările credincioșilor.

Sfânta Liturghie este un ansamblu unitar în care fiecare lucrare ne face părtași, într-o anumită măsură, lui Hristos și ne pregătește pentru unirea deplină cu El prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui. Hristos vine în mijlocul nostru și ni se dăruiește mai întâi prin cuvintele

Săle făcând să „ardă inimile în noi” (Lc. 24, 32) și să se nască în noi credința care să ne ajute să-L recunoaștem și să-L primim în Sfânta Euharistie.

Bibliografie:

- ***Liturghier, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012.
- Braniște, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica specială*, Ed. Basilica, București, 2016.
- Cabasila, Sfântul Nicolae, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, Editura Arhiepiscopia Bucureștilor, 1989.
- Felea, pr. Ilarion V., *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, Suceava, 2012.
- Palama, Sfântul Grigorie, *Pentru cei ce se liniștesc în sfințenie*, Omilia 3, în *Filocalie*, vol. VII.
- <https://www.dervent.ro/resurse/liturgia/index-D-01.html>
- <https://episcopia-italiei.ro/mps/category/catehism-invataura-de-credinta-ortodoxa/>
- <https://www.bisericaromaneascavarese.eu/>

Cântarea Corală în Biserica Ortodoxă Română, de la adoptarea ei și până astăzi

Elev: Apetrei Ștefan-Teodor, cl. a XII-a,

Prof. Sarafim Răzvan-Gabriel,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

„Corul”

1. Corul reprezintă o realitate liturgică ce nu poate fi redusă doar la aspectele sale muzicale, deoarece în Biserică el este un simbol al unității și comuniunii. Numeroase paradigme, antice sau creștine, descoperă potențialul pastoral și spiritual al ideii corale. Istoria cântării liturgice în Biserica Ortodoxă Română a ilustrat, de asemenea, numeroase ipostaze ale corului în viața Bisericii.

2. Cântarea liturgică a Bisericii Creștine, în mod tradițional, este monodică . Biserica Ortodoxă Rusă a fost cea dintâi care a adoptat cântarea armonică în cult , în locul milenarei monodii bizantine; două instituții corale bisericești aveau să joace un rol definitoriu pentru cultura muzicală religioasă rusească: Corul Capelei Imperiale din Sankt Petersburg și Corul Sinodal al Patriarhiei; o pleiadă întreagă de compozitori ruși au înzestrat Biserica Ortodoxă Rusă cu un repertoriu bogat și unic , a cărui faimă a depășit hotarele țării.

Începuturile cântării corale

Tradiția milenară a cântului bisericesc monodic din Principatele Române avea să se confrunte, în secolul al XIX-lea, cu provocarea pătrunderii cântării corale armonico-polifonice în lăcașurile noastre de cult.

Biserica Ortodoxă Română, neunitară administrativ datorită contextului politic, avea să resimtă ecoul adoptării cântului coral de către celelalte Biserici Ortodoxe surori – Rusă, Sârbă, Bulgară și comunitățile grecești din interiorul granițelor Imperiului Habsburgic. Deschiderea Moldovei și a Țării Românești către cultura vestică după revoluția lui Tudor Vladimirescu de la 1821, reprezentațiile de operă ale unor trupe străine pe teritoriul românesc, infuzia de cultură muzicală apuseană în Transilvania și Bucovina aflate sub administrație habsburgică, dese staționări ale trupelor ruse în Moldova, în cursul secolelor XVII–XVIII,

datorate războaielor ruso-turce, au creat condițiile promovării muzicii occidentale printre români.

Pătrunderea acestei noi forme de cantare în Biserica noastră s-a făcut, cum era și firesc, treptat, manifestându-se la început mai timid, iar mai apoi, luptând din răputeri pentru câștigarea priorității în fața celei monodice. Manifestări izolate ale cântului coral în bisericile românești sunt atestate încă din secolul al XVIII-lea în Moldova, existența Corului rusesc de muzică vocală de la Mănăstirea Neamț, în jurul anului 1782.

- Primul cor românesc ia ființă în Banat, în 1840, la Lugoj, cor care la început era condus de învățătorul Ghina și a cântat, pentru prima oară, liturghia la sărbătorile Sfințelor Pasti din anul 1841; în Ardeal, la Cluj, în anul 1850, urmat de corul mitropolitan din Sibiu (1854), la inițiativa ierarhului Andrei Șaguna. În preajma aceluiași an, muzica corală pătrunde și în Biserica Ortodoxă din Bucovina, sub patronajul episcopului Eugenie Hakmann.

- În Țara Românească, actul de naștere al primului cor îl constituie înființarea „Horului trupei vocale” în anul 1836, la dorința domnitorului filorus Alexandru Dimitrie Ghica. Urmează apoi unele înjghebări corale bisericești ca „Așezământul Choral” înființat pe lângă biserica domnească de la Curtea Veche, de către Arhimandritul Visarion, în timpul domnitorului Gh. Bibescu (1842-1848), în scopul "îmbunătățirii cântării bisericești prin cântarea în armonie" (Visarion aplică un repertoriu alcătuit din lucrările compozitorilor ruși, traduse în românește și adoptate, pentru câțva timp, și de alte formații corale ce au luat ființă după aceea).

Se mai menționează existența unui cor armonic, pe la 1848, la biserica Crețulescu din București, instruit de Anton Pann.

- În Moldova, la Iași, primul cor s-a constituit în anul 1844 din seminariștii de la Socola, de către Alexandru Petrino profesor la catedra de muzică occidentală (înființată în timpul domnitorului Mihail Sturdza). Acest cor bisericesc, desființat în 1848, în urma contestației făcută de mitropolitul Moldovei Meletie către Patriarhul Ecumenic și reînființat de G. T. Burada, în 1854, când a cântat Sfânta Liturghie, pentru prima oară, în biserica "Sfântul Athanasie și Chiril" din Iași. Pe la sfârșitul anului 1863, mitropolitul Calinic Miculescu a organizat un internat pentru copiii-cântăreți, unde erau supravegheați în mod special pentru păstrarea sănătoasă a vocii, pentru a fi folosiți în corul mitropoliei, condus tot de G. T. Burada, după care s-au perindat mai mulți dirijori până în 1876, când conducerea acestuia o va lua Gavriil Musicescu.

Introducerea oficială a cântării corale în Biserica Ortodoxă Română a avut loc după Unirea Principatelor (24 ianuarie 1859), prin acțiunea politică a lui Alexandru Ioan Cuza, de

a îndepărta din Biserică „influențele grecești” – pe plan muzical acestea fiind reprezentate de muzica psaltică . Odată creat cadrul legal, mișcarea corală românească ia avânt prin încurajarea corurilor existente, înființarea de noi formații corale și apariția societăților muzicale.

Influențele rusești

Creația corală bisericească de influență rusă Compozitorii din prima generație, precum Ioan Cartu, George Ionescu, Gheorghe Burada, Ion Bunescu, Ion G. Mugur și alții, au creat un repertoriu coral bisericesc care a avut ca model stilul cântărilor bisericești ce iradiu din Rusia pravoslavnică.

Creația corală bisericească românească de această factură atinge culmile măiestriei prin lucrările compozitorului Gavriil Musicescu.

Influențela clasico- romantică

Influența clasico–romantică, în creația coral liturgică românească, a pătruns pe filieră germană ,conturând două școli ,care au evoluat independent, în funcție de spațiul teritorial – administrativ în care s-au manifestat: una în teritoriile românești integrate Imperiului Habsburgic (Ardeal, Banat, Bucovina), cu reprezentanți români, care au studiat la Viena (cu reprezentanți: Isidor Vorobchievici, Ciprian Porumbescu, frații Eusebie și Gheorghe Mandicevschi, Gheorghe Dima, Augustin Bena, Francisc Hubic, Sabin Drăgoi s.a.) și alta, în Principatele Române, ai cărei exponenți erau de origine germană (reprezentanți: Ioan Andrei Wachmann, Eduard Wachmann, Alexandru Flechtenmacher, George Ștephănescu, Ioan Bunescu, Ioan G. Mugur etc.)

Creația corală care valorifică melodia tradițională de strană. Tratarea corală a melodiei psaltice a avut propria evoluție în timp, care a presupus tatonări, experimentări, asimilări, adaptări de scriitură, realizarea unei sinteze între limbajul melodic psaltic , de natură modală, și cel armonic , de natură tonală. Creația corală liturgică de asemenea factură se caracterizează prin înveșmântarea plurivocală a melodiilor de strană îndătinate . Lucrările de acest tip utilizează cântarea de sorginte bizantină din Anton Pann, Nicolae Frimu, Ștefanache Popescu, Ghelasie Basarabeanul, Dimitrie Suceveanu și Ion Popescu Pasărea, fie a melodiilor create în spiritul melosului bisericesc. Reprezentanți: Alexandru Podoleanu, Teodor Georgescu, Gheorghe Cucu, Ioan Popescu–Pasărea, Mihail Berezovschi, Timotei Popovici, Trifon Lugojan, Sabin Dragoi, Teodor Teodorescu, Paul Constantinescu, Ioan D. Chirescu, Nicolae Lungu s.a.

Ion Popescu-Pasărea (1871 Pasărea, Ilfov-1943 București) este considerat directorul spiritual al cântării bisericești din prima jumătate a secolului al XX-lea. Figură complexă de animator, profesor, editor și compozitor, activitatea sa este strâns legată de destinul cântării bisericești tradiționale psaltice, căreia s-a străduit pe toate căile să-i de un suflu nou; a fost constant preocupat (ca animator) de armonizările simple la două și trei voci, pentru formațiile corale mai modeste (rurale, școlare);

În Ardeal și Banat, între compozitorii și totodată slujitori ai Bisericii o mențiune specială necesită Dimitrie Cunțan (Dobârca Sibiului 1838-1910).

Opera sa muzical-religioasă cuprinde culegeri, compoziții și armonizări. Numele său se leagă noua direcție pe care a luat-o muzica bisericească în Ardeal de la 1850 încolo, el fiind acela care a salvat de la uitare cântările bisericești practicate în Ardeal, notându-le pe sistemul liniar și grupându-le în colecția "Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri", tipărită în 1890; în domeniul compoziției D. Cunțanu a publicat trei volume: Cântări funebre pentru cor de bărbați (1903) [cele mai reușite lucrări din creația sa]; Liturgia sf. Ioan Gură de aur la două voci (1904) și Cântări religioase la cununii, hirotoniri și la sfințire bisericilor la 4 voci, Sibiu, 1906; este adeptul stilului tradițional ai cântării de strană, cântare strâns legată de cântecul popular românesc; astăzi cântările lui Cunțanu, sunt cântate în toată Mitropolia Ardealului.

În Moldova și Bucovina activează în această perioadă Filotei Moroșanu - Hanganu (1876-1951), la mănăstirea Văratice care va organiza un cor format din 47 de maici, instruindu-l, mai întâi, în executarea melodiilor tradiționale psaltice, și Victor Ojog (1909 Bacău), compozitor și arhimandrit la Neamț, iar în Transilvania și Banat activează: Nicodim Ganea (1878-1949, studii la Budapesta), cu o Liturghie pentru cor mixt și alte cântări liturgice, Augustin Bena (1880-1962), cu două Liturghii, Zeno Vancea (n. 1900), cu două Liturghii pentru cor mixt, Sigismund Toduță (n. 1908, studii la Academia Santa Cecilia din Roma), cu o Liturghie pentru patru voci egale și o suită de colinde, etc. Preotul Gheorghe Șoima (1911-1985; o Liturghie pentru cor bărbătesc, alte piese liturgice pentru cor mixt, colinde, etc. și diaconul Ioan Gh. Popescu (1925-1992) au continuat la Sibiu tradiția înaintașilor ardeleni, ca și diaconul Ioan Brie (n. 1919) la Cluj și preotul Ioan Teodorovici la Caransebeș. Uneori, dificultatea scriiturii muzicale a făcut ca o parte dintre compozițiile compozitorilor menționați să fie relativ puțin abordate de corurile bisericești.

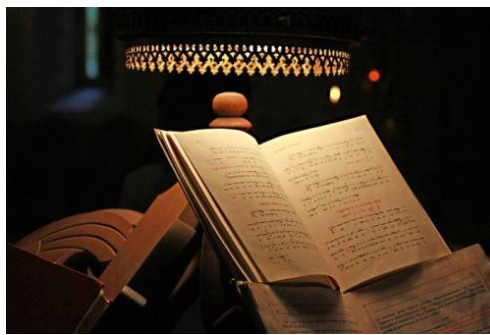
Compozitori și Psalți români care au contribuit la romanizarea și dezvoltarea muzicii psaltice-liturgice.

Importanța muzicii bisericesti din România.

Elev: Magopeș Teodosie-Ștefan, cl. a XI-a,

Prof. Sarafim Răzvan-Gabriel,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

Românii atât ca popor cât și ca Biserică sunt cei mai vechi în aceste ținuturi răsăritene ale Europei. Faptul acesta, ca și situarea geografică în imediata apropiere a Bizanțului, precum și multiplele legături economice, culturale și religioase cu Bizanțul au făcut ca muzica bizantină nu numai să fie preluată în Biserica străromânilor și apoi a românilor, ci și să înregistreze un curs și o dezvoltare proprie.

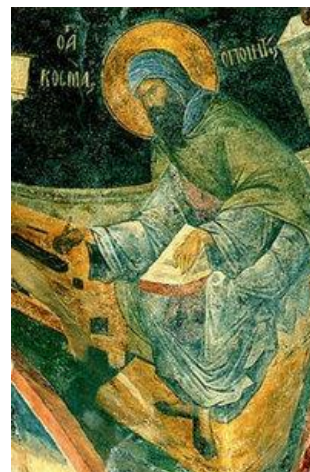
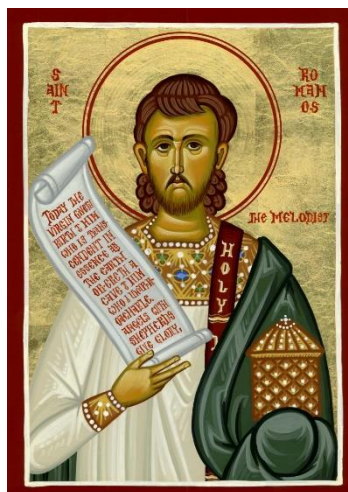
Ceea ce face ca astăzi să se vorbească de muzica bisericească românească și să se arate un interes pentru cercetarea și cunoașterea ei cât mai depline este, în primul rând, vechimea ei, care în pofida forțelor distructive la care a fost supusă, a reușit să reziste veacuri la rând, păstrându-și nealterată esența și robustețea.

Imnografi și psalți

Macarie Ieromonahul

Sfântul Cuvios Roman Melodul

Cozma Imnograful

Macarie Ieromonahul

(1750 sau 1770-1836)

Fără nici o îndoială, Macarie Ieromonahul, rămâne cel mai desăvârșit cântăreț și compozitor de muzică psaltică din țara noastră, datorită activității sale bogate ca traducător și compozitor neobosit, fapt pentru care a fost numit pe bună dreptate: „părintele școlii naționale de creație psaltică.” Din păcate se cunosc puține date despre viața sa; ele pierzându-se în timp.

Desăvârșirea muzicală o începe la școala nou înființată în București de Petru Efesiu, unde va fi elev și Anton Pann.

El a intrat în istoria muzicii românești, prin activitatea sa de dascăl al Scolii de muzică, director al Școlii de cântăreți din București, de profesor îndrumător al călugărilor din Mănăstirea Neamț, de epistat al școlilor de cântăreți din Țara Românească, de tipograf și director de tipografie, dar mai ales de autor al principalelor lucrări de aplicare a reformei hrisantice de la noi din țară.

A scris Theoreticonul, Anastasimatarul Bisericesc, Irmologhionul, Antologia și Prohodul Domnului, Cântările Sfintei Liturghii.

Pentru toate acestea, ieromonahul Macarie este considerat „întemeietorul” și fondatorul muzicii psaltice românești. El a „naționalizat” muzica psaltică, fără a se depărta de textul original. Adică a curățat-o de influențele străine, orientale, și i-a dat veșmânt nou, autohton. N-a sacrificat nici melodia primită, nici limba românească.

Sfântul Roman Melodul

Principala sursă de informații despre viața lui *Roman* provine din Mineiul lunii octombrie. Informațiile din minei au la bază un sinaxar alcătuit în anii următori perioadei iconoclaste, adică după 843. În afara mineiului, numele său este menționat doar în alte două surse vechi: o dată în scrierile poetului Germanos din secolul al VIII-lea și încă o dată în Suda

(s.v. anaklomenon) unde este numit „Roman Melodul”. Potrivit acestor documente, el s-a născut într-o familie evreiască din Emesa (actualul Homs) sau din Damasc pe la sfârșitul secolului al V-lea (unii autori indică anul 485, iar alții anul 490). A fost botezat atunci când era mic, fără a se ști sigur dacă și părinții lui s-au convertit sau nu. A fost călugărit în tinerețe, în opinia unor autori. S-a mutat apoi la Berytus (actualul Beirut), fiind hirotonit diacon în Biserica Învierii.

Sfântul Roman Melodul este sărbătorit în fiecare an la data de 1 octombrie, o zi de aleasă sărbătoare deoarece se prăznuiește și Acoperământul Maicii Domnului și mai este cinstit și Sfântul Ioan Cucuzel, un alt mare imnograf din sec. XIII-XIV.

Sfântul Roman Melodul a fost urmașul Sfântului Efrem Sirul, însă el a reprezentat al doilea moment semnificativ al tradiției imnografice.

Stilul său este mult diferit de cel al lui Efrem Sirul, care avea un stil liric profund interiorizat, pe când Roman Melodul abordează stilul poeziei dramatice.

Sfântului Roman Melodul îi sunt atribuite peste 1000 de imne, dintre care sau păstrat în jur de 80-85. Imnele sale iau forma unor omilii în versuri, alcătuite din 24 sau mai multe strofe. Cele mai cunoscute dintre imnele sale sunt *Feciara astăzi...*, imnele la Nașterea Domnului, *Apărătoare Doamnă...*, *Fecioara Maria la Crucea Mântuitorului*, *Trădarea lui Iuda* etc ,cele mai multe sunt și astăzi în uzul liturgic, unde au intrat imediat după mutarea la Domnul a melodului.

Sfântul Cozma imnograful

Sfântul Cozma s-a născut probabil la Damasc. Rămas orfan din copilărie, a fost luat în casa lui Serghie (Sarjun ibn-Mansur), tatăl sfântului Ioan Damaschin, un mare dregător de la curtea califului Abd-el-Malek din Damasc, care era foarte bogat. Cei doi băieți, Cosma și Ioan au fost crescuți ca frați și dați în grija unui erudit învățat sicilian, cunoscut sub numele de Cosma Monahul, care fusese răscumpărat din sclavie de tatăl Sf. Ioan, dobândind rangul de notar. Sub îndrumarea stăruitoare a acestuia, cei doi au studiat în profunzime marile discipline ale educației clasice: gramatica, filosofia, astronomia, muzica și geometria.

Mai târziu, tinerii Cosma și Ioan au plecat de la Damasc la Ierusalim, unde s-au făcut călugări la Lavra Sfântului Sava cel Sfințit. Amândoi au fost angajați în lupta împotriva ereziei iconoclaste.

A scris nenumărate imne și canoane.

Dimitrie Suceveanu – Protopsalt al noului curent**Paharnicul Dimitrie Suceveanu,**

În fruntea psaltiștilor moldoveni, un loc cu totul aparte îl ocupă fiind protopsalt, dascăl de saltichie și nu în ultimul rând, compozitor. Este unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai noului curent de înnoire și reformare a muzicii psaltice din Biserica Ortodoxă Română, pentru realizările profesionale, ținută morală atât în cadrul eclesastic dar, la fel de remarcant și în cel social. Dimitrie Suceveanu a fost distins cu înaltul rang boieresc de „Paharnic”. S-a născut în 1813 la Suceava. Primii ani de școală i-a urmat la Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi”, iar după absolvirea ciclului primar s-a înscris la școala de psaltichie întemeiată de Veniamin Costachi în cadrul Mitropoliei din Iași în anul 1805, profesor avându-l pe greul Gheorghe Paraschiade.

Dimitrie Suceveanu a fost timp de aproape jumătate de secol protopsaltul Mitropoliei Moldovei. Pentru meritele sale, a primit titlul de Paharnic. Ca atâția mari psalți, a fost și profesor de muzică bisericească, traducător și alcătuitor de cântări, editor de cărți. A reeditat, cu unele revizuri și adăugiri, lucrări ale Ieromonahului Macarie (*Theoriconul*, *Anastasimatarul*, *Irmologhionul* și *Prohodul Domnului*) și a tipărit pentru prima dată *Idiomelarul*, tradus de el din grecește și completat cu alte cântări

Toate cântările lui Dimitrie Suceveanu sunt bine construite pe un bogat fond melodic bisericesc românesc. *Idiomelarul* lui D. Suceveanu este o capodoperă indiscutabilă.

Ce este muzica psaltică pentru noi?

Muzica psaltică sau bizantină a primit de-a lungul timpului definiții care i-au explicat diferitele ei laturi, însă dincolo de o definiție statică și dincolo de accepțiunea termenului de muzică în Occident, reprezintă cântările bisericești care prin sublimul lor ating dimensiunile doxologice ale rugăciunii.

Importanța cântului liturgic potrivit Sfintei Tradiții Ortodoxe. Chipuri de innografi creștini

*Elev: Melinte Rareș-Mihail,
Prof. pr. Scurtu Siluan-Dumitru,
Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Nicolae” Rm. Vâlcea*

„Psalmodia este lira Duhului Sfânt întru mângâierea inimilor și a sufletelor noastre.”
(PF Părinte Patriarh Daniel)

Omul, urmând sfatului Sfântului Apostol Iacov: ”Suferă cineva dintre voi? Să se roage! Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi!” (Ep. Sob. Iacov 5, 13), a avut mereu dorința de a-și exprima dragostea dar și căința față de Dumnezeu. Un prim exemplu ar fi plânsul lui Adam din rai, devenind un reper pentru innografi creștini.

Muzica îl ajută pe om să-L descopere pe Dumnezeu, să-L preamărească și să intre într-o stare profundă de pocăință. În Vechiul Testament, fiii lui Israel, după ieșirea din Marea Roșie au cântat ”Cântarea lui Moise”: ”Atunci Moise și fiii lui Israel au cântat Domnului cântarea aceasta și au zis: ”Să cântăm Domnului, căci cu slavă S-a preaslăvit! [...] Căci caii lui Faraon cu carele și călăreții lui au intrat în mare. Întors-a Domnul asupra lor apele mării, iar fiii lui Israel au trecut prin mare, ca pe uscat!” (Ieșire 15, 1-19).

La început, oameni se rugau în sinagogă și citeau Legea, mai pe urmă începându-se a se cânta psalmi: „Cântați psalmi și bateți din timpane; cântați dulce din psaltire și din alăută!”. (Psalmi 80, 2). Dat fiind acest fapt, primii creștini au păstrat acest testament până în ziua aceasta, când la toate slujbele se cuvine a se citi și a se cânta mai mulți psalmi (ps. 33, ps. 50, ps. 134..). În Noul Testament, Însuși Mântuitorul ne este prezentat în Sfânta Evanghelie după Matei cântând laude lui Dumnezeu, după ce a instituit Sfânta și Dumnezeiasca Taină a Euharistiei: ”Și după ce au cântat laude, au ieșit la Muntele Măslinilor.” (Matei 26, 30). Prin aceasta Mântuitorul Iisus ne confirmă că El a venit să facă voia Tatălui din Ceruri, împlinind Legea: ”Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc.” (Matei 5, 17).

Biserica lui Hristos, în primele veacuri ale creștinismului, a adoptat cântul psalmilor. În timp, s-a hotărât scoaterea instrumentelor din timpul Sfintelor Slujbe, fiind de părere că,

creștinismul nu trebuie să impresioneze prin zgomot, ci prin mireasma cântării vocale, fiind organ al Duhului Sfânt. De aceea, Sfinții Părinți au luptat pentru cântarea vocală, având ca scop sporirea duhovnicească. Contrar fiind Bisericii Romano-Catolice, care a adoptat orga la slujbe.

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, sfătuiește tinerii zicând: ”Să închidem urechile la cântecele care pervertesc sufletul, căci prin acest fel de cântare se nasc, în general, pasiunile servile și josnice. Să cântăm mai degrabă celălalt fel de cântare, ce conduce la bine, și de care se folosea David, poetul cântărilor sfinte”.

Sfinții Părinți ne-au arătat că prin muzica psaltică trăim în comuniune cu Dumnezeu. Însă, esența smereniei din cântarea bisericească nu trebuie să lipsească, căci Fericitul Augustin ne povățuiește: „dacă îmi place mai mult muzica decât conținutul, este deja un păcat”. Așadar, sfinții imnografi, care s-au făcut casnicii Domnului Dumnezeu, s-au arătat și izvoare de smerenie. Deși sunt foarte mulți, doresc să amintesc de 3 imnografi din întreaga lume creștină, și 5 protopsalți din comisia românească, care au avut un rol important în imnografia lumii ortodoxe.

Sfântul Ioan Cucuzel, prăznuit în fiecare an la 1 octombrie, care prin Harul Duhului Sfânt, a slăvit pe Dumnezeu prin cântare. În urma unui acatist citit în fața icoanei Maicii Domnului, aceasta i se arată, spunându-i: ”Bucură-te, Ioane, și nu te opri din cântat, iar pentru aceasta eu nu te voi uita”. Aceasta ne este o mărturie că psalmodia este ascultată, și că ne ajută să ne mântuim, dacă psaltul cântă cu smerenie și cu dragoste. Sfântul Ioan Cucuzel a publicat multe lucrări, care ne ajută să descoperim tainele muzicii psaltice, dintre care amintim: ””Știința cântării și notele muzicale cu poziția mâinii și toate aranjamentele cântării.” și ”Arta psaltică”.

Sfântul Ioan Damaschin este prăznuit an de an la 4 decembrie. Se naște în anul 675 într-o familie nobilă. Ajunge consilier al califului Omar al II-lea al Siriei, care pornește o prigoană împotriva creștinilor. Sfântul Ioan Damaschinul lasă toate averile și intră în cinul monahal. A fost unul dintre cei mai mari teologi, Martin Jugie spunând: ”Calitățile unui profesor, precum claritatea, precizia termenilor, dragostea de distincții și argumentare, având obiceiul de a recurge la comparațiile cele mai simple pentru a face să se înțeleagă doctrinele cele mai înalte”(1). Sfântul Ioan Damaschin a fost un om al culturii și al teologiei, fiind autorul unei importante lucrări: Dogmatica (Expunerea exactă a credinței ortodoxe). A fost un priceput imnograf, scriind o multitudine de canoane printre care și Canonul Învierii.

Acesta ne duce cu gândul la înviere, și totodată ne transpune într-o stare totală de bucurie dar și de schimnicie. Acesta trece la Domnul în 4 decembrie 749.

Sfântul Roman Melodul, cântărețul Maicii Domnului, s-a născut în Siria. Acesta a izvorât mireasmă prin cântare, fiind o mărturie vie a muzicii bizantine. ”Sinaxarul ne informează că în noaptea dinspre sărbătoarea Crăciunului, Sfântul Roman Melodul a primit darul alcătuirii imnurilor de la Născătoarea de Dumnezeu, care i s-a arătat în vis”. (Ziarul Lumina).

Macarie Ieromonahul a fost ”ctitorul muzicii psaltice românești”, un important traducător, și un desăvârșit compozitor. Se naște în anul 1770, în județul Ialomița. De mic copil lucrează talantul primit de la Dumnezeu: muzica. Intră în cinul monahal, la mănăstirea Căldărușani. În anul 1820 este numit directorul școlii de muzică bisericească de către mitropolitul Dionisie Lupu. Tipărește la Viena 3 cărți: Anastasimatarul, Teoreticonul și Irmologhionul. Trece la Domnul în anul 1836.

Sfântul Iosif Naniescu cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei. Un ierarh devotat lui Hristos și muzicii. S-a născut în 12 iulie 1818 în Republica Moldova. Dorința sa de milostenie, izvorăște în clipa în care rămâne orfan, la o vârstă fragedă. Este lăsat în grija ieromonahului Teofilact, care îi sădește în suflet cântarea muzicii psaltice. Milostenia de care a dat dovadă în timpul vieții, l-a ajutat să guste din plin bunătățile Cerului. Povestirile ucenicilor, care mărturisesc discreția cu care făcea milostenie: „Mila față de săraci a mitropolitului Iosif a ajuns proverbială în Moldova și în toată țara. Zilnic, aici veneau zeci de nevoiași, pentru a primi mila din mâinile lui. Niciodată nu dădea săracului mai puțin de o pâine. „Bani pentru o pâine“ era principiul lui.”. Răspunsurile Mari pe care le-a alcătuit pe glasul al VIII-lea, încă sunt cântate în toată țara, fiind spre lauda lui Dumnezeu, care se aduce Jertfă în chip tainic, dar și de pomenire a Sfântului Iosif cel Milostiv.

Anton Pann, marele imnograf al muzicii psaltice românești, și compozitorul imnului de stat al României. S-a născut în anul 1796, într-un oraș din Bulgaria. În 1816, se înscrie la școala lui Petre Efesiu care l-a învățat marea taină a psalmodiei. Acesta a împărtășit românilor din Episcopia Râmnicului muzica psaltică, dovadă fiind manuscrisele redactate, constând în cântări specifice: polieleuri, axioane, doxologii. În același timp, preda lecții de muzică maicilor de la mănăstirea ”Dintr-un Lemn”. Trece la Domnul în anul 1856, la București.

Dimitrie Suceveanu, cunoscutul protopsalt al Moldovei, s-a născut în anul 1813, la Suceava. Este unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai muzicii psaltice din Biserica Ortodoxă Română, pentru realizările profesionale, primind și titlul boieresc de ”Paharnic”. Tipărește la Mănăstirea Neamț: ”Idiomelarul (Partea I, II, III) și Doxastarul”, în anul 1856. O lucrare desăvârșită, cu cântări la toate sărbătorile de peste an. Totodată, tipărește la București

”Prohodul Domnului”, în anul 1891, plângându-L pe Hristos, Cel ce S-a pogorât în mormânt. Trece la Domnul în anul 1898 la Iași.

Ion Popescu Pasărea, s-a născut în anul 1871, în județul Ilfov. S-a născut într-o familie credincioasă, tatăl lui fiind preot. Dragostea muzicii psaltice a primit-o de la Anton Pann, fiind elev printre ultimele generații ale marelui imnograf. Își începe activitatea didactică în anul 1893, la seminarul ”Nifon Mitropolitul”. A înființat în anul 1911 ziarul ”Cultura” dedicat cântăreților bisericești. A înființat asociația psalților: ”Părintele Macarie”, și totodată, a convocat un Congres Național, dedicat tuturor cântăreților bisericești, în perioada 17-18 octombrie 1911. A luptat pentru drepturile cântăreților, propunând Ministerului Cultelor și al Finanțelor, anumite drepturi pentru dascălii bisericilor din România. Cântările pe care le-a compus spre slava lui Dumnezeu, încă răsună în bisericile din România. Heruvicul pe glas VIII, și Antifonul al III-lea, glas V, sunt doar câteva din capodoperele muzicale pe care le-a compus. Trece la Domnul, în anul 1943.

În final, sunt de părere că muzica psaltică încununează Biserica cu miresme, și cu o stare profundă de pocăință. Textul liturgic, desăvârșit cu o linie melodică atent alcătuită de imnograful Bisericii, ne poartă într-o stare profundă, stare de schimnicie, dar și de veselie, prevestindu-ne veselia din timpul Liturghiei cu Marele Arhiepiscop din Ceruri.

Bibliografie:

- Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediția Sinodală, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2008;
- Sf. Ier. Vasile cel Mare în Pr. Prof. Nicu MOLDOVEANU, ”Cântarea bisericească fixează cel mai bine învățătura dogmatică și tradiția creștină”, Ziarul Lumina, București, ediția din 09 noiembrie 2009;
- Martin JUGIE, La vie de saint Jean Damascène, apud Pr. Dumitru FECIORU, ”Viața și opera Sfântului Ioan Damaschinul”, în Pr. Mihai IORDACHE, ”Lumina Învierii Spiritualitatea Sfintelor Paști”, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2019;
- Nicolae PINTILIE, Iosif Naniescu - bunicuțul din umbra Catedralei mitropolitane din Iași,
- Ziarul Lumina, București, ediția din 23 octombrie 2013

Cântarea religioasă-formă de rugăciune

*Prof. Timofti Maria-Valentina,
Școala Gimnazială „Elena Rareș” Botoșani*

Cântarea religioasă a însoțit cultul creștin, încă de la începuturi, Prezența cântărilor religioase constituie în viața creștinilor, o formă de rugăciune. Ea trezește în sufletele credincioșilor bucurie, pace, iubire, milostenie și întărire în credință.

Pornind de la modelul îngerilor, cântarea religioasă se constituie ca un prototip ceresc, ca un ecou al glasurilor îngeresci.

Biserica primară, cu toate că era prigonită, a inițiat cântarea duhovnicească, un tip nou de cântare. Abia după Edictul de la Milan (313), arta bizantină-arhitectură, pictură, muzică-a luat amploare și s-a dezvoltat. A fost o perioadă de aur a Bisericii. Cântările liturgice, datorită imnografilor și melozilor, au constituit forme de contracarare a ereziilor. Sfinții Părinți au dezvoltat cântări religioase care să exprime trăirea sfântă, bucuria și pacea sau sentimente de umilință, dar pocăință. Sfântul Ioan Damaschin a organizat cântări pe 8 glasuri, folosite și în slujbele Bisericii Ortodoxe de azi.

Rolul cuvântului în cultul religios

Cuvântul sfânt ia cea mai frumoasă formă când e într-o cântare religioasă. În slujbele Bisericii Ortodoxe cântările sunt tot o formă de rugăciune, dar „exprimată în forma avântată a inspirației poetice, având de cele mai multe ori forma de poezie sau imn religios”. Cuvintele, sub inspirația Duhului Sfânt, îndulcite de melodie, îi apropie mai ușor pe oameni de Dumnezeu și-i unește pe toți.

Cântarea religioasă-legătura dintre cuvânt și melos

Melodia contribuie la adâncirea sensurilor pe care le conțin rugăciunile și textele imnografice, prin aceea că stimulează factorul emotiv, afectivitatea, făcând rugăciunea să fie pătrunsă și înțeleasă cu rațiunea, dar trăită cu inima. Cântarea bisericească se adresează, deopotrivă, trăirii și vorbirii despre Dumnezeu. Ea îmbină cuvântul cu melosul și transmite învățăturile dumnezeiești spre sufletele creștinilor. „Nu este altceva, decât teologia în grația ei muzicală”.

Nici nu ne-am putea imagina o slujbă divină fără cuvinte cântate. N-ar fi frumos. „muzica a jucat un rol preponderent în săvârșirea cultului divin. Să ne închipuim cum ar fi o

slujbă fără un cuvânt cântat. Desigur, nu s-ar diminua cu nimic din rolul harismatic sau latreutic al cultului, însă totul ar părea sec, fără noimă, ducând chiar la monotonie; ar părea ca ceva neîntregit, neterminat și putem spune că este vorba de o mutilare a memoriei auditive. De aceea, când melodia însoțește textul, totul pare ca un întreg, fără lipsuri, iar mintea se înalță mai ușor spre Dumnezeu. Totodată muzica facilitează pătrunderea masajului textului în memorie și ajută la înțelegerea textului respectiv.”

Rolul cântărilor bisericești în propovăduirea dreptei credințe

Cântarea bisericească are un mare rol în propagarea învățaturii Mântuitorului. Ea constituie cel mai eficient mijloc de a-l apropia pe om de Biserică, de a-l face să înțeleagă mental și să trăiască cu inima dumnezeieștile adevăruri. Prin cântarea religioasă omul mărturisește credința sa în Sfânta Treime. Tot prin melos și cuvânt se poate converti un păgân la creștinism, așa cum i s-a întâmplat Fericitului Augustin: „Cât am plâns în imnurile și cânticele Tale, profund mișcat adânc de glasul Bisericii Tale, care răsunau plăcut. Acelea curgeau în urechile mele și adevărul se scurgea în inima mea și clocotea de aci simțirea evlaviei și curgeau lacrimile și mă simțeam bine cu ele.”

Sfântul Vasile cel Mare reliefează importanța cântării psalmodice în consolidarea învățăturilor insuflate de Duhul Sfânt, atunci când spune „Duhul cel Sfânt a văzut că neamul omenesc este greu de îndrumat spre virtute și că noi, din pricina înclinării spre plăcere, neglijăm cu totul viețuirea cea dreaptă. De aceea, ce face? A unit dogmele cu plăcerea cântatului, ca, odată cu dulceața melodiei, să primim pe nesimțite și folosul cuvintelor de învățătură; face la fel ca doctorii cei înțelepți; aceștia adeseori ung de jur împrejur cu miere paharul în care dau bolnavilor fără poftă de mâncare doctorii amare. Pentru aceasta s-au alcătuit aceste melodii armonioase ale psalmilor, pentru ca celor care sunt copii cu vârsta sau celor care sunt cu totul tineri cu purtarea să li se pară că ei cântă, dar, de fapt, își instruiesc sufletul.”

Cântarea religioasă-cale de menținere a unității de credință a credincioșilor

Cântarea în comun are rol deosebit în cultul religios, fiindcă unește oamenii într-un tot, într-o unitate de credință, într-o comuniune. Prin cântare, creștinii mărturisesc aceeași credință, simt aceleași trăiri sfinte, își înalță glasurile către același Dumnezeu. Cântarea are rol de liant între credincioși și Dumnezeu, pe de o parte, dar și a credincioșilor între ei.

Și îngerii cântă laolaltă într-o unitate deplină, dând slavă Creatorului. Deci, și oamenii, ca ființe superioare, trebuie să-L slăvească pe Dumnezeu.

Cântarea bisericească și trăirea credinței

Există o strânsă legătură între credința din suflet și mărturisirea acesteia cu glasul. „Actul interpretativ al cântării prevede acordul trup-suflet, altfel spus, cu gura trebuie să se cânte numai ceea ce se și crede, adică glasul omenesc să devină mărturisitorul gândirii și simțirii omului. Minte care cugetă drept pe Dumnezeu se coboară în inimă, iar inima, încălzind cugetarea minții, o transformă pe aceasta în doxologie bineplăcută și jertfită lui Dumnezeu.” Cântând imne de slavă, rugătorii se raportează profund la Creatorul și au un dialog deschis cu El. Biserica numește „jertfă de laudă” rugăciunea exprimată din inimă curată.

Foloasele cântărilor religioase

Cântările religioase aduc mult folos sufletului, liniștindu-i pe cei agitați ori pe cei triști, împovărați de griji. Ea aduce pace, iubire, iertare în suflete, având efect terapeutic.

De asemenea, cântarea religioasă are un rol important și în educația copiilor. Profesorul de religie, familia și Biserica vor conlucra pentru a-i învăța pe copii cântări religioase potrivite vârștelor lor. Treptat li se va dezvolta dorința de a se apropia mai mult de Dumnezeu, de a-l slăvi prin cântare și vor deveni oameni cu virtuți.

În cultul religios, cântarea-după textul ei- este o rugăciune. Ea poate fi, mai ales, de slavă și are formă de imn religios.

Cântările religioase din cultul ortodox sunt de două feluri:

Cântări de origine biblică (cu texte din Sfânta Scriptură)

Cântările de origine biblică pot fi psalmii regelui David. Îi regăsim în aproape toate slujbele sfinte, iar primii creștini îi întrebuițau atât în cultul public, cât și în cel particular: Psalmul 140, Psalmul 102, Psalmul 145, Psalmul 50 etc.

Alte cântări de origine biblică folosite la slujbe avem din Vechiul Testament:

1. **Cântarea lui Moise** (de mulțumire, după trecerea prin Marea Roșie și scăparea din robia egipteană). „Să cântăm Domnului, căci cu slavă S-a preamărit...” (Ieșire, 15, 1-9)

2. **Cântarea lui Moise** prin care ceartă poporul evreu, deoarece căzuse în idolatrie: „Ia aminte, cerule, și voi grăi...” (Deuteronom, 32)

3. **Cântarea de mulțumire a Sfintei Ana, mama lui Samuil**: „Bucuratu-s-a inima mea întru Domnul, înălțată a fost fruntea mea întru Domnul Dumnezeul meu...” (I Regi, 2, 1-10)

4. **Cântarea proorocului Avacum**: „Doamne auzit-am de faima Ta...” (Avacum, 3, 2-13)

5. **Cântarea proorocului Isaia**: „Sufletul meu te-a dorit în vreme de noapte...” (Isaia, XXVI, 9-17)

6. **Rugăciunea prorocului Iona:** „Strigat-am către Domnul în strâmtoarea mea...”
(Iona 2, 3-10)

7. **Cântarea celor trei evrei aruncați în cuptorul cu foc din Babilon:** „Binecuvântat ești, Doamne Dumnezeul părinților noștri și lăudat și preamărit este numele Tău în veci...”

Cântări de origine nescripturistică (cu texte scrise de imnografi și melozi)

Imnele creștine de origine nescripturistică au fost inspirate din cântările biblice. La început, au fost folosite în scopul combaterii învățăturilor greșite ale ereticilor, având caracter extraliturgic. Cu timpul, au fost introduse în cult și azi le găsim în Octoih, Triod, Penticostar și Mineie.

1. **Doxologia mică:** „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

2. **Doxologia mare** (care are la bază cântarea îngerilor din noaptea Nașterii Domnului-Luca, 2,14): „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pământ pace..”

3. **Cântarea de la Vecernia cu Litie**, considerat unul dintre cele mai vechi imne creștine, alcătuit din salutul Arhanghelului Gavriil către Fecioara Maria și salutul Elisabetei către Fecioara Maria: „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de daruri, Marie, ...”

4. **Lumină lină**, unul dintre cele mai vechi imne creștine, cântat la Vecernie: „Lumină lină, a sfintei slave...”

În concluzie, cântarea bisericească însoțește permanent cultul divin, fiind o formă de rugăciune rostită cu glasul, dar trăită cu inima, în concordanță cu învățătura creștin-ortodoxă a Bisericii, lăsată nouă de Hristos. Sfinții Părinți au stabilit canoane și prescripții, încercând să înduhovnicească muzica, astfel încât ea să transmită și să trezească în sufletele oamenilor sentimente de smerenie, de dragoste, de iertare, de evlavie.

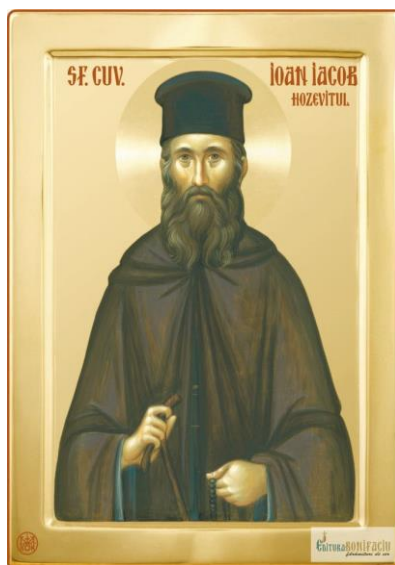
Bibliografie

- Diacon asistent Alexandrel Barnea, *Muzica bisericească și familia în ritualul Tainei Cununii, în Familia creștină azi*, Editura „Trinitas”, Iași, 1995
- Pr. Prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica generală*, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993
- Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, traducere și note de Nicolae Barbu, introducere și note de Ioan Rămureanu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994

- Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire duhovnicească la Psalmi*, traducere și note de Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000
- Zaharia Matei, *Dimensiunea teologică și duhovnicească a cântării liturgice (bizantine) în Biserica Ortodoxă*, în Studii teologice, seria a III-a, anul IV, nr.1, ian.-martie, București, 2008

Sfântul Ioan Iacob Hozevitul

*Elev: Negel Ariana-Ioana, cl. a VII-a,
Prof. Timofti Maria-Valentina,
Școala Gimnazială „Elena Rareș” Botoșani*

Sfântul Ioan Iacob Hozevitul este o personalitate marcantă și o emblematică atât pentru ținutul din nord-estul României, cât și pentru întreaga Ortodoxie românească.

El s-a născut pe 23 iulie 1913, în localitatea Crăiniceni, pe malul Prutului (azi, în județul Botoșani), din părinții Maxim și Ecaterina, primind numele de Ilie.

El a rămas orfan de mic, ambii părinți au decedat (mama sa a murit la câteva zile după nașterea pruncului, iar tatăl său a murit pe front, în război, fiind martir pentru apărarea patriei noastre). Bunicii i-a revenit sarcina de a-l crește pe nepotul Ilie. Ea a fost „cheia” în educația religioasă a copilului. A sădit în sufletul său dragostea de Dumnezeu, îngrijindu-se ca el să se roage, să postească, să se spovedească și să se împărtășească, să respecte cu sfințenie rânduielile bisericești.

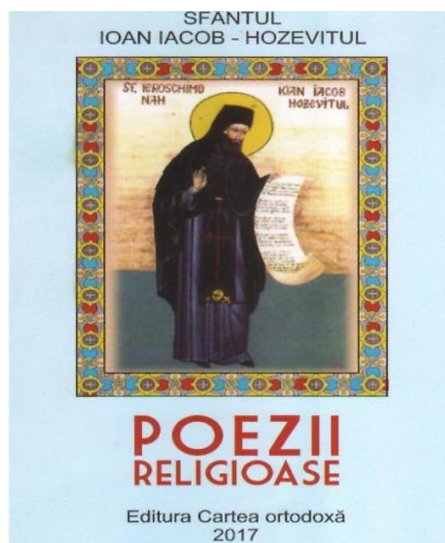
La 20 de ani a decis să plece la mănăstire, iar la 8 aprilie 1936 a devenit călugăr, primind numele de Ioan.

Trăind o viață în rugăciune intensă, și-a dorit să se nevoiască și mai mult. Astfel, a plecat în Țara Sfântă, unde a trăit într-o peșteră din pustie. Apoi, a intrat la Mănăstirea Sfântul Sava cel Sfințit. Aici a fost hirotonit și numit conducător al unui schit românesc de la Iordan.

După o vreme, s-a retras la Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul. Aici a găsit o peșteră din preajma mănăstirii și a viețuit în ea, în post și rugăciune până la finalul vieții pământene.

A scris poezii deosebit de frumoase, duhovnicești, adevărate imne de slavă, mulțumire și cerere adresate lui Dumnezeu.

Pe 5 august 1960 a adormit în Domnul. După foarte mulți ani, călugării mănăstirii au găsit trupul Sfântului Ioan Iacob întreg, neputrezit și plăcut mirositor, acolo, în peșteră. Au așezat moaștele sfântului într-o raclă și au depus racla în biserica mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul. Mulți creștini au cerut ajutor și întărire de la Sfântul Ioan Iacob și au primit răspuns favorabil la cererile lor.

Biserica Ortodoxă Română, pe 20 iunie 1992, l-a trecut în rândul sfinților, iar data pomenirii sale este trecută în calendar pe 5 august.

- Cu ale sale rugăciuni, Doamne miluiește și ne mântuiește pe noi! Amin!

❖ **Secțiunea CREAȚII LITERARE (POEZIE ȘI ESEU):**

Oameni de cultură din Țara de Sus: Mihai Eminescu, George Enescu,
Ștefan Luchian, Nicolae Iorga, ș.a..

Dor de Eminescu

*Elev: Eustratiadis Theodora, cl. a V-a,
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați*

Tu, maestru-al poeziei,
Întruparea gingășiei,
Tezaur al României
Și rug al jertfelniciei,
Ne-ai trezit din neștiință
Și ne-ai redat conștiință
De neam dârz și luptător,
De dreptate-apărător
Și de credință iubitor!
Prin tot ce-ai scris, ne-ai învățat,
Câte lucruri ne-ai lăsat,
Spre a lua aminte și noi
Pilda marilor eroi!
Deși geniu, modest ești,
Patria tu o slăvești,
Poporul tu îl iubești,
Pe români îi călăuzești!
Pentru aceasta-ți mulțumim
Și, de aceea, te iubim!

Steaua care nu s-a stins!

*Elev: Carp Linu-Claudiu, cl. a VI-a,
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați*

Eminescu e un geniu,
Domn român de mare nume,
Un poet naționalist,
Iubitor de romantism!

El pe toți ne-a încântat
Cu opera sa aleasă,
Prin păduri el ne-a plimbat,
Spre natură ne-a chemat!

Basme, poeme, poezii,
Nuvele și povestiri,
Cu pasiune le-a creat,
Pentru-al său neam învățat!

Și deși s-a ridicat
La cerul cel înstelat,
El mereu va dăinui,
Iar noi toți îl vom cinsti!

Sfântul Moldovei

Elev: Adăscăliței Emilian,

Prof. Chirilă Elena,

Școala Gimnazială „Mihail Kogălniceanu” Dorohoi

Sus, în nordul țării noastre
Presărat cu oameni mari,
A vrut Domnul să se nască
Și un sfânt iubit - Ioan.

El din fragedă pruncie
A rămas copil orfan,
Rămânându-I doar credința,
Și un suflet plin de har.

Din Moldova, la Hozeva,
Cale lungă a străbătut
Să se-nchine cu iubire
Atingând mormântul sfânt.

Dintr-o peșteră din munte
El cu Dumnezeu grăia,
Și după metanii multe
Dumnezeu îi răspundea.

Viața-ntreagă dedicându-și
Numai Tatălui ceresc,
A ajuns ca trupul însuși
Să-I rămână pământesc!

Iar la moaștele lui sfinte
Credincioșii merg smeriți
Să primească daruri scumpe
Și să fie ocrotiți.

Ioan Iacob Hozevitul
Mijlocește pentru noi
Rugăciuni de multe feluri
Să ne scape din nevoi.

Bucură-te, Sfinte Ioane,
Poporul îți mulțumește
Căci prin harul tău, preasfinte,
Dumnezeu ne mântuiește!

Străin în propria lume – Eminescu

Elev: Iancu Adriana Cristina,

Prof. Condrea Adina-Silvia,

Școala Gimnazială Nr. 1 Cristești

A venit odată în rândul unei lumi ce nu a înțeles,
Că Luceafărul Gândirii a coborât să vadă,
Cum trăiesc pacea și armonia în codrii prădați de interes,
Și cum făpturi și frunza toarnă se ascunde în zăpadă,
Și înmărmureau toate reci ca sufletele rele,
Și mai venea să asculte vuietul ploii,
Care ca o mamă ascundea ale copiilor păcate grele,
Și să laude ai unei patrii zbuciumate iubitorii,
Ce în grădina Maicii au făcut să răsună cântul viorii,
Ce cu arme și tușe au ucis spinii ce îngrădeau fericirea,
Ținând de credință și glie, îndurând ca muritorii,
Și-au făcut să triumfe o țară mică, lăsând altora uimirea.
A venit un domn plăpând cu fruntea lată
Ce vocea naturii o arăta tuturor,
Ce stingea cu vânt năprasnic o dragoste înghețată,
Și din condeiul tainic o reaprindea cu dor.
Și s-a stins cel căruia anii i-au fost nălucă,
Și a lăsat durerea, codrilor s-o ducă,
A lăsat pe Cătălina și pe alte zâne,
Să ștergă fiilor lacrimi și apoi să moară mâine.

Trăind o reverie

Elev: Vatamanu Iustin,

Prof. Dărinău Arhip Felicia,

Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora

Suntem români în cuget
In suflet și-n simțiri,
Căci Domnul nostru Cuza
Unit-a pe români!

Suntem poeți în inimi
Păstrăm în cuget graiul,
Căci Domnul Eminescu
A inspirat tot plaiul!

Avem frumosu-n vene
Căci peste tot e artă,
Avem pe Luchian
Maestrul cel florar.

Iubesc a noastră țară
Căci peste tot e cântec,
Avuta-m pe Enescu
Compozitor măiastru!

Pe orișunde ai merge
Te îmbraci în poezie,
Și pe meleaguri sfinte
Trăiești o reverie!

Poveste

*Elev: Vatavu Ioana,
Prof. Dărinău Arhip Felicia,
Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora*

Natura

Poarta e acum deschisă și vezi pădurea pe-ale sale aripi,
„Și-o privești în ale sale anotimpuri” ca grădini bogate ce-ți spun povestea timpului,
Dar cu mâinile celor magici,
Cu-a lui perdea de aur e un băiat ce-I găzduit de iarba somnului,
Dar el e când doar umbra trecătoare și când prezența dorului,
„Însă de neoprit e viața sufletului”
Și apa, vântul, frunza trecătoare își fac dansul,
Iar momentul nu-I a murmurului și-al minciunii dar vestit,
Căci întreaga iarbă e o atingere a lui Eminescu.

Cunoașterea

Prin fereastră se vede o oglindă a dorințelor,
Iar pe cărare vagul nefiresc ca recele oprîților,
„Și pe balconul vechi ce-i casa anotimpurilor e găzduit băiatul!”
Și corăbii îi aduc viața și moartea naturii,
Iar până-n ofilirea iubirii e culoare, căci sufletul îi-e privitorul.

Acum cu pași ca cântecele valului de stele, uită-te pe cerul timpului și vezi ceasul de pulbere

„Ce e oprit mereu, și-i doar pământ și eternitate”
E doar cuvânt și sentiment pînă la sfârșitul timpului.

Arpegii

*Elev: Prodan Edera-Ionela, cl. a XII-a,
Prof. Ignat Cristina-Ionela, Prof. Stoleru Paula-Mihaela,
Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi*

Codru, lac și infinit
S-au unit ca să creeze
Pe o petală de Floare-Albastră
A Poetului poveste.

Condiția de geniu aspră
Se supune la - nvrăjbire;
Căutând prin infinit
A Luceafărului sclipire.

Om de geniu într-o lume
Mult bolnavă și săracă,
Visător ca-ntr-o pulbere -
Doar de suflet acceptată.

Când iubirea se-plinește
Și când cerul se unește
Cu lumina cea curată
Chiar pe aripa infinitului purtată.

Pe o albă pânză și un vechi penson;
Din abis un pictor se ivește
În a lumii taină, cântând la unison,
Și - n culori gingașe mândre flori gătește.

Opere de artă vie,
În Viața-i ca o lumânare
Ce numai floarea o poate
Stinge-n sute de petale.

O splendoare de scânteii
Și Luchian pictează,
Printre firele vieții pustii;
Culoarea interpretează.

Portrete și peisaje
Prin lumină le avem-
Cu dragoste sculptate
În al timpului Eden.

O Istorie a veacului
Încă se mai scrie,
În al minții labirint
Și Iorga reînvie.

Puterea cuvântului
Descris în vecie,
Cu sonorități lugubre,
Cuvinte sub pălărie

A timpului culoare,
Drama o oferă
Și-n a vieții amploare
Sunetul aderă.

Prin ale gândului arpegii,
Prin ale timpului alegeri,
Cu viori și portative
Și cu linii împlinite.

Se naște, astfel, o simfonie,
A neamului moștenire -
Ce doar Enescu o lasă
Să lumineze fără pieire.

Să plângă doar viori
Ce se-nalță sus spre nori,
Să dea naștere unui cor
Și să răsunе în ecou.

Sclipiri de Eminescu

*Elev: Dănilă Geanina,
Prof. Manolache Daniela,
Școala Gimnazială Nr. 1 Știubieni*

În sine lui a fost pădure,
Și despre copacii lui a scris,
Pe iubita lui și pe natură
Doar asta a descris...

Despre lacul cel cu nuferi,
Liniștit și azuriu;
Despre cei amorezați ,
Ce a iubi încă nu știu...

Și de iubiri ce nu pot fi
Între moarte și-ntre viață,
De a nefirii omeniri
Schimbări pe-un fir de ață.

Să aparții tu unei lumi
Și să o dai pentru o altă,
Copilei dintre stele și luni
Să-i dai iubirea ta curată.

Și adormit fiind el, poate,
De la atâta sclipit,
Despre păsări, într-o noapte,
A scris și le-a vrăjit.

Într-un cuib de rămurele,
Se șoptește „Noapte bună”,
Păsările noaptea dorm și ele.
Printre nori ,se-ascunde ferecata lună

Dar și codrul într-o noapte,
Nefiindu-i somn nici lui,
Se freamătă într-o parte
Chiar de dorul omului.

Dorul lui cel mai din urmă
A fost veșnicia pe mare.
Să-l brume și să-l plouă
Doar natura-njuru-i n-aibă stare.

În rest, decor de morgă
Vrea să-i cânte foșnet și vânt
Nu cântăreții la o orgă
Vrea de la natură-un cânt.

Eminovici e al nostru, poet esti și drag si frate,
Român ai fost, vei fi mereu
Hai înapoi, inima română nu mai bate
Dacă ai fi aici, ar bate iar, simt eu...

Ai scrie iar despre dulcea Românie
Ce-a avut cândva glorie deplină,
Vino să o facem renumită în vecie
Și să nu o mai lăsăm ruină.

Un vis

*Elev: Strujan Diana, cl. a VIII-a,
Prof. Postolachi Vasile, Prof. Covaș Simona,
Școala Gimnazială Nr. 1 Rădăuți-Prut*

Să vă spun ce am visat
Azi noapte când m-am culcat.
Că erau la mine în sat
Vieru și cu Pillat.

Și cu glasul abătut
Vieru pe un mal de Prut
Spuse către Ion Pillat
Ce era la el în sat:

Oare ai noștri mici urmași
Scumpi elevi, buni românași
Versurile ni le citesc,
Dorurile ni le trăiesc?

Ca să facă punte frate,
Prin cuvinte și prin fapte
Din frumosul târg Lipcani
Până în marele Miorcani.

Haideți, deci ca să îi cinstim
Poezii să le citim,
În fapte să ne unim,
Punți de cărți să făurim...

Lui Ștefan Luchian

*Elev: Tudosă Niculina-Georgiana,
Prof. Rusu Narcisa-Marlena,
Liceul „Dimitrie Cantemir” Darabani*

Născut într-un colț de lume-ai fost,
Tu, poet plastic al florilor,
De parcă Deus te-a lăsat să fii un geniu,
Să dai lumii un rost.
Din neam botoșănean te-ai tras,
Om bun, cinstit și credincios.
Tu, Ștefan Luchian,
Exemplu bun ne-ai fost!
Și-ai început să faci Moldova
în frumusețe pură să se afle
S-o colorezi cum ai putut mai bine
prin operele tale minunate.
Totul a fost atât de simplu,
căci pasiunea ta cea mare ți-ai urmat-o,
și-ai reușit ca prin desenul tău
să-mbogățești o țară-ntreagă.
Și-ai încercat să pui pe pânze gândurile tale,
cu florile în minte-ai fost,
imaginația ți-ai pus-o la-ncercare,
mărește capodopere ai măiestrit.
De ce-ai iubit tu așa mult, Ștefane,
acele flori fermecătoare?
Poate că totul s-a-ntâmplat prea repede
Și nu ți-ai dat seama de urmare.
Bine-ai făcut să le săruți pe ele –
acele flori miciuțe, colorate,

ce anemone lor le spune
în vaza lor frumos pictate.
Apoi, ai vrut să te-mprietenești cu macii –
acele flori de-un roșu aprins
S-o desenezi pe Safta Florăreasa –
femeia c-un surâs deschis.
Cu țara-n gând mereu ai fost,
Ai vrut ca totul bun să fie:
Dreptate, Iubire și Respect
Trei virtuți de minune.
Apoi ai suferit prea mult,
De ce oare a fost să fie?
Cu pensula legată de mână,
chinuit ai fost de paralizie.
Aș fi venit atunci la tine...
măcar dac-aș fi fost pe-acest pământ.
Enescu pare că ți-a fost alături
Vioara mult dorită ai văzut.
Amic și bun cugetător, Enescu ți-a adus vioara,
A început să-ți cânte de jale și de dor,
de mult visai tu asta...
să fii cuprins de-aroma cântecelor.
Cu-a sa plecare surprinzătoare, Enescu ți-a cerut iertare,
Căci totu-n lume moare,
Până și tu, Luchiane...
De ce-ai murit tu, om frumos la chip și suflet?
Aștept răspunsul clar,
căci lumea mea botoșăneană a mai pierdut un om de seamă.
Ți-aș duce la mormânt o floare-albastră...
de mă primești, ți-aș da și anemone.
Tu, Ștefane, sunt sigură că mă vei primi.
Acum Țara de Sus te-nalță
și se mândrește cu-ale tale opere.
O, Luchiane, ai fost și vei rămâne de poveste!

Asta o spune un copil,
Ce mândru pare de-al său poet botoșănean,
și-ți iubește creațiile tale,
fiind pe viață moldovean.

Simfonie

*Elev: Ivaniciuc Raluca Simona,
Prof. Zugravu Claudiu Vasile,
Școala Gimnazială Nr. 1 Cândești*

Cu Luceafărul ai luminat întreaga literatură,
Cu creațiile tale cuprinzând adevărata natură.
Din cuvinte ai făcut arta, cu aceasta ai inspirat artiști.
Din dedicații ale iubirii ai stârnit doi violoniști;
Care au întâmpinat un pianist îndrăgostit de luceferi,
Și-un cobzar ce-și cântă amarul lângă lacul ascuns de nuferi.
Împreună cântă de zi cu zi, până chiar tu-i vei auzi
Sub crengile plopilor fără soț, lent creează o armonie
Doar ție Eminescu, îți cântă o simfonie.

Ciprian Porumbescu - O stea pe bolta muzicii românești

Elev: Nanu Alessia-Ioana, clasa a VI-a,

Prof. Apetrei Irina,

Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi

Printre opere de vis, note cântate lin la vioară și cântece patriotice, iată, cum ia naștere un erou cu muzica în vine și credința în suflet.

Ciprian Porumbescu, o revelație în muzica românească, s-a născut la data de 14 octombrie 1853, la Șipotele Sucevei, fiind înzestrat cu un har aparte și încredințat cu o misiune ce avea să scrie un nou capitol în istoria și cultura României.

Violonist, compozitor, teolog și un mare patriot, acesta și-a întruchipat visele, dorurile și talentele în muzică, în modul prin care puțini privesc lumea și în cântecele, pe care în prezent le ascultăm cu respectul cuvenit, ținând mâna tremurând la inima care bate din ce în ce mai tare. Fiind inspirat de freamătul codrului, șoaptele dulci ale pârâiașelor, ciripitul păsărelelor, chiar și de glasurile pline de amărăciune, Ciprian Porumbescu a fost o fire retrasă și timidă, dar cu o dragoste aparte față de muzică și de poporul său.

Încă de la vârsta de șapte ani, acesta și-a dedicat scurta sa existență în tainele muzicii, ajungând astfel să compună primul imn al României, „Trei culori”, o operă plină de dor și cu un mesaj profund prin care compozitorul ne transmite că iubirea față de popor nu trebuie să moară niciodată.

Totuși, la vârsta de 30 de ani, scurta sa viață a luat sfârșit, lăsând în urmă o mare moștenire poporului român. Chiar și în ultimele clipe ale vieții sale, fiind acompaniat de sora și tatăl său înlăcrimați, modest și credincios, ultima sa dorință a fost: „Să nu lăsați muzica mea să moară!”

Mihai Eminescu

Elev: Apostol Alexandra-Maria, clasa a VI-a,

Prof. Apetrei Irina,

Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi

Dumnezeu a binecuvântat județul Botoșani cu multe personalități, oameni de cultură, pictori, actori, compozitori, scriitori, dar cel mai mare dar divin pentru județul nostru a fost poetul Mihai Eminescu.

Luceafărul poeziei românești, s-a născut chiar aici, pe meleagurile noastre, la Ipotești, înfrumusețând și ridicând cultura românească la un nivel foarte ridicat. În afara faptului ca a adus un mare plus culturii, aduce și încă va mai aduce emoții în inimile tuturor celor care vor dori să guste din poemele sale.

V-ați întrebat vreodată ce ar fi fost cultura românească fără poeziile lui Eminescu, fără luceafărul cu 99 de strofe, fără nenumăratele poezii dedicate naturii și iubirii? Cine ar mai fi scris și ar mai fi venerat atât de sublim mama natură? Nimeni și nimic nu se poate compara cu ceea ce a creat Mihai Eminescu.

Acestui „Dumnezeu” al poeziei românești i-a fost dat să se nască la data de 15 ianuarie 1850, dându-i-se harul de a dăinui peste ani, peste generații și peste orice evoluție tehnologică, triumfând în fața liricii indiferent de vremuri.

Operele sale atât de pline de romantism sunt cunoscute național și internațional fermecând și atrăgând orice cititor, fie mic sau mare.

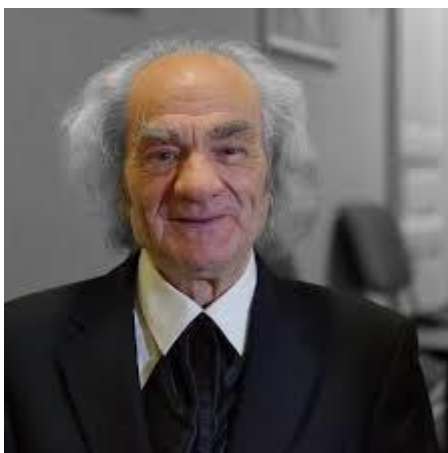
Viața poetului a fost în totalitate dedicată poeziei, inspirată atât de mediul de viață cât și de mediul înconjurător printr-o manieră artistică transpunând în versuri aspecte din biosfera județului Botoșani.

Toate creațiile sale rămân întipărite printre filele literaturii românești ca un valoros tezaur liric.

Fiecare dintre noi trebuie să cunoască și să aprecieze operele minunatului poet ajutând la prețuirea acestei moșteniri culturale.

Leon Dănăilă

*Elev: Onofrei Maria, clasa a VI-a,
Prof. Apetrei Irina,
Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi*

Realitatea pestriță și gri ne dă impresia ca nu știm unde să mergem și încotro să o apucăm și atunci apare provocarea de a privi mai sus și de a avea un ideal pentru care merită să luptăm.

La data de 1 iulie 1933 Leon Dănăilă se naște într-un sat numit Darabani. Acesta a avut o familie săracă „Tatăl meu, țăran simplu, muncind din greu, din zori și până-n noapte, la ceas de prânz, în câmp ori în casă, punând mâna pe pâinea cea de toate zilele - dată nouă și astăzi - rostea în barbă un *Doamne ajută* și făcea repede cruce cu cuțitul pe dosul pâinii, apoi tăia câte un dărab pentru fiecare, punându-le pe ștergarul imaculat așezat la mijloc. Era un ritual aproape mistic”.

Nu-i plăcea școala, se ducea mai silit. Lucrând la câmp foarte mult când se ducea la școala profesoară îl scotea la lecție. El nu prea știa și atunci îl bătea cu linia la palmă. Venea acasă și părinții se uitau în carnetul de note. Aaa, uite că n-ai învățat. Iar mă băteau. Însă a intrat la liceu la Dorohoi. A învățat pentru examenul de admitere de frica muncii îngrozitoare de la câmp. Când a intrat și la Medicină, la Iași, părinții au început să plângă. Nu de bucurie că a reușit. De oftică, fiindcă rămăneau fără mine la muncile câmpului în aproape 55 de ani de carieră în neurochirurgie, a operat pe creier zeci de mii de bolnavi. La 82 de ani, Leon Dănăilă operează și acum la fel ca în tinerețe. În fiecare dimineață la ora 6 îl găsești la Clinica de

Neurochirurgie de la Spitalul Bagdasar Arseni. Are programul foarte bine stabilit pentru operații și pentru consultații. Știe dinainte ce anume va face pentru ca bolnavul lui să iasă cu bine din operație. Situația era cu totul alta în urmă cu aproape 55 de ani, când majoritatea bolnavilor rămâneau cu o paralizie, iar peste 50% dintre ei mureau, pentru că medicii scoteau tumorile cu degetul.

Așadar Leon Dănăilă este un mare neurochirurg și un mare salvator de vieți.

Mihail de la Dorohoi și rolul istoric în Țara de Sus a Moldovei

Elevi: Stoleru Iлона-Paula, Condurache Justyna-Mariana,

Prof. Apostol Alexandru,

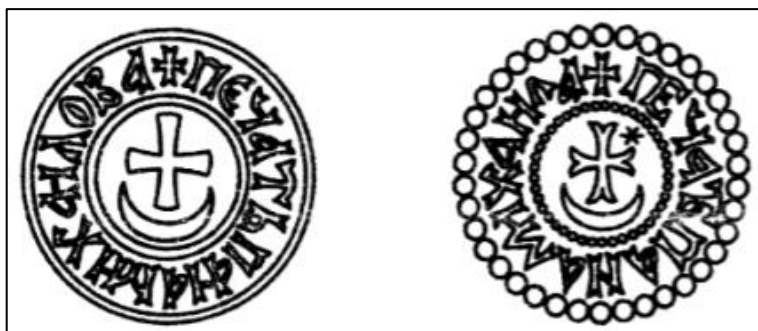
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi

Mihail de la Dorohoi a fost unul dintre cei mai importanți boieri ai Moldovei de la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea. Informații documentare despre rolul acestuia pentru istoria Moldovei sunt cuprinse între anii 1395-1437 în timpul următorilor domnitori: Ștefan I (1394-1399), Iuga Ologul (1399-1400), Alexandru cel Bun (1400-1432), Iliăș I (1432-1433), Ștefan al II-lea (1433-1447). Mihail de la Dorohoi a deținut un loc de frunte printre boierii vremii, deoarece a fost menținut în sfatul domnesc al Moldovei timp de 39 de ani, din totalul celor 42 de ani de atestare documentară.

Mihail de la Dorohoi este amintit pentru prima dată, în sfatul domnesc, într-un document din 6 ianuarie 1395 când boierii Moldovei împreună cu domnitorul Ștefan I promit credință și se supun regelui Vladislav al Poloniei. În acest document alături de *pan Mihail*, mai apar și boierii *pan Bratul*, *pan Stanislav* și *pan Șeandrea*. Documentul a fost autentificat de pecetea cea mare a domnului, precum și de patru peceteți mici ale boierilor, printre care și cea a lui Mihail de la Dorohoi ce reprezintă o *cruce episcopală asupra o semilună*. Același simbol heraldic, se regăsește și într-un document din anul 1421, numai că în partea superioară se observă și o stea cu șase raze, steaua putând fi bănuită și pe primul său sigiliu la o analiză mai atentă a originalului.

Mihail de la Dorohoi a fost un mare demnitar, menționat în Sfatul domnesc fără titlu în perioada 1395-1434, iar din 1414 ca primul dintre martori, precum și cel mai bogat boier moldovean al vremii sale.

Perioada de atestare documentară a boierului dorohoian poate fi împărțită în mai multe etape de evoluție:

*Crucea episcopală și semiluna
Sigilii cu stema panului Mihail de la Dorohoi: 1395 și 1421
Sursa: Tyragetia, serie nouă, vol. VII [XXII], nr. 2, Istorie. Muzeologie,
Chișinău 2013, pag. 318*

a) 6 ianuarie 1395 - 8 martie 1407, boierul moldovean este menționat frecvent în documentele vremii ca membrul al sfatului domnesc cu numele de: *pan Mihail* (6 ianuarie 1395), *Mihail căpitan Moldovean* (3 februarie 1397), *Mihăilaș* (8 noiembrie 1400), *Mihai Nevolnic* (28 iunie 1401) și *pan Mihăilaș* (8 martie 1407). „*Denumirea de nevolnic, arată probabil, că era infirm, ca urmare a participării la una dintre confruntările militare cu statele vecine. Având în vedere că în anul 1397 apare cu numele de căpitan moldovean, se poate afirma faptul că deținea o funcție militară în această zonă. De asemenea, în anul 1399 are loc și lupta cu tătarii de la Worskla, la care a participat și domnitorul Ștefan I și, nu ar fi exclus să fi fost rănit și Mihail de la Dorohoi*” (Zahariuc P., 1994, pag. 178).

b) 6 octombrie 1407 - 2 august 1414, boierul moldovean apare pentru prima dată cu numele *Mihail de la Dorohoi* (6 octombrie 1407, 8 octombrie 1408), dar, se menține și denumirea de *pan Mihăilaș* pentru alte documente din prima jumătate a secolului al XV-lea (16 septembrie 1408, 28 ianuarie 1409, 2 august 1414). În niciun document editat până acum, Mihail nu este semnalat ca deținând dregătoria de vornic sau pârcălab. Cu toate acestea, este probabil să fi deținut o anumită funcție în Târgul Dorohoi, localitate atestată pentru prima dată în documente tocmai datorită marelui boier.

c) 20 decembrie 1414 - 29 ianuarie 1431, perioadă în care Mihail de la Dorohoi apare în fruntea boierilor din sfatul domnesc al lui Alexandru cel Bun. Până în acest moment, boierul dorohoian a cunoscut o evoluție ierarhică în cadrul instituției centrale a statului: până în anul 1409 este pomenit vremelnice printre ceilalți boieri ai vremii; între anii 1409-1414, ocupă locul al doilea în sfat, după Stanislav Rotompan; începând cu 20 decembrie 1414 locul lui avea să fie în fruntea sfatului alături de boierii credincioși ai domnului. De asemenea, data de 29 ianuarie 1434, atestă ultima mențiune documentară a lui Mihail de la Dorohoi în cadrul sfatului domnesc, locul acestuia fiind luat de Vâlcea de la Lipnic, în condițiile în care Lipnicul era unul dintre satele aflate în proprietatea boierului dorohoian.

d) 12 iulie 1434 - 29 aprilie 1437, boierul nu mai apare în documentele istorice dar, importanța rolului politic jucat de către Mihail de la Dorohoi în confruntarea dintre fiii lui Alexandru cel Bun s-a oglindit și în rolul Târgului Dorohoi – de aici, atât Ilie cât și Ștefan al II-lea vor emite câte un document. În primul document, din 12 iulie 1434, domnitorul Iliaș I va dăruia Mănăstirii Moldovița două sate cu toate proprietățile și tot venitul lor. Mai târziu, pe data de 29 aprilie 1437, domnitorul Ștefan al II-lea va emite de la Dorohoi un alt document prin care negustorii brașoveni primesc libertatea de face comerț în toată Țara Moldovei.

e) 20 decembrie 1437, ultima atestare documentară a lui Mihail de la Dorohoi în care domnitorii Iliaș I și Ștefan al II-lea (fiii lui Alexandru cel Bun) au dăruit spre stăpânire boierului

dorohoian un număr de 52 de sate, care formează unul dintre cele mai mari domenii ale Moldovei medievale. Din punct de vedere administrativ, aceste sate erau localizate în Ținuturile Dorohoi, Hotin, Soroca, Orhei, Hârlău, Cernăuți și Cârlișura. Această distribuție a fost stabilită de către Mihai Costăchescu într-un studiu dedicat boierului Mihail de la Dorohoi în anul 1927. Cei doi voievozi ai Moldovei, au confirmat cu pecete domnească satele aflate în proprietatea lui Mihail de la Dorohoi datorită „dreptei și credincioasei slujbe” de care a dat dovadă începând din vremea lui Ștefan I și continuată în timpul lui Alexandru cel Bun.

† Din mila lui Dumnezeu, noi, Ilie voievod, domn al Țării Moldovei, și fratele domniei mele, Ștefan voievod. Facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că acest adevărat boier al nostru credincios, pan Mihail de la Dorohoi, a slujit sfîntrăposatului tatălui nostru cu dreaptă și credincioasă slujbă, iar astăzi ne slujește nouă cu dreaptă și credincioasă slujbă. De aceea, noi, văzînd dreapta și credincioasa lui slujbă către noi, l-am miluit cu deosebita noastră milă și i-am dat și i-am înnoit și i-am întărit satele lui și privilegiul pe care i l-a dat sfîntrăposatul părintele nostru, anume: satul Chindinți, și satul lui Herța, pe Prut, satul Pecialăuți, la Pecialova, și satul Ugrinăuți, și satul la Iaz, și satul pe Rochitna, încă satul unde a fost Dragomir al lui Mîndrea, încă satul Coteleu și satul Mîlianăuți, încă satul unde a fost Șizco, încă satul Dzinăuți, încă satul unde a fost Malici, lingă Giurgică, încă satul de lingă Simca, încă satul Salicee, încă satul Cristinți, încă satul unde a șezut Petrișor, la capătul Doljocului, și încă satul, sub Luncușoară, unde șade Dragomir, și încă satul, în jos de Prut, Itovoeuți, și satul Rădăuți, și satul Vișneuți, și satul Lipnic, la Nistru, încă satul unde a fost Cuseară, și încă satul unde sint Caragunicii, încă satul la moara Naslavcei, încă satul lui Pavust, încă satul de lingă Macsim, încă satul lui Mirișce, încă satul unde este Noaicoi, și satul unde a fost Cleșină, și satul Tereșeuți, încă satul unde este Rospop, în jos la Bineva, și satul Cuhareuți și alt sat, Cunicea, sub Bineva, și satul unde este Țirvici, încă satul, sub Caragine, unde este Simeon cneaz, la obrișia Dobrușei, încă satul, sub Caragine, Dobrușa, și satul, sub Caragine, Mordvina, încă satul, mai jos de Mordovina, sub Caragine, pe Dobrușa, unde sint Fintinile, încă satul lui Oleșco, sub Caragine, încă satul, la obrișia Rezeinei, unde șade Țigan, încă satul, pe Răut, unde este Vadul Piterei, și, mai sus de Vadul Pietrei, tot pe Răut, la capătul Stincii, încă satele, pe Răut, unde este moara, încă satul, la Moiatinul de Jos, unde este Nichita, și satul unde șed Grabăuții, la capătul de sus al Culișăului, unde a șezut Radul, și încă seliștea unde este iazul, la Cornul Bagului, unde au șezut fiii lui Cosco, însă seliștea de sub Măiatini, unde șade Rujici, și, la Moiatinul de Sus, satele ce au fost ale cneaghinei, și, la Carpeni³, satul unde șade Stan, și, la capătul de sus al Carpenilor³, la Bașeu, unde șade Matei, și, sub Dumbrava Înaltă, unde șade Miclouș. Toate acestea mai sus-scrise să-i fie uric, cu tot venitul, lui, și copiilor lui, și nepoților lui, și strănepoților lui, și răstrănepoților lui și neamului lui cel mai apropiat, cine va fi, neclintit, lor, niciodată, în vecii vecilor.

Copie după documentul din 20 decembrie 1437

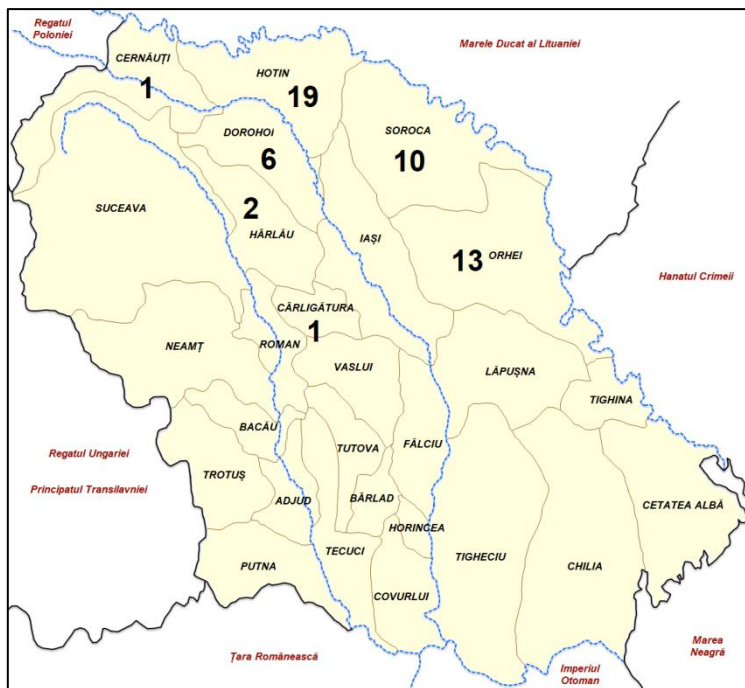
Sursa: *Documenta Romaniae Historica, Serie A, Moldova, volumul I (1384-1448), Editura Academiei, București, 1475, pag. 247*

acestui. Istoricul Petronel Zahariuc, dimpotrivă, susține că Mihail de la Dorohoi s-ar fi înrudit cu familia domnitoare a lui Alexandru cel Bun, fiiind ginere al acestuia, care a avut mai multe fiice, iar cu protopopul Draghie de la Pomârla s-a înrudit prin căsătoria lui Vasco, fiul lui Mihail de la Dorohoi cu o fiică a protopopului de la Pomârla” (Canciuc I., 2013, pag. 301).

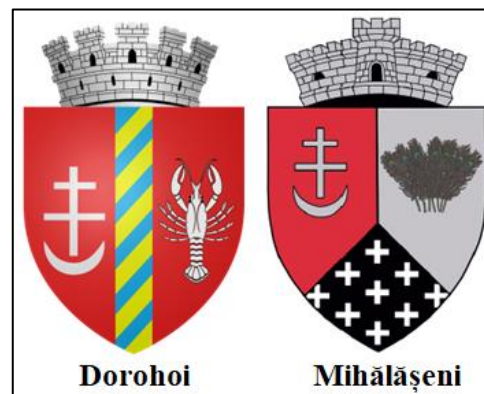
Dintre cele 52 de sate doar câteva se aflau în Ținutul Dorohoiului, fapt ce sugerează că numele „de la Dorohoi” i s-a dat de la importanța funcției pe care a îndeplinit-o în acest târg. „Istoricii care s-au ocupat sistematic de istoria acestui mare boier al Moldovei, Mihail de la Dorohoi, nu au ajuns la un consens în ceea ce privește originea sa și familiile cu care se înrudea. Alexandru I. Gonța afirmă că Mihail de la Dorohoi ar fi posibil un fiu al protopopului Draghie de la Pomârla, iar dacă nu este fiu, sigur este ginere al

Mihail de la Dorohoi este considerat și întemeietorul activității administrative în acest târg al Moldovei de Nord. În prima mențiune documentară a orașului ce datează din secolul al XV-lea (6 octombrie 1407), boierul dorohoian participă alături de domnitorul Moldovei, Alexandru cel Bun, la încheierea unui tratat, cu regele de atunci al Poloniei, Vladislav Iagello semnat în orașul Liov (Ucraina de astăzi). Un an mai târziu, la 8 octombrie 1408, Dorohoiul este menționat ca punct vamal pentru negustorii care exportau cai la Camenița.

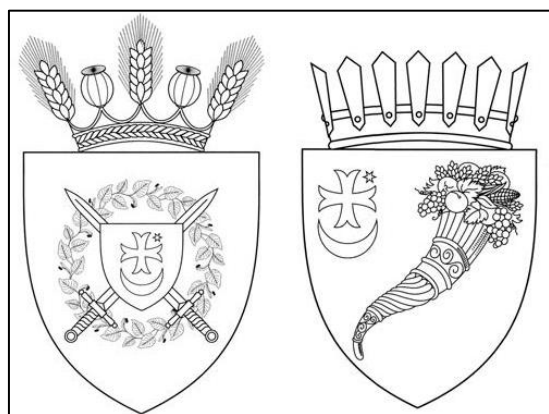
Astăzi, importanța acestei personalități dorohoiene se reflectă prin atribuirea însemnelor sigilografice pe stemele unor localități ce au fost în proprietatea boierului moldovean în secolul al XV-lea. Astfel, pe stema orașului Dorohoi, dar și a comunei Mihălășeni din județul Botoșani apar Crucea episcopală și semiluna care sunt însemnele marelui boier Mihail de la Dorohoi, membru marcant al sfatului în timpul lui Alexandru cel Bun și contemporan cu prima atestare documentară a localităților.

*Distribuția satelor aflate în proprietatea boierului Mihail de la Dorohoi
Sursa: prof. Apostol Alexandru, Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi*

Simbolurile sigilografice ale boierului Mihail de la Dorohoi pe stemele orașului Dorohoi și comunei Mihălășeni

*Comuna Lipnic Satul Paustova
Simbolurile sigilografice ale boierului Mihail de la Dorohoi pe stemele comunei Lipnic și satului Paustova (raionul Ocnîța, Republica Moldova)*

De asemenea, pe stemele comunei Lipcani și a satului Paustova din raionul Ocnîța (nordul Republicii Moldova) apar crucea grecească ușor lobată asuprind o semilună alături de o stea cu șase raze cum reiese din documentul redactat în anul 1421 în care boierul Mihail de la Dorohoi apare în fruntea boierilor din sfatul domnesc. Trebuie menționat faptul că satele Lipcani și Paustova au fost închinat boierului dorohoian conform documentului din 20 decembrie 1437.

Bibliografie:

- **Andrieș Tabac-Silviu**, *Simbolurile heraldice ale comunei Lipnic, raionul Ocnița, Tyrageția*, serie nouă, vol. VII [XXII], nr. 2, Istorie. Muzeologie, pag. 317-323, Chișinău, 2013.
- **Canciuc Ioan**, *Protopopiatul Dorohoi, Contribuții monografice asupra Așezărilor, Bisericii și învățământului, Volumul I*, Ed. Axa, Botoșani, 2013.
- **Costăchescu Ioan**, *Mihail de la Dorohoi și satele lui*, Buletinul Muzeului Municipal Iași „Ion Neculce”, Institutul de Arte Grafice „Viața Românească”, pag. 345-352, Iași, 1926-1927.
- **Costăchescu Ioan**, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel mare, Volumul I*, „Viața Românească”, Iași, 1931.
- **Melchisedek**, *Observări cu privire la uricele lui Iuga Vodă*, Chronica Hușilor și a episcopiei cu asemenea numire, Tipografia C.A. Rosetti, pag. 331, București, 1869.
- *****Documenta Romaniae Historica**, Serie A, Moldova, volumul I (1384-1448), Editura Academiei, București, 1975.

Eugen D. Neculau și Universitatea Populară de la Ungureni

*Elevi: Surdu Ștefan-Adrian, Gorgan Lucian-Ovidiu,
Prof. Apostol Alexandru,
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi*

Eugen D. Neculau s-a născut pe data de 29 decembrie 1900 în satul Ungureni de pe valea Jijiei, importantă zonă etnografică de sinteză a tradițiilor moldovenești cu cele din Țara Bârsei.

A fost un pedagog român, întemeietorul și animatorul Căminului Cultural și al Universității Populare de la Ungureni, unul dintre puținele experimente românești reușite în domeniul educației adultului.

A urmat studiile primare în satul natal și cele gimnaziale și liceale la Liceul „Grigore Ghica voievod” din Dorohoi și la Liceul „Anastasia Bașotă” din Pomârla. Simțul datoriei față de cei din rândurile cărora provine, sentiment care îl va caracteriza tot restul

vieții, îl determină pe tânărul Neculau să se angajeze ca infirmier voluntar în timpul Primului Război Mondial. După obținerea bacalaureatului se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași avându-i profesori pe Ion Petrovici, Constantin Fedeleș, Ion Găvănescu și Petre Andrei. În 1925 obține licența în filosofie și, deși i se propusese un post de asistent la Facultatea de Filosofie, preferă un post în învățământul preuniversitar la Dorohoi, pentru a fi cât mai aproape de meleagurile natale. Între anii 1925-1929 a predat la Seminarul „Pimen Mitropolitul”, la Liceul „Grigore Ghica voievod” din Dorohoi și la Școala Normală din Șendriceni.

Eugen Neculau

Sursa: Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei, VI, Iași, 2006, pag. 89

În 1927 reușește să finalizeze un proiect pe care îl inițiasse încă din perioada studenției, în 1924: înființarea unui Cămin Cultural la Ungureni, instituție care inițial a fost subordonată

Eugen Neculau și soția acestuia, Ana (Aneta) Arnăutu

fundației culturale conduse de Dimitrie Gusti. La sfârșitul anului 1936, cu toate piedicile puse de Ministerele Agriculturii și Instrucțiunii Publice, căminul cultural este transformat în Universitatea Populară, instituție a cărei rază de acțiune este extinsă la încă două comune (Borzești și Călugăreni), cuprinzând în total 12 localități din județele Botoșani și Dorohoi.

Sursa: <https://botosaneanul.ro/top-news/oameni-si-locuri-numele-de-pe-ziduri-care-pastreaza-vie-istoria-botosanilor-foto/>

Universitatea Populară de la Ungureni a funcționat, între cele două războaie mondiale (1936-1944), ca o instituție de educație a adulților rurali, cu un profil unic, în țara noastră. A fost o școală pentru săteni, la programul căreia aceștia participau cu un deosebit interes, cu convingere și implicare afectivă, pentru că era a lor. Născută dintr-o inițiativă privată, din visul idealist unui om al locului, care visa, de tânăr, să facă ceva pentru satul său. Mișcarea cultural-economică de la Ungureni nu a constituit o acțiune efemeră, mărginindu-se la trezirea satului în câteva săptămâni printr-o echipă de cercetători și activiști culturali, cum se obișnuia pe atunci, ci a fost de durată, funcționând timp de două decenii. Nici nu s-a ales un sat păstrător al specificului, sub aspectul tradițiilor, ci un sat în care sărăcia, analfabetismul, bolile sociale, alcoolismul făceau ravagii. Comuna avea nevoie ca de aer de o asistență calificată pentru scoaterea sa din întuneric, iar promotorul acțiunii, profesorul de pedagogie Eugen D. Neculau, știa că a fost ales să schimbe ceva. Acțiunea de la Ungureni s-a deosebit deci și de strategia adoptată de la Vălenii de Munte, înființată de Nicolae Iorga în 1908, care-și desfășura activitatea numai în lunile de vară și era destinată luminării unor oameni ai satului, selecționați din toată

țara. Universitatea de la Ungureni era a satului, pentru oamenii satului și era organizată tot cu oamenii satului.

Aspecte din viața rurală de la Ungureni în perioada interbelică
Sursa: Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei, IX, Iași, 2009, pag. 96 și 107

Înființat prin Ordinul nr. 20169 din 12 martie 1927, Căminul Cultural de la Ungureni a numărat, la început, 110 membri, conduși de un sfat, Președinte era profesorul Eugen D. Neculau, vicepreședinte – șeful gării, iar membrii – un medic iubitor al satului, doctorul Bercovici, un învățător, doi săteni.

La 12 februarie 1936, la Tribunalul Botoșani, acțiunea de la Ungureni a fost înscrisă în registrul persoanelor juridice sub denumirea de *Universitatea Populară Ungureni*. Organul suprem de conducere era adunarea generală alcătuită din 322 de membri, între care și cei ai căminelor culturale afiliate, din satele comunei, adunare care se întrunea anual, în prima duminică din aprilie. Lunar se întrunea consiliul de conducere, format din președinții și secretarii căminelor culturale afiliate, care trebuiau să îndeplinească următoarele condiții: să plătească o cotizație de 25 lei pe an; să urmeze regulat cele 15 șezători organizate de fiecare cămin în timpul iernii; să citească, în timp de iarnă, cel puțin trei cărți și să scrie rezumatul celor înțelese pe foaia de lectură (cei care nu știu carte învață după Abecedar) și alte obligații de ordin economic (să aibă o livadă cu cel puțin 20 de pomi altoiți, să aibă cultură de lucernă, trifoi sau porumb furajer, să aibă grădină de flori și zarzavat, să facă plantație de salcâmi pe terenurile degradate etc.). Programul de lucru cuprindea două cicluri: cultural, de la 1 octombrie la 1 aprilie, și economic, de la 1 aprilie la 1 octombrie. Programele au fost astfel alcătuite încât să se atingă următorul obiectiv: educația civică, socială, morală și religioasă, intelectuală și economică a adultului rural.

Întreaga activitate a Universității de la Ungureni s-a axat pe mai multe secvențe:

Biblioteca, alcătuită din donații pentru a deschide sătenilor gustul și dragostea de carte, s-a hotărât distribuirea în mod gratuit a unor cărți potrivite cu care să-și facă o mică bibliotecă. În felul acesta au fost împărțite 59 de exemplare din *Catehismul Creștin Ortodox*, 95 din *Cultul eroilor* (donate de preot Dumitru Furtună), 38 de calendare din „*Calendarul Ortodox*”, 169 de

cărți de rugăciune donate de preotul Gheorghiiță, 82 de cărți de educație sanitară, alte 500 de broșuri din partea Ministerului Sănătății Publice, 48 de la Ministerul Agriculturii. În martie 1944, după aproape două decenii, biblioteca de centru avea 4228 cărți, iar filialele 5230 exemplare. S-au înregistrat 84 de biblioteci personale (între 25 și 212 cărți) cu 9612 volume.

Astăzi, o parte din corpurile de bibliotecă din cadrul Universității Populare se regăsesc în cadrul CDI al Liceului Tehnologic Plopenii Mari din comuna Ungureni

Sursa: <https://scoalaplopenibt.wixsite.com/liceulplopeniimari/activitati>

Muzeul, organizat încă din primul an de activitate, a funcționat cu trei sectoare: istorie, etnografie și economie. Au fost strânse sute de piese arheologice din zonă, obiecte vechi ilustrând tradițiile și ocupațiile locuitorilor. S-a achiziționat un aparat de proiectare a diaporitivelor și o colecție de 438 diaporitive. De la Casa Maza din Paris au fost aduse 1500 diaporitive cu subiecte culturale, care au fost montate pe sticlă. În fiecare toamnă se organizau expoziții (agricole, industrie casnică, lucru manual) cu produse ale gospodăriilor din cele 12 sate ale comunei (Ungureni, Plopenii Mari, Plopenii Mici, Borzești, Mândrești, Tăutești, Durnești, Călugăreni, Mihai Viteazu, Sapoveni, Epurenii, Vicoleni) și un stand cu noutăți în domeniul uneltelor agricole și casnice.

Manifestările culturale, constituiau forma cea mai răspândită de educație socială practică la Ungureni. Din 1936 până la desființare au fost organizate 2291 asemenea manifestări: 1611 șezători, 148 de conferințe, 451 de audiții radio, 68 de producții artistice.

Conferințele erau o formă importantă de răspândire a cunoștințelor. Subiectele erau alese, după un program, în funcție de incidența lor cu nevoile ascultătorilor. Iată câteva dintre titlurile de conferințe: „Drepturile și datoriile cetățenești”, „Legătura dintre școală și Biserică”, „Domnii Moldovei și Munteniei”, „Viața lui Iisus”, „Semnul Crucii”, „Războiul Independenței”, „Războaiele romanilor cu dacii”, „Industria porțelanului”, „Animale curioase”, „Diferite specii de păsări”, „Altoirea viței-de-vie”, „Aparatul respirator și respirația”, „Cultura porumbului”, „Bolile pomilor”, „Albinăritul” etc.

Filmele rulate erau îndeosebi comedii (Charlie Chaplin devenise un personaj cunoscut), dar unele urmăreau și nevoia de instrucție și lărgire a orizontului.

Audițiile la radio constituiau un alt mijloc de instrucție și contact cu civilizația. Cu emoție, țărani din Ungureni au auzit vocile și îndemnurile lui Nicolae Iorga, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Victor Babeș etc., au ascultat vechile orchestre populare, pentru a distinge specificul unor instrumente.

Șezătorile, manifestări tradiționale ale satului românesc (de sfat, joc și lucru de mână), au fost reinventate cu o nouă funcție, cea culturală.

Producțiile populare constituiau un început, modest, de familiarizare cu diferite arte: teatru, recitări, cântece și jocuri populare.

Acțiunea pe plan economic, era concepută ca o asistență de îndrumare și ajutor a gospodăriei țărănești, în vederea organizării mai eficiente. S-a dat importanță îndeosebi mișcării horticole, s-au făcut plantații de pomi fructiferi, s-au trimis tineri la școli de horticultură. Principiile economice aplicate la Ungureni, au fost: asociere și ajutor reciproc, capital social, conducere democratică, urmărirea scopului educativ. Prin instrucția economică, se credea, că pot fi satisfăcute toate trebuințele de ordin material ale oamenilor din sat. Sătenii participau la cursuri din domeniul agriculturii, urmate de examen, după care se eliberau certificate de absolvire.

Astăzi, Căminul Cultural de la Ungureni poartă numele fondatorului Universității Populare, Eugen D. Neculau
Sursa: <https://botosaneanul.ro/top-news/oameni-si-locuri-numele-de-pe-ziduri-care-pastreaza-vie-istoria-botosanilor-foto/>

Războiul abătându-se asupra țării noastre cu forța sa distrugătoare, a curmat însă întreaga activitate a Universității Populare de la Ungureni. În aprilie 1944, când linia frontului a trecut peste valea Jijiei, Universitatea a pierdut întreaga sa avere (biblioteca, muzeul, aparatele de radio și cinema, mobilierul, uneltele și materialele agricole etc.), iar la 30 martie 1947, adunarea generală a hotărât, în principiu, renunțarea la o activitate ce nu se mai putea continua.

Perioada de după război a fost dificilă: activitatea Universității Populare din Ungureni a fost interzisă iar posturile didactice în care Eugen D. Neculau a fost numit erau la diferite școli de cartier din Iași. S-a pensionat la 1 ianuarie 1959, însă a continuat să studieze și să

redacteze un număr important de manuscrise. Cu câteva luni înainte de moarte sa, în 1974, a depus o parte însemnată a documentelor personale și a manuscriselor la Arhivele Statului din Iași, documente ce constituie Fondul „Universitatea Populară Ungureni” și Fondul personal „Eugen D. Neculau”.

Bibliografie:

- **Canciuc Ioan**, *Protopopiatul Săveni, Contribuții monografice asupra Așezărilor, Bisercii și învățământului*, Ed. Axa, Botoșani, 2005.
- **Adrian Necualu, Nicolale Turtureanu**, *Cartea Jijiei. Povestea unui râu. Geografie-Istorie-Mitologie*, Ed. Alfa, Iași, 2013.
- **Neculau D. Eugen**, *Sate pe Jijia de Sus. Așezările*, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași, 2003.
- **Neculau D. Eugen**, *Sate pe Jijia de Sus. Boierii*, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași, 2005.
- **Neculau D. Eugen**, *Sate pe Jijia de Sus. Răzeșii*, Institutul Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta”, Iași, 2010.
- **Neculau D. Eugen**, *Viața economică din Ungureni – Botoșani*, Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei, pag. 86-115, VI, Iași, 2006.
- **Neculau D. Eugen**, *Civilizația satelor din regiunea Ungureni – Botoșani. Considerațiuni sociologice*, Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei, pag. 87-111, IX, Iași, 2009.

Angela Paveliuc Olariu – viață de poveste trăită pe ambele maluri ale Prutului

*Elevi: Constantinescu Eliza-Maria, Grigore Sofia-Elisabeta,
Prof. Apostol Alexandru,
Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi*

Sărbătorită în trei județe: Suceava, Iași și Botoșani, iubită și admirată deopotrivă de tineri și de bătrâni, de țărani și de cercetători, de specialiști în diverse domenii, Angela Paveliuc-Olariu a devenit un reper în etnografie și nu numai.

S-a născut pe data de 30 martie 1938, în casa preotului Vasile Paveliuc din satul Țiplești, raionul Bălți, Basarabia. Vremurile chinuite din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial nu i-au lăsat răgazul frumuseților copilăriei, pentru că familia a trebuit să renunțe la casă și la agoniseală și să plece în refugiu.

Angela Paveliuc Olariu

Sursa: <https://luceafarul.net/scriitori-si-publicisti-botosaneni-angela-paveliuc-olariu>

Anul 1940 a fost hotărâtor pentru destinul multor familii de basarabeni care au luat drumul spre România, unul al durerii, încărcat cu amarul sentiment că măcar nu și-au așternut viața sub talpa bolșevică. S-au oprit la Corni, pe valea Siretului, unde sărăcia, pribegia și comunismul prindeau rădăcini și în România. Preotul, cu familie de întreținut, a cumpărat la Corni o casă veche, cât să le țină de adăpost. Comuniștii nu priveau cu ochi buni preoții, mai ales pe cei refugiați. Aveau să simtă copiii din plin aceste priviri: la școală nu aveau drept de bursă, chiar dacă notele erau întotdeauna excelente.

Trecută printr-o copilărie mai mult decât modestă, Angela Paveliuc-Olariu a ajuns apoi la Liceul Teoretic de fete din Botoșani. Nu avea altceva în fața lumii decât o minte strălucită și o putere de muncă ce părea să devină de la un an la altul mai nestăvilită, în ciuda sărăciei crunte în care a crescut. Într-o zi, pe poarta liceului de fete a intrat un profesor din Iași, de la Facultatea de Filologie, în căutarea minților stălucite pe care să le îndrepte către studiul limbii române.

Impresionați de uriașa putere de muncă a fetei preotului, profesoarele au recomandat-o pe eleva Angela. Așa se face că, la 22 de ani, fata preotului din Corni termina Facultatea de Filologie, secția Română-Istorie.

Primește post în învățământ, în Dorneștii Sucevei, dar după scurtă vreme se întoarce la școala din sat, alături de familie. La Școala din Corni, dăruirea tinerei profesoare era impresionantă. Reușise, în scurt timp, să îi atragă pe elevi către studiu. Mai mult, în mica școală amenajase chiar și un muzeu.

Anul 1964, este momentul în care începe istoria uneia dintre cele mai frumoase perioade din viața Angelei Paveliuc Olariu. Este numită director al muzeului din Câmpulung Moldovenesc, cu specific etnografic ce avea să devină, peste puțin timp, Muzeul „Arta Lemnului”, singurul din România specializat pe civilizația tradițională a lemnului. Au fost trei ani (1964-1967) de muncă titanică. A lucrat după planurile etnografilor de la Muzeul de Artă al României. Deschiderea noului muzeu, în 1967, a reprezentat un mare eveniment cultural, fiind amplu ilustrat în presa vremii. *„Minunat început de carieră! Bucovina cu o natură de vis, în care trăim ca într-o poveste fără sfârșit, alături de colegi, minunați oameni, harnici, capabili de sacrificii pe plan familial, câteodată doar din dorința de a duce la capăt o îndatorire de serviciu”*, mărturisea mai târziu Angela Paveliuc-Olariu în scrierile domniei-sale.

Muzeul „Arta Lemnului”
din Câmpulung Moldovenesc

Ocupă funcția de director în perioada 1964-1967
Sursa: <https://www.campulungmoldovenesc.ro/descopera/muzeul-arta-lemnului>

În anul 1967, lasă în urmă muzeul unic în România și vine la Botoșani, ca director al Muzeului Județean. Avea 30 de ani. I se oferă o locuință, după cum i se promisese. Începe o nouă muncă titanică. *„În primul rând, mi-am propus să fac cercetări etnografice și în județul Botoșani, sperând să găsesc, așa cum s-a întâmplat, dovezi grăitoare a faptului că și-n această parte a țării, oamenii au creat valori în diferitele domenii ale civilizației tradiționale românești (arhitectura laică și bisericească, interior tradițional, port popular, ceramică, textile de interior etc.)”*

Prima contribuție uriașă care poartă amprenta Angela Paveliuc-Olariu: așază Zona Botoșani (teritoriul dintre Siret și Prut) pe harta etnografică a țării. Faptul este unul cu adevărat excepțional, în condițiile în care până atunci Botoșani era considerată de către specialiști o zonă de interferențe, fără specific etnografic de sine-stătător. Angela Paveliuc-Olariu studiază piesă cu piesă, ia satele la rând și scotocește după ornamente, motive simbolice, colorit. Stabilește, la

Muzeul Județean Botoșani

modul cel mai profesionist și asumat cu putință, istoricul, ocupațiile, arhitectura, continuitatea de locuire, obiceiuri, credințe. Toate observațiile sunt adunate într-o lucrare de doctorat cu tema „*Arta populară în zona etnografică Botoșani*”, teză susținută în 1977. Este lucrarea care impune recunoașterea zonei dintre Siret și Prut drept zona etnografică Botoșani.

Ocupă funcția de director în perioada 1967-1978

Sursa: <https://www.cjbotosani.ro/obiective-turistice/muzeul-județean-botosani/>

Ca și la Câmpulung, Angela Paveliuc Olariu reușea un fapt extraordinar. Dar nu singurul. E de ajuns să enumerăm alte câteva dintre realizările din anii petrecuți la Botoșani: a alcătuit Colecția de obiecte etnografice și de artă populară din zona Botoșanilor, care a stat la baza organizării Muzeului Etnografic Botoșani, a organizat sau reorganizat Muzeul „Răscoala țăranilor din 1907” Flămânzi, Botoșani (1971), Casa Memorială „Nicolae Iorga” Botoșani (1972), Casa Memorială „George Enescu” Liveni (1973).

Nu este de mirare că, în 1978, pleacă la Iași, unde va deveni și aici director al Muzeului Etnografic al Moldovei, până în anul 1995.

La Iași a depus pe altarul profesiei aceeași muncă titanică, responsabilă care o dusese până acolo sus, în elita etnografiei românești. „*Erau ceasuri minunate când aveam bucuria descoperirii unor adevărate comori de gândire și simțire, înglobate în tot ceea ce studiam. Studiam și adunam în fișele mele atâtea și atâtea date referitoare la cultura și civilizația noastră tradițională*”.

Muzeul Etnografia al Moldovei se regăsește în incinta Palatului Culturii Iași

Ocupă funcția de director în perioada 1978-1995
Sursa: <https://planiada.ro/destinatii/iasi/palatul-culturii-iasi-147>

Drept recunoaștere a valorii sale profesionale, în anul 1981 este delegată, prin Ministerul Culturii, să organizeze o expoziție cu tema „*Arta populară românească*” tocmai în SUA, la Seattle. Peste numai doi ani este invitată în Canada, la al XI-lea Congres de Științe

Antropologice și Etnologice. Susține lucrarea „*Cultura populară tradițională din România în contextul actual*”. În 1986 participă la Congresul de Antropologie și Arheologie din Marea Britanie. Au urmat alte participări importante în numele României: în Portugalia, 1990 (Inter-Congresul de Antropologie și Etnologie), Mexic, 1993 (al XIII-lea Congres Internațional de Antropologie și Etnologie), Turcia, 1997 (Congresul Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului).

Printre alte realizări remarcabile se pot menționa:

- a organizat Muzeele sătești din Moșna – Iași, Cordăreni, Ibănești, Stăuceni, Trușești, Vârfu Câmpului, Vorona – Botoșani;
- a contribuit la organizarea Muzeelor etnografice Botoșani, Negrești-Oaș, Râmnicu Vâlcea, Drobeta Turnu-Severin ș.a.;
- a participat la jurizarea festivalurilor de cântece și dansuri populare organizate în diferite localități ale județului Botoșani și în țară;
- a realizat filmele etnografice: „Simbolistica motivelor ornamentale de pe ouăle încondeiate din Moldova” (1993), „Sărbătoarea Crăciunului – semnificația bradului” (1994), „Zestrea românilor din zona etnografică Botoșani” (2005-5006);
- a organizat târguri ale meșterilor populari la Târgu Neamț, Botoșani, Iași, etc.

Opera se remarcă prin următoarele titluri: „*Arta populară din zona Botoșanilor - scoarțe și lăicere*” (1978), „*Arta populară din zona Botoșanilor - portul popular*” (1980), „*Arta populară din zona Botoșanilor - ceramica populară*” (1981), „*Zona etnografică Botoșani*” (1983), „*Usturoiul - aliment, magie, medicament*” (2001), „*Cultul busuiocului la români*,” (2003), „*Alunul – materie primă, metaforă, simbol*” (2004), „*Botoșani între Siret și Prut - Lăcașuri de închinare și evlavie străbună*” (2005), „*Repere etnografice și de artă populară din zona Botoșanilor*” (2006), „*Mobilierul tradițional din Moldova*” (2007), „*Ouă încondeiate din zonele etnografice Botoșani și Câmpulung Moldovenesc*” (2008), „*Simbolistica pragului la români*” (2010) etc.

Câteva titluri din opera marelui etnograf Angela Paveliuc Olariu

Sursa: <https://biblioteca-digitala.ro/?tip-publicatie=periodic&pub=934-arta-populara-din-zona-botosanilor>

Bibliografie:

- **Bejan Daliana**, *Angela Paveliuc Olariu*, Țara de Sus, Anul XVII, Nr. 1-2, Centrul Creației Botoșani, pag. 32-40, Botoșani, 2022.
- **Lazarovici Silvia**, *Scriitori și publiciști botoșăneni. Dicționar biobibliografic*, Editura Agata, Botoșani, 2013.
- **Teșu C. Ioana**, *Angela Paveliuc Olariu - O viață*, Țara de Sus, Anul V, Nr. 3-4, Centrul Creației Botoșani, pag. 9-11, Botoșani, 2010.
- ****Un om cu valoare de Tezaur Viu*, <https://stiri.botosani.ro/stiri/un-botosanean-pe-zi/un-om-cu-valoare-de-tezaur-viu-la-multi-ani-angela-paveliuc-olariu.html>, 30 martie 2019.
- ****Omul-Tezaur, specialistul care a așezat Botoșanii pe harta culturală*, <https://www.botosaneanul.ro/stiri/omul-tezaur-specialistul-care-a-asezat-botosanii-pe-harta-etnografica-la-multi-ani-angela-paveliuc-olariu/>, 30 martie 2021.
- ****Scriitori și publiciști botoșăneni*, <https://luceafarul.net/scriitori-si-publicisti-botosaneni-angela-paveliuc-olariu>, 30 martie 2014.

În inima codrului nocturn eminescian

*Elev: Hotnog Beatrice, cl. a VI-a,
Prof. Blănariu-Cozma Alina-Liliana,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei”, Galați*

Priveam asfințitul de octombrie, care poleia, în aramă topită, copacii codrului de la marginile Ipoteștilor, o imensă pată de culoare străjuită la margini de verdele ars de primele vânturi reci de toamnă.

Înaintam pe cărările codrului, pe sub cupola arborilor, călcând pe covorul gros al frunzelor căzute. Făcând un popas pe malul lacului din mijlocul codrului, lângă teiul lui Eminescu, am fost fascinată de animația din luminișul din jurul lacului, unde și-au făcut apariția toate păsările din dumbrava de aluni. Suprafața unduitoare a lacului devenise o oglindă fermecată în care se reflecta trestia înaltă și astrul nopții, Luna, care-și făcuse prezența pe nesimțite.

Sprrijinită de trunchiul teiului semeț, căruia, parcă, îi împietriseră crengile, ce se înălțau până la cer, ascultam murmurul izvorului, ce-și croia drum spre „lacul codrului albastru”.

Lumina devenise mai rece. Tăcere! Vremea trecea încet, încet. S-a dus zarva din vară când totul era un cântec când pădurea se mișca din adâncuri. Oare unde este copilul cu plete de abanos? Se auzi un buciom trist pe dealuri. Codrul parcă se mișca ușor. O adiere se simțea printre ramuri:

„— Ce te legeni, codrule,

Fără ploaie, fără vânt,

Cu crengile la pământ?”

Era glasul copilului care nu îmbătrânea niciodată. Îl văd lipind fruntea de trunchiul copacilor, ascultând ceva:

„— De ce nu m-aș legăna

Dacă trece vremea mea?”

Așa-i răspundeau copacii, în cor, ca niște oameni adevărați.

Noaptea creștea, iar el, copilul, ținea parcă luna în palme, să lumineze frunțile copacilor. Vântul a venit și el să mai răscolească frunzele, să legene crengile încolo și-ncoace, doar asta este treaba lui.

Codrul se tânguia:

„— Bate vântul frunza-n dungă,

Cântăreții mi-i alungă.

Bate vântul dintr-o parte,

Iarna-i ici, vara-i departe.”

Priveam mirată și nu-mi venea să cred că vara a plecat pe aripile cântăreților și că iarna se furișă în inima copacilor.

M-a trezit din visare și tristețe Luceafărul, „lacrima prelinsă pe obrazul cerului” și-am luat-o încet spre pensiunea „Dor de Eminescu”.

Pământule, eu dragoste îți jur

Elev: Sorocan Tatiana, clasa a IV-a

Prof. Chirilov Nicoleta,

Liceul Teoretic Lipcani

Grigore Vieru, pentru mine, este un poet care a înfrumusețat viața mea, începând de la grădiniță, cu poeziile sale.

Grigore Vieru s-a născut pe data de 14 februarie 1935 în satul Pererita, raionul Briceni, Republica Moldova.

Toată copilăria sa a petrecut-o pe malul Râului Prut și plimbându-se de-a lungul râului, savura splendida frumusețe a graiului său „*Locuiesc pe marginea unei iubiri*”.

Poetul așa de mult își iubea Patria că orice cuvânt dedicat era zis cu suflet „*Am un plai ca din poveste / Altul mai frumos nu este...*”.

Niciodată nu a ascuns profunda sa dragoste și respectul față de voinicul râu Prut, față de luncile înverzite și pline de flori aromate, față de pământul roditor și pașnic: „*Pământule, / Eu dragoste îți jur. / Tu, care m-ai cunoscut...*”.

Poeziile lui Grigore Vieru sunt pe înțelesul nostru, unele sunt pline de gingășie, altele de respect și speranță pentru cea mai frumoasă limbă pe pământ, de dor față de plai natal: „*El mi-i drag până la stele / Și pân' dincolo de ele*”.

Poetul neamului nostru este cunoscut de oricine, pentru că nu se regăsește nici un om care să nu știe a continua rândul: „*Tu, iarbă, tot ai mamă?...*”, pentru că se cunosc strofe din cântecul „Eminescu”, pentru că toți am crescut cu „Albinuța” și pentru că „*Am o casă printre ramuri / Am un sat întreg de neamuri / Am un codru, o câmpie...*”.

Îmi plac foarte mult poeziile lui Grigore Vieru, deoarece, el a slăvit frumusețea plaiului natal, ceea ce este valoros și pentru mine.

Oameni de cultură din Țara De Sus

*Elev: Engelmann Edward,
Prof. Cirimpei Olimpia,
Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara*

Țara de Sus este o denumire dată părții de nord-vest a Moldovei. Ea era împărțită în 7 ținuturi: Ținutul Bacăului, Ținutul Cernăuților, Ținutul Dorohoiului, Ținutul Hârlăului, Ținutul Hotinului, Ținutul Neamțului, Ținutul Sucevei și Ocolul liber Câmpulung.

Țara de Sus a dat României numeroși oameni de cultură, printre care îi amintesc pe Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ion Creangă, George Bacovia, Nicolae Iorga, Ștefan Luchian, Costache Negruzzi, Bogdan Petriceicu Hașdeu, George Enescu. Aceste personalități au avut merite deosebite și i-au lăsat țării noastre un tezaur fără de preț.

Mihai Eminescu (1850-1889), cel mai mare scriitor român pe care l-a ivit până acum timpul, s-a născut la Botoșani și a copilărit la Ipotești. A fost poet, prozator și jurnalist român, fiind considerat cea mai cunoscută și influentă personalitate din literatura română. Mihai Eminescu, poetul național al României, a rămas în conștiința publică prin scrierile publicate antum și postum, prin adaptarea operei sale în teatru, muzică și film sau prin omagierea în numismatică și filatelie. Eminescu, scria Nicolae Iorga în anul 1909, „se deosebește de toți scriitorii vremii sale și prin aceea că opera lui întregă n-are nici cea mai slabă măsură și subt nici un raport caracterul local, provincial, ci numai caracterul general românesc.”

Vasile Alecsandri (1821-1890), născut la Bacău, a fost un poet, dramaturg, folclorist, om politic, ministru, diplomat, membru fondator al Academiei Române, creator al teatrului românesc și al literaturii dramatice în România, personalitate marcantă a Moldovei și apoi a României de-a lungul secolului al XIX-lea. A studiat la Paris, unde s-a consacrat mai ales literaturii, după câteva încercări nereușite în domeniul medicinei, în cel juridic și cel ingineresc. După revenirea în Moldova, a devenit director al Teatrului din Iași, împreună cu Constantin Negruzzi și Mihail Kogălniceanu. A luat parte la mișcarea revoluționară de la 1848 din Moldova, redactând unul din documentele ei programatice. A luat parte la luptele pentru Unirea Principatelor Moldova și Muntenia, și s-a numărat printre devotații lui Alexandru Ioan Cuza.

Ion Creangă (1837-1889), scriitor, dascăl și diacon, s-a născut în Humulești Noi, județul Neamț. Figură principală a literaturii române din secolul al XIX-lea, este cunoscut atât

pentru autobiografia „Amintiri din copilărie”, cât și pentru nuvelele și povestirile sale. Principala contribuție a lui Creangă la literatura fantastică și pentru copii cuprinde narațiuni structurate în jurul unor protagoniști eponimi (Stan Pățitul, Dănilă Prepeleac, Ivan Turbincă) și basme ce zugrăvesc tabloul valorilor autohtone („Capra cu trei iezi”, „Soacra cu trei nurori”, „Fata babei și fata moșneagului”, „Punguța cu doi bani”). Scrierile sale, considerate capodopere ale limbii și umorului românesc, ocupă o poziție de mijloc între o culegere din surse folclorice și o contribuție originală la un realism literar de inspirație rurală. Ion Creangă, alături de Ioan Slavici, Mihai Eminescu și Ion Luca Caragiale, este considerat unul dintre cei patru mari clasici ai literaturii române.

George Bacovia (1881-1957) s-a născut în Bacău și e un scriitor român format la școala simbolismului literar francez. Este autorul unor volume de versuri și proză scrise în baza unei tehnici unice în literatura română, cu vădite influențe din marii lirici moderni francezi. A fost recunoscut drept cel mai important poet simbolist român și unul dintre cei mai importanți poeți din poezia română modernă.

Nicolae Iorga (1871-1940) s-a născut în Botoșani și a fost istoric, critic literar, dramaturg, poet, documentarist, enciclopedist, memorialist, ministru, prim-ministru, parlamentar, profesor universitar și academician. Este cunoscut în lume ca filozof al istoriei, romanist, medievist, bizantinist, slavist, și istoric al artelor. George Călinescu spunea despre Nicolae Iorga că a jucat în cultura românească, în primele decenii ale secolului XX, „rolul lui Voltaire”.

Ștefan Luchian (1868-1916), pictor român, s-a născut în comuna Ștefănești, județul Botoșani. Prin opera sa, Luchian s-a dovedit a fi o personalitate artistică originală, afirmându-se cu o pictură generoasă, vibrantă și care a reușit să transmită privitorului un mesaj umanist de mare calitate atât prin paleta cromatică plină de lumină și prin poziția artistică înnoitoare, cât și printr-o scânteietoare expunere a limbajului. Marele aport inovator adus în pictura românească de Luchian, „poetul plastic al florilor”, constă în modul de transpunere a efectelor de lumină, care izbucnesc la fiecare tușă de culoare. El a izbutit să fixeze în memorie „splendorile scânteietoare” ale peisajului românesc, pe care l-a redat într-o serie întreagă de opere, adevărate miracole de simplitate și de finețe, de sinteză cromatică și arhitecturală a formelor, de colorit strălucit și delicat totodată.

Costache Negruzzi (1808-1868) s-a născut în satul Hermeziu, județul Iași. A fost un om politic și scriitor român din perioada pașoptistă. A scris poezii originale și opere în proză. Cea mai însemnată lucrare este „Alexandru Lăpușneanul”, fiind considerată una dintre nuvelele de referință ale literaturii române.

Bogdan Petriceicu Hașdeu (1838-1907) s-a născut în Ținutul Hotinului și a fost scriitor și filolog, pionier în diferite ramuri ale filologiei și istoriei românești. Spirit enciclopedic, jurist, lingvist, folclorist, publicist, istoric și om politic, Hașdeu a fost una dintre cele mai mari personalități ale culturii române din toate timpurile. Din anul 1877 a fost membru al Academiei Române.

George Enescu (1881-1955) a văzut lumina zilei în satul Liveni-Vârnab din județul Botoșani. A fost compozitor, violonist, pianist, dirijor și pedagog. Este considerat cel mai important muzician român. Compozițiile sale mai cunoscute, cum sunt cele două „Rapsodii Române” (1901-1902), „Suita nr. 1 pentru orchestră” (1903), prima lui „Simfonie” (1905), „Șapte cântece pe versuri de Clément Marot” (1908), datează din primii ani ai secolului XX. Enescu a dat naștere mai multor lieduri în limba germană, punând pe muzică și câteva dintre poemele Reginei Elisabeta a României, cunoscută sub pseudonimul literar Carmen Sylva.

Această moștenire culturală trebuie păstrată cu sfințenie, deoarece ea extinde oportunitățile pentru educație și învățare de-a lungul timpului și oferă posibilitatea unei mai bune înțelegeri a istoriei. Pentru a se face cunoscută unicitatea și diversitatea valorilor transmise de cultura română și pentru a putea fi ele conservate, este necesară promovarea culturii noastre în întreaga lume.

Bibliografie:

- Ion Bucșa, Teodor Capotă ș. a., *Literatura română - Crestomație de critică și istorie literară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983
- Ilie Dan, *Destinul unui clasic – Ion Creangă*, Editura Albatros, București, 1990
- <https://ro.wikipedia.org/wiki>
- <https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/oameni-si-locuri-din-tara-de-sus-si-tara-de-jos-85135.html>
- <https://lamineinsuflet.wordpress.com/2016/09/24/personalitati-ale-moldovei/>
- http://articole.famouswhy.ro/despre_personalitatea_lui_mihai_eminescu/

Viața lui Mihai Eminescu

Elev: Vasilcin Anna-Petra,

Prof. Cirimpei Olimpia,

Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara

Mihai Eminescu a fost poet, prozator și jurnalist român. Este considerat un autor cu o influență semnificativă asupra literaturii române. Contribuția sa literară nu a fost dată uitării, poeziile sale fiind studiate și în zilele noastre. Stilul său deosebit de a-și exprima trăirile, sub forma unor versuri prețioase, este o trăsătură caracteristică acestuia.

Începutul vieții sale este învăluit de mister, data nașterii sale fiind neclară. Au existat câteva dezbateri pe această temă. Un registru al membrilor Junimii declară faptul că Mihai Eminescu s-a născut pe data de 20 decembrie 1849. În contradictoriu, documentele școlii primare la care a fost înscris acesta atestă faptul că nașterea sa a avut loc pe 6 decembrie 1850. De asemenea, în registrul gimnaziului aflat în Cernăuți, a fost notată ziua de 14 decembrie 1849, drept cea în care s-a născut poetul. Cu toate acestea, Matei, fratele lui Mihai Eminescu, a afirmat că data adevărată a nașterii fratelui său este cu totul alta, 8 noiembrie 1848. După un timp, data de 15 ianuarie 1850 a fost acceptată ca fiind cea în care a venit pe lume poetul. Informația aceasta a fost găsită în registrul de nașteri din arhiva bisericii Uspenia aflată în Botoșani, orașul său natal. Cu ajutorul aceluiași document, a fost găsită și data în care a avut loc botezul său: 21 ianuarie 1850.

Copilăria sa a fost înfrumusețată de casa părintească și natura înconjurătoare. Primii ani din viață i-a petrecut la Botoșani și Ipotești. A fost fiul lui Gheorghe Eminovici și Raluca Eminovici, fiind al șaptelea copil dintr-o familie cu 11 frați. Poeziile „O, rămâi” și „Fiind băiet” sunt o dovadă a melancoliei simțite de poet față de legătura pe care o avea cu natura.

Începutul călătoriei sale educaționale este și acesta influențat de mister, fiind neclar unde a făcut primele două clase. În schimb, din clasa a treia, a urmat cursurile școlii primare National Hauptschule din Cernăuți. Finalul școlii primare este însoțit de rezultate foarte bune la învățătură, fiind al cincilea din 82 de elevi. În copilărie, a fost o fire energică, mereu punând la cale mici glume. Un fapt mai puțin cunoscut este acela că obișnuia să meargă în pădure pentru a lua șerpi. Se întorcea acasă și îi lăsa liberi în apropierea casei. După care, își chema tatăl, sub pretextul că a găsit o pasăre nemaiîntâlnită. Astfel, tatăl său se speria când întâlnea șerpia.

A fost înscris la Obergymnasium din Cernăuți, un liceu german. Acolo, a ieșit în evidență prin hărnicia sa și calitățile lui de bun administrator. A arătat că este o persoană responsabilă și asumată. Situația sa la învățătură era una foarte bună. A avut note mari la fiecare materie, chiar și la matematică, aceasta fiind o materia care îi displăcea. În adolescență, a fost pasionat de fotbal, fiind capabil să stăpânească mingea cu ușurință și pricepere. O altă pasiunea a fost înotul. Acesta putea realiza mișcări dificile, asemenea acrobațiilor.

Cu toate acestea, în primăvara anului 1863, a plecat la Ipotești, cu ocazia vacanței de Paște. De atunci, nu s-a mai întors la cursuri. În 1864, a cerut Ministerului Învățământului din București o subvenție pentru a-și continua studiile sau un loc de bursier, dar a fost refuzat.

Anul 1866 marchează începutul vieții literare a lui Eminescu. La începutul anului, în luna ianuarie, profesorul de limba română, Aron Pumnul, se stinge din viață. Din această cauză, elevii realizează o broșură intitulată „Lăcrămiarele învățăcelilor gimnaziști”. În aceasta se regăsește și poezia „La mormântul lui Aron Pumnul” scrisă de însuși Mihai Eminescu, care, pe atunci, folosea semnătura M. Eminovici. Luna februarie îi aduce debutul în revista „Familia”, din Pesta, inițiată de Iosif Vulcan. În aceasta, publică poezia „De-aș avea”. Cu această ocazie, Iosif Vulcan îi modică numele, schimbându-l în Mihai Eminescu.

Mihai Eminescu a studiat la Facultatea de Filosofie și Drept, din Viena, între anii 1869 și 1872. Aflat acolo, interacționează și se implică în diverse societăți studențești. Datorită acestora, a legat o prietenie cu Ioan Slavici și a făcut cunoștință cu Veronica Micle. De asemenea, a început colaborarea la „Convorbiri literare” și a publicat pentru prima oară în ziarul „Albina”, din Pesta.

În următorii ani, din 1872-1877, a avut parte de multe realizări. A studiat la Berlin, timp de doi ani. Odată cu terminarea acelor studii, în 1874, a devenit directorul Bibliotecii Centrale și și-a început cariera de profesor suplinitor. Pe lângă toate acestea, a reușit să ajungă revizor școlar pentru județele Vaslui și Iași, fiind și redactor la ziarul „Curierul” din Iași. A continuat să scrie și în „Convorbiri literare” și s-a împrietenit cu Ion Creangă. Mai târziu, l-a convins să se alăture societății „Junimea”.

Odată cu venirea anului 1877, s-a mutat la București. Aflat acolo, a început să lucreze ca redactor la ziarul „Timpul”. Ulterior, a devenit redactor-șef al acestuia. Între timp, a scris marile sale opere: „Luceafărul” și „Scrisorile”. Poetul putea vorbi numeroase limbi: latină, greacă, italiană, franceză, turcă, spaniolă, albaneză, sârbă și nu numai. Cunoștea foarte bine și germana. Între anii 1874-1875, a fost profesor de germană la Institutul Academic din Iași. Prietenii săi spuneau că acesta nu are multe trăsături negative, singurele sale defecte fiind fumatul și băutul des al cafelei.

Pe parcursul unora dintre poeziile sale, acesta a recunoscut dragostea pe care o purta față de Veronica Micle. În poezia „Lumea îmi părea o cifră” a afirmat că nu a avut un scop în lume, dar acest lucru s-a schimbat, atunci când a întâlnit-o pe Veronica. În plus, a destăinuit că o iubea mai mult decât orice. Problema era aceea că Veronica Micle era căsătorită și avea doi copii. Dar, căsnicia ei a fost rezultatul unei înțelegeri dintre mama acesteia și un profesor cu 30 de ani mai în vârstă.

În ciuda acestor obstacole, Veronica Micle și Mihai Eminescu au început o relație. Nu le-a fost întotdeauna ușor, „călătoria” în calitate de cuplu fiind presărată cu diverse probleme. În ciuda certurilor, momentelor dificile și a geloziiilor, ei nu au renunțat. După o vreme, soțul Veronicăi Micle a încetat din viață. Astfel, cei doi au devenit oficial un cuplu și s-au mutat împreună, în București.

Din nefericire, Mihai Eminescu s-a stins la data de 15 iunie 1889. Ultima poezie pe care a scris-o a fost „Viața și Stele în cer”. Ziarul „Românul” este cel care a răspândit vestea, poporul fiind informat de cele întâmplate prin fraza „Eminescu nu mai este”. Trupul poetului a fost dus în Biserica Sf. Gheorghe, unde a fost expus publicului. Un cor pe care l-a dirijat muzicianul C. Bărcănescu a interpretat „Mai am un singur dor”. A fost înmormântat la București, în cimitirul Bellu. Partenera sa nu a putut suporta durerea, luându-și viața la 50 de zile după trecerea în neființă a poetului.

Mihai Eminescu nu va fi uitat vreodată, acesta aducând o contribuție mare literaturii. Până și în vremurile noastre, operele sale sunt analizate de elevi și vor fi studiate mai departe, din generație în generație.

Bibliografie:

- <https://www.libertatea.ro/lifestyle/mihai-eminescu-biografie-3391645>
- <https://www.libertatea.ro/lifestyle/lucruri-nu-stiai-mihai-eminescu-3376724>

Nicolae Iorga

*Elev: Popescu Elena,
Prof. Cirimpei Olimpia,
Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara*

Am ales să scriu despre viața și activitatea lui Nicolae Iorga pentru că m-a impresionat nivelul de dedicare a lui în tot ceea ce făcea. Apreciez faptul că avea tot timpul dorința de a cunoaște lucruri noi și a-și aduce contribuția la binele și evoluția țării noastre.

În 6 iunie 1871, se naște în Botoșani, Nicolae, primul fiu al domnului Nicu Iorga, de treizeci și trei de ani, de profesie avocat și al doamnei Zulnia, de douăzeci și cinci de ani. Atunci s-au scris primele file ale celui care va fi cel mai mare istoric român, profesor universitar, enciclopedist, poet, dramaturg, critic literar, memorialist, gazetar, publicist, om politic, membru titular al Academiei Române.

Savant de renume mondial, a avut o activitate științifică prodigioasă, fiind autorul a peste 1.000 volume, 15.000 articole, studii și recenzii, a fost numit pe bună dreptate cel mai mare istoric și savant al României din toate timpurile.

Nicolae Iorga, pe lângă faptul că a creat școala românească și a dat direcție culturii naționale, s-a implicat activ în viața social-politică. Nu doar a scris istorie, ci a și făcut istorie.

Tânărul Nicolae era de o precocitate ieșită din comun, aptitudinile sale de savant revelându-se încă de mic copil. La vârsta de șase ani, citea în original literatură franceză. Absolvește gimnaziul la Liceul din Botoșani și Liceul Național din Iași. Apoi în numai un an termină studiile și la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași (1889), cu diploma Magna cum laude. Studiile superioare și le desăvârșește în străinătate, la Înalta Școală de Științe Politice din Paris (1892), apoi la Berlin și Leipzig, unde și-a luat doctoratul în filosofie (1893).

La vârsta de 23 de ani, Nicolae Iorga devine profesor suplinitor, apoi, din 1895 este titular la catedra de Istorie a Facultății de Litere și Filosofie a Universității din Iași, iar anul 1929, pe 1 martie, este ales rector al Universității București. Din 1919 devine președinte al Comisiei Monumentelor Istorice.

Iorga este ales membru titular al Academiei Române pe 26 mai 1910, iar în perioada 1924 - 1927, este președinte al Secțiunii de Istorie a Academiei.

A conferențiat în marile universități ale lumii și a fost ales membru a zeci de academii și instituții de peste hotare (Paris, Roma, Oxford, Lisabona, Stockholm, Praga, Aleger, Santiago de Chile etc.).

Totodată, a înființat instituții românești în străinătate, precum Școala Română de la Paris (1926), Casa Română de la Fontenay-aux-Rosses, Casa Română din Veneția și altele. Nicolae Iorga a fost un creator de publicații științifice și culturale. Printre colaboratorii săi s-au numărat George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Ștefan Octavian Iosif și multe alte personalități literare ale epocii.

S-a numărat printre marii gazetari ai vremii, a colaborat la revista “Semănătorul” și a fondat cotidianul „Neamul Românesc”.

Împreună cu un grup de profesori, medici și alți oameni de știință a ajutat la pornirea mișcării de cercetași din România și la dezvoltarea organizației „Cercetașii României”.

Opera sa istorică cuprinde monografiile (de orașe, de domnii, de familii, istoria bisericii, a armatei, comerțului, literaturii, tipăriturilor, a călătorilor în străinătate), poezii, drame istorice și volume memorialistice. Cele mai importante lucrări ale sale au fost „Studii și documente cu privire la istoria românilor” (25 volume), „Istoria Imperiului Otoman” (5 volume), „Istoria românilor” (10 volume).

Naționalist moderat și apărător al tradiționalismului rural, Nicolae Iorga s-a implicat activ în viața socială și politică a României. Un accent deosebit îl punea pe culturalizarea maselor și pe factorul moral, considerat de Nicolae Iorga ca decisiv pentru evoluția României.

După Marea Unire, Iorga a primit funcția de președinte al Adunării Deputaților. Sub Carol II, Nicolae Iorga a fost desemnat prim-ministru. A desfășurat o energică luptă împotriva violenței de pe scena politică prin revista „Neamul Românesc” sprijinind regimul monarhic autoritar al regelui și a fost pentru scurt timp ministru de stat. După alegerile din iunie 1939, istoricul român a devenit senator numit de rege, iar pentru doar patru zile a fost președinte al Camerei superioare.

După asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu și a altor lideri legionari, printre cei care au suferit de vendeta legionară s-a numărat și Nicolae Iorga. Aflat la Sinaia, lucrând la monumentală operă

„Istoria românilor”, el a fost ridicat de un comando legionar și corpul său a fost găsit a doua zi împușcat într-un șanț. A avea 69 de ani.

În aceeași zi a mai fost asasinat Virgil Madgearu, iar în noaptea precedentă au mai fost asasinați 64 de înalți demnitari ai statului, printre care fostul prim-ministru Gheorghe Argeșeanu.

Bibliografie:

- <https://www.istorie-pe-scurt.ro/fascinanta-viata-a-lui-nicolae-iorga/>
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga
- https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Nicolae_Iorga

Viața lui George Enescu

Elev: Stanic Luiza Daria, clasa a IX-a,

Prof. Cirimpei Olimpia,

Colegiul Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara

George Enescu s-a născut la 19 august 1881 în satul Liveni-Vârnav din județul Botoșani, în familia arendașului Costache Enescu și a soției lui, Maria, fiica preotului Cosmovici. A fost al optulea copil și primul care n-a murit în copilărie. Mai târziu părinții lui s-au despărțit iar tatăl a avut o relație cu Maria Ferdinand Suschi, o tânără de origine poloneză, din care s-a născut un fiu ilegitim, pictorul Dumitru Bâșcu.

Considerat a fi un copil-minune, micul Jurjac (așa cum îi spuneau familia și cei apropiați), visa să devină compozitor încă de la vârsta de 5 ani: „Lucru curios: nu știam nimic, nu ascultasem nimic sau prea puțin, nu am avut pe lângă mine vreo persoană să mă influențeze și, totuși, de copil, am avut această idee fixă de a fi compozitor. De a fi numai compozitor”, îi declara mai târziu George Enescu lui Bernard Gavoty, critic muzical și jurnalist de radio.

La vârsta de 3 ani a avut una dintre experiențele muzicale hotărâtoare, când a auzit întâmplător, pentru prima oară, un taraf cântând într-o stațiune balneară situată în apropierea satului natal. Impresionat de ceea ce auzise, copilul a încercat a doua zi să imite instrumentele tarafului: vioara printr-un „fir de ață de cusut pe o bucată de lemn” (Amintirile lui G. Enescu, de B. Gavoty), țambalul cu ajutorul unor bețe de lemn, iar naiul, suflând printre buze.

Primele noțiuni muzicale le primește de la tatăl său, la vârsta de 4 ani. Văzând preocuparea pentru arta sunetelor, părinții îi dăruiesc viitorului muzician o mică vioară cu trei coarde. Supărat că nu este luat în serios și că nu a primit o vioară adevărată, copilul aruncă jucăria în foc. Abia după ce primește vioara mult visată, începe să cânte după ureche, pe o singură coardă, cu un singur deget, melodii auzite în sat.

În 1886, Eduard Caudella, compozitor și profesor la Conservatorul din Iași, remarcă talentul deosebit al lui George Enescu și îi sfătuiește pe părinții acestuia să-și îndrepte copilul către studii muzicale. Dovezi ale primelor încercări de compoziție datează din anul următor, 1887, când Enescu (născut la 19 august 1881, în comuna Liveni-Vârnav – actualmente George Enescu, din jud. Dorohoi) avea numai șase ani.

De altfel, încă de atunci, nu mă prea mai gândeam la vioară. Eram beat de muzică și nu de performanțe la instrument. Nu visam decât să compun, să compun și iar să compun. (...) Evocând timpurile acelea fericite, zâmbesc și eu. Cert, pentru a-mi deprinde pana și a-mi exersa spiritul, scriam mult – este adevărat – dar pot să afirm că totul venea, totuși, din inimă!

(G. Enescu în B. Gavoty, Amintirile lui George Enescu)

În calitate de interpret a înființat și condus, la Paris, două formații de muzică instrumentală: un trio cu pian (1902) și un cvartet de coarde (1904). A concertat în Germania, Ungaria, Spania, Portugalia, Marea Britanie și SUA.

Cele mai cunoscute compoziții ale lui George Enescu datează din primii ani ai începutului de secol XX. Printre acestea se numără cele două Rapsodii Române (1901-1902), Suita nr. 1 pentru orchestră în Do major, op. 9 (compusă în 1903 și interpretată în 1911 de Orchestra Filarmonicii din New York, sub bagheta renumitului compozitor și dirijor Gustav Mahler) sau Simfonia nr. 1 în Mi bemol major, op. 13 (1905).

În 1913 a instituit și susținut din fonduri personale Premiul național de compoziție George Enescu, acordat anual până în 1946. Organizat în vederea încurajării creației românești, acest concurs de compoziție oferea câștigătorilor, alături de sume de bani generoase, șansa interpretării lucrărilor în concerte. George Enescu a fost de asemenea membru fondator (1920) și președinte (1920 – 1948) al Societății Compozitorilor Români din București.

În anii primului război mondial, în paralel cu activitatea de creație, Enescu a susținut concerte în România pentru răniții din spitale. După război a reluat turneele în calitate de violonist și dirijor în Elveția, Franța, Olanda, Spania, SUA, Portugalia, Canada etc.

Muzicianul a dirijat Orchestra Simfonică George Enescu din Iași (al cărei fondator este, în perioada 1918-1920), dar și orchestrele Societății Filarmonica Română (1898 – 1906), Ministerului Instrucțiunii Publice (1906 – 1920) și Filarmonicii din București (1920 – 1946).

Deseori Enescu era invitat la Castelul Peleş din Sinaia de către regina Elisabeta a României (al cărei pseudonim literar era Carmen Sylva), pentru a susține concerte și recitaluri de vioară. O serie de lieduri în limba germană reprezintă rezultatul colaborării pe plan artistic dintre compozitorul Enescu și regina-scriitoare.

Cea mai îndrăgită lucrare a compozitorului, la care a lucrat mai bine de zece ani, este opera Oedip, op. 23. Terminată în 1931, aceasta i-a fost dedicată Mariei Rosetti-Cantacuzino, cea care va deveni, în 1937, soția lui George Enescu.

În perioada lucrului la opera sa Oedip, George Enescu a terminat o serie de lucrări simfonice și camerale, reprezentative pentru stilul de maturitate al compozitorului: Simfonia nr. 2 în La major, op. 17 (1914), Suita pentru orchestră nr. 2 în Do major, op. 20

(1915), Simfonia nr. 3 în Do major, op. 21 (1918 – 1921), precum și Cvartetul de coarde în Mi bemol major, op. 22, nr. 1 (1920), Sonata pentru pian în fa diez minor, op. 24, nr. 1 (1924), Sonata pentru pian și vioară nr. 3, în la minor, în caracter popular românesc, op. 25 (1926).

Au urmat Sonata pentru pian și violoncel în Do major, op. 26, nr. 2, dedicată marelui violoncelist Pablo Casals, Suita sătească nr. 3 în Re major, op. 27 (1939), două simfonii neterminate (reconstituite și orchestrate de compozitorul Pascal Bentoiu), Cvartetul de coarde în Sol major, op. 22 nr. 2 (1951), Simfonia de cameră pentru 12 instrumente soliste, op. 33 (1954) și Vox Maris, op. 31, poem simfonic pentru cor mixt cu solo de tenor și soprană, orchestră mare (1954).

Recunoașterea și renumele internațional i-au oferit lui George Enescu numeroase ocazii de a susține cursuri de interpretare muzicală, stilistică, analiză și forme muzicale la École Normale de Musique din Paris, École Instrumentale „Yvonne Astruc” din Paris, Accademia Musicale Chigiana din Siena (Italia), Universitatea din Illinois (SUA), The Mannes Music School din

New York, la Brighton și Bryanstone (Anglia) etc. A predat cursuri de compoziție la Universitatea Harvard din Cambridge, Massachusetts (SUA) și Conservatoire Américain din Fontainebleau (Franța).

Yehudi Menuhin, Christian Ferras, Ivry Gitlis, Ida Haendel sau Arthur Grumiaux sunt doar câțiva dintre cei mai cunoscuți violoniști care s-au perfecționat în arta interpretativă sub îndrumarea lui George Enescu.

Printre distincțiile ce i s-au acordat în semn de prețuire și recunoaștere se regăsesc: titlurile de ofițer și cavaler al Legiunii de Onoare a Franței (1913, 1936), Membru de onoare (1916) și Membru activ (1933) al Academiei Române din București, Membru corespondent la Académie des Beaux Arts din Paris (1929), Accademia Nazionale di Santa Cecilia din Roma (1931), Institut de France din Paris (1936) și Academia de Arte și Științe din Praga (1937).

În perioada ce a urmat celui de-al doilea război mondial, George Enescu părăsește definitiv România și locuiește la Paris, unde se stinge din viață în 1955.

Memoria marelui muzician român este perpetuată prin Festivalul Internațional care-i poartă numele, prin diferite simpozioane desfășurate în România și în străinătate și nu în ultimul rând prin expoziții, concerte și publicații realizate în cadrul Muzeului Național „George Enescu” din București.

Compozitorul, dirijorul, violonistul, pianistul și profesorul George Enescu (1881 – 1955) rămâne în istorie drept unul dintre cei mai de seamă oameni de cultură ai secolului XX;

și-a asumat rolul de ambasador al muzicii atât în țară, cât și în lume și s-a implicat în promovarea muzicii românești, contribuind la recunoașterea internațională a compozitorilor, dirijorilor și interpreților din România.

Romantic și clasic prin instinct, m-am străduit să împreunez în toate lucrările mele o formă de echilibru care își are linia ei lăuntrică bine definită.

(G. Enescu în Ziarul Dimineața, 1936)

Opere

- Oedip - tragedie lirică în patru acte pe un libret de Edmond Fleg, Op. 23 (1910-1931)

Simfonii

- Simfonia nr. 1 în Mi bemol major, Op. 13 (1905)
- Simfonia nr. 2 în La major, Op. 17 (1912-1914)
- Simfonia nr. 3 în Do major pentru orchestră și cor, Op. 21 (1916-1918)

Alte lucrări orchestrale

- Poema română, suită simfonică pentru orchestră, Op. 1 (1897)
- Rapsodia română nr. 1 în La major, Op. 11 (1901)
- Rapsodia română nr. 2 în Re major, Op. 11 (1901)

Sonate

- Sonata pentru vioară nr. 1 în Re major, Op. 2 (1897)
- Sonata pentru vioară nr. 2 în Fa minor, Op. 6 (1899)
- Sonata pentru vioară nr. 3 în La minor "în caracter popular românesc", Op. 25 (1926)
- Sonata pentru violoncel nr. 1 în Fa minor, Op. 26, Nr. 1 (1898)
- Sonata pentru violoncel nr. 2 în Do major, Op. 26, Nr. 2 (1935)

Muzică pentru pian

- Suita pentru pian nr. 1 în Sol minor "în stil vechi", Op. 3 (1897)
- Suita pentru pian nr. 2 în Re major, Op. 10 (1901-1903)
- Suita pentru pian nr. 3 (Pieces impromptues), Op. 13 (1913-1916)
- Sonata pentru pian nr. 1 în Fa diez minor, Op. 24, Nr. 1 (1924)
- Sonata pentru pian nr. 3 în Re major, Op. 24, Nr. 3 (1933-1935)

Bibliografie:

- https://www.georgeenescu.ro/georgeenescu-ro_doc_20_george-enescu-date-biografice_pg_0.htm; https://ro.wikipedia.org/wiki/George_Enescu#Creatorul

Nicolae Iorga - o viață de om așa cum nu a mai fost

Elev: Bute Andra Elena, cl. a XII-a,

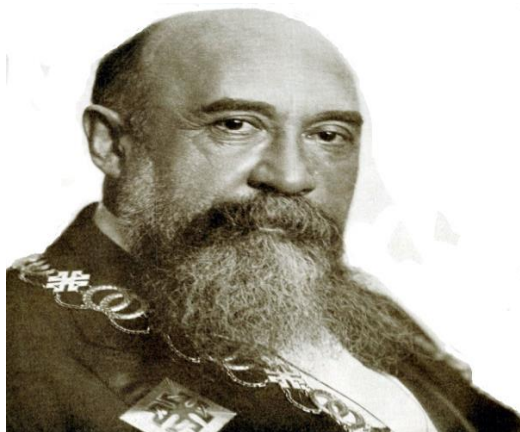
Prof. Crișan Nela,

Liceul Tehnologic „Costachi Conachi” Pechea, Galați

Viața lui Nicolae Iorga se integrează în istoria poporului român mai bine de o jumătate de veac, între 1885 și 1940. A văzut lumina zilei la Botoșani, în anul 1871. În acel oraș din nordul Moldovei, bogat în grădini și curți boierești, împresurat de dealuri și cu o viață de provincie patriarhală, și-a petrecut copilăria și o parte din adolescență feciorul Zulniei Iorga, vlăstar de viță levantină, poposită de mult pe pământul ospitalier al Moldovei.

De la acești strămoși, coborâtori din țara Bizanțului, a moștenit Nicolae Iorga, după propria lui mărturisire, între altele, darul limbilor și simțul istoriei. Originea balcanică a tatălui său, la rândul ei, a fost de natură să influențeze în chip simțitor structura fizică și sufletească a viitorului savant. La acest amestec de neamuri, datorită unor numeroase alianțe de familie, s-a adăugat, într-o proporție considerabilă, contribuția materială și spirituală a elementului moldovenesc. Din această îmbinare de elemente multiple și variate s-a plămădit ființa unui exemplar de elită.

Nicolae Iorga a fost un istoric, critic literar, documentarist, dramaturg, poet, ministru, parlamentar, cel de-al 34-lea prim-ministru, profesor universitar și academician român. Toată viața, profesorul N. Iorga a fost o conștiință care a luminat și a propovăduit cel mai înalt ideal: dragostea de țară, de popor, de umanitate. Natura l-a înzestrat cu excepționale calități intelectuale și cu o neobișnuită putere de muncă. Așa s-a impus în România și în lume ca savant în domeniul istoriei, ca un multilateral și neobosit creator de cultură, ca un scriitor remarcabil,

orator fără rival, însuflețitor al poporului în momente de grea cumpănă, ziarist uluitor de prolific, dascăl de neuitat, care a ridicat meșteșugul comunicării prin cuvânt pe culmile artei.

Iorga intra la șaptesprezece ani la Facultatea de Litere din Iași pe care a absolvit-o într-un singur an, cu diploma *magna cum laude*, continuând mai

apoi studiile universitare la Paris, Berlin și Leipzig, obținând doctoratul la numai 23 de ani.

Încă de la apariția autobiografie sale, intitulată *O viață de om*, aceasta a fost privită ca o expresie artistică de excepție, plurivalentă: „O viață de om va impune oricui și va rămâne ca una din cele mai puternice creațiuni ale genului românesc, prin suflul de sinceritate care animă întreaga lume, prin atmosfera de poezie, care învăluie toate experiențele celui ce povestește, prin opera de justiție pe care istoricul cedând pasul memorialistului o face atâtoră din cei cu cari, în pasionata trăire a istoriei, a avut vreo coliziune”, afirmă Perpessicius.

Adevărat roman, *O viață de om* întrunește toate atributele marii literaturi. Sinteză și punct culminant al operei lui Nicolae Iorga, ultima sa carte de seamă, ea se înscrie în istoria literaturii române cu drepturi egale, alături de operele lui Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu.

Iată cum era caracterizat marele savant de cel care i-a fost secretar, apoi biograf și bibliograf, cel care i-a dedicat o monografie amplă, pe măsura geniului său, Barbu Teodorescu: „Nicolae Iorga era privit ca un uriaș al culturii naționale și universale. Chiar și statura sa era uriașă, fiind înalt, după cum s-a remarcat, mult mai înalt decât contemporanii săi. Natura avusese grijă să-l înzestreze și statuar; în plus avea o frunte largă, impresionant de largă, ca și ochii impresionant de scipitori, fulgerători, prinzând în pupilele lor lumina zilelor de sărbătoare și înțelepciunea zeilor atenieni. Toată frământarea interioară a geniului își făcuse lăcașul în blândețea scăpărătoare a privirilor, acumulând rigiditatea științei și puterea tuturor pasiunilor, înfrânat de disciplina lăuntrică a idealului ce-l călăuzește. Fața lui albă era încadrată de o măreață barbă căruntă de profet întinerit. Era frumos, era mândru, era puternic. Aureola-i de savant te îndemna să-l vezi ca pe un zeu coborât din Olimp, statuar și marmoreean. Și totuși era uman, modest, gata de vorbă cu oricine, respectând și cea mai umilă ființă, pe toți oamenii în mijlocul cărora trăia și a ale căror interese le apăra.”

Iorga a scris 1003 volume, 12755 articole și studii și 4963 de recenzii, acestea culminând cu *Istoria României*, în 10 volume. Maiorescu avea dreptate: „Iorga e ca păianjenul. El trebuie să scrie cum acesta trebuia să-și țese pânza. Nu poți opri pe niciunul de la împlinirea acestei nevoi.”

Opera sa istorică cuprinde diverse domenii: monografiile de orașe, de domnii, de familii, istoria bisericii, a armatei, comerțului, literaturii, tipăriturilor, a călătoriilor în străinătate etc. A scris ample monografii despre principalele personalități din istoria națională. Putem spune că nu există moment și sector sau problemă importantă din istoria românilor asupra cărora Iorga să nu se fi rostit, să nu fi adus vreo contribuție.

Câteva din publicațiile mai importante: *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, în 25 volume (1901-1913), *Istoria imperiului otoman* în 5 volume (apărută în limba germană: *Geschichte des osmanischen Reiches*, 1908-1913), *Istoria românilor* în 10 volume (1936-1939), *Papi și împărați*- o mare sinteză, dacă se poate spune așa, a istoriei umanității, în 4 volume, rezultat al mai multor decenii de cercetare și creație.

Nicolae Iorga a scris poezii, drame istorice (Învierea lui Ștefan cel Mare, Tudor Vladimirescu, Doamna lui Eremia, Sfântul Francisc din Asisi și altele), volume memorialistice (Oameni cari au fost, O viață de om, așa cum a fost). Preocuparea pentru teatru cu temă istorică subliniază credința sa în marele rol moral, formativ al istoriei. Spunea el: „Aș fi vrut să am mai mult talent poetic pentru a fi mai aproape de adevăr”.

A întocmit numeroase volume de izvoare, documente ("Notes et extraits pour servir à l'histoire des Croisades au XV-e siècle", 6 vol., "Studii și documente cu privire la istoria românilor", 31 vol. ș.a.). Iorga a îmbogățit gândirea istorică cu o nouă viziune, dominată de factorul spiritual și întemeiată pe unele "permanențe", coordonate ale dezvoltării istorice. În domeniul istoriei naționale, a elaborat monografiile și sinteze de mare valoare ("Istoria lui Mihai Viteazul", "Istoria bisericii române", "Istoria armatei românești", 2 vol., "Istoria comerțului românesc", 2 vol., "Geschichte des rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen", 2 vol., "Istoria românilor", 10 vol. ș.a.) și a integrat istoria României în istoria universală ("La place des Roumains dans l'histoire universelle", 3 vol.), relevând originalitatea culturii românești și interdependența istoriei poporului român cu istoria altor popoare. Contribuția la cercetarea istoriei universale ("Geschichte des Osmanischen Reiches", 5 vol., "Cărți reprezentative în istoria omenirii", "Histoire de la vie Byzantine", 3 vol.), ca și vastitatea operei și preocupărilor sale, îl situează între marii istorici ai lumii.

Avea o însușire uluitoare, o extraordinară putere de a surprinde, lucid și analitic, datele, coordonatele esențiale ale fenomenelor, ale personalităților istorice, convins că istoria, care informează și formează generațiile, este „cea mai umană dintre toate” disciplinele întrucât: „Nu există disciplină omenească prin care să ne facem mai sociabili, mai altruști, mai iubitori de om și de viață” în afară de istorie. Pentru a o scrie, Iorga arăta că, fără îndoială, este necesară o adâncă documentare, un sever discernământ în selecția materialului și mare talent în expunerea lui.

„Am avut prilejul de a vedea sub ochii noștri, în radioasa ei plenitudine, una din acele personalități legendare care sunt înfipite pentru veșnicie în solul unei țări și în istoria inteligenței umane” spunea referindu-se la Iorga, H. Focillon.

Iorga este ales în 1897 membru al Academiei. Articolele sale critice, în care înfiează tot ce e negativ în viața culturală a instituțiilor noastre, au stârnit o furtună de proteste. Secția de istorie de la Academie „reprobează purtarea necuviincioasă a d-lui membru corespondent N. Iorga și declară că nu mai poate sta în relații științifice și colegiale cu un atare membru”, interzicându-i astfel să mai facă comunicări în înaltul for. Nicolae Iorga afirma: „Amestecul în viața publică și politică era să-mi vină mai târziu numai nu ca obișnuit mijloc de a parveni, nici ca o satisfacție de vanitate, ci ca îndeplinirea, cu multă luptă și mai multe suferințe a unui categoric imperativ moral.”

A fost și un complex, un fin observator al vieții și un subtil filosof moralist. Aforismele lui sunt diamante de gândire. „Faceți întuneric în sufletele oamenilor și vor veni stațiile care vă vor gătui”...sau: „Nu osândi orbul că nu vede ci mângâie-l și du-l de mână”. Ori: „Lemn bun, lemn rău, aceeași cenușă, dar nu și aceeași flacără”. „Maimuța are nevoie de public și papagalul de învățător: privighetoarea nici de unul, nici de altul.” „Câinele e mai specialist decât atâția critici și nu te latră decât în curtea lui”. „Elefantul nu e fiară pentru că strivește la fiecare pas câteva furnici”. „Cel care merge cu ochii în pământ se vede pe sine mai bine decât acela care se privește în oglindă”.

A fost în fruntea celor care au apărat țărănimea în 1907. Din cauza acestei atitudini a fost denunțat de unii ca instigator al răscoalelor din 1907. Articolul „Dumnezeu să-i ierte” scris cu prilejul înăbușirii în sânge a celor răzvrățiți pentru cucerirea dreptății, e o pagină demnă de antologie. E singurul dintre deputați care se ridică în Parlament ca să ceară amnistie pentru cei năpăstuiți. În 1917, Iorga a fost autorul proclamației istorice dată de regele Ferdinand I prin care se făgăduia pământ țăranilor ostași.

Nicolae Iorga este cofondatorul Partidului Naționalist Democrat, ale cărui baze sunt puse în 1910, fiind totodată membru al Parlamentului și președinte al Camerei Deputaților și Senatului.

Implicarea lui Nicolae Iorga în dispute politice și cauza iredentistă au devenit caracteristice în viața sa în timpul Primului Război Mondial. În 1915, în timp ce România era încă neutră, a trecut de tabăra predominant naționalistă, francofilă și pro-Antanta, cerând purtarea unui război împotriva Puterilor Centrale pentru a recupera Transilvania, Bucovina și alte regiuni deținute de Austro-Ungaria; pentru a-și atinge scopul, a devenit un membru activ al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor, și a organizat personal mari manifestații pro-Antanta în București. Un prudent anti-austriac, Iorga a adoptat agenda intervenționistă fără întârziere. Ezitățile sale au fost ridiculizate de militantul pro-transilvănean dar anti-război Eugen Lovinescu, lucru care l-a costat pe Iorga postul din Liga Culturală. Pe toate căile s-a

străduind din răzputeri să trezească interesul pentru frații subjugăți. În orice ocazie, a căutat să cultive interesul național. E dintre cei puțini care în toiul dezastrului și al panicii generale și-a păstrat credința neștirbită în victoria finală. Cu glas de profet a vestit biruința cauzei românești. E unul dintre meșterii care a contribuit la întregirea neamului.

După Marea Unire, în urma alegerilor Parlamentare din 1919, Nicolae Iorga a primit funcția de președinte al Adunării Deputaților. Tot din acest an, a fost numit președinte al Comisiei Monumentelor Istorice. În perioada 1924-1927 a fost ales președinte al Secțiunii de Istorie a Academiei Române. De numele său se leagă înființarea unor importante institute de cercetare istorică: Institutul de Studii Sud-Est Europene (unde a ținut cursuri și a editat în limba franceză un buletin al institutului), Institutul de Studii Bizantine, Institutul de istorie Universală, înființate la București. A înființat numeroase instituții românești în străinătate, începând cu Școala Română de la Paris (1926), Casa Română de la Fontanay-aux-Rosses, Casa Română din Venetia și altele. La 1 noiembrie 1928, Iorga este ales decan al Facultății de Litere și Filosofie, iar în anul următor este ales rector.

Carol I-a desemnat prim-ministru pe Nicolae Iorga pe 18 aprilie 1931, deoarece savantul se bucura de un prestigiu ireproșabil în ochii opiniei publice și în străinătate, ceea ce constituia o „perdea de fum” pentru restul clasei politice. În timpul scurtului mandat, a călătorit în toată țara, vizitând în jur de 40 de orașe și municipii. Nicolae Iorga și-a prezentat demisia din funcție în mai 1932, întorcându-se la viața academică. Aceasta a urmat după o neînțelegere între Carol al II-lea și o facțiune de dreapta a PNT-ului, care l-a impus pe Alexandru Vaida-Voevod ca premier.

1934, an de intensă activitate științifică. Publică valoroasa lucrare, în trei volume: *Historie de la vie byzantine*; și, de asemenea, renumita carte: *Byzance apres Byzance*. După eșecul politic suferit, scrie una din capodoperele literaturii române: *O viață de om, așa cum a fost*, intitulată *Orizonturile mele*, în care savantul reconstituie, cu verbul său de polemist și portretist, întreaga luptă social-politică dintre cele două războaie mondiale.

Iorga este primit pretutindeni cu admirație, fiind socotit un mare umanist și înflăcărat reprezentant al romanității. Acesta călătorește în toate orașele din România, în cadrul

Ligii culturale, ținând conferințe. Inițiază de asemenea numeroase campanii pentru a apăra cultura României.

Dezvoltarea rapidă a politicii l-a determinat să se concentreze pe activitățile de militant și jurnalist. A ținut mai multe conferințe și a dedicat mai multe articole păstrării granițelor României Mari și cauzei anti-legionare: *Semnul lui Cain, Ignoranța stăpâna lumii, Drumeț în calea lupilor etc.* Iorga se teme de izbucnirea Al Doilea Război Mondial și a fost întristat de urmările Bătăliei Franței, evenimente care au făcut subiectul eseului *Amintiri din locurile tragediilor actuale.*

Cadaveri Prof. N. Iorga este ridicat din mârșina drumului unde a fost găsit de trecători.

În data de 27 noiembrie 1940, un grup de șapte legionari au intrat în locuința savantului, smulgându-l de la biroul lui de lucru, în timp ce făcea corecturi pe șpalturile de la *Istoriologia umană*. A doua zi, corpul neînsuflețit al lui Nicolae Iorga a fost descoperit în apropierea comunei Strejnicu, împușcat de 9 ori.

La vestea odioasei crime, drapelele de doliu a 47 de universități și academii din întreaga lume s-au plecat în bernă. Discursul funerar a fost ținut de istoricul francez exilat Henri Focillon, din New York, numindu-l pe Iorga „una

dintre personalitățile legendare plantate, pentru eternitate, în pământul unei țări și în istoria inteligenței umane”.

A fost îngropat la cimitirul Bellu din București.

Pentru tot ce a înfăptuit în viață și pentru sensul morții lui de martir, istoria îl înscrie pe Nicolae Iorga în rândul eroilor de neuit. „Deci sus steagul vieții! Și pe mormânt încă să mi-l împlântați pe acela, și nu sălciile care plâng”....

Casa Memorială Nicolae Iorga din Vălenii de Munte

Bibliografie:

- Diamandi, Sterie, *Galeria oamenilor politici*, Editura Gesa, București, 1991
- Iorga, Nicolae, *O viață de om așa cum a fost*, vol.1, Editura Minerva, București, 1984
- Iorga, Nicolae, *O viață de om așa cum a fost*, vol.2, Editura Minerva, București, 1984
- Teodorescu, Barbu, *Nicolae Iorga*, Editura Tineretului, București, 1968
- Iorga, Nicolae, *Pagini alese*, Editura Ion Creangă, București, 1985
- https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Iorga
- <http://www.ltnibr.ro/prezentare-nicolae-iorga.html>
- <https://www.radioromaniacultural.ro/portret-nicolae-iorga-spiritul-neobosit-al-politicii-istoriei-si-culturii-noastre/>

Ștefan Luchian

*Elevi: Busuioc Denisa Nicoleta, Gheorghe Cristina Maria cl. a VIII-a,
Prof. Crișan Nela,
Liceul Tehnologic „Costachi Conachi” Pechea, Galați*

Ștefan Luchian (n.1/13 februarie 1868 Ștefănești, Botoșani, România- d. 28 iunie 1917, București, România) a fost un pictor român, supranumit poetul plastic al florilor.

Cu o vocație declarată încă din școala primară, l-a avut în perioada de formare ca maestru nedisputat pe Nicolae Grigorescu. Educația plastică și-a început-o la Școala de Belle-Arte, dar a fost completat la München și Paris. Ștefan Luchian a rezistat cu încăpățânare la eforturile mamei sale de a-l înscrie la școala militară, astfel că s-a înscris în Septembrie în 1885 la clasa de pictură a școlii naționale de Arte Frumoase (Școala de Belle-Arte), pe care a absolvit-o în 1889. Aici a obținut medalia de bronz pentru un cap de expresie și un studiu după natură. Profesorii săi au fost Gheorghe Tattarescu, Theodor Aman și Constantin I. Stăncescu la istoria artelor și estetică. Paralele cu școala de Arte Frumoase a urmat și cursurile clasei de flaut ale conservatorului din București. Luchian a dorit toată viața să cânte la vioară și așa cum a declarat el însuși, a suferit toată viața că nu putea să execute tremurătura coardei. Pictorul ar fi cedat toată renumea și întreaga lui artă dacă cineva l-ar fi putut învăța „să obție banalul tremolo”.

Decizia de a urma cursul de flaut, plină de lumină, plină de umor. De altfel, avea motivația: „Mi-erău mâinile prea lungi și m-am apucat de flaut...”.

Prin opera sa, Luchian s-a dovedit a fi o personalitate artistică originală, afirmându-se cu o pictură generoasă, vibrantă și care, prin paleta cromatică plină de lumină, prin poziția artistică înnoitoare, precum și printr-o scânteietoare expunere a limbajului, a reușit să transmită privitorului un mesaj umanist de mare calitate. Marele aport inovator adus de Luchian în pictura românească din acele vremuri este reprezentat de modul de transpunere a efectelor de lumină, care la el izbucnesc la fiecare tușă de culoare.

A reușit să fixeze în memorie „splendorile scânteietoare” ale peisajului românesc pe care l-a redat într-o serie întregă de opere, adevărate miracole de simplitate și de finețe, de sinteza cromatică și arhitecturală a formelor, de colorit strălucit și delicat totodată. Referindu-se la arta picturii, Luchian spunea:

„...Natura nu trebuie s-o imiți, nici s-o copiezi, trebuie să lucrezi în felul ei...Cum se poate lucra în felul ei? Să știi să observi, asta-i cheia...Natura îți dă povețe, când te pricepi să observi. Noi, artiștii, privim cu ochiul, dar lucrăm cu sufletul.”

Concepția lui Luchian despre artă s-a integrat mereu pe traiectorie care a contrazis arta academistă a timpului său, arta care era aservită unor gusturi de salon, reticentă oricărei înnoiri și ostilă reprezentării realiste a vieții. Pictura lui a fost în același timp un semn al atitudinii de protest social, prin faptul că a redat viața de trudă a muncitorilor și a evocat condiția mizeră și socială a mahalalelor de odinioară. Găsim astfel în tematica sa oameni nevoiași și umili, cu personalități de netăgăduit care au găsit în Luchian un perfect 'rezoneur' de o neîngrădită afecțiune. Mai receptivă la nevoile și suferințele altora decât la propria boală, Luchian le-a înfățișat fără ostentație cu discreție și cu o mare sinceritate.

La Ateneu, în 1904, a expus împreună cu caricaturistul Nicolae Petrescu Găină într-o nouă expoziție.

„Poet minunat al florilor, mai cu seamă al celor care pălesc și încerc să-și scuture petalele, Luchian te îndeamnă la reverie, te înfășoară într-o atmosferă dulce de poezie, delicată și melancolică.”

Respectiva expoziție a provocat un scandal în epocă, după ce caricaturile lui Nicolae Petrescu Găină au fost scoase, din cauza modului cum fusese prezentat într-una din ele primul ministru vremii, Dimitrie A. Sturdza.

„Amândoi, Luchian și Petrescu, pregătiseră fiecare în felul său lucrări serioase, ba și un catalog pe care au apucat să-l tipărească. Cu hazu-i cunoscut, Găină desenase pentru coperta catalogului două efigii: una a lui Gallus Deutatus - aluzie la puterea dinților săi ce puteau îndoi

monedele de argint - cealaltă a lui Lucullus Babacus, chipul lui Luchian încununat de laud și făcându-i augusta poreclă de <<Babac>>...

Critica de artă a spus despre Ștefan Luchian că a fost un inovator. Marele aport inovator adus de el în pictura românească din acele vremuri, a fost reprezentat de modul de transpunere a efectelor de lumină, care la el izbucnesc la fiecare tușă de culoare.

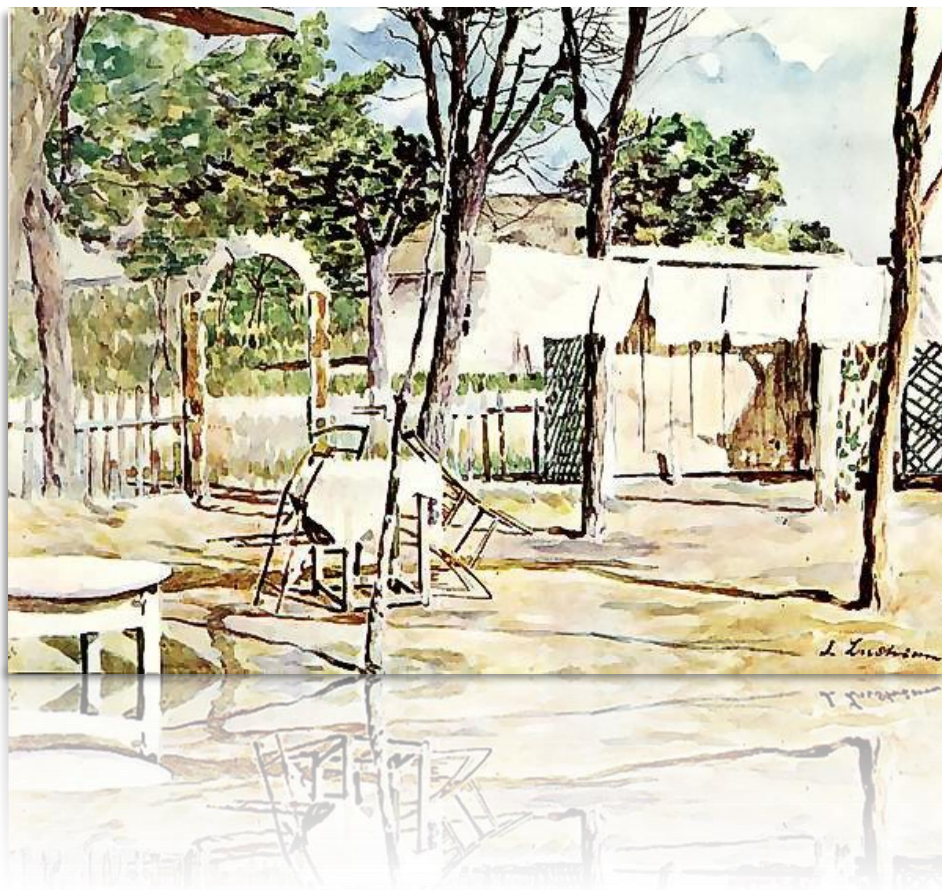
Folosind mijloace diferite și beneficiind de alt temperament, experiența artistică a lui Luchian poate fi comparată cea a lui Van Gogh. Diferența dintre cei doi, fundamentală de altfel,

ține de structură, opera lui Luchian fiind echilibrată, calmă și lipsită de acea fervoare năucitoare care inundă tablourile marelui maestru Olandez. În plus față de diferențierea temperamentală, se poate adăuga cu siguranță componentele artei populare românești caracterizate prin intensități cromatice și smalțuri vibrante, fără a uita o suplețe ritmică a jocurilor decorative. Ștefan Luchian a studiat în profunzime cu metoadă și profunzime, cu metode și pasiune, tratate de tehnică a picturii din diferitele epoci trecute ale marilor maeștri. Fiind de fel un colorist prin excelență, el a abordat desenul cu o deosebită grijă, pictura sa fiind ca rezultat al unei elaborări conștiente și ale unor studii riguroase ale compoziției, dublate de accente potrivite acolo unde ele erau necesare. Luchian a fost preocupat de problemele aferente măiestriei artistice, suplinind cunoștințele practice cu cele dobândite prin lectură și prin vizitarea muzeelor. Ideile sale au fost preluate în parte de la Gustave Courbet, pe care l-a prețuit foarte mult și care susținea că arta trebuie să îi slujească pe cei mulți.

Procesul de cristalizare a operei lui Luchian a continuat odată cu venirea anului 1903, când a deschis la Casa Assan, o expoziție care a avut ca vedetă lucrarea „Birt fără mușterii”. Aceasta capodoperă evocă atmosfera oamenilor simpli care trăiau în mahalalele orașului. Efectele de lumină coroborate cu lirismul grav, întâlnirea cu toamna târzie când reminiscența amintirii zilelor însorite ale verii cu birtul plin de mușterii te îndeamnă la contemplație. Transpare în aparența imediată a tematicii, dezinvoltura cu care Luchian reușea să descifreze elementele esențiale, precum și transpunerea pe pânză cu o deosebită măiestrie. Observarea realității și claritatea exprimării au fost apanajul artistic obținut de artist prin îndelungate munci și experiențe în atelierul de creație.

Preluând de la profesorii săi disciplina pedagogică, Luchian a considerat academistul promovat de Școala de Belle-Arte, insuficient și sărăcăcios pentru a exprima noile tendințe în arta de sfârșit al sec. XIX-lea. Astfel, C. I. Stăncescu din poziția de profesor estetică declara că „arta este o minciună” și că „singurul preț al obiectelor de artă este că ele depărtându-se pe nesimțite nu știu de mizeriile realității din viață, aduc o consolare momentană sufletului nostru”. C. I. Stăncescu era supranumit „vizirul artelor” și susținea că arta devine periculoasă când lingusești masele” și că ea nu trebuie să oglindească realitatea sau să se inspire din viață. Contrar acestor teorii și datorită preocupărilor timpurii în exprimarea realității înconjurătoare, Luchian a primit spre o artă realistă de la maestrul său Nicolae Grigorescu. Astfel, Luchian a afirmat mai târziu că „tot ce știu am învățat de la Grigorescu”. În această de formare, Grigorescu i-a fost maestru nedisputat de la care Luchian a găsit încurajarea fără să-l împiedice libera dezvoltare a personalității și de la care a preluat nu numai elementele de limbaj ci și sugestii tematice. „Amatorii” și „criticii” cu naivitate și agresivitate considera că permis este doar Grigorescu. Ștefan Luchian era admirat de un grup restrâns care-l considera novator pe când majoritatea era ostilă, etichetându-l că ar fi o nulitate.

În toamna anului 1889 a plecat la München și a studiat două semestre la Academia de Arte Frumoase unde i-a avut profesori pe Johann Caspar Herterich și Ludwig Herterich, foarte buni desenatori (dar și ei, academiștii conservatori). Aici a executat copii cu operele lui Correggio și Rembrandt, aflate la Muzeul de artă și i-a avut colegi pe Oscar Obedeanu și pe Ludovic Dolinschi. A revenit în țară în 1890, unde a participat la prima expoziție a societății de artă „Cercul artistic”, al cărei președinte era Ioan Georgescu și secretar Constantin Artachino.

Florile lui Luchian

În 1900 au apărut primele semne ale cumplitei boli care-l va chinui pe artist până la finalul vieții. S-a îmbolnăvit de scleroză multiplă. În 1902, ajunge la spitalul Pantelimon din cauza durerilor cumplite. Boala i-a paralizat picioarele de la șolduri în jos și ajunge imobilizat în scaun. Maladia a avansat galopant, în ciuda tratamentelor medicilor.

Eliberat din spital, Luchian, a rămas captiv în casă, imobilizat în pat. Se spune că agonia fizică a pictorului era sporită de chinul interior al artistului care nu mai putea ieși în natură, principala sa sursă de inspirație. A continuat să picteze în special flori. Le cerea cunoscuților care veneau în vizită să le aducă flori pe care le așeza cu grijă în glastră și le immortaliza pe pânză.

„În suferința lui, <<Florile>> sunt un prilej de a iubi și mai mult viața.”, Spunea Virgil Ceoflec despre pasiunea lui Luchian despre flori. În 1905, când deja era afectat de cumplita boală, Luchian a pictat unul dintre cele mai reprezentative tablouri ale sale, „Anemonele”. Chinuit de durerile cauzate de boală, Luchian a avut cele mai mari scipiri de geniu imobilizat în pat. Specialiștii apreciază că cele mai bune lucrări ale pictorului datează din perioada bolii.

Suferința lui Ștefan Luchian: Bolnav de scleroză, a pictat cu pensula legată de mână

În ultima fază a bolii și ultimii ani din viață, Luchian a trăit în chinuri cumplite. Nu se mai putea mișca, dar își dorea cu disperare să mai poată picta. Când boala a ajuns să-i afecteze degetele, pictorul a cerut să se lege pensula de încheietura mâinii. Așa s-a derulat ultima perioadă de creație în viața sa. Nicolae Tonitza l-a vizitat pe Luchian în ultima parte a vieții sale.

„I-am legat pensula de antebrațul mâinii drepte și mâna lui începea să zbată nervos și stângaci pe suprafața pânzei și fața lui se crispa ca de durerile unei faceri, înfricoșător. Rezonanțele nebănuite de adânci ale unui suflet încă viu m-au impresionat până la lașitate. Am fugit din fața acelei schingiuri voite și într-o cameră alăturată, în urma perdelelor groase, am plâns, plânsul sec al neputinței mele detestabile.”, spunea Tonitza.

Arestat la domiciliu sub acuzația de plagiat

În ultimii ani din viață, pe lângă durerile provocate de boală, pictorul Luchian a trecut și prin coșmarul unor acuzații de plagiat. Procesul a fost intentat de Take Ionescu în 1915, iar acuzația s-a referit la tablourile pictate de Luchian împreună cu colaboratorii de-ai săi în ultimii ani ai vieții.

Din cauza acuzațiilor, Luchian a fost pus sub arest la domiciliu. Poetul Tudor Arghezi, unul dintre apropiații și susținătorii artistului spunea despre Take Ionescu și proces: „Între comparatori era un puternic om politic, pe cât de inteligent, pe atât de crud în funestul lui egoism, și de aprig în lăcomia lui, generoasă cu lăutarii.”

Procesul s-a încheiat odată cu moartea artistului. Pictorul a sfârșit în noaptea dintre 27 și 28 iunie 1916. A lăsat pe șevalet determinată ultima sa creație: chipul unei femei.

Bibliografie:

- Comarnescu, Petru, *Luchian*, București, 1965
- Drăguț; Vasile, *Ștefan Luchian*, Editura Meridiane, București, 1968
- https://ro.m.wikipedia.org/wiki/%C8%98tefan_Luchian
- https://romaniamama.ro/administratie/stefan-luchian---partea-a-ii-a_20419.html
- <https://historia.ro/sectiune/portret/suferinta-lui-stefan-luchian-bolnav-de-scleroza-2182002.html>

Grigore Vieru – luceafărul basarabean

Elev: Vacari Artiom, cl. a X-a,

Prof. Iațeniuc Angela,

Liceul Teoretic Lipcani

Grigore Vieru, poetul nostru basarabean, fiind cel mai îndrăgostit de plaiul său: „Pământule, eu dragoste îți jur...”, a fost acel reunificator contemporan al datinilor populare românești, pe meleagurile basarabene, luptătorul aprig al libertății naționale, și un sfeșnic lucitor în întunericul dominator, în care poetul și-a jurat credința nesfârșită: „Pământ matern, și-al meu până la stele...”

Contemporan cu noi, poetul epocii noastre moderne, Vieru a rămas poetul simbol al neamului nostru basarabean. De o tristețe luminoasă, poezia lui Grigore Vieru este leagănul spiritualității românești și zălog al dăinuirii noastre în timp și spațiu. Maestru emerit al cuvântului românesc, iubitor al plaiului, al limbii și neamului. Vieru a iubit poporul până la lacrimi, consacrându-și întreaga creație poetică copiilor, îndrăgostiților, maturilor, lăsându-ne o operă monumentală, de o muzicalitate și o frumusețe rară. Poetul mamei, al dorului și dragostei, poetul care a știut cel mai bine să așeze într-o ambianță literară cuvintele Grai, Mamă, Patrie, Iubire, a fost sufletul Basarabiei, a fost este și va fi Pilonul de rezistență al culturii noastre.

Un neam care își uită începutul, este o națiune dispărută pentru eternitate, un astfel de martir pentru restabilirea psaltirii graiului românesc pe plaiurile basarabene. Universul literar, uitat mai altă dată și inhibat de puterile sovietice, a fost înviat de doxologiile formate de acest avocat al limbii române, expunându-se retoric asupra poziției statale de atunci: „Cum și de unde s-a iscat în Basarabia o altă limbă, decât cea Română?!”, ceea ce a și fost ideologia pe viață a luceafărului basarabean. Grigore Vieru și-a iubit patria, și-a iubit limba și a dezvoltat-o prin creațiile sale literare.

Cum a iubit Ioan Gură de Aur biserica, jertfindu-se pentru ea până la moarte, așa și Grigore Vieru a îndrăgit limba și graiul românesc pe care le-a avut în sânge mereu. Ruinată Basarabie înrobită de idei rusificate, a avut nevoie de un luceafăr, acea stea care va aduce lumina în tot ceea ce înseamnă limbă, neam și putere și o astfel de personalitate a fost Grigore Vieru, lupta aprigă pentru independența statului, lupta pentru reunirea cu țara mamă, care ani la rând

a știut că este fiul ei pierdut și aflat în lupte aprige pentru a aprinde flacăra mântuirii în sufletele basarabene.

„*Patria este o pâine caldă*”, așa a păstrat-o Grigore Vieru până la moarte prin poeziile sale, poezii care au trezit conștiința, au format viitorul, au limpezit trecutul, au binecuvântat prezentul. Aceste creații lirice au prestabilit adevărata cale a patriei, au încurajat poporul spre lupta nevăzută pentru libertatea conștiinței, acelei conștiințe românești, care de mult nu a mai fost considerată ceva sfânt. Poeziile vieriene sunt imnul Moldovei, cântecul neamului, care au construit adevăratul palat, în care se păstrează rădăcinile materne, pierdute pentru lungi perioade, dar resuscitate pentru viitor .

Fiecare poet își are o menire, cea a lui Grigore Vieru a fost de a păstra mereu candela limbii române mereu aprinsă după cum însuși poetul glăsuiește: „*Suflu în jăratecul / Limbii Române / Atent mereu / Să nu moară / Focul cel sacru*”.

În concluzie, deducem că Grigore Vieru rămâne personalitatea ilustră a culturii și literaturii din Republica Moldova, nu a fost doar un scriitor, și un politician, el a fost unificatorul spiritual al celor două state surori Republica Moldova și România, de aceea cu fermitate, și pe merite e supranumit luceafărul basarabean.

Bibliografie:

- Poezia „Jăratecul”
- Poezia „De-acum”
- Poezia „Pământule”
- Testamentul nr.1

Formele poeziei innografice creștine și valoarea catehetică a cântărilor bisericesti

*Elev: Radu Eduardo-Daniel, cl. a XII-a,
Prof. Pristavu Cosmin Constantin, Prof. Chichioacă Petru-Georgel
Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi*

În viața Bisericii, rugăciunea reprezintă „vorbirea credincioșilor cu Dumnezeu” (Sfântul Ioan Gură de Aur), „convorbirea cu Dumnezeu” (Sfântul Grigorie de Nyssa), „înălțarea minții către Dumnezeu” (Sfântul Ioan Damaschin). Expresată prin cuvânt sau interpretată prin cântare, rugăciunea reprezintă actul esențial, fundamental al vieții noastre religioase, mijlocul prin care ne punem în legătură direct cu Dumnezeu prin înălțarea gândului, a inimii și a voinței noastre către El.

Mijlocul cel mai expresiv și specific ființei umane cel mai întrebuițat pentru exprimarea învățaturii de credință îl reprezintă cuvântul, așezat fie în forma vorbirii curente – predica, cateheza, lecturile biblice, mărturisirea credinței, fie în forma inspirației poetice, transpus în poezie, imn sau cântare religioasă. Cele două ramuri reprezintă formularul verbal care însoțește și oferă conținut părții ceremoniale ale desfășurării cultului divin, ca semne văzute ale exprimării și cultivării credinței în Dumnezeu.

Astfel, prin rugăciune rostită sau cântată, Sfânta Biserică aduce slăvire și laudă lui Dumnezeu, cinstește pe Maica Domnului, pe sfinți și pe îngeri, aduce mulțumire sau recunoștință pentru binefacerile primite și reprezintă totodată o lecție sau o carte de învățătură pentru a pătrunde în învățătura Sfintei Biserici. În contextul anului omagial dedicat innografiilor și cântăreților bisericesti, ne propunem ca în lucrarea de față să prezentăm formele în care a fost cristalizată în poezie învățătura Bisericii de-a lungul istoriei și în care se regăsește aceasta prezentă în rânduielile Bisericii, și să evidențiem valoarea catehetică deosebită conținută și promovată de textul cântărilor bisericesti.

Poezia innografică creștină și formele ei în cult

Dacă prin cuvânt omul are posibilitatea să împărtășească semenilor săi gânduri și sentimente, cu ajutorul cântării omul se ridică deasupra acestei comunicări. Prin muzică, „prin muzică „viața omului se înseninează, inima îi este desfătă, iar întreaga ființă îi este încântată, transportată de pe pământ către înălțimile unde sălășluiește frumosul, binele, adevărul,

Dumnezeirea”. Cultul Bisericii ortodoxe este alcătuit în proporție de 80% din imnuri și rugăciuni cântate, cu mențiuni încă din perioada de început a Bisericii.

Cântarea bisericească este haina ce îmbracă producțiile literare și liturgice din cult, „poartă în sine pecetea însuflării de sus, având de tata pe Duhul Sfânt și pe mamă pe smeritul rânduitor”. Imnografia, ansamblul de imnuri care sunt sau au fost cântate în Biserică, a fost principala poezie bisericească a bizantinilor. Este cea mai evidentă și mai artistică expresie a cultului creștin. Dezvoltarea deosebită a sa s-a făcut și prin faptul că este element esențial al cultului zilnic al Bisericii.

Principalele forme și denumiri ale cântării bisericești din cultul ortodox sunt următoarele: troparul sau stihira, condacul și canonul.

Troparul reprezintă cea mai veche, mai simplă și mai mică unitate a poeziei imnografice întrebuițată în cultul ortodox. Termenul tropar (în gr. τροπαριον) provine de la ὁ τρόπος, care înseamnă mod, fel chip, deoarece preamărește felul vieții sfinților, sau provine de la τὸ τροπαῖον, care înseamnă trofeu, biruință, preamărind astfel biruința sfântului asupra trupului sau a vrăjmașilor săi. Inițial, în originalele din limba greacă, troparul avea structura unui vers sau strofă poetică, având deci ritm, rimă, număr identic de silabe. Prin traducerea în limba română, această formă poetică nu s-a putut conserva sau păstra în stare originală, păstrându-se conținutul redat în proză.

Astăzi se acordă denumirea de tropare acelor compoziții care înfățișează pe scurt chipul sau icoana vieții unor sfinți sau descriu importanța unui eveniment din viața Mântuitorului sau din istoria mântuirii. Cele mai importante tropare sunt:

- Troparele Născătoarei de Dumnezeu ale celor opt glasuri, introduse în secolul al V-lea
- Troparele Sfintei Treimi de la slujba Miezonopticii
- Troparele de la slujba înmormântării și a parastasului
- Sedelnele sau șezândele care se cântă la slujba Utreniei
- Ipacoi sau subascultător, de dinaintea Antifoanelor Utreniei
- Antifoanele cântate la slujba Utreniei, precum și antifoanele de la Denia din Marea Joi
- Luminândeale sau svetilnele, voscresnele sau stihirile Învierii de la slujba Utreniei
- Polieleul, cântarea „Cuvânt bun” și Mărimurile
- Troparele învierii, ale sfinților și ale praznicelor împărătești

Tot tropare se numesc și acele compoziții denumite stihiri, și care se cântă la Vecernie la cântarea „Doamne, strigat-am...”, la Utrenie la cântarea „Toată suflarea...”, la Sfânta Liturghie la cântarea „Fericitirilor” și în rânduiala unor sfinte Ierurgii. Tropare se mai numesc și

idiomele, cântări cu melodie proprie, alcătuite de autori care au compus și melodia după care să se cânte, dar și conținutul de învățătură de credință.

Condacul (κοντάκιον) se presupune că ar proveni de la ὁ κοντός (băț sau baston pe care se înfășurau sulurile de pergament sau de hârtie) a fost, prin tradiție, considerat primul gen imnografic polistrofic apărut. Inițial, condacul era o compoziție poetică alcătuită din 18-24 de strofe sau tropare, fiecare având 20-30 de versuri scurte, formând o unitate pe diferite tematici. Acest tip de formă poetică a fost dezvoltat în secolul al V-lea, probabil datorită influenței literaturii siriene. Prin urmare, condacul nu pare să se bazeze pe modele elenistice, iar rădăcinile sale se găsesc într-un mediu cultural pur creștin, chiar dacă nu grecesc. În fruntea condacelor din vechime figura o strofă poetică izolată, numită κουκούλιον, cea care se păstrează până astăzi sub denumirea de condac. O rămășiță a vechilor condace de odinioară o reprezintă strofa numită icos (οἰκός înseamnă casă, locuință, domiciliu) aflată imediat după condac, reprezentând faptul că strofele unui condac erau asemenea unor încăperi ale unei case.

Cele mai reprezentative condace sunt:

- Condacul Crăciunului (Fecioara astăzi...), alcătuit în sec. VI de Roman Melodul.
- Acatistul Maicii Domnului sau al Bunei-Vestiri, atribuit patriarhului Serghie al Constantinopolului în sec. VII. Acesta a constituit un model pentru imnurile liturgice alcătuite mai târziu, regăsite sub denumirea de acatist și alcătuite în cinstea sfinților sau a sărbătorilor.

Canonul (κάνων înseamnă normă, regulă) este o compunere de mai multe cântări care formează împreună un întreg, numele provenind de la regula de alcătuire care cuprindea inițial un număr de nouă cântări. În formarea canoanelor imnografice au intrat cele nouă imne sau ode biblice, reproduse astfel de poeții imnografi creștini. Acestea sunt: Cântarea lui Moise, Noua Cântare a lui Moise, Cântarea Annei, Cântarea Profetului Avacum, Cântarea lui Isaia, Cântarea lui Iona, Rugăciunea celor trei tineri, Cântarea celor trei tineri, Cântarea Născătoarei de Dumnezeu.

Cele nouă părți componente ale canonului simbolizează cele nouă cete îngerești care slăvesc pe Dumnezeu și sunt imitate de Biserică, împărțită la rândul ei în nouă cete: arhieriei, preoți, diaconi, ipodiaconi, citeți, cântăreți, clerici inferiori, monahi și mireni. Canoane se găsesc în slujbele Utreniei, Pavcerniței, Miezonocticii, alcătuind o expresie deosebită a legăturii dintre Vechiul și Noul Testament. Prima strofă se numește irmos și servește ca model pentru interpretarea celorlalte strofe ale canonului. Catavasiile reprezintă un fel de rezumat sau extras al canoanelor din care fac parte, fiind alcătuite cu prilejul praznicelor împărătești. După modelul de alcătuire al canoanelor, tradiția Bisericii consemnează numeroase compoziții

poetice în genul canonului, rânduite atât a fi rostite în cadrul cultului divin public, cât și în cel particular, precum sunt:

- Canonul de pocăință al Sfântului Andrei Criteanul
- Canonul de rugăciune către îngerul păzitor
- Canonul de pocăință
- Canonul din Rânduiala Sfintei Împărtășiri

Valoare catehetică a cântărilor bisericești

Inițial, conținutul imnurilor bisericești au avut un caracter mai mult dogmatic, apărut în contextul luptei împotriva ereziilor, în așa fel încât conținutul cântărilor a reprezentat o replică dogmatică, mărturisitoare a adevărului de credință. Dogma Sfintei Treimi, a Învierii, dreapta credință despre persoana și lucrarea Duhului Sfânt și despre rolul în iconomia mântuirii purtat de Maica Domnului se regăsesc apărute, mărturisite și așezate în versuri sau proză, în forma troparelor și a altor imne, cu scopul de a păstra nealterată dreapta credință. De asemenea, imnurile bisericești, precum cântarea „Sfinte Dumnezeu, Sfinte tare...”, alcătuit în timpul împăratului Proclu (450)devin mijloace de luptă împotriva ereziilor sau „Unule, Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu...” (Antifonul al II-lea de la Sfânta Liturghie), alcătuit de împăratul Iustinian (527-565).

Cântările Bisericii Ortodoxe au și funcția de a instrui și a educa pe creștini. Ele ne comunică mai ales învățături de credință și de morală creștină, precum: dogma despre nașterea mai presus de fire a Domnului Iisus Hristos din Sfânta Fecioara Maria (textele de la Vecernia și Utrenia praznicului Nașterii Domnului și la Buna Vestire), dogma despre Învierea Mântuitorului (în cântările de la slujba Învierii, precum și în cântările din Octoih), dogma despre lucrarea Sfântului Duh în lume (slujba Rusaliilor), precum și învățături morale privitoare la milostenie, dreptate, blândețe, fraternitate, nădejde și iubire. De asemenea, gradual și treptat, cântările bisericești îi însoțesc credinciosului drumul spre taina Sfintei Liturghii, parcurgând etapă după etapă, conținuturile cântărilor de la Vecernie sau Utrenie, pentru ca în finalul Sfintei Liturghii să exclare: „Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul Cel ceresc, am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi să ne închinăm”.

Acest rezumat al învățăturii creștine cuprins în textele cântărilor bisericești așezate în formă poetică reprezintă cea mai mare realizare a imnografiei bizantine, reușită care se datorează versurilor cu caracter didactic, catehetic și exegetic, care le-au permis celor care au ascultat sau au participat la cultul creștin să îi asimileze elementele de bază.

Cântările liturgice se caracterizează prin exprimarea sentimentului de dragoste profundă pentru Dumnezeu și de iubire a lui Dumnezeu față de oameni. Scopul, reprezentat de stabilirea unei legături conștiente și a unei comuniuni între Dumnezeu și om, a generat dezvoltarea imnurilor de slavă, apologetice și de spiritualitate.

Concluzii

„Cântarea aduce darul Duhului Sfânt”, spun Sfinții Părinți. Prin conținutul cântărilor, așezat în forme variate și introdus în cult, Biserica Ortodoxă urmărește nu doar tămăduirea sau vindecarea omului, ci și redobândirea stării de comuniune cu Dumnezeu. În aceeași categorie cu medicamentele duhovnicești precum postul, rugăciunea, milostenia se încadrează și participarea la viața liturgică, exprimată prin ascultarea cu atenție și interpretarea cântărilor bisericești de către fiecare credincios. Participând la viața liturgică a Bisericii, precum și cu ocazia evenimentelor private precum slujba aghiezmei sau o solicitare de prezență a preotului la domiciliul persoanei sau într-un alt mediu, omul are ocazia să-și deschidă sufletul către Dumnezeu, să-și cunoască starea lăuntrică și să respire un alt aer, al rugăciunii cântate.

„Muzica bisericească este Evanghelia cântată”, spunea, într-unul din cuvintele sale de învățătură, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Muzica nu produce atât o emoție, cât facilitează însușirea adevărilor de credință, a minunilor și a pildelor cuprinse în paginile Sfintei Evanghelii, conduce la cimentarea atitudinilor ortodoxe în trăirea credinței și aduce plus de curaj în mărturisirea învățăturilor de credință și celor indiferenți. „Cântarea bisericească cuprinde toată teologia credincioșilor, după cum pictura sfântului locaș constituie întreaga noastră Biblie, începând cu zidirea lumii, până la mormântul gol din grădina Arimateianului, din care poate învăța oricine întreaga Scriptură”.

Bibliografie:

- Belea, prot. Nicodim, *Funcțiunea comunitară și soteriologică a cântării în comun în biserică*, în „Mitropolia Ardealului”, XXXI(1986), nr. 2.
- Braniște, pr. prof. dr. Ene, *Liturgica generală*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2002.
- Petrescu, Ioan D., *Ce este muzica bizantină?*, în „Acta Musicae Byzantinae”, vol. I, aprilie 1999, nr.1, Revista Centrului de Studii Bizantine Iași.
- Rădășanu, drd. Petru, *Despre sensul și însemnătatea cântării bisericești în viața creștină*, în „Mitropolia Olteniei”, XXIX(1977), nr. 7-9.

- Sava, pr. prof. dr. Viorel, *Cântarea și arta bisericească în tradiția bizantină. Locul și semnificațiile lor în cadrul cultului divin*, în «Dialog Teologic» (revista Institutului Teologic Romano-Catolic Iași), anul VII (2004), nr. 14, p. 149-163.
- Stăniloae, pr. prof. dr. Dumitru, *Cântarea liturgică comună, mijloc de întărire a unității în dreapta credință*, în *Ortodoxia* 33 (1/1981).
- <https://doxologia.ro/cantarea-bisericeasca-mijloc-de-comunicare-comuniune-cultul-divin-ortodox>
- <https://www.crestinortodox.ro/liturgica/cantarea/poezia-immnografica-bizantina-96108.html>
- <https://patristica.ro/immnografia-bizantina-si-canonul>

„Pământule, eu dragoste îți jur”

Elev: Rotari Onorina, cl. a IX-a,

Prof. Seiciuc Gutiera,

Liceul Teoretic Lipcani

Pământul, unde ne-am născut, reprezintă veșnicia păzită de soarele plin de lumină și căldură sufletească. El este cel care ne hrănește și ne mângâie cu dragostea sa ocrotitoare. Cel mai important astăzi este ca să fie pace pe această gură de rai care acum nu este îndeajuns, deoarece „Pământul nu mai știe /În care parte s-o ia./Lucruri stranii de tot /Se-ntâmplă pe glob”.

Sunt foarte fericită că m-am născut aici...aici unde mă pot simți ca o pasăre liberă în această liniște vrăjitoare, pe pământul care mi-a dat viață.

Îmi aduc aminte, când eram copil, alergam cu picioarele goale pe iarba verde ca smaraldul, săream sub ploaia caldă ca lacrimile mamei, miroseam florile pline de dragostea depusă în acest pământ mic, dar plin de bucurii. Nu pot să descriu emoțiile pe care le-am simțit atunci când prima oară am auzit

glasul mamei, când am pășit pragul școlii în clasa întâi, când m-am întors acasă după un timp îndelungat, aflându-mă departe de ea și multe-multe alte momente de neuitat, pe care aș dori să le scriu pe această foaie albă.

Acolo unde m-am născut, au rămas multe amintiri calde ce niciodată nu mă vor lăsa și vor face ca dorul de plaiul meu să fie și mai mare. Eu sunt copilul acestui pământ, care vreau să strig și să mă bucur împreună cu el, fiindcă satul, izvorul, dealul, piatra, busuiocul...toate creează patria, acel loc unde te simți cel mai bine.

Despre cerul înalt și albastru, iarba verde și firavă, razele soarelui fierbinți, ne declară sincer și adevărat poetul Grigore Vieru. Maestrul se închină mamei și maternității, iubirii,

copilăriei, limbii române, pământului și patriei, care îi sunt dragi și îi place mereu să-și aducă aminte cu multă nostalgie.

Prin creațiile sale, ne trezește dragostea pentru acest meleag asociindu-l cu „o pâine caldă”. Poetul este îndrăgostit de pământul pe care a crescut, de casa „de la margine de Prut”, de nucul din ogradă, de simplele bucurii ale vieții de la țară trăite împreună cu mama. Îi este dor de copilărie, „De Prut. De liniște”, de tatăl plecat la război, de serile pe când începuse a scrie primele versuri.

Citindu-l pe Vieru, înțelegem că Patria nu este doar țara în care te-ai născut, ea reprezintă și bogăția spirituală a oamenilor prin limbă, cultură, mentalitate, tradiții și obiceiuri. În fiecare familie, care tratează în mod conștient aceste valori, se aud cântece populare, se sărbătoresc zile speciale și domnește spiritul popular „O, neamule, tu,/Adunat grămăjoară,/Ai putea să încapi/Într-o singură icoană”.

Pentru poet, casa este locul protecției. Întoarcerea acasă, reprezintă visul cel mai răscolitor și profund. Aflându-te aici, te simți ca o pasăre care și-a căpătat libertatea când s-a născut. Doar aici suntem lângă persoanele care ne-au făcut să vedem adevărata frumusețe a acestui Paradis ce va rămâne pentru totdeauna în memoria și inima noastră „La albă-ne căsuță/Curată ca un ou/Eu așteptam să vină/Duminica din nou”. Cel mai important este să înțelegem că aici a început să bată inima noastră și a început scrierea unui nou roman cu titlul viața „Îmi ajunge o singură pâine/Cum zilei/Un singur soare”.

Maestrul ne învață să ne mândrim că avem un neam, o istorie, o țară, care e a noastră din vecii vecilor, de la Dumnezeu lăsată „Eu mă duc, copii cumiți,/ n-am averi să le-mpărțiți./ Vă las numai visul meu/Care a trudit din greu”.

Pentru mine ca și pentru Grigore Vieru, patria este meleagul unde am iubit și am fost iubită, locul unde mă simt plină de mulțumire și cu adevărat liberă. De aceea nu doresc să părăsesc plaiul meu natal care m-a făcut fericită, dar să las și eu o urmă.

Pământul iubit de noi mereu va fi al nostru. Doar pacea și liniștea va face ca sufletele noastre să fie calme. Să ne ajute bunul Dumnezeu să păstrăm cu sfințenie acest pământ firav și blajin, care merită dragoste din plin.

Pământule, îți jur dragoste și recunoștință pentru viața pe care mi-o oferi, pentru clipele petrecute cu familia, pentru zilele senine și frumusețea sufletului! Astăzi, când ești la o grea încercare, îți mulțumesc.

❖ **Secțiunea DESENE-PICTURĂ:**

Portrete ale unor oameni de cultură din Țara de Sus: Mihai Eminescu, George Enescu, Ștefan Luchian, Nicolae Iorga, ș.a..

Notă: Conform Regulamentului în conținutul Revistei au fost incluse doar lucrările premiate de la secțiunea creație plastică.

Nicolae Iorga scrutând veacurile

Elev: Darie Daniel,

Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

Nicolae Iorga scrutând veacurile

Elev: Darie Daniel,

Prof. Cârțumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

Momentul Putna 1871

*Elev: Bârladeanu Alexandra,
Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași*

Părintele Cleopa

Elev: Lupu Ioana,

Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

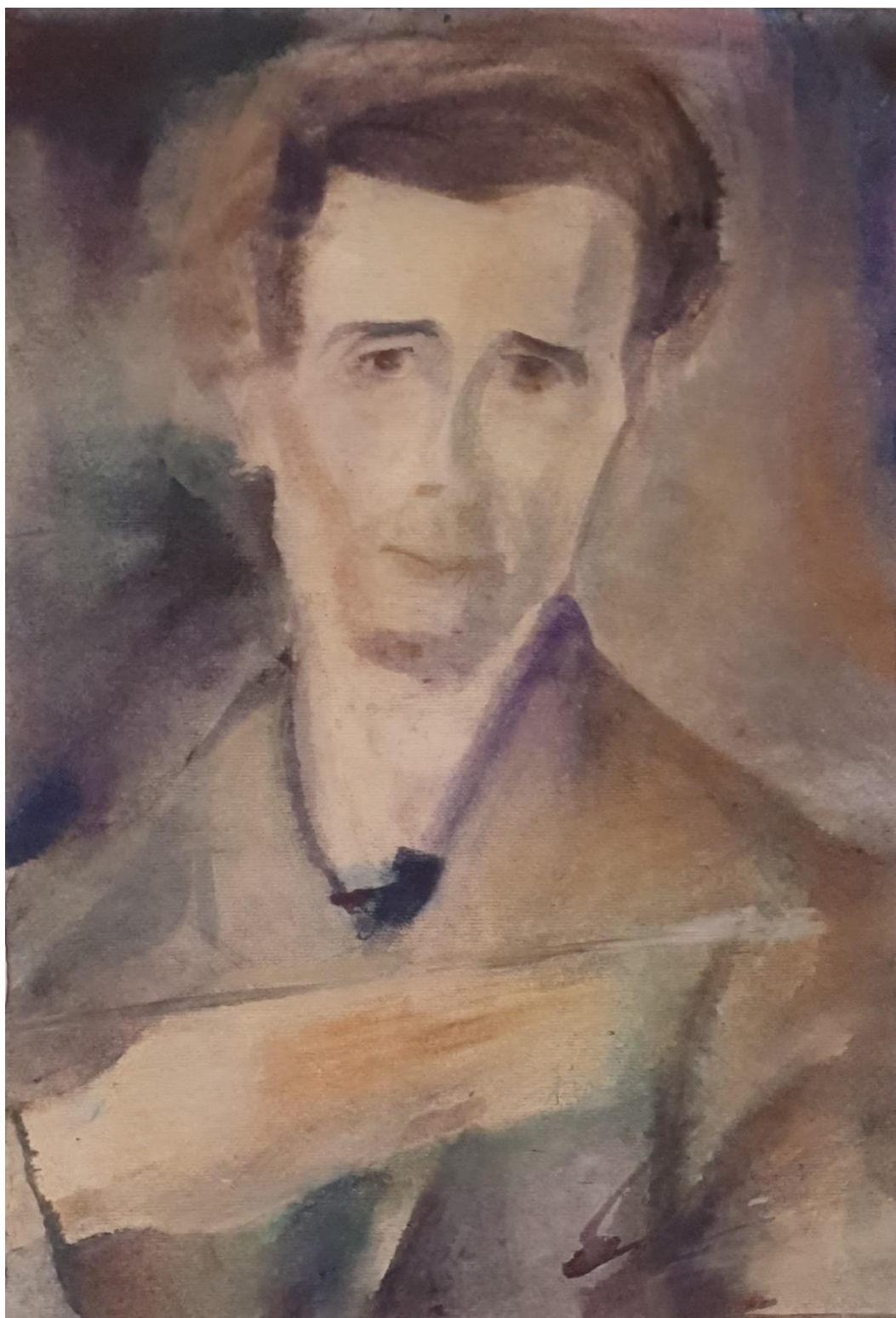

Nicolae Iorga

Elev: Bahrim Sofia,

Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

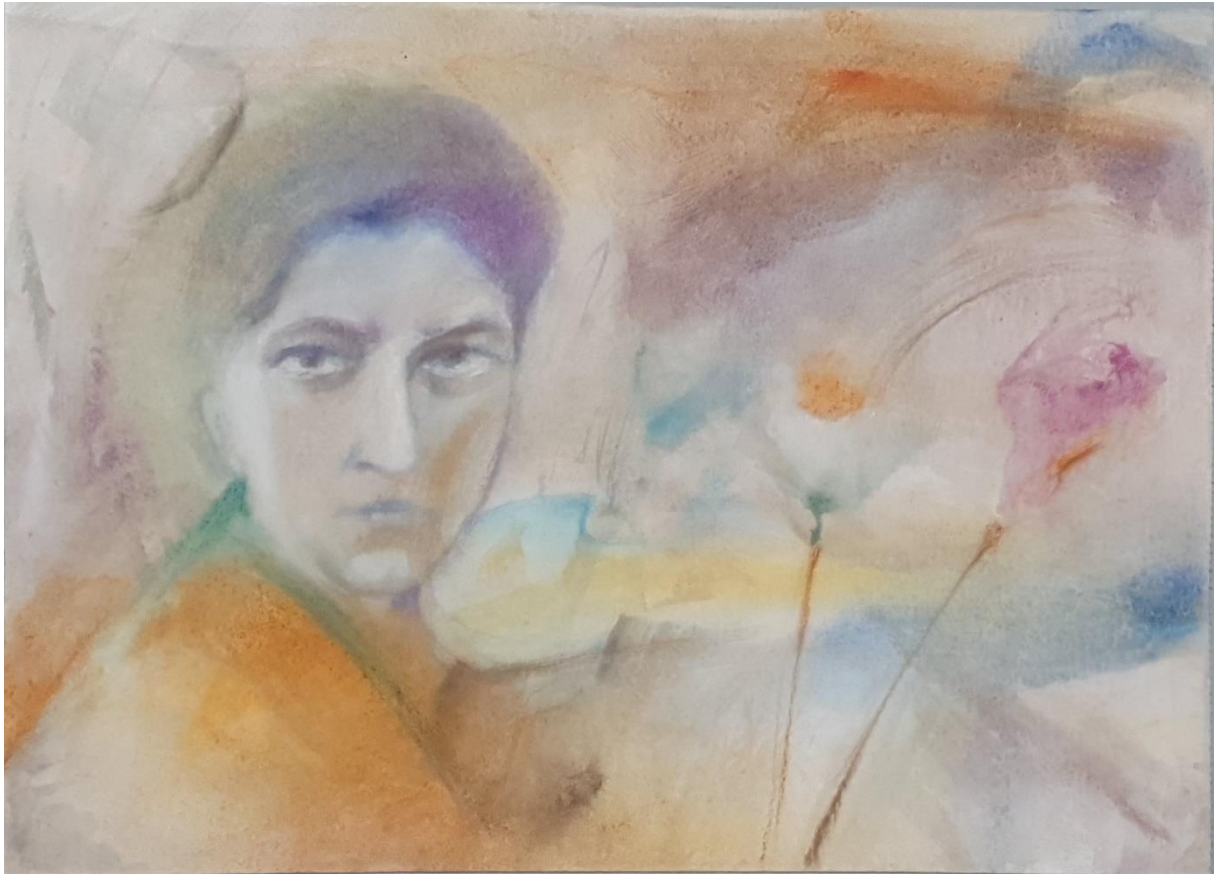

Ștefan Luchian

Elev: Ichim Andreea,

Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

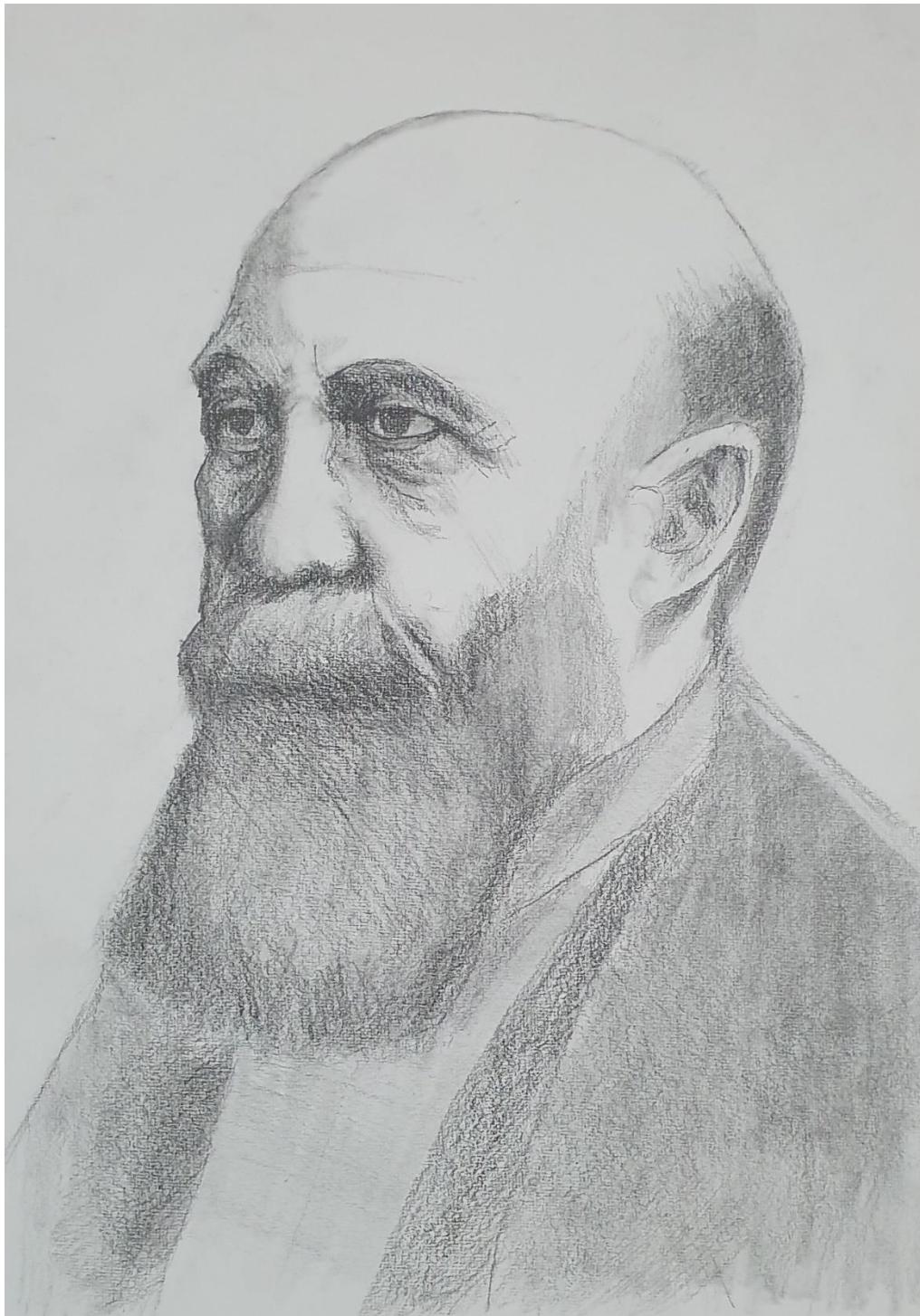
George Enescu

Elev: Nechifor Adina,

Prof. Cârciumariu Dănuț-Ionuț,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” Iași

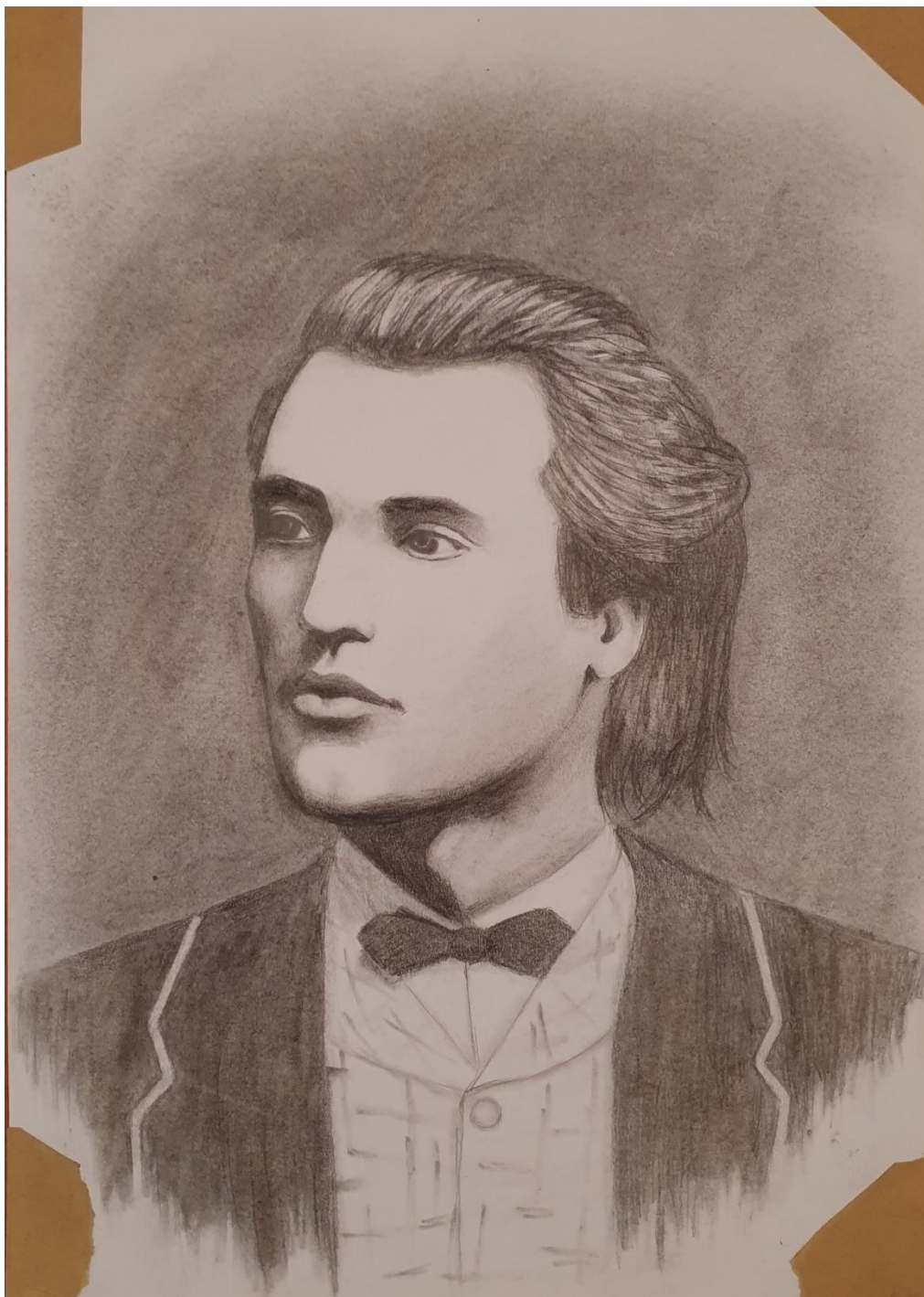

Nicolae Iorga

Elev: Radu Alexandru Costin,

Prof. Crișan Nela,

Liceul Tehnologic „Costache Conachi” Pechea

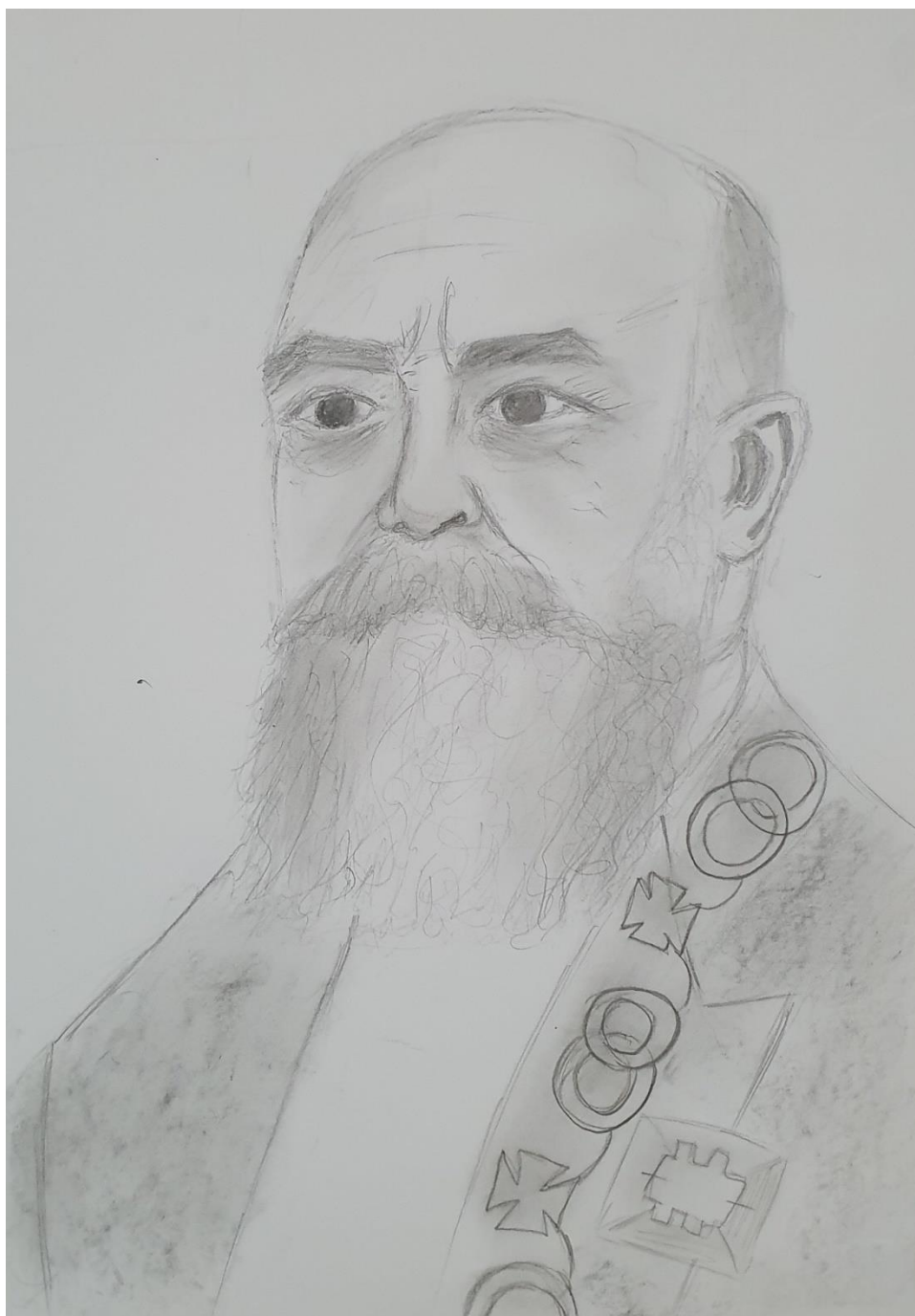

Mihai Eminescu

Elev: Radu Andreea,

Prof. Crișan Nela,

Liceul Tehnologic „Costache Conachi” Pechea

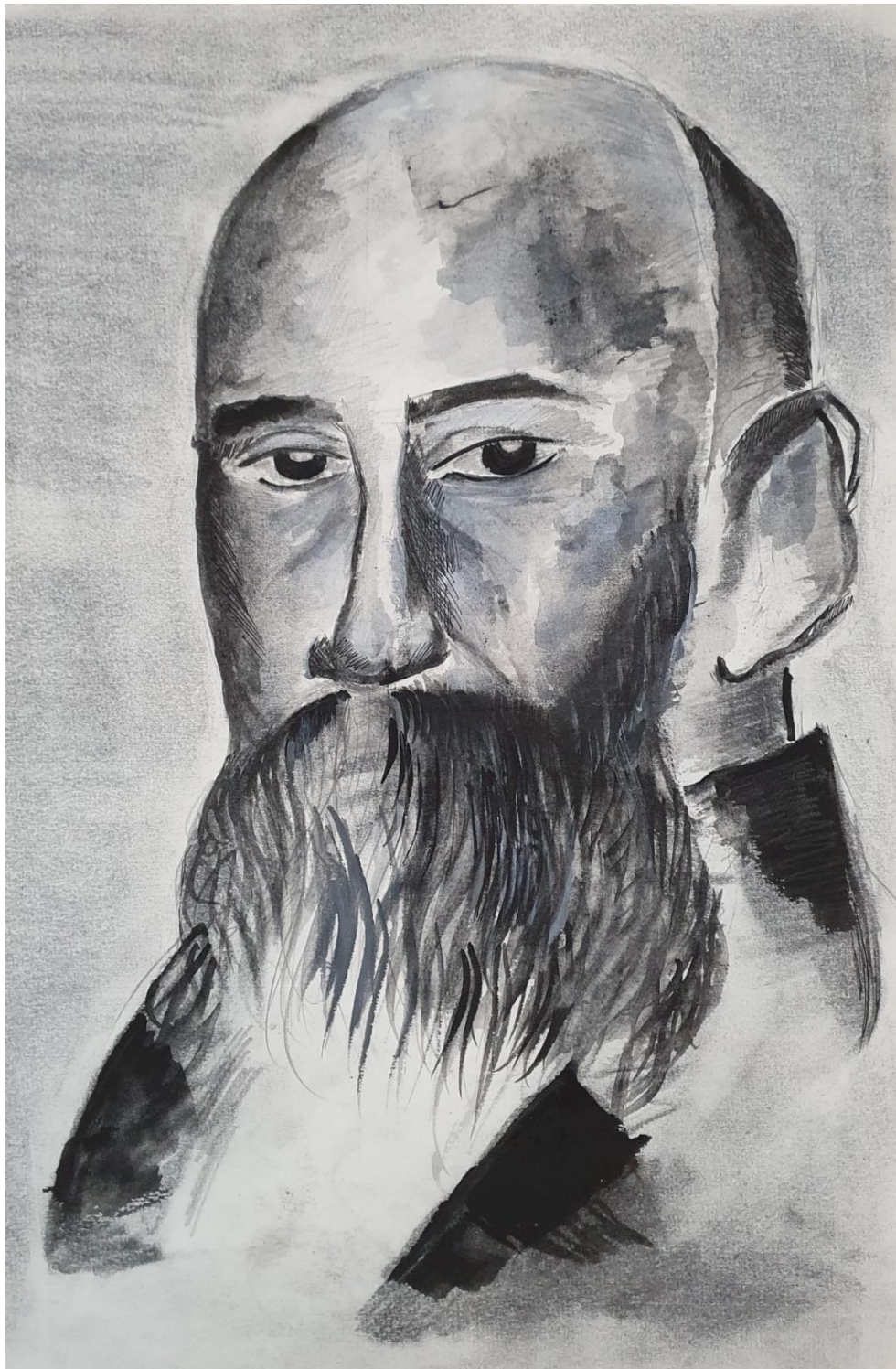
Nicolae Iorga – omul culturii românești

Elev: Covrig Mihaela,

Prof. Dărinău Arhip Felicia,

Școala Gimnazială „Tiberiu Crudu” Tudora, Botoșani

Nicolae Iorga

Elev: Boldișor Valeria-Emilia,

Prof. Dolea Marian,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați

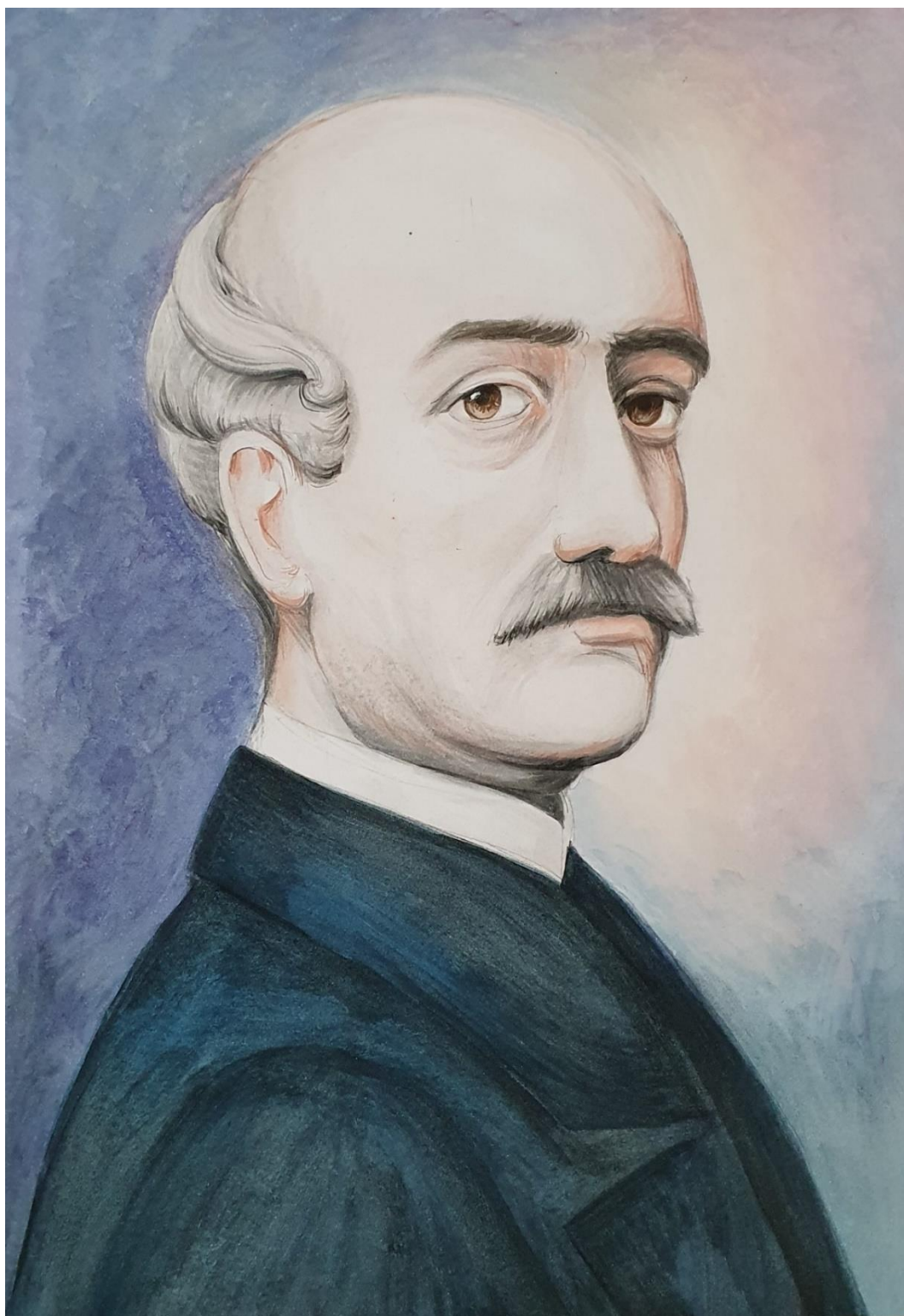
Ion Creangă

Elev: Feraru Sandra Laura,

Prof. Dolea Marian,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei” Galați

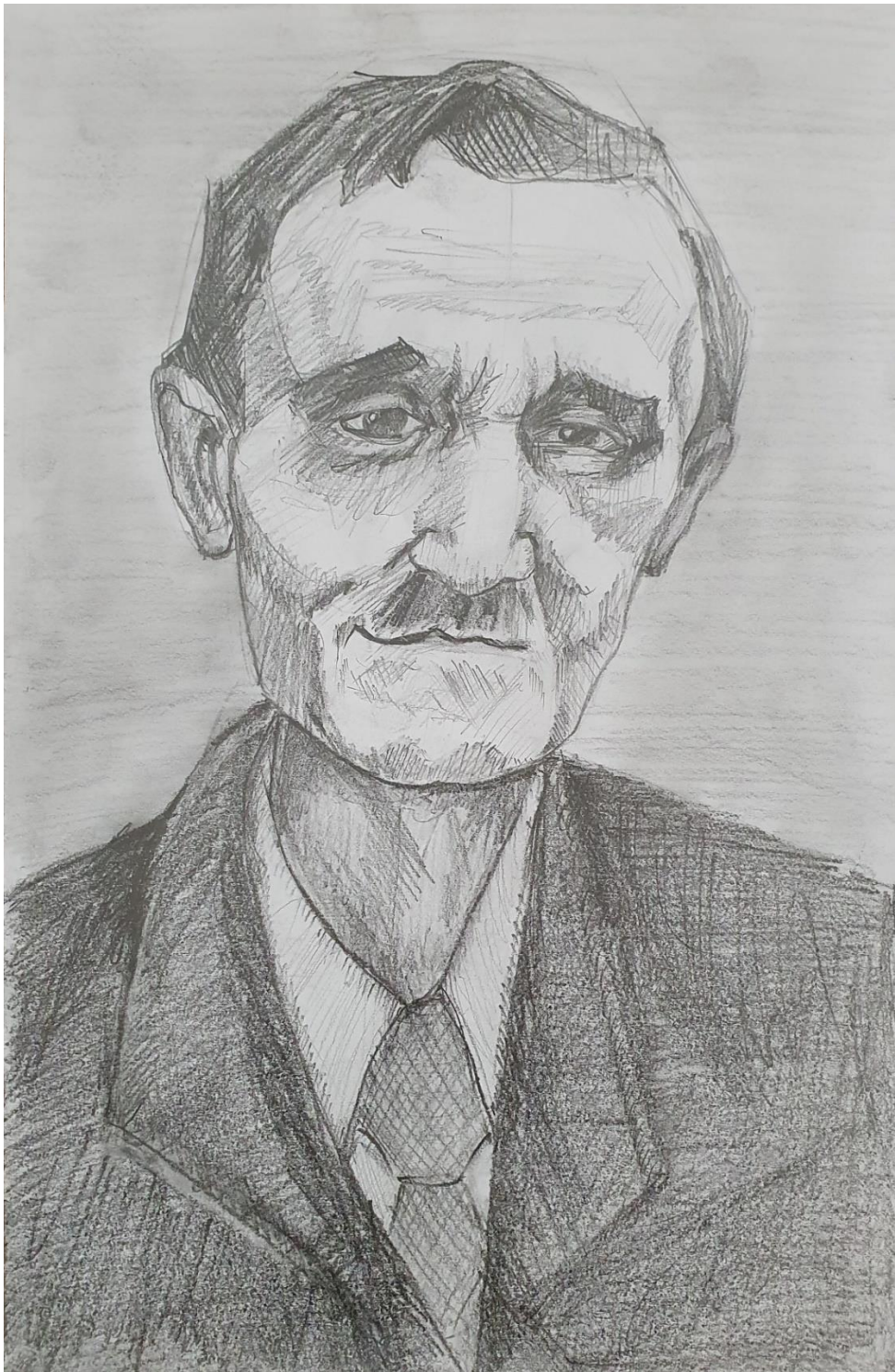

Vasile Alecsandri

Elev: Cebanu Andreea,

Prof. Dolea Marian,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați

George Bacovia

Elev: Tînjală David,

Prof. Dolea Marian,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei” Galați

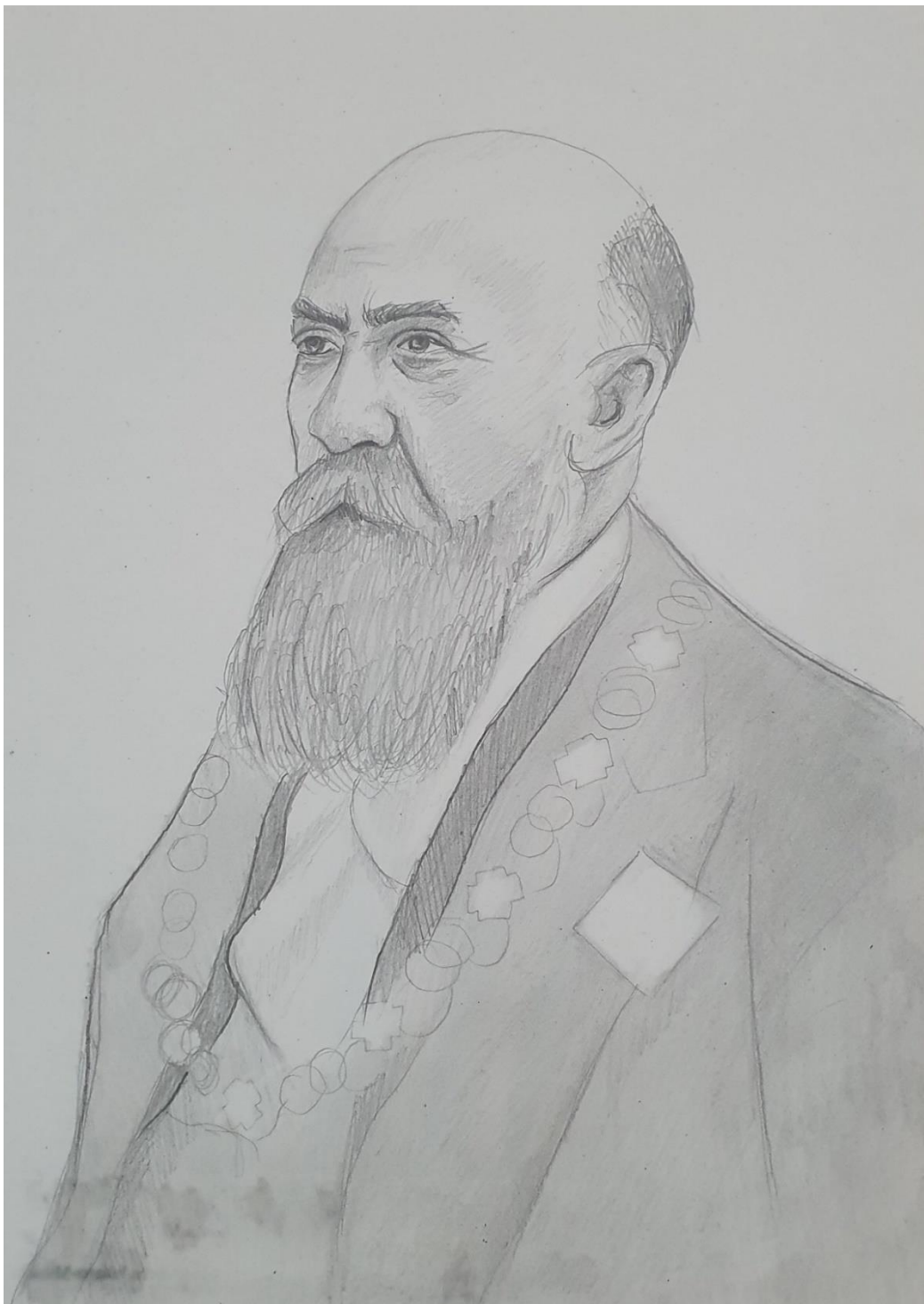

Ștefan Luchian

Elev: Apației Anastasia-Maria,

Prof. Huțanu Maria,

Școala Gimnazială nr. 7 Botoșani

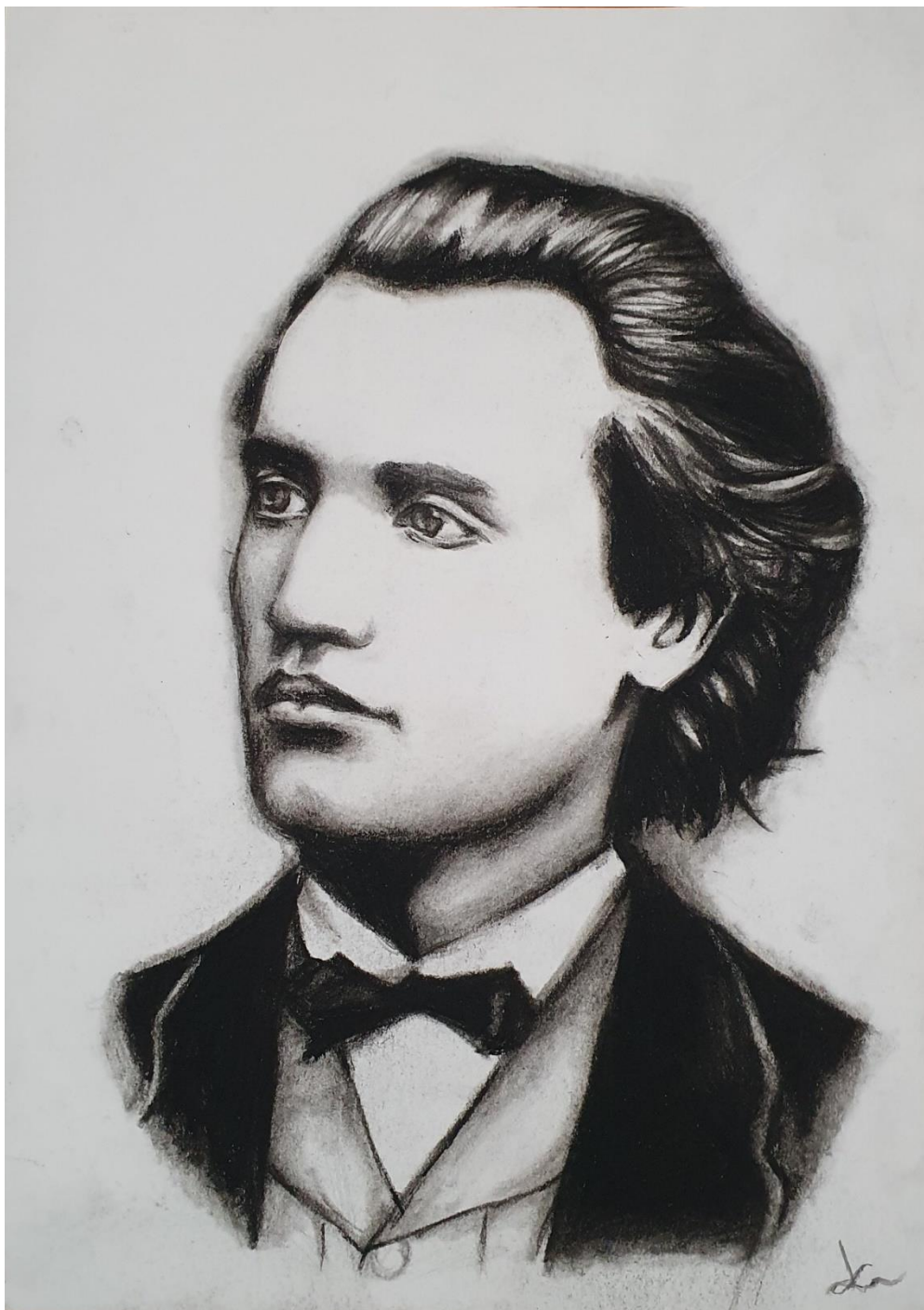
Nicolae Iorga

Elev: Onea Daiana,

Prof. Marcu Iuliana Mihaela,

Școala Gimnazială „Prof. Mihai Sâmbotin” Cârligele, Vrancea

Mihai Eminescu

Elev: Ostafie Letizia-Emima,

Prof. Morariu Luminița,

Școala Gimnazială „Spiru Haret” Dorohoi

„Seară la Miorcani” – Ion Pillat

*Elev: Cazacu Ioana Gabriela,
Prof. Pamfil Vlad, Prof. Postolachi Vasile
Școala Gimnazială Nr. 1 Rădăuți Prut*

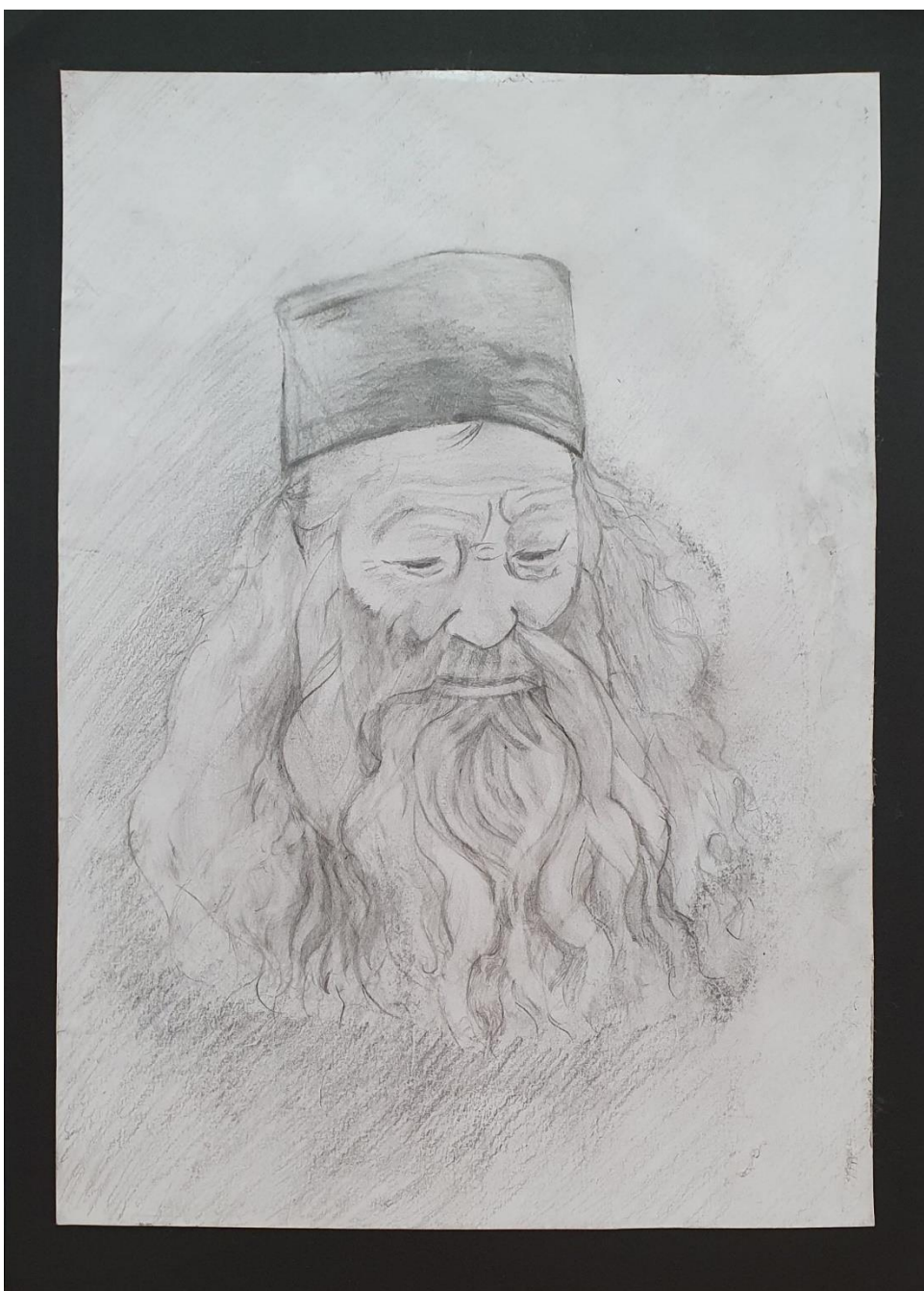
Dimitrie Cantemir

Elev: Tărnăuceanu Gabriela-Adelina,

Prof. Rusu Narcisa,

Liceul „Dimitrie Cantemir” Darabani

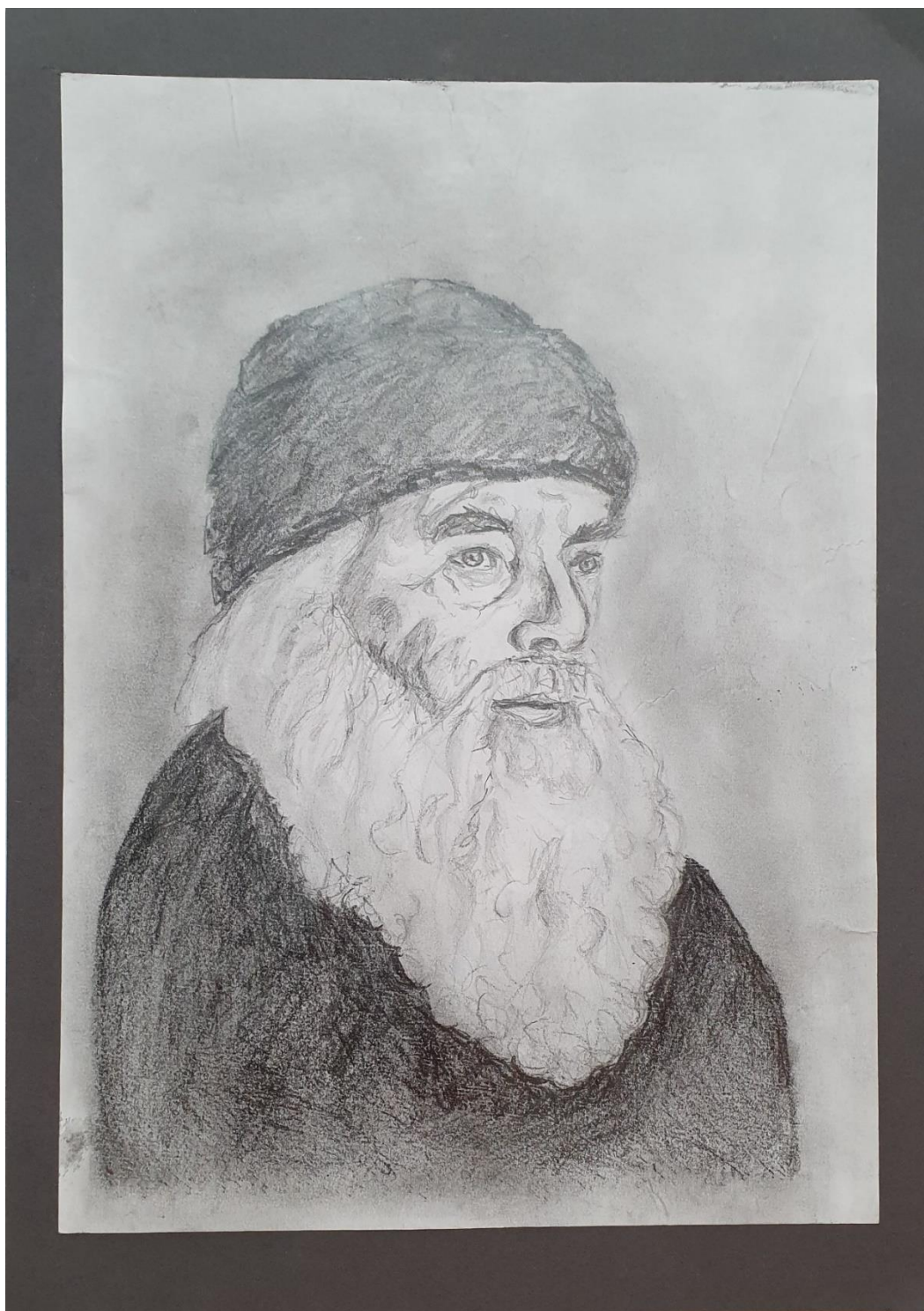

Pr. Iustin Pîrvu

Elev: Șerban George Andrei,

Prof. Schiteanu Claudiu,

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Nicolae” Rm. Vâlcea

Pr. Proclu Nicău

Elev: Albulescu Petru,

Prof. Schiteanu Claudiu,

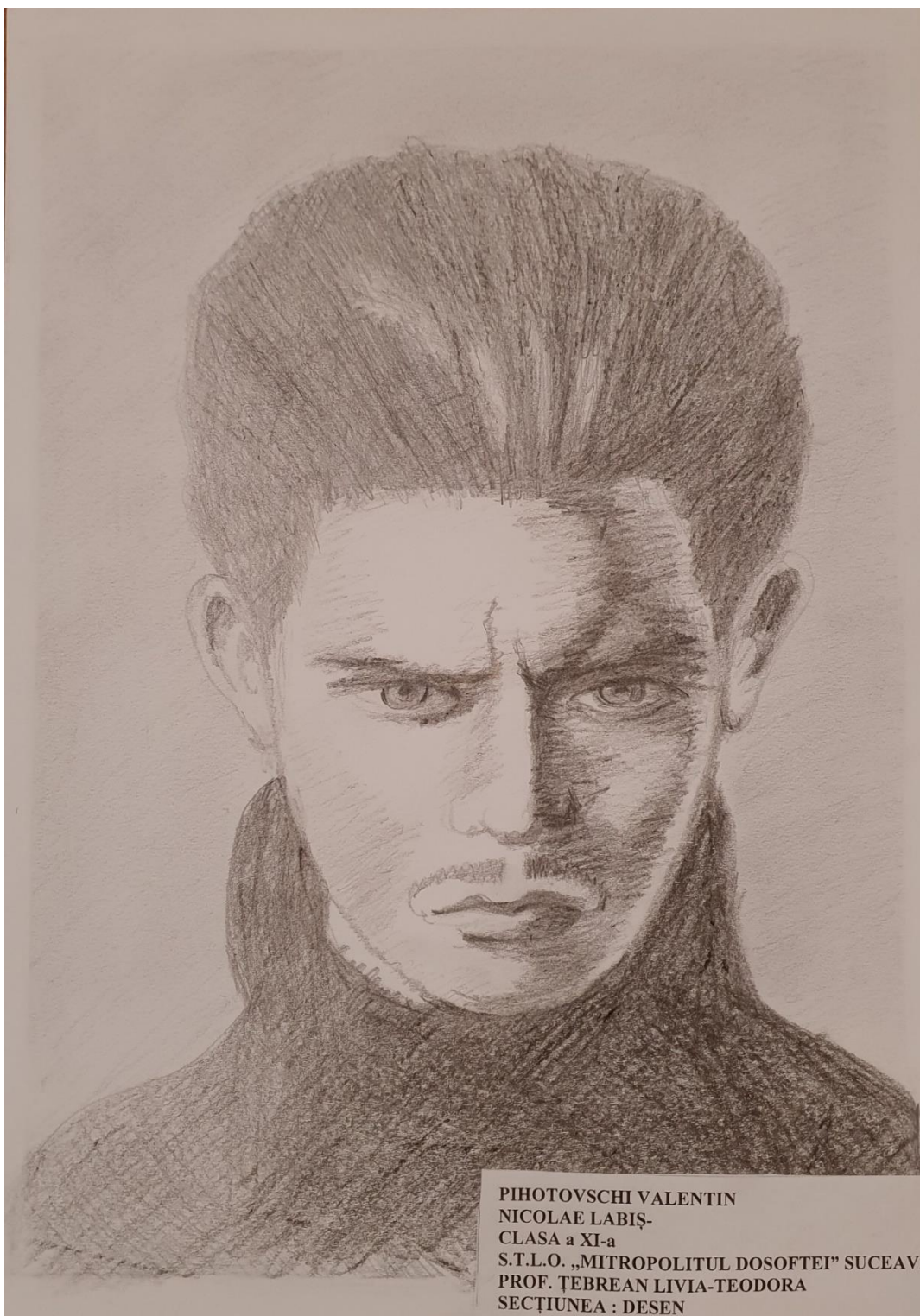
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Nicolae” Rm. Vâlcea

*Autor: Voroșan Chiril,
elevul clasei a V-a „A”,
Liceul Teoretic Lipcani*

*Elev: Voroșan Chiril,
Prof.. Seiciuc Gutiera, Prof. Agafii Elena,
Liceul Teoretic Lipcani*

Nicolae Labiș

Elev: Pihotovschi Valentin,

Prof. Țebrean Livia-Teodora,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei” Suceava

Pr. Dumitru Furtună

Elev: Ivanciuc Raluca Simona,

Prof. Zugravu Claudiu-Vasile,

Școala Gimnazială Cândești

Concluzii

„Mulțumim tuturor celor care au participat, care s-au implicat, părinților profesori și profesorilor coordonatori, părintelui pedagog și celor care au coordonat desfășurarea în bune condiții a transmisiunii video și audio a evenimentului, doamnei director Paula Stoleru de la Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” Dorohoi, domnului profesor Alexandru Apostol și mulțumesc vouă tuturor participanților. În linii mari a fost un început bun pentru noi și pentru școala noastră în ce privește acest proiect și sperăm că toate personalitățile evocate din planul vieții culturale precum George Enescu, Grigore Vieru, Angela Paveliuc Olariu, Eugen Neculau, părintele Ilie Cleopa, psalții și innografiile bisericești a căror viață și activitate s-a evocat, să reprezinte un model pentru elevii seminariști. Să vă apreciați istoria, cultura, credința strămoșească, toate aceste comori să le valorificați și să le aplicați în viața voastră, Felicitări tuturor!”.

Pr. prof. Petru-Georgel CHICHIOACĂ,

Directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi

